„În spatele zidurilor Vaticanului se petrec lucruri despre care creștinul credincios nici nu are habar..."

PHILIPP VANDENBERG

CONJURAȚIA SIXTINĂ

RAO

PHILIPP VANDENBERG

CONJURAȚIA SIXTINĂ

www.virtual-project.eu

Traducere din limba germană de IOANA GAVRILIU-PODBORSCHI

Ilustraţia copertei MICHELANGELLO
Profetul Ieremia (detaliu), frescă din Capela Sixtină
Crearea lui Adam (detaliu), frescă din Capela Sixtină

PHILIPP VANDENBERG Sixtinische Verschwdrung
© 1988, Verlagsgruppe Lübbe GmbH & Co. KG, Bergisch Gladbach

© RAO International Publishing Company, 2006
pentru versiunea în limba română

Bucureşti, România
2006

Personajele centrale ale acţiunii

Eminentissimii şi Reverendissimii cardinali:

Giuliano Cascone Cardinal secretar de stat şi prefect al Consiliului pentru Problemele Publice ale Bisericii
Joseph Jellinek prefect al Congregaţiei pentru Teologie
Giuseppe Beilin prefect al Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin
Frantisek Kolletzki subsecretar al Congregaţiei pentru Invăţământul Catolic şi rector la Collegium Teutonicum

Eminentissimii şi Reverendissimii arhiepiscopi şi episcopi:

Mario Lopez subsecretar al Congregaţiei pentru Teologie şi arhiepiscop titular de Caesarea
Phil Canisius director al Instituto per le Opere Religiose (IOR)
Desiderio Scaglia arhiepiscop titular de San Carlo

Preaînalţii monseniori:

William Stickler camerierul papei
Raneri prim-secretar al cardinalului secretar de stat

Pe lângă aceştia:

Augustinus Feldmann director al Arhivei Vaticanului
Pio Segoni benedictin din Montecassino
prof. Antonio Pavanetto director general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului
prof. Ricardo Parenti din Florenţa, specialist în viaţa şi opera lui Michelangelo
prof. Gabriel Manning profesor de semiotică la Universitatea din Lateran
Fratele Benno, călugăr
alias Hans Hausmann
Giovanna administratoare

Despre voluptatea de a povesti

Acum, când scriu, sunt încercat de amarnice îndoieli dacă ar trebui să istorisesc chiar totul. Dacă n-ar fi mai bine să păstrez secretul, aşa cum, dintre cei care au fost implicaţi, fiecare a ţinut câte ceva pentru sine. Oare nu este tăcerea cea mai oribilă minciună? Nu cumva tocmai erorile contribuie la înţelegerea adevărului? Incapabil de cunoaşterea care rămâne ascunsă chiar şi unora dintre adevăraţii creştini şi care se regăseşte întotdeauna în mărturiile despre credinţă, am cântărit multă vreme ce îmi era potrivnic şi ce nu, până când voluptatea actului povestirii a biruit, aşa cum am trăit-o eu în împrejurări de neuitat.

Îmi sunt dragi mănăstirile. O atracţie inexplicabilă mă conduce către aceste lăcaşuri izolate de lumea exterioară care, după cum se poate remarca, ocupă cele mai frumoase colţuri ale pământului. Îmi sunt dragi mănăstirile şi pentru că acolo timpul pare că se opreşte în loc. Îmi place să savurez mirosul morbid pe care îl emană construcţia mănăstirească ramificată, acel amestec de foliante{1} cu iz de mucegai şi culoarea ştearsă de atâta umezeală şi de aburi de tămâie. Dar cele mai dragi îmi sunt grădinile mănăstirilor. Acestea sunt cel mai bine ascunse ochiului public, nu ştiu de ce, şi totuşi arată ca o furişare în paradis.

Spunând aceste lucruri dinainte, vreau să mă explic de ce în acea luminată zi de toamnă, pe care numai cerul sudului o poate scoate cu vraja lui la iveală, am pătruns în paradisul mănăstirii benedictine. Am reuşit să mă separ de grup după o vizită prin biserică, prin criptă şi bibliotecă şi, făcând acest lucru, am găsit drumul către un portal lăturalnic în spatele căruia, conform proiectelor pentru Sfântul Benedict, se putea ghici o grădină mănăstirească.

De fapt o grădiniţă. Era neobişnuit de mică, mult mai mică

decât era de aşteptat pentru o mănăstire de asemenea dimensiuni, iar impresia era întărită de faptul că soarele aflat în cumpănă împărţea pe diagonală cvadratul edenic într-o jumătate de lumină orbitoare şi în alta de umbre intense. După răcoarea apăsătoare care punea stăpânire pe mănăstire, căldura soarelui avea un efect binefăcător. Florile de vară târzie, brumărelele şi daliile cu vârfuri grele de inflorescenţe ofereau priveliştea maturităţii lor. Irişii, gladiolele şi cafeluţele trimiteau accente piezişe şi tot soiul de plante aromatice se îngrămădeau sălbatic, crescând în straturi înguste şi separate cu scânduri simple de lemn. Nu, această grădină mănăstirească nu avea nimic în comun cu amenajările asemănătoare parcurilor de la alte mănăstiri benedictine, care, încadrate fiind de falanga maiestuoasă a aripilor de clădire şi susţinute de o galerie boltită de jur împrejur, concurau cu acelea profane, precum Versailles sau Schönbrunn. Această grădină mănăstirească crescuse şi fusese strânsă mai apoi într-o terasă pe panta sudică a mănăstirii şi susţinută de un zid înalt de tuf, aşa cum îl crease ţinutul. Spre sud priveliştea era nemărginită, iar în zilele senine se putea distinge la orizont lanţul muntos al Alpilor. Într-o parte, acolo unde creşteau verdeţurile de bucătărie, apa clipocea dintr-o ţeavă de oţel într-un jgheab de piatră, iar alături se afla un pavilion de grădină gata să cadă, mai degrabă o adunătură de scânduri pe care mai mulţi meşteri îşi încercaseră deja mâna, fără succes. De ploaie apăra numai o acoperitoare uzată din carton gudronat, iar o foaie veche de geam pusă de-a curmezişul era singura sursă de lumină. În mod neobişnuit, alcătuirea degaja veselie, mai ales datorită faptului că structura amintea cumva de acele chioşculeţe de lemn pe care le populam cu toţii în vacanţe, atunci când eram copii.

Din penumbră se contură, dintr-odată, o voce:

— Cum m-ai găsit, fiul meu?

Am ridicat mâna pavăză deasupra ochilor, pentru a mă putea orienta mai bine, şi priveliştea care mi se oferi mă ului pentru un moment. Într-un scaun cu rotile stătea drept un călugăr cu o barbă profetică, albă ca zăpada. Purta un

veşmânt monahal care bătea spre gri, care se deosebea în mod evident de negrul distins al călugărilor benedictini, şi, în vreme ce se uita la mine cu ochi pătrunzători, îşi învârtea capul încoace şi încolo, fără să-şi ia ochii de la mine, precum o marionetă de lemn.

Ca şi când nu i-aş fi înţeles foarte bine întrebarea, am răspuns cu o întrebare, ca să mai câştig timp:

— Dumneavoastră ce credeţi?

— Cum m-ai găsit, fiul meu? îşi repetă straniul călugăr întrebarea cu aceeaşi mişcare a capului, şi am crezut că recunosc expresia unui gol în privirea lui.

Poate că răspunsul meu în continuare nu era obligatoriu, având în vedere că nu ştiam cum să procedez cu această întâlnire ciudată şi cu întrebarea lui la fel de ciudată.

— Nu v-am căutat, am spus, am vizitat mănăstirea şi am vrut doar să arunc o privire în grădină. Îmi cer scuze dacă v-am deranjat.

Mă pregăteam într-adevăr să-mi iau rămas-bun salutând din cap, când bătrânul îşi îndoi pe neaşteptate mâinile care se odihniseră până atunci pe braţele scaunului cu rotile şi dădu un impuls roţilor, repezindu-se către mine, de parcă ar fi fost catapultat. Bătrânul părea să fie ca un urs de puternic. La fel de repede pe cât venise spre mine, se opri brusc. Era destul de aproape încât să pot zări, în lumina soarelui, sub barba lungă şi părul crescut în plete, un chip mic şi palid, cu mult mai tânăr decât părea la prima vedere. Întâlnirea începuse să mă neliniştească.

— Ai auzit despre profetul Ieremia? întrebă călugărul dintr-odată şi şovăi o clipă, timp suficient cât să-mi poată trece prin cap să fug, pur şi simplu, de acolo. Însă privirea lui pătrunzătoare şi demnitatea aceasta ciudată pe care o degaja bărbatul m-au ţinut pe loc.

— Da, am răspuns, am auzit despre profeţii Ieremia şi Isaia, Baruh, Ezechiel, Daniel, Amos, Zaharia şi Malachia – aşa cum îmi rămăseseră în memorie din scurta perioadă în care fusesem intern la o mănăstire.

Se pare că răspunsul meu îl surprinse foarte tare pe călugăr.

Părea chiar să îl bucure, căci îi şterse rigiditatea de pe faţă, şi, într-o clipită, îşi pierdu caracteristicile de marionetă din mişcări.

— În vremea aceea, zice Ieremia, se vor scoate din mormintele lor oasele împăraţilor lui Iuda, oasele căpeteniilor lui, oasele preoţilor, oasele prorocilor şi oasele locuitorilor Ierusalimului. Le vor întinde în faţa soarelui, în faţa lunii şi în faţa întregii oştiri a cerurilor, pe cari i-au iubit ei, cărora le-au slujit, pe cari i-au urmat, pe cari i-au căutat şi înaintea cărora s-au închinat. Nu le vor mai strânge, nici nu le vor mai îngropa, şi se vor face gunoi pe pământ. Toţi cei care vor rămâne din acest neam rău vor dori mai degrabă moartea decât viaţa, în toate locurile unde îi voi izgoni.

M-am uitat întrebător la călugăr, iar el îmi observă privirea nedumerită şi spuse:

— Ieremia opt, de la unu până la trei.

Am dat din cap.

Călugărul îşi ridică în aşa fel capul, încât barba sa albă stătea aproape orizontal, iar cu dosul palmei îşi mângâie lin dedesubtul podoabei capilare.

— Eu sunt Ieremia, adăugă el, iar în tonul vocii sale se citea o anume vanitate, o virtute cu totul necălugărească. Toţi îmi spun fratele Ieremia. Dar asta este o poveste lungă.

— Sunteţi benedictin?

Dădu din mână în semn că nu.

— M-au aruncat în mănăstirea asta pentru că ei cred că aici pot să fac cel mai puţin rău. Aşa că trăiesc conform *Ordo Sancti Benedicti,* neatins şi nederanjat de nevoile existenţei lumeşti, rămas fără demnitate prin convertire. Dacă aş putea, aş fugi.

— Nu sunteţi de mult la mănăstire, nu?

— De câteva săptămâni. Luni. Poate că deja ani. Ce importanţă are?

Plângerile fratelui Ieremia începuseră să-mi trezească interesul şi, cu precauţia potrivită, am întrebat despre viaţa lui dinainte.

Enigmaticul călugăr tăcu, îşi lăsă bărbia în piept şi se uită

în jos, la picioarele lui neputincioase, iar atunci am simţit că mersesem prea departe cu întrebarea mea. Însă înainte de a mai scoate vreun cuvânt ca să-mi cer scuze, Ieremia începu să vorbească:

— Ce ştii tu, fiul meu, despre Michelangelo?…

Vorbea cu întreruperi, fără se uite la mine, şi simţeam cum alege fiecare cuvânt înainte de a-l exprima. Totuşi, vorbele lui mi se păreau confuze şi fără legătură între ele. Nu-mi mai amintesc fiecare detaliu, mai ales pentru că se încurca, se corecta şi lua propoziţia de la capăt, dar mi-a rămas în memorie cum că în spatele zidurilor Vaticanului se petrec lucruri despre care creştinul credincios nici nu are habar şi că – iar asta chiar m-a speriat – Biserica nu este altceva decât o *casta meretrix*, adică o târfă castă. Folosea acum termeni de specialitate şi se servea cu voluptate de cuvinte precum „controverse teologice”, „teologia moralei” şi „dogmatică”, astfel că îndoielile mele iniţiale asupra limpezimii minţii fratelui Ieremia dispărură la fel de repede precum apăruseră. Numea Concilii, cu titlul şi anul, făcea diferenţa între Conciliile particulare, cele plenare şi cele provinciale şi specifica avantajele şi dezavantajele episcopalismului, până când sfârşi abrupt la un moment dat şi mă întrebă:

— Crezi că aş putea fi nebun, nu?

E adevărat, spusese: „aş putea fi”, şi asta mă surprinsese. Era evident că fratele Ieremia fusese izolat în mănăstirea aceasta ca un eretic incomod pentru că era confuz în cele ale spiritului. Nici nu mai ştiu ce i-am răspuns călugărului, îmi amintesc doar că mi-a crescut interesul pentru acel om. Aşa că m-am întors la întrebarea mea şi l-am rugat să-mi povestească totuşi în ce fel ajunsese în această mănăstire. Însă Ieremia îşi întoarse chipul spre soare şi tăcu, închizând ochii, şi, pe când îl priveam astfel, am observat cum începu să-i tremure bărbia. Micile mişcări îşi măriră frecvenţa şi dintr-odată întregul tors al călugărului zvâcni, iar buzele lui tremurară ca şi când ar fi fost chinuite de febră. Ce întâmplare îngrozitoare dorea acest om să alunge din faţa ochilor închişi?

Din turnul bisericii mănăstireşti bătu clopotul şi chemă la

rugăciunea corală, iar fratele Ieremia se îndreptă, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Să nu vorbeşti cu nimeni despre întâlnirea noastră, spuse el grăbit. Cel mai bine ar fi să te ascunzi în casa din grădină. În timpul vecerniei poţi pleca neobservat din mănăstire. Vino mâine la aceeaşi oră.

Am urmat indicaţia călugărului şi m-am ascuns în căsuţa de lemn. Imediat după aceea am auzit nişte paşi apropiindu-se. Am cercetat prin fereastra care lăsa lucrurile să se vadă pe jumătate şi am zărit cum un benedictin îl conducea spre biserică pe Ieremia, împingând scaunul lui cu rotile. Cei doi nu au scos un cuvânt. Părea că niciunul nu îl băga în seamă pe celălalt, ca şi când unul urmărea un mecanism care nu putea fi modificat, iar celălalt îl suporta absent.

Puţin mai târziu am auzit cânturi gregoriene dinspre biserică. Am ieşit, dar m-am ţinut totuşi în umbra foişorului, ca să nu fiu descoperit de la vreo fereastră a clădirii mănăstireşti, deoarece doream să-l revăd neapărat pe fratele Ieremia. De la zidul înalt de sprijin, o scară povârnită de piatră ducea în jos. Poarta de fier care bloca accesul era uşor de biruit.

În acest mod am părăsit mănăstirea şi grădina paradiziacă şi pe acelaşi drum m-am furişat în ziua următoare. Nu a trebuit să aştept mult până când un frate, tăcut ca şi în ziua dinainte, l-a adus pe Ieremia în scaunul său cu rotile.

— De când sunt aici, nimeni nu s-a interesat de viaţa mea dinainte, a început călugărul fără înconjur, dimpotrivă, şi-au dat toată osteneala să o facă uitată, să mă tăinuiască de lumea exterioară şi vor să mă convingă că mi-am pierdut minţile, ca şi când aş fi un om al bisericii decăzut, un asasin islamic. S-ar putea să nu fi pătruns această biserică întregul adevăr despre mine; chiar dacă aş jura de o mie de ori, tot nu m-ar crede nimeni. Probabil că şi Galilei s-a simţit la fel.

Am insistat că dau crezare vorbelor lui; simţeam că era o necesitate pentru el să se confeseze cuiva.

— Dar istorisirea mea nu te va face mai fericit, obiectă fratele Ieremia, iar eu am susţinut că pot s-o suport. Atunci

fratele cel singuratic începu să povestească, şi vorbea calm, uneori distanţat, iar în prima zi m-am întrebat de ce nu apărea el însuşi în povestirea sa. A doua zi am înţeles că părea să vorbească despre sine la persoana a treia, ca un observator neutru. Într-adevăr, unul dintre oamenii aceia despre care povestea de departe, cu excluderi, era el însuşi: fratele Ieremia.

Ne-am întâlnit cinci zile la rând în grădina edenică a mănăstirii, ne-am ascuns în spatele unui spalier de trandafiri care creşteau luxuriant, din când în când şi în pavilionul dărăpănat. Ieremia vorbea, pomenea nume şi fapte şi, cu toate că povestea lui părea uneori fantastică, nu m-am îndoit o clipă de adevărul spuselor sale. În timp ce vorbea, fratele Ieremia se uita rar la mine, cel mai adesea îşi aţintea privirea asupra unui punct imaginar din depărtare, ca şi cum ar fi citit de pe o tablă. Nu am îndrăznit să-l întrerup nici măcar o dată, nu am îndrăznit să îi pun nicio întrebare, pentru că mă temeam că ar putea pierde şirul şi pentru că eram sub vraja povestirii lui. Am evitat şi să iau notiţe care ar fi putut tulbura fluenţa verbală a călugărului, astfel încât ceea ce urmează este scris din memorie. Cred totuşi că mă apropii de cele spuse de fratele Ieremia.

CARTEA LUI IEREMIA

De Epifanie

Blestemată fie ziua în care curia a decis să supună unei restaurări Capela Sixtină, după cele mai recente precepte ale ştiinţei. Blestemaţi fie florentinii, blestemată fie toată arta, ca şi aroganţa de a nu exprima gândurile eretice cu îndrăzneala ereticului, ci de a le încredinţa calcarului pictat, cea mai odioasă dintre toate rocile, *buon fresco* amestecat cu tonuri lubrice.

Cardinalul Joseph Jellinek se uită în sus la bolta înaltă, unde, acoperită cu o prelată, se afla suspendată o schelă. Pe la o margine, se putea încă vedea privirea lui Adam aţintită către degetul Creatorului. Ca şi când s-ar fi temut de drepturile puternice ale lui Dumnezeu, obrazul cardinalului tresări abia perceptibil, de mai multe ori, la intervale neregulate. Căci acolo, acoperit cu straie roşii, plutea nu un Dumnezeu milostiv, ci se ridica un Creator, puternic şi frumos, cu muşchi precum un luptător, care răspândea viaţă. Cuvântul se făcuse aici trup.

Din timpurile nefericite ale papei Iulius, mare iubitor al artelor, niciun alt suveran pontif nu mai găsise bucurie în picturile orgiastice ale lui Buonarroti, care, lucru dezvăluit încă din timpul vieţii sale, se afla într-o relaţie de îndoială cu credinţa creştină şi ale cărui imagini ale minţii proveneau dintr-un amestec ciudat de tradiţii ale Vechiului Testament şi de Antichitate greacă, probabil şi din romanitatea încă idealizată, ceea ce era considerat un păcat, după simpla judecată. Papa Iulius trebuie că a căzut la pământ să se roage când artiştii i-au dezvăluit prima dată fresca înfăţişându-l pe Judecătorul cel nemilostiv, care îi făcea să se cutremure şi pe cei drepţi, ca şi pe cei răi în faţa puterii judecăţii Sale, şi că, de cum şi-a revenit din ofensa adusă, a ajuns să se certe

straşnic cu Michelangelo asupra caracterului străin şi neclar şi asupra goliciunii reprezentării. Tulburat de simbolistica de nepătruns, de aluziile nenumărate şi de indiciile neoplatonice, curia nu a găsit nimic altceva decât să lovească în conglomerat, ca să dezaprobe fiinţa umană goală, ba, mai mult, să ceară înlăturarea acestuia. Toţi, în frunte cu Biagio da Cesena, maestrul de ceremonii al papei care se credea Minos, judecătorul infernului, şi numai obiecţiile vehemente ale celor mai de seamă artişti din Roma au făcut să nu se pornească *Judecata de apoi.*

Apa infiltrată, picturile aplicate repetat pe deasupra şi fumul de lumânare ameninţau să distrugă elanul orgiastic al spiritului lui Michelangelo. O, de i-ar fi devorat mucegaiul pe profeţi şi de-ar fi fost sibilele înghiţite de fum! Căci de-abia începu restauratorul-şef Bruno Fedrizzi lucrul pe schelele înalte, de-abia eliberase împreună cu ajutoarele sale pe primii profeţi de un strat întunecat, compus din carbon, clei de iepure şi pigmenţi dizolvaţi în ulei, că moştenirea florentinului îşi urmă cursul şi părea că, într-adevăr, Michelangelo se ridica din morţi, ameninţător precum un înger negru al răzbunării.

Ioel, profetul, ţinea în mâini un sul întunecat de pergament care, cu toate că se răsuceşte între stânga şi dreapta din faţă către spate, nu conţine vreun semn scris nici pe faţă, nici pe verso, dar atunci, după curăţare, se putea recunoaşte clar un A pe papirusul deschis. A şi O, prima şi ultima literă din alfabetul grecesc, sunt simbolurile creştine ale bisericii primare, însă restauratorii au şters în zadar, până când pergamentul pictat al frescei a ajuns de un alb strălucitor. Mortarul nu ascundea niciun O. După aceea, în cartea pe care o are deschisă pe un pupitru, sibila din Eritreea aflată lângă profetul Ioel, apare o altă prescurtare enigmatică: I – F – A. Această apariţie neaşteptată a dat curs unei polemici, care a trecut neobservată de către opinia publică. Arhivarii şi istoricii de artă ai Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului, conduşi de profesorul Antonio Pavanetto au expertizat descoperirea, din Florenţa a sosit Riccardo Parenti însuşi, specialist în opera lui Michelangelo, iar cardinalul secretar de stat Cascone a

declarat descoperirea ca fiind problemă confidenţială, după care s-a discutat intern asupra semnificaţiei literelor A – I – F. Parenti a fost cel care a adus în discuţie pentru prima dată posibilitatea ca pe parcursul lucrărilor de restaurare să fie descoperite şi alte însemne, iar descifrarea lor ar fi putut să fie mai puţin de dorit pentru curie şi Biserică, dată fiind situaţia. În concluzie, Michelangelo suferise din cauza celor care îi dăduseră de lucru, papii, şi a insinuat mai mult decât o dată că s-ar răzbuna în felul său. Cardinalul secretar de stat s-a interesat dacă trebuiau să se aştepte la gânduri eretice de la pictorul florentin. Profesorul de artă a răspuns afirmativ, deşi cu unele rezerve, la această întrebare.

În afară de aceasta, cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone a cerut să fie convocat prefectul Sacrei Congregaţii pentru Probleme de Credinţă, cardinalul Joseph Jellinek, care a arătat însă un interes scăzut pentru acest aspect şi care a făcut recomandarea ca Direcţia Generală a Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului, condusă de profesorul Pavanetto, să se ocupe de acest caz. Dacă se putea vorbi de vreun caz. Sfântul Oficiu nu a vrut să intervină.

Când s-a ajuns, în anul următor, la restaurarea figurii profetului Ezechiel, interesul curiei s-a îndreptat, înainte de toate, asupra papirusului făcut sul, pe care îl ţine în mâna stângă vestitorul distrugerii Ierusalimului. Fedrizzi anunţă că fresca părea înnegrită anume în acest loc, ca şi cum s-ar fi dat în mod artificial o mână de ajutor cu o flacără de lumânare, ca să se întunece porţiunea. În cele din urmă ieşiră la iveală sub buretele restauratorului alte două litere: L şi U, iar profesorul Pavanetto îşi exprimă presupunerea cum că sibila persană care vine la rând după Ezechiel ar ascunde un secret legat de litere. Bătrâna încovoiată ţine, evident din cauza miopiei, o carte legată în roşu direct în faţa ochilor, iar privită de pe schela din apropiere, se putea distinge o literă insinuată, chiar şi înainte de curăţarea făcută de Bruno Fedrizzi. Cardinalul secretar de stat Cascone, pe care descoperirea părea să îl neliniştească mai mult decât pe ceilalţi, ceru curăţarea de probă a cărţii sibilei. Astfel, presupunerea a devenit certitudine, şi o altă literă, B, se

adăugă combinaţiei.

Prin urmare, trebuia să se pornească de la premisa că ultima figură din succesiune, profetul Ieremia, va dezvălui şi ea o abreviere şi, în fapt, papirusul de lângă acesta conţinea un A. Ieremia, care fusese chinuit de conflicte interioare ca niciun alt profet şi care spunea adesea că norodul nu va fi convertit niciodată, el, căruia Michelangelo i-a dat propriul chip disperat, rămânea mut, resemnat, încurcat. Ca şi cum ar fi cunoscut semnificaţia tainică a înlănţuirii de litere: A-I-F-A-L-U-B-A.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone a susţinut ideea că, înainte de a fi dată publicităţii, ar trebui clarificat sensul inscripţiei şi a pus în discuţie ca abrevierile inexplicabile să fie şterse, în cazul în care secretul nu putea fi descifrat imediat, ceea ce, conform informaţiilor restauratorului-şef Bruno Fedrizzi, era tehnic posibil, deoarece Michelangelo adăugase *a secco* pe frescele finisate abrevierile cu litere, împreună cu corecturi minore. Totuşi, profesorul Riccardo Parenti a protestat vehement şi a ameninţat că, în acest caz, va renunţa la activitatea sa de consiliere şi că se va adresa opiniei publice cu observaţia că în Capela Sixtină s-a falsificat şi s-a distrus cea mai semnificativă capodoperă universală. Cascone şi-a retras atunci planurile şi l-a însărcinat din oficiu pe cardinalul Joseph Jellinek, în calitatea lui de prefect al Congregaţiei pentru Aspecte Confesionale, să alcătuiască o comisie de cercetare a inscripţiilor sixtine şi să informeze cu privire la rezultate într-o şedinţă ordinară. În acelaşi timp, problema a fost ridicată de la categoria *speciali modo* la *specialissimo modo,* conform căreia orice încălcare a îndatoririi de păstrare a confidenţialităţii se pedepseşte cu pierderea poziţiei, iar data întrunirii Consiliului a fost stabilită pentru lunea următoare celei de-a doua duminici de după Epifanie.

Jellinek plecă din capelă şi urcă scările înguste de piatră, ţinându-şi cu eleganţă sutana. Aceasta, ca de altfel toate veşmintele cardinalului, provenea de la Annibale Gammarelli, Santa Chiara nr. 34, unde curia şi papa dădeau comenzi de

croitorie. Se întoarse pe palier către stânga şi îşi continuă drumul în această direcţie. Paşii săi tulburaţi răsunau în coridorul lung şi gol pe care trebuia păşit de două sute de ori pe lângă hărţile-frescă ale cosmografului Danti, alese după opt locuri de expunere ale istoriei bisericii şi pe care papa Grigore al XIII-a le-a dorit pictate printre stucaturile îmbrăcate în aur ale nesfârşitelor bolţi, ca să se ajungă la acea uşă care – fără a avea lacăt şi nici măcar zar – bloca accesul către Turnul Vânturilor ca o poartă de cetate de neînvins. Cardinalul bătu după o convenţie anume şi insistă, dar nu nerăbdător, ştiind că acela care deschide trebuie să lase în urmă un drum mai lung până să ajungă. Este cunoscut de unde îşi trage numele acest turn: reforma calendarului gregorian şi-a avut aici, în pod, începutul, când pontiful a pus să se instaleze un observator pentru examinarea soarelui, a lunii şi a stelelor. Nici măcar jocul schimbător al vânturilor nu a putut să-i stea împotrivă, pentru că braţul puternic al unui indicator de pe acoperiş arăta mereu direcţia curenţilor de aer, fiind dirijat de o giruetă. A dispărut deja de mult acel instrumentar cu ajutorul căruia în memorabilul an al Domnului 1582, al zecelea din pontificatul său, Apusului i s-au scurtat zece zile, aşa fel încât după 4 octombrie a urmat ziua de 15, după care a urmat regula care a încurcat spiritele, aceea de a considera ani bisecţi dintre anii lumeşti doar pe aceia ale căror prime cifre sunt divizibile cu patru. *Fiat. Gregorius papa tridecimus.* Ce a rămas au fost pavajele cu mozaicuri ale zodiacului, în bătaia soarelui primit înăuntru printr-o spărtură a zidului şi frescele de pe pereţi, făpturi zeieşti în veşminte învolburate, poruncind vânturilor.

Secrete şi tabuuri împresoară turnul zilelor pierdute din cele mai timpurii vremuri. Însă nu zeii păgâni, nici Fecioara, Taurul sau Vărsătorul nu poartă vina şi nici faptul că între zidurile masive nu există nicio lumină. Aura de mister se ridică dintre munţii de dosare, pereţi întregi cu documente, care sunt păstrate aici împărţite pe *fondi* – şi sunt sortate tematic şi istoric. Câte *fondi* odihnesc în praful veacurilor, nu ştie nimeni. Aici este L'Archivio Segreto Vaticano – Arhiva

Secretă a Vaticanului.

Adunate de-a lungul timpului între interminabilele coridoare ale Arhivei papale secrete, hârtiile şi pergamentele se revarsă în turn ca o lavă vulcanică. Secole de-a rândul, prezentul a acoperit trecutul, până când prezentul a devenit el însuşi trecut şi s-a revărsat prin noul prezent. Arhivarii au găsit în turn prilejul de a stivui acele documente care, după voinţa papilor, nu trebuiau să ajungă să fie cunoscute de altcineva decât de succesorii lor, aici în *riserva*, departe de ochii lumii.

Când cardinalul auzi paşi în spatele porţii, îşi repetă bătaia anume şi imediat după aceea se auzi sunetul unei chei răsucite în încuietoare, iar poarta cea grea se deschise fără alt zgomot. Părea că se cunoaşte semnalul bătăii cardinalului, ca şi momentul sosirii sale la această uşă din spate, pe unde dorea să intre de această dată. Căci prefectul care deschise nu întrebă cine este acel vizitator târziu şi nici măcar nu privi prin deschizătura uşii, aşa de sigur era că recunoscuse semnalul bătăii cardinalului. Prefectul, un oratorian pe nume Augustinus, era cel mai în vârstă, cel mai de seamă şi mai experimentat paznic al arhivei; alături de el se aflau un viceprefect, trei arhivari şi patru *scrittori*, care făceau aceeaşi activitate cu toţii, dar având ranguri diferite; însă de la Augustinus încolo situaţia era de aşa fel încât acesta nu putea trăi fără pergamente şi *buste* – astfel se numeau dosarele în care se păstrau scrisorile şi hârtiile – şi chiar dormea în mijlocul documentelor sale şi, cel mai probabil, se şi învelea cu acestea.

În mod normal se intra în arhivă prin faţă, unde prefectul sau unul dintre *scrittori* stătea la o masă lată şi neagră, fiecare în aceeaşi poziţie, cu mâinile ascunse în mânecile veşmântului negru, având în faţă registrul deschis, în care fiecare vizitator era înscris la prezentarea permisului de intrare ce oferea accesul la anumite rafturi, dar la cele mai multe îl interzicea, iar custodele nu uita niciodată să noteze pe spate orele şi minutele pe care cercetătorul – doi, trei, mai mulţi nu veneau pe săptămână – le petrecea printre rafturile întunecoase.

Cardinalul murmură ceva din mers, ceva care suna a *Laudetur Jesus Christus,* şi trecu pe lângă prefect cu zgomot; refuză totuşi să îşi treacă numele în registru. La dreapta, o sală cu numele promiţător de Sala degli Indici, ascundea legături, indici, sumare, liste de inventar şi note de clasificare ale arhivei, fără de ştiinţa cărora cele depozitate erau de nepătruns, întocmai ca Apocalipsa lui Ioan, şi cu siguranţă de nedesluşit. Arhivarilor şi acelor *scrittori* li s-ar fi îngăduit să lase liniştiţi deschise sălile şi rafturile secrete şi nimeni, nici măcar cei mai zeloşi oameni de ştiinţă, nu ar fi descifrat măcar un secret din depunerile kilometrice, deoarece toate *fondi* cu literele şi numerele lor încifrate nu trădau nici cel mai mic indiciu asupra conţinutului lor; într-adevăr, numai pentru utilizarea registrelor separate fuseseră scrise lucrări ştiinţifice care umpleau pereţii cu rafturi şi existau sectoare precum acela unde se putea ajunge doar de la nivelul cel mai de sus din Turnul Vânturilor, unde erau depozitate nouă mii de *buste*, în mare parte nedeschise, pentru că doi *scrittori* – aşa se calculase – aveau nevoie de 180 de ani ca să arhiveze notiţele, dacă le cercetau în parte.

Dar cine crede totuşi că poate să se afle în posesia codului de înregistrare al unui document în acelaşi mod ca pe căile directe se înşală amarnic; deoarece au existat de-a lungul secolelor, mai cu seamă de la Schismă încoace, numeroase încercări, repetate şi zadarnice, de a înregistra din nou toate cele depozitate, iar asta a avut ca urmare faptul că multe *buste* au mai multe coduri: un cod verbal fără final *de curia, de praebendis vacaturis, de diversis formis, de exhibitis, deplenaria remissione etc.,* care apare spre citire doar dacă dosarele – precum se obişnuia pe vremea papilor Evului Mediu – erau păstrate orizontal (notarea se făcea, aşadar, în partea inferioară), sau un cod cifric ori un sistem combinat de litere cu cifre, ca de exemplu: „Bonif. IX 1392 Anno 3 Lib. 28”.

În ultimul caz, un *custos registri bullarum apostolicarum* pe nume Giuseppe Garampi a lăsat moştenire urme clare pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. El a creat acel *schedario Garampi,* o colecţie de arhivă a cărei împărţire schematică în

diferite domenii tematice a adus totuşi pentru fiecare pontificat mai multă neclaritate decât utilitate, deoarece niciun pontif nu domnea la fel de mult ca altul şi pentru că registre precum *de jubileo sau de beneficiis vacantibus* presupuneau conţinuturi diferite, însă aveau acelaşi spaţiu la dispoziţie.

Chiar dacă acest lucru pare destul de ameţitor, fiecare nouă ordonare se asemuia construirii turnului Babei; căci aşa cum turnul nu ajunsese niciodată la înălţimile cerului, iar Dumnezeu amestecase limbile constructorilor acestuia, astfel şi concordanţa cea nouă putea să aibă doar consecinţe asemănătoare, fiindcă urma să fie considerată din capul locului o eroare în calitatea sa de reflectare a unui univers nesfârşit; sau şi din pricină că – după teoria cosmogoniei greceşti – haosul era starea iniţială din care Creatorul făurea cosmosul ordonat, nu invers. Comparaţia aceasta este mai puţin nepotrivită decât prima, deoarece haosul nu înseamnă numai lipsa ordinii, starea informă, ci şi ceea ce se desface, se deschide, iar celor care intrau li se deschidea o lume necunoscută, peste care Augustinus veghea precum Cerber cel cu trei capete la poarta infernului.

Oratorianul îi întinse cardinalului o lampă cu baterii; acesta ştia că urma să ajungă într-o *riserva,* unde nu exista nicio lumină. Cardinalul dădu aprobator din cap, fără să scoată un cuvânt. Şi Augustinus tăcu; totuşi, nu se lăsă dat la o parte, ci îl urmă pe cardinal pe scara strâmtă în spirală spre etajele superioare ale turnului, un drum anevoios, singura cale în sus, cu un telefon de perete pe fiecare palier.

Aici, pe drumul către cele mai vechi şi mai ascunse cotloane ale *Archivio Segreto,* stăruia un miros închis, un iz de mucegai, iar atmosfera irespirabilă era amplificată de o substanţă chimică nu mai puţin neplăcută, ai cărei vapori pregnanţi se presupuneau că anihilează o ciupercă persistentă care, adusă aici în urmă cu secole, acoperea actele şi pergamentele cu o urzeală purpurie şi rezista chiar şi formulelor inteligente ale vremurilor moderne. Doar cu aprobarea papei se putea cerceta aici şi se puteau examina

actele, totuşi, având în vedere că papa nu avea grija semnăturilor decât dacă era vorba de documente cu un conţinut important, această sarcină a fost preluată de cardinalul Joseph Jellinek; dar cu siguranţă că erau extrem de rare cazurile, pentru că nici unui creştin nu i se cuvenea să ceară socoteală pentru respingerea cererii sale. Acte mai noi de o sută de ani erau puse la păstrare sub condiţia păstrării caracterului secret, fără excepţie, documentele papale şi cele cu privire la papă rămâneau ascunse posterităţii chiar trei sute de ani. Vrăfuite, rulate, şnuruite sau sigilate, aici zăceau grămadă aproape două mii de ani de istorie a Bisericii: aici se găsea documentul original prevăzut cu trei sute de sigilii, în care regina protestantă a Suediei, Cristina, s-a mărturisit întru transsubstanţiere, Sfânta Cină cea de Taină, Purgatoriul, iertarea păcatelor, autoritatea infailibilă a papei, recunoaşterea Conciliului din Trent şi, prin acestea, întru sfânta Biserică catolică. Indicaţiile papei Alexandru al VII-lea, registrele de conturi, facturile, scrisorile şi rapoartele în detaliu, care nu omiseseră nici îmbrăcămintea convertitei (mătase neagră, decolteu adânc) şi nici patiseria adusă (statui şi flori din marţipan, aspic şi zahăr) şi care descriu şi înclinaţiile ei bisexuale, confirmă chemarea acestei arhive ca fiind una dintre cele mai bune din lume. Ultima scrisoare către papă a strănepoatei lui Henric al VII-lea, Maria Stuart, catolicizatoare pătimaşă, a fost păstrată aici, precum şi decizia de punere la index prin care Sfânta Congregaţie a interzis *Şase cărţi privind mişcarea de revoluţie a corpurilor cereşti* a lui Nicolaus Copernic, pe care doctorul în drept bisericesc o dedicase papei Paul al III-lea. Într-o arhivă separată au fost depozitate actele de proces din cazul Galileo Galilei, ţinute legate în păstrare sub prescurtarea EN XIX, cu nefericita sentinţă a şapte cardinali; pagina 402:

> Noi spunem, anunţăm, judecăm şi declarăm că tu, sus-numitul Galileo, în baza celor conchise procesual şi a lucrurilor recunoscute de tine, precum cele de mai înainte, te-ai făcut grav vinovat

> de erezie în faţa acestui *Sant' Ufficio,* şi anume de faptul că ai afirmat şi ai crezut în învăţătura neadevărată şi care se opune Sfintelor şi Dumnezeieştilor Scripturi, cum că Soarele ar fi centrul Pământului şi că nu se mişcă de la est la vest şi că Pământul se mişcă şi nu este centrul lumii (…) şi drept urmare eşti sortit tuturor pedepselor care au fost aplicate răufăcătorilor de acelaşi fel, prin sfintele legi bisericeşti şi prin alte hotărâri, şi care au fost declarate executorii. *Verba volant, scripta manent.*

Prezicerile papilor s-au păstrat aici, profeţiile pe care lumea nu le afla oficial şi pretinsele falsificări care trebuie că au avut oarece importanţă, dar şi prezicerile papale ale Sfântului Malachia, cele care – iar asta a lăsat cu adevărat perplexă curia – nu puteau să provină de la acest sfânt, deoarece au fost notate abia la 440 de ani de la săvârşirea acestuia din viaţă, în vreme ce tocmai aceste profeţii anonime preziceau cu precizie uluitoare numele, originea papilor şi aspecte importante ale pontificatului lor, şi, mai mult, sfârşitul papalităţii îi era atribuit celui de-al doilea reprezentant, unui roman pe nume Petru, când oraşul celor şapte coline urma să fie distrus, iar Judecătorul cel de temut urma să îşi judece poporul. Nimic de pe lumea asta nu este atât de indiscutabil definitiv precum o hotărâre a Curiei Romane şi, pentru că aceasta se opune prezicerilor papale, respingându-le, cu toate că *credo quia absurdum* (cred, pentru că este iraţional) nu a ieşit din gura unui eretic, ci a teologului Anselm din Canterbury, a cărui loialitate faţă de Grigore al VII-lea şi faţă de biserica-mamă nu putea fi pusă sub semnul întrebării, falsul profet Malachia rămâne tabu, în orice caz pentru cei din afară. Papa Pius al X-lea, după care s-a prezis *ignis ardens* (flacăra vie), a fost ales pe 4 august, de ziua Sfântului Dominic, şi simbolul acestuia este un câine cu o făclie aprinsă. Papa Pius a murit la câteva săptămâni după izbucnirea Primului Război Mondial. Acest pontif l-a compătimit pe succesorul său, pe care nu îl

cunoştea, pentru că ştia din profeţie ce urma după el: *religio depopulata* – o religie depopulată.

Cercetările şi ştiinţa l-au demascat între timp pe Filipo Neri, unul dintre marii sfinţi ai reînnoirii catolice, ca fiind creatorul profeţiilor papale. Trebuie că îşi trăise extazurile în timpurile lui Michelangelo, cu o patimă supranaturală, aşa fel încât corpul său se cutremura şi, împreună cu el, casele în care poposea, iar la liturghie levitase deasupra treptelor altarului şi inima sa începuse să bată monstruos, precum timpanul la Judecata de Apoi. Senzaţionalele vindecări de bolnavi şi martorii harurilor sale charismatice au constituit baza canonizării lui ulterioare.

Însă unde se aflau notele lui Neri, părintele oratorienilor? Nu era lipsit de temei să speri că puteau fi descoperite aici, în Arhiva Secretă a Vaticanului, chiar dacă se spune că sfântul şi-a ars toate documentele personale înainte de moarte. A fost o întâmplare? În anul morţii lui Neri, 1595, a apărut o lucrare în cinci volume a benedictinului Arnold Wion, despre realizările literare ale ordinului său, sub titlul *Lignum vitae, ornamentum et decus Ecclesiae,* care, în volumul doi, de la pagina 307 până la 311, prezenta profeţiile întemeietorului Ordinului Oratorienilor ca fiind *Prophetia S. Malachiae Archiepiscopi, de Summis Pontificibus.* Minunea este copilul cel mai drag credinţei. O suprapunere a oratorianului Filippo cu benedictinul, Dumnezeu să aibă milă de sufletul lui, nu poate fi exclusă, oricât de simplu ar fi fost considerentul care îi dirija pana.

Sidus olorum – „steaua lebedelor”, se spunea acolo, îşi va pune tiara pe creştet, încifrat simbolic. Însă atunci când Clement al IX-lea a urcat pe tron în 1667, nimeni nu s-a îndoit de dreptatea prezicerii. Papa Clement (Giulio Rospigliosi) era deja faimos ca poet şi este singurul până astăzi care a fost şi poet, şi papă. Revenind la lebădă, aceasta era pasărea care simboliza poezia, poetul. Secole de-a rândul, niciun suveran pontif nu a părăsit Vaticanul în urma alegerilor din conclav. Nici lui Pius al VI-lea nu i s-a trasat o altă soartă, atunci când, după Conclavul de cinci luni din Palazzo Quirinale, a fost ales

urmaşul lui Clement al XIV-lea. *Peregrinus apostolicus,* astfel l-a caracterizat sfântul pierdut în reverii pe noul papă, ceea ce a fost însă dat uitării în Epoca Luminilor, până când, în 1798, trupele revoluţionare l-au luat cu forţa pe nefericit în Franţa, unde şi-a găsit sfârşitul ca pelerin şi venetic. O cometă din blazonul lui Leon al XIII-lea a dat naştere unei încercări de înţelegere a simbolului, fiecare pontif având obligaţia de a prelua această emblemă odată cu numirea. Doar în legătură cu prezicerea *lumen în coelo* – o lumină pe cer – a devenit inteligibil acest lucru. Chiar dinaintea alegerii papei Ioan al XXIII-lea s-a discutat profeţia care spunea că succesorul celui de-al doisprezecelea Pius va fi *pastor et nauta* – preot şi marinar. Însă în cazul nici unuia dintre posibilii papi nu avea sens această profeţie şi nimeni nu îi dădea vreo şansă patriarhului Veneţiei, oraşul marinei creştine. Şi totuşi a fost ales Roncalli, iar pontificatul lui este considerat ca având un foarte pronunţat caracter pastoral.

La doar câţiva paşi depărtare se afla confesiunea călugărului Girolamo Savonarola, obţinută prin tortură de către comisarul papal Remolines, cum că s-a făcut vinovat de erezie, de învăţături care se opuneau predicilor şi de nesocotirea Sfântului Scaun de la Roma. S-au păstrat dări de seamă minuţioase referitoare la ultimele ore ale temutului predicator al pocăinţei: penibila lui examinare în celulă ca să se afle dacă vraja unui demon nu l-a preschimbat în hermafrodit, felul cum suspecta Sfânta Inchiziţie, mărturii referitoare la somnul său adânc dinaintea execuţiei, întrerupt doar de repetate râsete puternice, moartea prin spânzurătoare, total lipsită de senzaţie, arderea trupului său mort, a cărui cenuşă a fost aruncată în râul Arno. În dosare secrete se ştia însă şi despre servitoarele din Florenţa, sub ale căror straie se ascundeau doamne de seamă şi care au cules cenuşa fratelui, şi chiar că un braţ şi părţi din craniu s-ar fi păstrat ca relicve. Chiar şi dogmele papilor se găseau aici, cea mai recentă *Imaculata Concepţie a Mariei,* legată în catifea de un albastru-deschis.

Custodele ştia că pentru toate astea cardinalul nu vădea

niciun interes, acesta făcându-şi drum până la uşa neagră de stejar de deasupra, care nu putea fi deschisă fără ajutorul lui, al custodelui, pentru că el deţinea cheia dublă, strânsă pe un lanţ în jurul brâului, şi nimeni altcineva nu avea acces în această încăpere tainică din arhiva secretă. Totuşi, asta nu însemna că el descifrase întregul mister care domnea în jurul acestei camere, sau că ştia cu precizie ceea ce se află înăuntrul ei, sau că trebuia să păstreze tăcerea asupra inexprimabilului. El ştia doar atât: în spatele acestor uşi negre de stejar erau depozitate cele mai mari secrete ale Bisericii, la care avea acces numai papa aflat în funcţie; în orice caz aşa consideraseră predecesorii lui Ioan Paul al II-lea. Totuşi, Polonezul cedase acest privilegiu cardinalului, şi astfel custodele păşi în faţa cardinalului şi desfăcu lacătul la lumina lămpii. Un tremur al mâinilor îi trădă neliniştea. Cardinalul dispăru în spatele uşii, iar Augustinus rămase în urmă, pe întuneric. Se grăbi să încuie din nou; aşa erau prevederile.

De fiecare dată după ce deschidea uşa, custodele arunca o privire în cameră – un păcat care putea fi iertat de către Sfânta Fecioară Maria; astfel încât el cunoştea rânduiala din spatele porţii negre: uşi grele de trezorerie, una după alta, precum în pivniţele unei bănci de stat, ale căror chei nu le avea el, ci cardinalul. Nu se întâmpla prea des ca Augustinus să trebuiască să deschidă această uşă, chiar dacă mai demult cardinalul făcea uz mai des de dreptul său. Singura dată când aflase ce conţinut tulburător aveau documentele închise aici a fost în 1960. Atunci îi deschisese lui Ioan al XXIII-lea şi închisese după acesta, aşteptând semnalul bătăii în uşă din partea papei, aşa cum aşteptase şi astăzi bătaia în uşă a cardinalului, însă mult timp, peste o oră, totul rămăsese în linişte. Totuşi, mai pe urmă, percepuse bătăi puternice şi înfundate cu pumnul în uşă, iar când deschisese încuietoarea, papa se năpustise către el, tremurând din tot corpul, ca şi când ar fi fost lovit de febră – în orice caz asta crezuse custodele în acel moment; dar mai pe urmă se ivise la lumină cel puţin o parte din adevăr. Sfânta Fecioară, care apăruse, în 1917, la Fatima, în faţa celor trei păstori portughezi şi care prezisese

sfârşitul războiului mondial, Fecioara Maria de la Fatima făcuse o a treia profeţie, al cărei conţinut putea fi dezvăluit abia papei din anul 1960. Adevăratul conţinut al acelui înscris care se păstra în spatele uşii acesteia a prilejuit în Vatican speculaţii îngrozitoare şi cu totul diferite – se spune că era prezis un război mondial apocaliptic care va nimici tot ce e viu, iar un alt zvon zicea că papa va fi ucis şi succesorul lui Paul al VI-lea nu putea să facă altfel decât, după ce fusese ales, să se informeze în spatele acestei uşi. Că de atunci a suferit de depresii grave şi că lua cu greu decizii nu este niciun secret.

Totuşi, interesul lui din seara aceasta se oprea la dulapul de oţel în care fuseseră păstrate toate documentele referitoare la Michelangelo Buonarroti. Faptul că scrisorile dintre Michelangelo şi papi – mai ales corespondenţa cu Iulius al II-lea şi Clement al VII-lea –, dosarele cu privire la relaţiile sale, cărora nu le rămăsese ascunsă nici pasiunea lui ascetică pentru prinţesa Vittoria Colonna şi nici contactele cu neoplatonicienii şi cabaliştii, faptul că tocmai acele documente conţineau secrete foarte bine ascunse treziseră cardinalului bănuiala, nu lipsită de temei, că în spatele lui Michelangelo şi al artei sale s-ar ascunde o taină cumplită. Într-adevăr, nu putea fi altfel; trebuia să existe o motivaţie pentru faptul că, de 450 de ani, viaţa lui Michelangelo era un tabu în Vatican!

Ignoranţa se teme de cunoaştere, astfel că mâna cardinalului apuca în tot mai mare grabă pergamente, hârtii împăturite de mai multe ori, volume în coperte şnuruite. Recunoscu în lumina lămpii scrisul mic, cu arcuiri frumoase, parcurse în grabă scrisori ce rămâneau fără sens, lipsite fiind de context, cele mai multe începând cu sintagma în italiană: *„Io Michelagniolo scultore…”* (Eu Michelangelo, sculptor…), ceea ce însemna, pe de o parte că îşi exprima orgoliul în limba lui Dante, fiindcă nu înţelegea nimic din latina folosită în biserică, şi pe de altă parte, că se dorea a fi o aluzie răutăcioasă la zădărnicirea artei sale la Vatican.

*

Papa Iulius al II-lea îl atrăsese la Roma sub un fals pretext,

acela de a făuri un monument funerar din marmură de Carrara pentru zece mii de scuzi – o viaţă de om nu ajungea pentru terminarea operei. Totuşi, atunci când blocurile de marmură ajunseră din Toscana la Roma, papei nu îi mai făcu plăcere proiectul şi chiar refuză să îi plătească pe lucrătorii în piatră, iar Michelangelo plecă în pripă din Roma, acasă, la Florenţa. Abia doi ani mai târziu se întoarse la apelul urgent al subordonaţilor papei, când Iulius îl surprinsese recunoscând că ar fi aducător de ghinion să îşi ridice propriul monument funerar din timpul vieţii şi că ar fi mult mai plăcut pentru artist să acopere cu picturi bolţile Cupolei Sixtine, acea operă arhitectonică lipsită de podoabe, căreia Sixtus al IV-lea della Rovere îi dăduse numele său. Şi pentru că afirmaţiile artistului cum că s-ar fi născut *scultore* şi nu *pittore* nu au ajutat la nimic, Sanctitatea Sa a insistat asupra executării acestor planuri.

Un pergament din mâna cardinalului, insignifiant, cu scrisul doar greu lizibil, vestea biruinţa papei asupra lui Michelangelo: „Astăzi, 30 mai 1508, eu, Michelangelo *scultore,* am primit de la Sanctitatea Sa, papa Iulius al II-lea, cinci sute de ducaţi, pe care mi i-au plătit messer Carlino, şambelanul, şi messer Carlo Albizzi pentru picturile pe care le voi începe în ziua de azi în capela papei Sixtus, mai precis conform condiţiilor contractuale pe care le-a redactat monseniorul de Pavia şi pe care le-am semnat cu propria mână”.

Cardinalul se bucura de parfumul care emana din vechile înscrisuri, de praful fin şi invizibil care se depunea pe nesimţite pe mucoasele nazale şi care astfel crea dezordine în simţuri, aşa încât, făcând ocol pe cale nazală, cele citite din zile de demult începură să prindă contur. Şi dintr-odată apăru în faţa sa florentinul cel scund şi ţepos, în pantaloni strâmţi şi subţiri şi cu o cămaşă de catifea tighelită, cu un brâu îngust, cu faţa triunghiulară, cu nasul lung şi ochii foarte apropiaţi unul de altul, cu siguranţă nu o frumuseţe de bărbat şi cu atât mai puţin un *scultore* plin de vigoare. Cu un zâmbet ştiutor – ori se vădea bucuria de a face rău din gestul acesta? — îi întinse cardinalului pergament după pergament, iar acesta citea cu aviditate. Devora cu ochii documentele care de multe

ori erau greu de descifrat, se lovea de nestatornicia inimaginabilă a Sanctităţii Sale Iulius al II-lea, de ciudata lui avariţie, de încercările repetate de a-l păgubi pe artist de onorariul binemeritat, ceea ce trebuie că dusese la cearta dintre papă şi Michelangelo. Sanctitatea Sa ar fi dorit să vadă pe bolta Sixtinei pe cei doisprezece apostoli, iar florentinul oferea schiţe, arta ca servitoare a teologiei, însă le găsea sărăcăcioase, lăsate fiind să atârne în mijlocul bolţilor. La ceartă, papa din Rovere fu de părere că Michelangelo ar trebui să picteze ce doreşte, din partea lui putea să acopere pe de-a-ntregul capela, de la ferestre până la tavan, *in nomine Jesu Christi*.

Rezultatul acestui schimb de cuvinte: Michelangelo se decise pentru Geneză, cu crearea Pământului, cu Dumnezeu Tatăl plutind deasupra apelor, până la Potop, din care numai Arca lui Noe fusese salvată; astfel reieşea din povestirea cerească a creaţiei, ignorate fiind acoperişul şi bolţile din arhitectură – cu nici cea mai mică urmă sau aluzie la Biserică. Dimpotrivă, Michelangelo evitase orice indiciu, într-adevăr, chiar şi acolo unde stratul era de-a dreptul prea subţire pentru a acoperi cele douăsprezece porţiuni din vârfurile bolţilor care erau micşorate de ferestrele capelei; el se hotărî să nu reprezinte pe cei doisprezece apostoli. Florentinul pictase cinci sibile şi şapte profeţi, ca şi când ar fi vrut să facă aluzie la un adevăr secret care era ţinut ascuns, impresionanţi cât de puternic radiau, o încarnare a titanilor a căror forţă părea să stăpânească până şi Vechiul Testament, încifraţi în simbolismul lor care putea fi bănuit, dar niciodată desluşit.

Dintr-o însemnare, cardinalul putu să conchidă faptul că Michelangelo nu pictase cu ajutorul mâinilor, ci cu al capului, că amestecase pe tavan mânia şi cunoaşterea, în 343 de figuri de o diversitate homerică, stăpânite de douăsprezece sibile şi profeţi de o dumnezeire aproape ameninţătoare. Desigur, este o imitaţie a lui Balzac şi a născocit trei sute de figuri, însă Balzac a avut nevoie de o viaţă întreagă pentru asta, pe când Michelangelo şi-a pictat partea în numai patru ani – fără tragere de inimă, nemulţumit, răzbunător, ca şi când ar fi vrut

să i-o plătească papei după cum reieşea din documente. Însă unde se afla cheia către concluzia finală? Ce ştiuse Michelangelo Buonarroti? Ce experienţă plină de înţelesuri dorise florentinul să exprime prin această concepţie neinteligibilă despre lume?

Patruzeci şi opt de papi, căci atâţia îi urmaseră până atunci lui Iulius al II-lea, se întrebaseră cu seriozitate de ce Michelangelo îi pictase lui Adam cel creat, căruia Dumnezeu Tatăl îi întinde arătătorul dătător de viaţă, de ce îi pictase acestui Adam un buric, dacă nu trebuise să i se lege vreodată buricul, de-ar fi să dăm crezare scrierii în care se spune: „Domnul Dumnezeu a făcut pe om din ţărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viaţă şi omul s-a făcut astfel suflet viu”. (Geneza 2,7) Încercări serioase de a îndepărta buricul au existat de mai multe ori. Chiar din vremea când maestrul încă mai trăia – Michelangelo avea pe atunci 86 de ani – papa Paul al IV-lea l-a însărcinat pe Daniele da Volterra cu acoperirea însemnelor mult prea clare ale sexualităţii giganţilor michelangeleşti cu pânze în jurul şoldurilor, ceea ce i-a adus pictorului ucenic cel demn de compătimire porecla de *brachettone,* adică „creatorul de prohaburi”. Faptul că buricul lui Adam a rămas neatins în timpul vieţii lui şi mai târziu se datorează chibzuielilor Curiei Romane, care avansa opinia că un buric acoperit de vopsea l-ar face, mai degrabă, pe privitor să mediteze, decât un buric aşezat corect din punct de vedere anatomic, chiar dacă era discutabil din punct de vedere exegetic.

Mirosul prafului de pe cărţi şi pergamente, pe care el îl îndrăgea atât de mult, pe care îl găsea înălţător precum aburul de tămâie la pogorârea Celui Preasfânt, această mireasmă îl transpuse pe cardinal într-o stare de contemplaţie amestecată cu aceea de veneraţie. Într-adevăr, cu cât se afunda mai mult în documente, cu atât creştea compătimirea lui pentru florentin, care, precum reieşea din scrisorile sale, părea să urască papii în măsura în care aceştia îi pricinuiseră un rău. Aici se plângea că nu primise de la Iulius al II-lea niciun scud şi că se simţea constrâns în munca lui de pictor: „Tocmai i-am

spus Sanctităţii Voastre că pictura nu este meşteşugul meu”. Blestema, de sus, de pe schele, nerăbdarea acestuia. Zi de zi vopseaua îi picura în ochi, el stând pe spate, iar gâtul i se înţepenise, ceea ce îl împiedica să citească într-o poziţie normală, astfel încât va trebui să ţină înscrisurile deasupra capului ani de-a rândul, dacă dorea să citească.

Papa Leon al X-lea, din familia Medici{2}, cel care i-a urmat lui Iulius, nu a făcut niciun secret din aversiunea sa împotriva florentinului; zicea că este sălbatic şi lăsă să se afle că nu se putea colabora cu Michelangelo, favorizându-l pe Rafael – care de-abia dacă putea fi numit pictor. De altfel, pasiunea sa era muzica. Adrian al VI-lea, cel care a urmat acestuia, ar fi dat jos picturile de pe tavan, făcute de Michelangelo, dacă nu ar fi fost grăbit de un deces neregretat, şi nici în vremurile lui Clement al VII-lea nu a fost o situaţie mai bună. Cu o maliţiozitate îndrăzneaţă, Michelangelo îl informă pe Sanctitatea Sa printr-o scrisoare asupra a ceea ce credea despre proiectul lui, un colos înalt de optzeci de picioare, şi anume nimic. Cât de stârnit trebuie să fi fost florentinul de lipsa de gust a papei, dacă se dedase la o asemenea batjocură: bărbieria care stătea în calea proiectului putea fi inclusă în opera de artă, presupunând că statuia ar fi fost executată în poziţie şezând, iar un corn al abundenţei din braţul său putea să servească drept coş pentru cuptorul bărbierului, ideea cea mai dragă omului de artă fiind construirea unui porumbar în cap – *Michelangiolo scultore.*

Cardinalul puse la locul său fiecare scrisoare în parte. Dădu din cap nedumerit. Niciunul dintre aceste documente nu i se părea ofensator sau demn de a fi păstrat în cea mai mare taină. Atunci, îi căzu privirea pe o legătură de pergament, care nu sărea în ochi şi care putea fi trecută cu vederea, şnuruită cu fireturi devenite maronii. Cu siguranţă că nu ar fi dat importanţă documentelor şnuruite, erau cam o duzină, dacă nu i-ar fi sărit în ochi două sigilii mari, sângerii, în care nu era greu de recunoscut blazonul papal cu trei dungi diagonale al lui Pius al V-lea. Nu murise Michelangelo sub pontificatul predecesorului acestuia?

*

Jesu domine nostrum! Ideea că de mai mult de patru sute de ani niciun ochi omenesc nu pătrunsese conţinutul secret al acestei legături, că pontiful ascunsese documente importante şi le retrăsese din faţa accesului posterităţii, orice motiv ar fi avut, gândul acesta făcu să îi tremure degetul. Cardinalul simţi transpiraţia pe ceafă, iar aerul pe care cu puţin înainte îl inspirase precum dulceaţa unei dimineţi de mai în munţii Albani, când mii de castani acoperă pământul cu polenul lor, avu dintr-odată un efect apăsător, care lua tăios respiraţia, şi chiar crezu că are să se sufoce în atmosfera aceasta de nesiguranţă şi de teamă. Dar tocmai teama şi nesiguranţa îi ghidau degetul nesigur şi îl determinară să rupă sigiliul, să desprindă volumele lipite unul de celălalt, astfel încât, de sub o copertă vălurită din piele, ieşiră la iveală pergamente presate şi împăturite, o *terra incognita.*

„Lui Giorgio Vasari.” Cardinalul recunoscu scrisul lui Michelangelo. De ce zăcea aici, în Arhiva Vaticanului, această scrisoare către prietenul din Florenţa? Cu grabă, încurcându-se în scrisul cu accente mici al lui Michelangelo, ceea ce îl obliga să o ia mereu de la capăt, cardinalul citi:

> Scumpul şi tânărul meu prieten. Inima mea este lângă tine, chiar dacă, aşa cum nu ar fi neobişnuit după obiceiurile acestor vremuri, această scrisoare nu ajunge la tine. Cunoşti dispoziţiile Sanctităţii Sale (numai numele să-i fie pomenit şi îmi şi ţâşneşte fiere din pana de scris), conform cărora scrisorile şi pachetele de orice fel sunt deschise şi reţinute în interesul Inchiziţiei şi pot fi chiar folosite ca probe. Moşul cel fanatic care încearcă să se împodobească cu numele de Paul al IV-lea, ca şi când numele ar putea ascunde ce e diavolesc într-un om, m-a privat de pensia mea de două sute de scuzi, ceea ce nu îmi reduce însă posibilităţile. Crede-mă, un Buonarroti nu lasă nimic neplătit. Nu am pictat capela lui Sixtus în culori, cum ar putea

> părea ochilor pioşi, ci cu pulberi al căror efect cumplit l-a descris Francesco Petrarca, poetul încoronat din Arezzo, în sfaturile sale de viaţă fericită. Sub intonaco se ascund îndeajuns sulf şi salpetru ca să-l trimită pe Carafa cu tot cu lacheii săi îmbrăcaţi în purpură în infernul pe care Alighieri l-a descris atât de iscusit în sfintele lui versuri. Poeţii spun că vorbele sunt cele mai ascuţite arme. Dar eu îţi spun ţie, scumpul şi tânărul meu prieten, că frescele Sixtinei sunt mai periculoase decât lăncile şi săbiile spaniolilor care ameninţă Roma. Carafa încearcă să se baricadeze în faţa spaniolilor, iar călugării trebuie să poarte pământ în rasele lor de mii de ori, şi, dacă nu ar fi numai o adunătură slabă de oase, Paul ar da din bici ca să grăbească munca.
>
> Cu toate că sunt atât de bătrân că uneori mă trage moartea de poale, sau poate tocmai de aceea, eu nu mă tem de spanioli. Eu mă recomand Direttore Michelangelo Buonarroti. Post-scriptum: E adevărat că în Florenţa trebuie raportat în fiecare zi numărul ostiilor împărţite?

Cardinalul lăsă scrisoarea să-i cadă. Se sprijini cu coatele pe unul dintre pupitrele de scris în picioare care serveau ca loc de depozitare pentru documente şi foliante. Îşi trecu dreapta peste faţă, ca şi când ar fi vrut să şteargă o vedenie din faţa ochilor. Încercă să îşi pună ordine în gânduri şi să înţeleagă cele citite, să o scoată la capăt, dar era greu şi în zadar. O luă de la capăt: se putea trage concluzia că această scrisoare nu ajunsese niciodată la destinatar, că fusese interceptată de Inchiziţie, dar nu fusese înţeleasă de aceasta, însă fusese pusă la păstrare ca eventuală probă împotriva lui Michelangelo. La ce se referea florentinul când scria că fuseseră amestecate sulf şi salpetru în făţuiala pe care artistul aplicase culorile *al fresco*? Îl ura pe Paul al IV-lea, pe toţi papii care îi pricinuiseră vreun rău lui, geniului, aşa cum trebuia să se recunoască a fi

la o privire obiectivă; iar când scria că un Buonarroti nu lasă nimic neplătit, asta suna a răzbunare şi chiar mai mult, ca şi când ar fi avut deja un plan îngrozitor şi destul de periculos ca să îl dea la o parte pe papă. Ce pericol pândea îndărătul frescelor Sixtinei?

O a doua scrisoare, aceasta către cardinalul di Carpi din Roma, lansa aluzii asemănătoare. Michelangelo, pe atunci deja în vârstă, îi pomenea cardinalului curiei, cu vorbe aspre, că îi ajunsese la urechi în ce fel se pronunţa Măria Sa cu privire la opera lui. Procedând astfel acum, după moartea lui Carafa, nu mai trebuia să danseze cum îi cânta acesta, dimpotrivă, agitaţia de la Roma, furtuna abătută asupra temniţelor Inchiziţiei, doborârea statuii lui mândre de pe Capitoliu, toate acestea erau dovada lipsei de popularitate a papei şi a incapacităţii succesorului său, care îşi spunea Medici, deşi orice copil ştia că vine din Milano şi că numele lui adevărat era Medichi. Mai susţinea că Sanctitatea Sa era un linguşitor dacă spunea, referitor la veniturile pe care i le reţinuse predecesorul său, că nu i se pomenise despre asta şi că un om de vârsta lui nu avea nevoie de multe momente în care se oferea să renunţe la munca lui, dar cererea îi rămăsese fără răspuns, aşa că îl ruga respectuos acum pe el, pe di Carpi, să solicite Sanctităţii Sale demisia din partea lui, că de lucru sigur nu are să-i lipsească. Lui, lui Michelangelo, nu i se cuvenea să îşi aprecieze munca pentru papi, însă când Sfântul Părinte fusese de părere că munca sa era de ajuns pentru veşnica mântuire, atunci începea să se îndoiască de faptul că veşnica mântuire ar fi chiar atât de uşor de obţinut, numai şi numai în baza faptului că unui artist i se refuzase salariul la care avea dreptul, timp de şaptesprezece ani. Pe tema veşnicei mântuiri putea să zică el multe, însă raţiunea îl forţa să tacă. Ce era de spus încredinţase frescelor din Sixtină. Cine are ochi, să vadă. Îi săruta cu cea mai mare plecăciune mâna Măriei Sale. Michelangelo.

In nomine domini! În Sixtină se afla ascuns un secret pe care Michelangelo îl colportase cu o ticăloşie de nepătruns.

„Toate secretele sunt de la diavol”, îi fulgeră cardinalului

prin minte şi se înfricoşă de acest gând. Obosise încercând să iasă din labirintul celor citite. Ceea ce părea să fie sigur era numai atât: nu remarcile jignitoare la adresa papilor erau motivul pentru care aceste documente au fost lăsate să se piardă în arhiva secretă. Altele, mai grave, din camerele mai din faţă, nu se aflau sub condiţia păstrării secretului. Nu, adevăratul motiv părea să se afle mai degrabă în aluziile lui Michelangelo. Dar cine ştia secretul? Pius al V-lea trebuie că ştiuse, căci care alt motiv putea exista pentru a sigila aceste documente? Asta însemna că toţi cei treizeci şi nouă de papi de după el nu cunoşteau misterul? Existase o legătură între inexplicabilul frescelor sixtine şi cea de-a treia prezicere a Fecioarei Maria? Inscripţia de pe tavanul Sixtinei nu îi ieşea din minte. Mâzgăli în grabă câteva cuvinte pe o hârtie, aproape fără să ştie ceea ce face…

— Eminenţă?

Vocea custodelui suna întrebător prin uşă.

— Eminenţă?

Jellinek nu ştia cât petrecuse deja în acest *sanctissimum.* Cardinalului îi era acum indiferent, dacă lua în consideraţie monstruoasa descoperire. Se duse la uşă şi strigă pe un ton autoritar:

— Ar trebui să se aştepte până bat, aşa am zis! S-a înţeles?

— Desigur, veni răspunsul descurajat din partea cealaltă. Desigur, Eminenţă.

Un text care se distingea prin deosebita fineţe a peniţei îi căzu în mână cardinalului. Prelungirile caligrafice în sus şi în jos anunţau bucuria exuberantă a celui care îl scrisese, precum batistele colorate în bătaia vântului de mai. *Signora Marchesa!* suna primul rând al textului, cu un S care începea sus printr-o ondulare precum un *In dulci jubilo,* care se pierdea deasupra rândului pe la jumătate şi care se încolăcea la sfârşit ca un şarpe în jurul oului. *Signora Marchesa!* Era foarte conştient de picanteria acestei formule de adresare, căci cardinalul ştia foarte bine persoana care se ascundea în spatele scrisorii. Vittoria Colonna, Marchesa di Pescara, văduvă din timpul bătăliei din Pavia. Evlavioasă, dacă nu chiar bigotă, astfel

încât papa Clement al VII-lea o împiedica stăruitor să îşi ridice vălul, în vreme ce nobilii din Roma şi din Florenţa se întreceau care mai de care în cereri în căsătorie. Considerată totuşi drept una dintre cele mai frumoase şi mai inteligente femei ale vremurilor ei. Cunoscătoare a latinei, precum un cardinal, şi a artei exprimării, precum un filozof, această marchiză era pentru Michelangelo marea şi singura iubire, precum se spune, platonică. O dragoste care l-a transformat pe sculptor şi pictor în poet, într-un *scolare* care şi-a pierdut capul şi care se încumeta să scrie sonete arzătoare. *Signora Marchesa!* O scrisoare, aici, în locul acesta? Nu trebuia să stai mult pe gânduri ca să afli de ce nici această scrisoare nu părăsise Vaticanul. Cu chibzuială, aproape cu teamă, cardinalul începu să se adâncească în scrisul cel înaripat:

> Mai fericit decât mânzul pe câmpie am primit marea onoare a scrisorii dumneavoastră din Viterbo, plină de compătimire în vorbe meşteşugite pentru loialul dumneavoastră servitor. „Ferice Michelangelo!” am exclamat eu, mai fericit decât toţi prinţii din lume. Desfătarea mea a fost în adevăr umbrită la auzul veştii că am rănit şi simţurile, şi obiceiurile dumneavoastră în legătură cu sfânta religie a bisericii mamă. Totuşi, consideraţi totul ca fiind pălăvrăgeala unui artist rătăcind fără habar între rău şi bine şi meliţând când pe un ton bun, când pe unul rău, un ton care de-abia dacă dezvăluie vreo formă. Admir supus statornicia credinţei Măriei Voastre şi principiul dumneavoastră, *Omnia sunt possibilia credenti,* pe care mi l-aţi tradus atât de măiestrit mie, neşcolitul, potrivit căruia este nevoie numai să crezi, ca lucrurile să se întâmple. Acum dumneavoastră mă consideraţi un neghiob necredincios şi vă întrebaţi plină de griji cum s-au născut din acest spirit creaţia şi judecata lumilor, în îndoiala sufletului meu. Însă îndoiala despre care v-am pomenit nu se

află adăpostită în norii negri ai depărtărilor cereşti, îndoiala se află în incertitudinea acestei situaţii de viaţă. Să vă explic asta nu îmi este posibil, cu toate că aş face pentru Măria Voastră mai mult decât pentru oricine altcineva pe care aş şti să-l numesc pe lumea asta. Măria Voastră cunoaşte zicala: *Amore non vuol maestro* („Dragostea nu are nevoie de profesor”). Şi, cu toate că mi se impune să iau în mormânt acest secret şi să nu vă divulg nimic niciodată, aceasta v-ar părea dumneavoastră şi sufletului dumneavoastră – ca să nu pomenim de toate fărădelegile şi de infernul prea timpuriu – precum otrava. Dumneavoastră, care aţi ridicat o mănăstire de maici pe jumătate din înălţimile Monte Cavallo, de unde Nero a privit cândva oraşul arzând, pentru ca paşii femeilor pioase să şteargă urmele răului. Atâta numai: toată cunoaşterea mea – dumneavoastră aţi ghicit de mult – rămâne imortalizată în frescele din Sixtină şi doare să recunosc, chiar dacă astfel se confirmă motivele îndoielii mele, cât de puţin stăpânesc învăţătura credinţei celor care sunt împovăraţi cu răspândirea ei. Şapte papi au privit zi de zi către cer în sfânta capelă, însă niciun spirit educat prin artă nu cunoaşte îngrozitoarea moştenire; orbiţi de gloria proprie, ei îşi ţin drepte capetele îndărătnice, plini de graţie, în loc să le ridice, să privească şi să recunoască. Totuşi, am spus deja prea mult cu aceasta şi aş putea să vă neliniştesc.

Şi dacă aţi găsi cândva puţina îndurare
Ce spre păcate mii să se scoboare,
În fala Voastră pentru cele făptuite
Veţi şti preaplinul bunătăţii neumbrite.

Slujitorul Măriei Voastre, Michelangelo Buonarroti din Roma!

Cu grabă, cardinalul împături pergamentul foşnitor, îl aşeză în teanc şi îl duse înapoi în dulapul de oţel de unde îl scosese. Cine putea să-l înţeleagă vreodată pe acest Michelangelo? Ce ascunsese artistul pe plafonul Sixtinei? Şi cum ar fi trebuit el, cardinalul şi teologul, să-i dea de urmă acestui secret după mai bine de patru sute de ani?

Jellinek închise trezoreria, îşi luă lampa şi se duse către uşă. Bătu de mai multe ori cu palma deschisă, nerăbdător, până când auzi cheia custodelui în încuietoare. Deschise larg uşa, îl dădu la o parte pe paznicul somnoros şi se grăbi – în vreme ce acesta încuia repede uşa – pe scări. Lampa arunca umbre mişcătoare. În faţa ochilor lui dansau fiinţe ciudate, sibile frumoase şi bătrâne, profeţi cu barbă, un Adam musculos şi o Eva provocatoare pe care acesta o iubea aşa cum iubeşte un student pe primadona care joacă pe scenă, fără speranţă şi de departe. Şi Noe sărea în horă, înconjurat de Sem, Ham şi Iafet. Iudit acoperindu-şi capul şi David care clătina încrezător sabia. Sfântă Fecioară Maria!

Ce scrisese cu o cerneală invizibilă în frescele sale acest Michelangelo, geniu şi diavol deopotrivă? Pândea în spatele figurilor alegorice Antihristul? Ce însemna litera A din pergamentul pe care îl descifra Ioel profetul, care semăna atât de bine cu Bramante? Ce semnificaţie îi revenea acelui înger care îi aprindea lampa cu ulei sibilei din Eritreea, care se pare că prevestea *Judecata de apoi?* Îşi răsfoia visătoare, frumoasă şi bogat înveşmântată cartea, exact ca sibila din Cumae, care caută adevărul în foliantul ei verzui, bătrână totuşi şi ciolănoasă, şi, cu toate acestea, mai masivă decât toate celelalte. Iar la profetul Ezechiel, cu turban şi sul, ce secret ascundeau literele L şi U din ceea ce avea scris? Sau Daniel, pusese el cunoaşterea divină în acel text care îl preocupa? Ce vis frumos se ascundea în spatele sibilei din Delphi, încotro se îndreaptă privirea ei temătoare?

Pe drumul prin culoarele slab luminate către Capela Sixtină, cardinalului îi apăru în sfârşit profetul Ieremia în faţa ochilor, cu o figură tragic-melancolică, căruia fără îndoială că Michelangelo îi împrumutase propria fizionomie neşlefuită,

sprâncenele negre şi ascuţite, nasul cel lung şi cartilaginos, cu bărbia şi gura îngropate în dreapta sprijinită. Ca un profet cu melancolia cunoscătorului. Într-adevăr, acolo, pe înălţimile de deasupra *Judecăţii de apoi* trebuia că se afla cheia tainei. Cardinalul îşi grăbi paşii.

Stătea acolo, îmbătrânit timpuriu, meditând cum cele văzute sunt fără scăpare, acoperind două spirite ciudate cu spatele său lat, îmbătrânindu-l pe cel din stânga, care era de o asemănare uluitoare cu sibila din Delphi – ca şi când, printr-o atingere, ar fi înaintat în vârstă cu o generaţie, întorcându-şi plină de durere capul –, şi cu altul, de o forţă tinerească, în dreapta, cu acoperământul capului şi profilul călugărului Savonarola. Un indiciu? Pentru ce?

Cu respiraţia îngreunată, cardinalul se repezi în jos pe treptele înguste de piatră şi deschise cu grijă, ca şi când ar fi vrut să nu tulbure creaţia, uşa din dreapta, dintre cele două care dădeau către sfinţita capelă. Lumina de noiembrie pătrundea prin ferestrele care se aflau deasupra şi scotea la iveală geometria podelelor măiestrite. Creaţia lui Michelangelo se pierdea într-un întuneric blând şi doar ici-colo răsărea câte un braţ întins, un chip de nerecunoscut din întunecime. Aproape că avea reţineri în a atinge întrerupătorul şi în a aduce pe tăcute la lumină culorile, cu ajutorul acelor reflectoare care erau îndreptate de la nivelul ferestrelor către podea, de unde lumina artificială era proiectată spre tavan, în acelaşi circuit pe care şi lumina zilei trebuia să îl urmeze.

Aprinderea reflectoarelor a fost asemenea actului creaţiei din Geneză sau *Cartea Întâi a lui Moise,* când Dumnezeu a zis să fie lumină şi a fost lumină, iar Dumnezeu a văzut că lumina era bună; şi Dumnezeu a despărţit lumina de întuneric.

În faţa corului de marmură de la altar, privirea cardinalului se ridică pe nesimţite pentru a vedea creaţia cea privită de mii de ori, pe profetul Iona, pe prevestitorul Mântuitorului, separarea luminii de întuneric, pe Dumnezeu, creatorul stelelor şi al vieţii plantelor, despărţirea uscatului de apă şi degetul arătător întins al lui Dumnezeu Tatăl care îi dă viaţă

lui Adam. Eva în spate, trezită la viaţă, şi, în cele din urmă, perechea ademenită de diavolul-şarpe. Te durea gâtul dacă priveai astfel, iar cardinalul se retrase încet câţiva paşi fără să-şi coboare privirea de pe boltă şi prin minte îi zbură fraza din scrisoarea lui Michelangelo, că şapte papi, orbiţi de gloria proprie, şi-au ţinut drepte capetele îndărătnice, plini de graţie, în loc să le ridice, să privească şi să recunoască. Mai încolo se ivea Noe jertfindu-se privirii, după ce trecuse de revărsarea de ape şi, în cele din urmă, Potopul, un templu înotând prin apă, cu egocentricii şi egoiştii pe o insulă nepopulată, care nu dădea nicio şansă de supravieţuire celor mărinimoşi şi plini de iubire.

Cardinalul se opri. Cât de des scrutaseră ochii săi această creaţie, privise înmărmurit, interpretase; dar niciodată nu îi fusese evident că aici era modificată cronologia. De ce aşezase Michelangelo jertfa de mulţumire înaintea Potopului? Geneza 8,20: „Noe construi un altar în faţa Domnului şi aduse ofrandă din toate animalele curate şi păsările curate”. Geneza 7,7 dimpotrivă: „Noe şi fiii săi, soţia sa şi soţiile fiilor săi merseră înaintea apelor potopului în arcă”. Scenariul se termina abrupt cu îmbătarea lui Noe: ameţit de băutură, doarme gol în cortul lui, fiind luat în râs de fiul Ham, însă acoperit de Sem şi Iafet cu faţa întoarsă”.

S-ar zice că începuse în partea aceasta ciclul său propriu, că s-ar fi opus cursului creaţiei şi părea că ar fi comis erori intenţionat. Vechiul Testament îi era cunoscut florentinului, pe când Noul Testament îi provoca o rezervă inexplicabilă şi faţă de care trăia aproape un refuz. Şi privitorul atent al frescelor sixtine recunoscu amar că Michelangelo cedase Noul Testament pereţilor altora: lui Perugino – *Botezul Domnului,* lui Ghirlandaio – *Chemarea apostolilor,* lui Roselli – *Cina cea de taină* şi *Predica de pe munte,* lui Boticelli – *Ispitirea lui Hristos,* aşa că Michelangelo, Dumnezeu aibă milă de sufletul lui, îl ignora pe Isus Hristos.

Exista o singură reprezentare de către Michelangelo a lui Hristos aici în Capela Sixtină; aceea a judecătorului lumilor de la *Judecata de apoi.* Cardinalul se apropie cu sfială de peretele

înalt, al cărui albastru ceresc avea asupra privitorului efectul unui curent de aer, al unui vârtej care pe acel ce se apropia de Apocalipsă îl cuprindea întru totul, îl răsucea de jur împrejur, îl ridica în aer şi îl lăsa să se prăbuşească, cu teama crescând pe măsură ce acestei privelişti i se opunea rezistenţă din depărtare. Cu fiecare pas care îl aducea pe cardinal mai aproape, neliniştea scădea, cum şi făpturile lui Michelangelo îşi pierdeau din neliniştea lor pătimaşă, cu cât se apropiau de judecătorul năprasnic al lumilor. Să fi fost oare acest titan musculos al cărui braţ drept putea să doboare orice Goliat la pământ, era acesta Hristos cel înviat din morţi, aşa cum ne învaţă Biserica? Să fi fost oare acest erou reproducerea acelui om care găsise în predica de pe munte vorbele: „Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăţia Cerurilor; fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia; fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul; fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura; fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui”?

Cu sute de ani înainte de Michelangelo şi generaţii după aceea, Domnul Isus Hristos fusese înfăţişat cu blândeţe şi calm, ca o făptură atemporală şi nobilă, demn, cu barbă şi sfânt. Însă lumina artificială şi mătăsoasă nu putea – cardinalul se opri pe treapta cea mai de jos către altar – nici măcar să-i smulgă aparenţa unui Dumnezeu milostiv acestui Hristos. Dimpotrivă, acesta privea fix şi impasibil către Pământ, refuzând să privească în ochi pe cel care se uita în sus, fiind puternic, gol şi frumos, prin forţa muşchilor lui, ca un zeu grec. Doar frumuseţea lui exterioară îi trăda caracterul dumnezeiesc, un Zeus tunând, un Hercule masiv, un Apollo dezmierdat. Apollo? Nu cumva acest Isus Hristos era de o asemănare uluitoare cu Apollo din Belvedere, acea zeitate antică de marmură care cândva însufleţise agora ateniană cu forma lui de bronz şi care luase calea Romei pe cărări necunoscute, înainte ca papa Iulius să îl aşeze în curtea cu statui de la Belvedere? Isus, un Apollo? Ce farsă îngrozitoare înscenase Michelangelo Buonarroti?

Cardinalul părăsi capela pe drumul pe care venise. Goni pe

trepte în sus şi ameţi. Ştia de fapt drumul şi în somn, dar niciodată nu îi fusese acest drum atât de îndepărtat, niciodată nu i se păruse atât de încurcat, atât de inexplicabil nepotrivit aşezat. În mintea lui zvâcnea o întreagă fanfară de trâmbiţe, ca şi cum ar fi încercat să se acopere una pe cealaltă. Şi fără să vrea, ca o voce necunoscută care îl pătrundea, auzi cuvintele din Apocalipsă: „Apoi am văzut un alt înger puternic, care se pogora din cer, învăluit într-un nor. Deasupra capului lui era curcubeul; faţa lui era ca soarele, şi picioarele lui erau ca nişte stâlpi de foc. În mână ţinea o cărticică deschisă. A pus piciorul drept pe mare şi piciorul stâng pe pământ şi a strigat cu glas tare, cum răcneşte un leu. Când a strigat el, cele şapte tunete au făcut să se audă glasurile lor. Şi când au făcut cele şapte tunete să se audă glasurile lor, eram gata să mă apuc să scriu; şi am auzit din cer un glas, care zicea: «Pecetluieşte ce au spus cele şapte tunete şi nu scrie ce au spus!»”

Şi pe când îşi asculta răbdător sinele ca să ştie dacă vocea va continua să vorbească, cardinalul ajunse la uşa cea neagră către arhivă. Era închisă şi bătu cu pumnii, până începură să-l doară. Epuizat, se opri, în cele din urmă, şi trase cu urechea. Era din nou acolo, vocea din Apocalipsa lui Ioan, clară şi incredibil de neomenească. Zicea astfel: „Du-te de ia cărticica deschisă din mâna îngerului care stă în picioare pe mare şi pe pământ”. Iar îngerul spunea: „Ia-o şi mănânc-o; ea îţi va amărî pântecele, dar gura ta va fi dulce ca mierea”. Şi după aceea nu mai auzi nimic.

Şeful unui grup care făcea curăţenie îl găsi pe cardinal dimineaţa pe la ora patru şi jumătate în faţa portalului către Arhiva Secretă a Vaticanului. Încă mai respira.

Prima zi după Epifanie

Primul lucru pe care îl percepu cardinalul în ceaţa de un alb lăptos au fost bătăile aripilor unor bufniţe care se mişcau pe tăcute în sus şi în jos. Treptat, tulburarea i se şterse din ochi şi se apropiară voci, iar Jellinek auzi pregnant vorbele:

— Eminenţă, mă auziţi? Mă auziţi, Eminenţă?

— Da, spuse cardinalul, şi acum recunoştea clar boneta cu aripi a unei surori medicale, cu inul ei rigid în jurul feţei rozalii.

— Totul este în ordine, Eminenţă! veni măicuţa în întâmpinarea întrebării lui. Aţi avut o criză de slăbiciune.

— O criză de slăbiciune?

— Aţi fost găsit în stare de leşin în faţa intrării Arhivei Secrete, Eminenţă. Acum sunteţi în Fondo Assistenza Sanitaria. Profesorul Montana îşi dă personal silinţa să vă însănătoşească. Totul este în ordine.

Cardinalul privi de-a lungul furtunului care îi ieşea de sub o banderolă din îndoitura braţului, până la flaconul de sticlă de pe stativul de crom lucitor. Un al doilea fir îi ieşea de sub braţ şi se termina într-un aparat alb cu un ecran cu lumină verde, pe care apăreau vârfuri ascuţite, în ritmul bătăilor inimii lui, împreună cu un piuit încet. Pornind de la maica-soră care purta un zâmbet afişat pentru ceilalţi şi care dădea încontinuu din cap binevoitor, cardinalul începu să recunoască din priviri încăperea. Totul era alb: pereţii, tavanul încăperii, mobilierul sărăcăcios, chiar şi lămpile de perete şi telefonul de modă veche care se afla pe noptiera cea albă. Niciodată nu îl apăsase pe cardinal atât de mult lipsa de culoare dintr-o cameră precum în acest moment când începu să-şi amintească uşor-uşor ce se întâmplase de fapt. Lângă telefon era o hârtie îngălbenită şi mototolită.

Când maica-soră zări privirea cardinalului, mişcă hârtia cu precauţie, fără să o apuce, şi începu să-i explice încurcată

pacientului că, atunci când l-au găsit, avea această hârtie mototolită în gură şi situaţia era periculoasă, pentru că Eminenţa Sa putea să se sufoce din cauza hârtiei. Cum adică dacă avea vreo importanţă?

Cardinalul tăcu. Se vedea că medita încordat; în cele din urmă luă hârtia, fără să se uite la ea, şi îi netezi cutele în mâini, iar literele care erau mâzgălite pe ea ieşiră la iveală.

— *Atramento ibi feci argumentum*… spuse cardinalul tern, în vreme ce măicuţa, pentru că nu înţelegea ce spune, coborî privirea ruşinată şi mângâie aparent absent faldurile straielor ei albe.

— *Atramento ibi feci argumentum,* am adus dovada acolo în culoarea neagră…

Cunoştea cuvintele acestea, chiar dacă nu ştia exact cui să i le atribuie; era sigur că aceasta constituia o urmă, o urmă corectă.

— Nu aveţi voie să vă agitaţi, Eminenţă!

Măicuţa dorea să-i ia lui Jellinek hârtia din mână, dar acesta o ascunse repede în pumn. În spatele uşii albe a salonului de spital se auzeau voci, uşa se deschise, iar înăuntru intră o procesiune ciudată; profesorul Montana, în spatele lui, cardinalul secretar de stat Cascone, pe urmă doi asistenţi medicali, apoi un subsecretar, iar ultimul, William Stickler, camerierul papei. Măicuţa se ridică.

— Eminenţă! strigă cardinalul secretar de stat şi întinse amândouă mâinile către Jellinek.

Acesta încercă să se ridice în capul oaselor, dar Cascone îl aşeză pe pacient înapoi pe pernă. Atunci veni profesorul, luă mâna cardinalului şi simţi pulsul; dădu din cap aprobator.

— Cum vă simţiţi, Eminenţă?

— Poate uşor slăbit, profesore, dar în nici un caz un bolnav.

— A fost un colaps al circulaţiei sângelui, trebuie să ştiţi, nu unul periculos, dar trebuie să vă menajaţi, să lucraţi mai puţin, să vă plimbaţi mai mult.

— Cum s-a întâmplat, Eminenţă? întrebă Cascone. V-au găsit în faţa Arhivei Secrete, cu ajutorul Domnului. Nu ştiu vreun loc în care aerul să fie mai rău decât acolo. Nu e de

mirare că v-aţi pierdut simţirile.

— Eminenţă, pot să vă vorbesc între patru ochi?

Jellinek se uita cu o privire fixă la cardinalul secretar de stat, şi ceilalţi părăsiră încăperea unul după altul; Stickler zicând că transmite binecuvântarea papei. Jellinek făcu semnul crucii o dată.

— Frământarea, începu cardinalul Joseph Jellinek, din cauza frământării. Cum căutam o explicaţie pentru ceea ce a scris Michelangelo, am făcut o descoperire…

— Nu trebuie să puneţi atât la inimă situaţia asta, îl întrerupse brusc Cascone pe pacient. Michelangelo este mort de patru sute de ani. A fost un mare om de artă, dar nu şi teolog. Ce putea să ascundă el aşa de tainic?

— A fost un om născut în epoca Renaşterii. Înainte de aceste vremuri arta servea Biserica, iar ceea ce a urmat nu trebuie să vă explic eu dumneavoastră. Şi Michelangelo venea din Florenţa, iar din Florenţa venea mai întotdeauna păcatul.

— Fedrizzi ar fi trebuit să şteargă primele însemne atunci când au apărut. Acum sunt prea mulţi care ştiu. Dar vom găsi o interpretare pentru ca Vaticanul să nu ajungă în gura lumii.

— Dar dumneavoastră ştiţi ca şi mine, frate întru Hristos, că zidirea bisericii noastre nu a fost ridicată numai cu granit. Nisipul luceşte în atâtea locuri…

— Prin urmare credeţi la modul serios, făcu indignat cardinalul de stat, că un pictor mort de patru sute de ani care, se ştie, nu a fost tratat tocmai cu bunăvoinţă de către înaltele scaune, ar putea să pună în pericol Sfânta Biserică din pricina unor litere oarecare din câteva fresce?

Jellinek se ridică în capul oaselor.

— În primul rând, în ce priveşte problema noastră, nu este vorba despre nişte fresce oarecare, frate întru Hristos, ci despre frescele Sixtinei; în al doilea rând, acest Michelangelo Buonarroti a decedat într-adevăr, dar nu este mort. Michelangelo trăieşte, el este astăzi mai viu în memoria oamenilor decât în timpul vieţii lui, şi în al treilea rând, eu cred că, în ura lui faţă de papă şi de biserica noastră mamă, a folosit toate mijloacele de care dispunea un om ca el. Spun

asta după studii ample.

— Mie mi se pare că prea vă petreceţi nopţile în Arhiva Secretă, Eminenţă. Nu vă prieşte, precum vedeţi.

— Aceasta este sarcina din partea *dumneavoastră,* frate întru Hristos, dumneavoastră m-aţi însărcinat cu această *causa.* Şi, pe lângă asta, m-a prins atât de tare acest lucru, încât îmi sacrific cu plăcere câteva ore de somn. De ce râdeţi, domnule cardinal secretar de stat?

Cascone dădu reprobator din cap.

— Eu pur şi simplu nu vreau să cred că opt litere neînsemnate, care au fost descoperite, din nefericire, la curăţarea unei fresce, pot să lase pradă neliniştii Curia Romană.

— Au existat motive mai bune din lucruri de mai puţină importanţă, frate întru Hristos, iar acelea se aflau departe cu mult de zidurile Vaticanului.

— Să încercăm să ne închipuim doar: Ce s-ar întâmpla dacă Fedrizzi ar începe mâine-dimineaţă să trateze literele cu un solvent care să le facă să dispară pur şi simplu?

— Atât vreau să vă spun. Va apărea în toate ziarele şi vom fi acuzaţi de distrugerea unor capodopere, ba chiar mai mult, se vor face presupuneri referitoare la adevărata inscripţie şi la cauza din care curia a distrus semnele şi vor apărea falşi profeţi care vor aduce dovezi false, iar răul va fi mult mai mare decât folosul.

În timp ce vorbea, Jellinek deschise mâna şi arătă hârtia mototolită.

— M-am ocupat deja de interpretarea literelor.

Cascone veni mai aproape şi privi către hârtie.

— Şi?

— A – I – F – A: *Atramento ibi feci argumentum…* Acest început nu pare să fie sub cele mai bune auspicii.

Cascone părea vizibil preocupat. Până în acest punct acordase puţină importanţă situaţiei, iar acum cardinalul secretar de stat trebuia să îşi pună la modul serios întrebarea dacă Michelangelo nu scrisese totuşi vreun secret bisericesc pe tavanul Capelei Sixtine. Cascone căzu pe gânduri şi spuse

apoi:

— Şi cum doriţi să demonstraţi corectitudinea interpretării dumneavoastră?

— Acum nu vă pot demonstra; tocmai de aceea nu pot demonstra încă, pentru că îmi este cunoscută doar o jumătate, dar fie şi numai această primă interpretare a mea poate arăta cât de periculoasă poate să fie această inscripţie pentru Biserică.

— Aşadar, Eminenţă, ce rămâne de făcut?

— Ce rămâne de făcut? Ca de la frate la frate: Suntem condamnaţi că ne folosim de mijloacele cu care a lucrat florentinul. Şi dacă avea legături cu diavolul, atunci şi noi trebuie să apelăm la serviciile lui.

Cascone îşi făcu cruce.

De sărbătoarea papei Marcellus

Spre seară, Fiatul bleumarin al cardinalului Jellinek opri în faţa palatului Chigi. Clădirea părăginită, căreia bancherul Agostini Chigi îi dăduse numele, deoarece acela al constructorului ei baroc ajunsese să fie uitat precum multe lucruri în acest oraş, avusese o istorie schimbătoare, al cărei final a reprezentat, pentru moment, un grup de moştenitori în litigiu, care împărţiseră zidurile în unităţi locative şi apoi le închiriaseră cu dobânzi incredibile. Un şofer îmbrăcat ca un preot deschise portiera din spate a maşinii, cardinalul ieşi şi se strecură prin intrarea laterală îngustă care se afla în vizorul unei camere de luat vederi de deasupra uşii. Dintr-o parte a vestibulului întunecos, Annibale dădu din cap prietenos înspre cardinal, din cabina lui de portar. Zicea că e ateist, îi urase bun venit cardinalului acum doi ani, când se mutase aici, adăugând cu clipiri din ochi: „Slavă Domnului!” Ce mai aflase cardinalul de la el: că pe lângă postul lui de portar, Annibale mai lucra şi ca agent de schimb, ca şofer de motocros şi ca membru al Partidului Comunist Italian.

Dar şi mai demnă de atenţie decât toate acestea era soţia lui Annibale, Giovanna, o femeie de vârstă mijlocie care îşi merita numele. Locul în care stătea părea să fie cu predilecţie casa scărilor. În orice caz, cardinalului îi atrase atenţia faptul că nu o întâlnise pe Giovanna atunci când se întorsese. Mai demult luase liftul cel demodat în jurul căruia scările mărginite cu feronerie se încolăceau precum şarpele în paradis şi, pe atunci, trăsese o dată cu ochiul când Giovanna ştergea scările, şi părea că le şterge de mai multe ori pe zi. Prin uşile lucitoare ale liftului cu lambriuri de mahon, îi văzuse picioarele cărnoase, din spate, care – *miserere domine* – ieşeau din nişte ciorapi mult prea scurţi, fixaţi de capetele cu margine mai închisă cu nişte panglici păcătoase. Tulburat de această rătăcire a simţurilor, cardinalul se confesase zilele următoare

în biserica Ordinului Sfântului Camillo din apropierea Panteonului, îi mărturisise călugărului ruşinea situaţiei sale şi ceruse dinainte iertarea păcatelor cu o canon pe măsură. Însă călugărul din Ordinul Sfântului Camillo l-a întâmpinat cu vorbe blânde şi i-a dat iertarea păcatelor pe două *Tatăl Nostru,* două *Ave Maria* şi două *Gloria,* ca şi sfatul bine intenţionat să se folosească brâul Sfintei Tereza de la Pruncul Isus, ca să izgonească astfel de la el toate gândurile necaste. Pe lângă astea, îi spuse că păcatul nu stă în faptul de a privi în sine, ci doar în gândul desfătării, iar dacă s-ar fi delectat într-adevăr cu această imagine, având intenţii necurate, atunci inima largă a lui Camillo de Lellis, cel care stă la capătul tuturor bolnavilor, rămânea deschisă pentru el.

Întărit de consolarea pastorală şi având încă o dată asigurarea regulilor pe care le prevede *Encyclopaedia Catholica* la noţiunea de „castitate”, cardinalul a intrat zile de-a rândul după aceea în lift, a apăsat butonul pentru etajul şapte şi a închis ochii ca să scape de orice fel de încercare, invocând-o pe Sfânta Agnes. Însă liftul mergea puţin numai, prea puţin, ca să ajungă la destinaţia lui de la etajul patru, şi, când smucitura din cauza opririi neaşteptate şi a deschiderii uşii îl forţa să îşi deschidă ochii, atunci cardinalul o zărea pe Giovanna. Chiar dacă Giovanna cu siguranţă nu avea un aspect ispititor în faţa lui, fapt pentru care serveau ca mărturie o găleată gri zincată cu o apă murdară în mâna ei dreaptă şi o cârpă pleoştită în mâna stângă şi cu toate că o fixa necruţător cu ochii pe femeia care se apropia de el, pe cardinal îl chinuia imaginea aţâţătoare din ziua dinainte. Precipitat şi fără să răspundă salutului prietenos al administratoarei, zvâcni afară din lift, şi totuşi, ca şi cum ar fi fost mâna Satanei, Giovanna îi ţinu calea cu proporţiile unduitoare ale bustului ei şi strigă, în timp ce cardinalul se dădu înapoi precum cel rău în faţa exorcistului.

— Etajul doi, Eminenţă!

— Etajul doi? îngăimă cardinalul încurcat precum Isaia la vederea Domnului, şi tot precum Isaia se întoarse într-o parte.

Însă apropierea Giovannei pe care o simţea în spatele lui, căldura ei păcătoasă îl făceau să ameţească. Momentul dintre

închiderea automată a uşii şi smucitura bruscă cu care liftul demodat îşi relua mersul i se păreau nesfârşite şi blestemă gândul care îl păcălise să intre în lift; chiar se vedea ca jertfă a ademenirii precum Adam în paradis care îl întâlnise pe Satan în chip de şarpe şi, cu o faţă acră, se prinse de bara de alamă care înconjura interiorul liftului la jumătate. Aerul aparent absent al cardinalului îi permitea să privească prin uşă către casa scării, şi aşa se lovi de reflectarea Giovannei ca de o fulgerare şi îi zări ochii întunecaţi, pomeţii înalţi şi buzele proeminente. Când Giovanna îşi dădu seama că o priveşte, îşi aruncă părul bogat pe spate, cu o mişcare năvalnică, şi îşi îndreptă privirile către tavan, la lampa alb-lăptoasă din mijloc. Şi ca să acopere cu ceva tăcerea penibilă dintre etajele doi şi patru, trilurea încet şi fără să-şi schimbe atitudinea: *Funiculi, funicula, funiculi, funiculaaa!* Era refrenul unui nevinovat cântecel napolitan, dar care suna cu totul altfel în vocea voalată şi abia auzită a Giovannei: necuviincios şi infam. Astfel i se părea cardinalului, Dumnezeu ştie de ce, iar el nu încetă tot drumul între etaje să privească la buzele Giovannei reflectate în uşă, şi îi veniră în minte vorbele călugărului din Ordinul Sfântului Camillo: că păcatul nu stă în faptul de a privi în sine, ci în desfătarea cu intenţii necurate. Nu, nu era nicio îndoială că se desfăta cu imaginea Giovannei, indiferent dacă intenţia era necurată sau sublimă.

— Etajul patru, Eminenţă!

Cardinalul, pentru care acum mersul cu liftul se terminase prea repede, plecă grăbit, când uşa automată abia se deschisese şi cu această ocazie făcu o plecăciune largă, pe cât se putea, către administratoare şi mai strigă în fugă:

— Mulţumesc, signora Giovanna, mulţumesc!

Această întâlnire avusese loc cu doi ani în urmă şi de atunci casa scărilor devenise o peripeţie zilnică pentru cardinal; pentru că dacă o lua pe scările cele largi putea să fie sigur că o va întâlni pe administratoare pe drumul spre etajul patru; o minunată coincidenţă divină dorea totuşi ca întâlnirea dintre cardinal şi Giovanna să aibă loc şi dacă lua liftul sau dacă se întorcea în locuinţa proprie la ore neobişnuite.

Astă-seară, cardinalul alesese drumul pe casa scării. Torturat de carnea proprie precum Sfântul Pavel, se uită cu dor în sus. Se surprinsese acum că păşea prea repede şi îşi încetini paşii ca să dea administratoarei timp, însă până la etajul întâi întâlnirea îi fusese refuzată, iar cardinalul simţi ceva asemănător simptomelor celor de la dezintoxicare, ceea ce cu siguranţă că era un semn de dependenţă. Căutând sfatul duhovnicului său, lăsase cale liberă pornirilor agonizante în măsura în care nu încerca să reprime imaginea Giovannei, ci aspira la a dispreţui pe femeia care răspândea pofte. În acest mod, după sfatul călugărului din Ordinul Sfântului Camillo, putea să ajungă cândva la acea forţă de a se opune încercărilor celui rău.

Cu toate că istoria bisericii ne învaţă că viziunile asceţilor sunt mai teribile decât cele ale păcătoşilor, acestea nu s-au oprit nici în faţa Sfântului teolog Ieronim, nici înaintea Sfântului iezuit Rodriguez. Iar dacă cel care predica „practica împlinirii creştineşti” suferea o viaţă întreagă de durerea femeilor goale care îşi ţineau sânii deasupra ochilor săi în nopţile viselor sale, atunci acel penitent cu barbă întâlnea şi în pustie fecioare romane dansând şi nici chinuitoarele saltele din paie de porumb, nici nevinovata poziţie de somn pe o parte nu erau în stare să îl ajute. Şi atunci când aceia care trăiau în stare de sfinţenie erau supuşi încercărilor trupului, cum putea el, cardinalul, să li se opună? Dezamăgit, trecu de al doilea şi al treilea etaj şi, în vreme ce picioarele înciorăpate ale Giovannei îi dansau în faţa ochilor, mai dezgolite, ca şi când ar fi adus adevărul în faţa privirilor lui, scoase cu degetele cheia de la intrare din roba neagră. Cardinalul trăia singur; o franciscană îi făcea menajul; măicuţa se întorcea spre seară în mănăstirea care îi era cămin, aşa că el era obişnuit să vină acasă într-o locuinţă goală. Un hol înalt, întunecos şi acoperit cu tapete roşii de mătase împărţea locuinţa în două, iar o uşă dublă în partea stângă ducea spre salonul în care se lăfăia mobilierul negru stil Novecento Italiano, şi în spate se afla, separată printr-o uşă glisantă cu geamuri, biblioteca. Dormitorul, baia şi bucătăria ocupau partea cealaltă a holului.

Răscolit, cardinalul intră în bibliotecă: cărţi din podea până în tavan pe cei doi pereţi faţă în faţă şi un al treilea lambrisat cu lemn cu o cruce pe el, în faţa căreia se afla un scaun de rugăciune învelit în purpură. Cardinalul se prăbuşi pe scaun. Îşi îngropă faţa în palme; nici *rosario* pe care îl intona şoptit nu voia să-i iasă, cum nu reuşea nici cu *Ave Maria.* Deşi se străduia din tot sufletul, erau tulburate de fantasma provocatoare a Giovannei. Mânios, cardinalul sări în picioare, făcu câţiva paşi iuţi încoace şi încolo, se orientă hotărât prin dormitorul pierdut în întuneric şi scormoni cu iuţeală în comoda şubrezită până când găsi comoara şi scoase o curea de piele. Apoi îşi desfăcu nasturii de la robă, îşi descoperi trunchiul şi începu să îşi biciuiască spatele cu brâul, autoflagelându-se precum Sfântul Dominic, începu timid, dar, ca şi când ar fi simţit plăcere pentru pedeapsă, îşi mări intensitatea loviturilor până când cureaua îi răsună puternic pe piele şi, Dumnezeu ştie, poate că s-ar fi lovit în seara aceasta până şi-ar fi pierdut simţirile dacă clopotul de la intrare nu l-ar fi smuls din transă. Se îmbrăcă în grabă.

— Cine e acolo? strigă prin hol.

În faţa uşii auzi vocea Giovannei.

— *Domine nostrum,* îi scăpă cardinalului şi îşi făcu repede cruce.

Cardinalul luă pacheţelul şi dădu din cap în semn de mulţumire, după care trânti uşa valvârtej. Mai trase cu urechea la felul cum răsunau paşii Giovannei în sala scărilor şi până la urmă se duse în salon, unde se prăbuşi într-un fotoliu înflorat. Această femeie era păcatul, şarpele din paradis, ispita din pustie. *Domine nostrum!* Ce ar fi trebuit să facă? Luă misalul – studiul este un balsam împotriva pătimirii –, răsfoi cu mişcări stângace, se opri la *Luca, Evanghelia din a treia duminică de după Rusalii:* vameşii şi păcătoşii veneau la Isus ca să îl asculte. Fariseii şi învăţaţii murmurau despre asta şi ziceau: „El îi ia pe păcătoşi şi ospătează cu ei”. Atunci El le-a spus această parabolă: „Care om dintre voi, dacă are o sută de oi şi pierde pe una din ele, nu lasă pe celelalte nouăzeci şi nouă pe islaz şi se duce după cea pierdută, până când o

găseşte? După ce a găsit-o, o pune cu bucurie pe umeri. Când se întoarce acasă, cheamă pe prietenii şi vecinii săi, şi le zice: «Bucuraţi-vă împreună cu mine, căci mi-am găsit oaia care era pierdută». Tot aşa, vă spun că va fi mai multă bucurie în cer pentru un singur păcătos care se pocăieşte, decât pentru nouă zeci şi nouă de oameni neprihăniţi cari n-au nevoie de pocăinţă”.

Cuvintele evanghelistului aveau efect liniştitor precum medicamentele care potolesc febra şi, cu teama că febra păcatului poate să izbucnească din nou, cardinalul se ridică şi merse în bibliotecă ca să coboare pe scaunul de rugăciune. Căuta ajutor în psalmi, dintre care îi erau dragi inimii mai ales cei ai regelui David: „Izbăveşte-mă, Doamne! Vino, Doamne, degrabă în ajutorul meu!” Cardinalul citea aproape încet, pe ton de descântec: „Să fie ruşinaţi şi înfruntaţi toţi cei care vor să-mi ia viaţa! Să dea înapoi şi să roşească de ruşine cei care îmi doresc pierzarea! Să rămână înlemniţi de ruşinea lor cei care-mi zic: «Ha! Ha!» Să se bucure şi să se veselească în Tine toţi cei care Te caută! Cei care iubesc mântuirea Ta să zică fără încetare: «Mărit să fie Domnul!» Eu sunt sărac şi lipsit. O, Doamne, vino degrabă în ajutorul meu…“

Pe când medita el astfel, îi căzu privirea pe pachetul pe care îl pusese la o parte, în neatenţia tulburării sale. Îl verifică în mâini, ca şi cum s-ar fi temut de conţinutul tainic, apoi începu să îl despacheteze precaut. Pe Sfânta Fecioară şi toţi sfinţii, curiozitatea era departe de orice virtute creştină, dar acum lipsa de virtute domina asupra rugăciunilor pioase, aşa cum şi imaginea Giovannei îi amăgea gândurile către desfrâu. Şi Giovanna se afla din nou în faţa lui, iar în cap îi suna *Cântarea Cântărilor* a lui David: părul tău este ca o turmă de capre, poposită pe coama muntelui Galaad… buzele tale sunt ca un fir de cârmâz… Gâtul tău este ca turnul lui David… amândoi sânii tăi sunt ca doi pui de cerb, ca gemenii unei căprioare…

Cardinalul se opri; într-adevăr, conţinutul hârtiei îl nedumeri precum lumina cerească pe Saul în faţa porţilor Damascului: o pereche de ochelari auriţi şi doi papuci roşii

brodaţi cu o cruce.

Două zile mai târziu

După invocarea Sfântului Duh pentru Consiliul Extraordinar, cardinalul Joseph Jellinek stabili prezenţa următorilor în Sfântul Oficiu, Piazza del Sant' Uffizio nr. 11, etajul doi: Eminentissimul şi Reverendissimul cardinal secretar de stat Giuliano Cascone, totodată prefect al Consiliului pentru Probleme Publice ale Bisericii, cardinalul Mario Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru Teologie Dogmatică şi arhiepiscop titular de Caesarea, cardinalul Giuseppe Bellini, prefect al Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin, responsabil special pentru liturghie în aspectele pastorale şi de rit şi episcop titular de Ela şi Frantisek Kolletzki, subsecretar al Congregaţiei pentru Învăţământul Catolic, responsabil cu liceele şi universităţile şi rector la Collegium Teutonicum Santa Maria dell'Anima din uniunea personală; Reverendissimul monsenior şi padre Augustinus Feldmann, director al Arhivei Vaticanului şi primarhivar în Arhiva Secretă a Sanctităţii Sale, oratorian de la mănăstirea de pe Aventin şi Pio Grolewski, Curator al Muzeelor Vaticanului şi pater al călugărilor predicatori; consultatorul şi calificatorul Bruno Fedrizzi, restaurator-şef al Capelei Sixtine, Antonio Pavanetto, director general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului şi Riccardo Parenti, profesor de istoria artei la Universitatea din Florenţa şi expert în frescele Renaşterii târzii şi ale fazei premergătoare barocului, acordând deosebită atenţie lui Michelangelo, precum şi Adam Melcer din Societas Jesu, Ugo Pironio dintre ermiţii Sfântului Augustin, Pier Luigi Zalba de la Slujitorii Mariei, Fra Felice Centino, titular la Santa Anastasia, Fra Desiderio Scaglia, titular la San Carlo şi Laudivio Zacchia, titular la San Pietro din Vincoli. În calitate de grefieri: monseniorii Antonio Barberino, notar, Eugenio Berlingero, secretar, şi Francesco Sales, dactilograf.

Din procesul-verbal al Sfântului Oficiu:

Eminentissimul şi Reverendissimul cardinal Joseph Jellinek

a solicitat celor prezenţi menţionaţi mai sus să trateze obiectul consilierii după modelul erasmic *ex paucis multa, ex minimis maxima* şi să nu minimalizeze incidentul; căci arta şi ştiinţa, teologia nefăcând excepţie, dăunau de două mii de ani Sfintei Biserici mai mult decât prigoana creştinilor de către romani. În principal, nu era vorba despre interpretarea înscrisurilor inexplicabile din Capela Sixtină, al căror autor putea fi numit un antipapist nesănătos, ci mai curând trebuia ca acest Consiliu să preîntâmpine speculaţiile degenerescente şi, în acelaşi timp, să ofere la data la care descoperirea era făcută publică şi o explicaţie incontestabilă.

Obiecţia Eminentissimului Frantisek Kolletzki: că lui îi aduce aminte acest Consiliu de un alt caz care avusese loc nu cu mult timp în urmă şi care, tocmai din pricină că fusese considerat la fel de neimportant, a devenit o problemă aproape insolubilă, ceea ce a dus la discutarea ei în faţa Sfântului Oficiu.

Întrebare a lui Adam Melcer de la Societas Jesu, despre ce caz vorbea Eminentissimul Kolletzki. Ruga să se exprime pe înţelesul tuturor.

Răspunsul Eminentissimului Kolletzki (nu fără ironie), cum că se declarase pentru toţi cei cu oarece judecată, ceea ce presupunea asentimentul Eminentissimului şi Reverendissimului cardinal Joseph Jellinek, în calitate de prefect al Congregaţiei pentru teologie (la care adresatul încuviinţă dând din cap), că respectivul Consiliu discutase pe cât de tainic, pe atât de fără succes, cu privire la prepuţul Domnului nostru Isus şi, cu toate că problema a fost tratată cu intenţii pioase şi în aceeaşi măsură cu integritate, cazul a devenit o problemă de nerezolvat.

Indignarea lui Pier Luigi Zalba de la Servitorii Mariei.

Eminentissimul Kolletzki insistă în discursul său: la vremea aceea un iezuit dăduse apă la moară cu întrebarea dacă putea fi venerat sfântul prepuţ care era păstrat într-o biserică. Până la urmă, evanghelistul Luca oferea clar spre recunoaştere faptul că Isus fusese tăiat împrejur la opt zile de la naşterea sa şi că prepuţul său fusese păstrat în mir de nard. Totuşi,

discuţia din faţa Sfântului Oficiu a avut urmări nebănuite. Nu numai că se iviră mai multe prepuţuri în locuri diferite, dar înaltul Consiliu se confrunta acum şi cu întrebarea dacă Domnul nostru Isus n-ar fi trebuit să ia cu Sine la Înviere şi la Înălţarea Sa la cer fragmentul care îi aparţinea. Venerabilii domni ajunseseră să se certe atât de aprig, încât până şi comisia papală desemnată în acea perioadă trebuise să intervină în interpretarea dreptului canonic, ceea ce putea rezolva problema parţial doar, contestând explicit sfântului prepuţ rangul de relicvă, deoarece conform canonului 1281, paragraful 2, sunt desemnate relicve numai acele părţi ale corpului care au suferit martiriul. În acea perioadă Sfântul Oficiu văzuse o singură cale de ieşire, aceea de a sancţiona cu excomunicarea *speciali modo* orice discuţie verbală sau scrisă despre sfântul prepuţ.

întreruperea Eminentissimului cardinal Joseph Jellinek, prin bătaie în masă:

— La obiect, domnule cardinal!

Eminentissimul Kolletzki: curia, cu dicasteriile ei, părea predestinată să facă din ţânţar armăsar şi uneori tăcerea era de preferat cuvântării – asta era tot ce dorise să demonstreze. Cuvintele aveau puterea de a deschide răni; tăcerea, dimpotrivă, grăbea vindecarea.

Cardinalul secretar de stat şi prefectul Consiliului pentru probleme publice ale bisericii, Giuliano Cascone:

— Sarcina curiei nu este aceea de a tăcea! Noi, cei de la masa aceasta, avem de hotărât, *quoquomodo possumus!*

La care Eminentissimul cardinal Jellinek încercă să calmeze spiritele:

— Frate întru Hristos, smerenia este cea mai înaltă virtute creştină! Vreau să explic de ce consider prezenta *causa* pe cât de importantă, pe atât de periculoasă. Aici, în acest loc, acum 350 de ani a fost tratat un caz care, Domnul aibă milă de noi, bieţii păcătoşi, a pricinuit un mare neajuns Sfintei Biserici. Vreau să vă amintesc că dintr-o problemă aparent neînsemnată a pornit cazul Galilei, şi anume de la întrebarea dacă felul cum se modifică aspectul cerului este în

conformitate cu Scriptura. Aduc avertismentul serios de a nu comite din nou aceeaşi eroare.

Întrerupere cu exclamaţie iritată, din gura lui Ugo Pironios, de la eremiţii Sfântului Augustin:

— Conciliul din Trent a interzis orice tălmăcire a scrierilor care vin în contradicţie cu interpretarea părinţilor Bisericii! Galilei a fost condamnat pe drept.

Cardinalul Jellinek spuse cu însufleţire crescândă:

— În acest caz nu vorbim de dreptul canonic. Vorbim de răul pe care l-a pricinuit Sfintei Biserici demersul Sfântului Oficiu şi vorbim despre cum, din neglijenţa celor responsabili, o *quisquilia* a devenit o *causa causarum.*

Monseniorul Ugo Pironio adăugă înfuriat:

— Conform nivelului de atunci al cunoaşterii se ştia că Soarele se află pe cer şi se roteşte în jurul Pământului, iar Pământul odihneşte nemişcat în centrul Universului. Asta putea să găsească orice învăţat la Părinţii Bisericii, fie în psalmi, fie la Solomon şi Iosua. Trebuia Sfânta Biserică să permită ca aceste scrieri să fie puse sub semnul întrebării? Cât ar mai fi durat până s-ar fi ridicat un alt eretic şi ar fi propovăduit că nu Dumnezeu, Domnul, i-a alungat pe Adam şi Eva din paradis, ci că Adam şi Eva l-au izgonit pe Domnul din paradis, pentru că doreau să fie singuri şi că aceasta se putea demonstra matematico-astronomic.

Pironio schiţă semnul crucii.

— Pare că aţi uitat, frate întru Hristos, că nu Galilei era în defect, ci Sfântul Oficiu şi că nu astronomia şi geometria greşeau, ci teologia. Sau pentru eremiţii Sfântului Augustin se mai învârte şi astăzi Soarele în jurul Pământului? (Cuvintele Eminentissimului cardinal Joseph Jellinek, producând rumoare.)

Cel sus-numit continuă:

— Galilei a dat întâietate absolută teologiei în faţa celorlalte ştiinţe în ceea ce priveşte minunata învăţătură şi revelaţiile dumnezeieşti, şi veşnica mântuire, dar, în acelaşi timp, a dorit ca aceasta să nu se coboare la speculaţiile mai umile şi mai lipsite de importanţă ale ştiinţelor inferioare,

deoarece acestea nu au nicio contribuţie la mântuire, iar servitorii ei nu ar fi trebuit să îşi aroge autoritatea de a decide în domenii din care le lipsea orice cunoştinţă.

Atunci monseniorul Ugo Pironio divagă mânios servindu-se de un pasaj din *De Genesi ad literam* al Sfântului Augustin, din locul în care niciun predicator al pocăinţei nu putea fi mai vehement: *Hoc indubitanter tenendum est, ut quicquid sapientes huius mundi de natura rerum demonstrare potuerint, ostendamus nostris libris non esse contrarium: quicquid autem illi in suis voluminibus contrarium Sacris Literis docent, sine ulla dubitatione credamus id falsissimum esse, et, quoquomodo possumus, etiam ostendamus.*

Eminentissimul Mario Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru Teologie şi arhiepiscop titular de Caesarea răspunse celui care luase cuvântul:

— Monseniore Pironio, nu ţine de Scriptură să explice legăturile cosmice, aşa cum nu ţine de ştiinţă să explice doctrina mântuirii Sfintei Biserici. Acestea nu sunt vorbele mele, frate întru Hristos, ci ale lui Galileo Galilei.

— „Scriptura nu vrea să predice asupra structurii lucrurilor care nu contribuie la mântuire.” Vă este cunoscută această sintagmă din enciclica *Providentissimus Deus* a Sanctităţii Sale Leon al XIII-lea! (Întrerupere cu exclamaţie a Eminentissimului cardinal Jellinek.)

Subsecretarul Congregaţiei pentru Teologie continuă:

— Doriţi din nou situaţia din Evul Mediu şi susţineţi că geometria, astronomia, muzica şi medicina sunt tratate cu mai multă seriozitate în Sfânta Scriptură decât la Arhimede, Boetius şi Galenus? Galileo nu afirmase altceva decât că învăţaţii universali din timpurile lui puteau demonstra ştiinţific anumite fenomene ale naturii, pe când alţii le ofereau ca învăţătură pur ipotetică. A avut tot dreptul să refuze să discute despre cât adevăr aduceau cei din prima categorie, pentru că puteau aduce demonstraţii cu ajutorul ştiinţei şi în acelaşi timp a căutat dovezi prin care să-i demaşte pe cei din a doua categorie ca fiind în eroare. A existat un învăţat cu mai multă bună-credinţă? În orice caz, mi se pare de bună-credinţă

argumentaţia florentinului. Dacă dovezile aduse de ştiinţele naturii nu pot fi subsumate Scripturii, atunci, şi aici sunt de acord cu Michelangelo, ar trebui numaidecât explicat că acestea nu se află în contradicţie cu Scriptura. Înainte de a respinge o modalitate de explicare a naturii, este absolut necesar să se demonstreze că acesteia îi lipseşte dovada ştiinţifică. Dar acest lucru nu cădea în sarcina celor care considerau valabilă explicaţia, ci a celor care se îndoiau de ea.

— *Accessorium sequitur principale!*

Cardinalul Jellinek bătu din nou cu mâna în masa Sfântului Oficiu şi atrase atenţia asupra respectării temei. Spuse că a adus în discuţie cazul Galilei ca să demonstreze că învăţăturile Sfintei Biserici au mai puţin de suferit din cauza opozanţilor săi declaraţi decât din pricina neglijenţei şi nepriceperii manifestate în rândurile proprii, iar în legătură cu aceasta Eminentissimul aminti de polemica dintre dominicani şi iezuiţi, care durase ani buni, referitoare la teoria predestinării, a Sfântului Augustin, şi care pricinuise neajunsuri atât unei frăţii, cât şi celeilalte.

Însă asta provocă strigăte sălbatice de întrerupere, care din pricină că se acopereau unele pe altele erau de neînţeles. Strigătele următorilor prezenţi: Adam Melcer de la Societas Jesu, Fra Desiderio Scaglia, titular la San Carlo, Fra Felice Centino, titular la Santa Anastasia şi Eminentissimul Giuseppe Bellini, prefect al Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin, responsabil special pentru liturghie în aspectele pastorale şi de rit.

Mai sus-menţionatul vorbitor depuse ceva efort ca să se facă ascultat şi să aducă în discuţie tema reală – interpretarea inscripţiei sixtine – şi acordă cuvântul restauratorului-şef Bruno Fedrizzi.

Restauratorul-şef Bruno Fedrizzi descrise în detaliu şi cu referiri la tehnica frescelor şi la analiza chimică descoperirea celor opt însemne de pe cărţile şi sulurile profetului Ioel, ale sibilei din Eritreea şi ale celorlalte figuri, conform succesiunii descoperirii: A – IFA – LU – B – A. Fuseseră aplicate *a secco* în acelaşi timp cu corecturile pe care Michelangelo le adusese

după finisarea frescelor propriu-zise, cum ar fi corecturile de contur şi cele de proporţii sau de perspectivă.

Întrerupere prin întrebarea cardinalului secretar de stat Giuliano Cascone, dacă era exclus ca semnăturile despre care se discută să fi putut fi adăugate mai târziu de o altă mână decât cea a lui Michelangelo.

Fedrizzi respinse această posibilitate şi menţionă ca dovadă faptul că pigmenţii anorganici de culoare din însemnele descoperite se întâlnesc şi în alte părţi mai închise la culoare din scenariile după Vechiul Testament; prin urmare, cine se îndoieşte de autenticitatea paternităţii însemnelor trebuie să pună sub semnul întrebării şi paternitatea lui Michelangelo în calitatea sa de creator al picturilor de pe tavanul sixtin.

Dacă se găseşte vreo semnătură pe celelalte lucrări ale florentinului. (întrebare a Eminentissimului cardinal secretar de stat.)

Răspunsul venit de la Riccardo Parenti, profesor universitar de istorie a artei la Universitatea din Florenţa: Michelangelo nu şi-a semnat lucrarea, ceea ce corespundea obiceiului acelor timpuri, totuşi se face abstracţie de faptul că s-a portretizat pe sine însuşi în reprezentările sale. Erau cu greu de pus la îndoială trăsăturile lui Michelangelo din figura profetului Ieremia şi din pielea chinuită a lui Bartolomeu de la *Judecata de apoi*. Până astăzi nu există o interpretare concludentă asupra acestei particularităţi a florentinului, referitor la această modalitate unică de a se face vizibil.

— Aşa că misterul descoperit acum ar trece negreşit drept caracteristica lui Michelangelo. (Întrerupere pricinuită de strigătul Eminentissimului cardinal Jellinek.)

Răspunsul lui Parenti:

— Negreşit. Mai ales că Michelangelo nu a mai creat în afară de Sixtină nicio pictură apreciabilă. Şi precum ştie oricine, dacă picturile Capelei Sixtine au luat fiinţă sub constrângeri materiale, cu ură împotriva papei şi împotriva curiei şi cu umilinţe ale artistului din cele mai felurite, oarece gânduri de răzbunare, de oricare natură ar fi fost ele, nu păreau în niciun caz de exclus. Fie şi numai scenariul ales de

artist pentru capela căminului papal putea fi perceput ca fiind provocare, dacă nu scandal. Să-şi imagineze că un artist contemporan ar zugrăvi capela personală a Sanctităţii Sale cu doamne şi domni dezbrăcaţi conform idealului de frumuseţe contemporan şi despre care se poate recunoaşte că sunt de-a dreptul atrăgători, iar în locul simbolurilor creştine ar fi născocit scene provocatoare din aria drogurilor, francmasonilor sau muzicii pop. Scandalul nu ar fi mai mare.

Rumoare în Sfântul Oficiu.

— Din cearta cu papa, continuă Parenti, a ieşit învingător florentinul, iar ca revanşă Michelangelo a desconsiderat orice pictură inspirată din Noul Testament şi chiar bisericească şi, într-adevăr, a lăsat să învie mesageri ai lumii spiritului şi a spiritelor, l-a omagiat pe Dante, neoplatonismul şi spiritul Antichităţii, acesta fiind înfierat de către Biserică drept păgân şi până şi azi lipseşte ceea ce era cel mai important să transpară: de ce Sanctitatea Sa nu a protestat împotriva acestui fel de reprezentare.

Întrerupere pricinuită de strigătul cardinalului Jellinek, prefectul Congregaţiei pentru Aspecte Confesionale:

— Sanctitatea Sa Iulius al II-lea nu numai că a protestat, dar a şi ajuns să se certe serios cu artistul cel încăpăţânat.

— Cum adică încăpăţânat? Toţi artiştii care îşi merită titlul sunt încăpăţânaţi. (Întreruperea lui padre Augustinus Feldmann, directorul Arhivei Vaticanului şi prim arhivar al Arhivei Secrete a Sanctităţii Sale).

Întrebarea Eminentissimului cardinal Jellinek:

— Cum să interpretăm asta, frate întru Hristos?

Răspunsul celui adresat:

— Ei, foarte simplu. Arta, în măsura în care este autentică, nu este de vânzare. Sau altfel spus: Este curată prostie să crezi că arta este de vânzare. Iar pentru asta cel mai bun exemplu este prezenta *causa*. Sanctitatea Sa crezuse că Michelangelo îi îndeplinea ceea ce îi ceruse şi, la prima vedere, chiar aşa şi părea să fie, dar adevărul este că artistul s-a răzbunat pe cel care îl umilise, şi a făcut în aşa fel încât Sanctitatea Sa nici măcar nu a observat. Să fim serioşi, configuraţia teatrului cel

mare al lumii pe care l-a pictat Michelangelo pe tavanul Sixtinei permite orice interpretare, iar concepţia că în avântul său de a reprezenta simbolic, artistul a înfăţişat cele trei condiţii ale existenţei omului zămislit de Dumnezeu, adică forma de existenţă trupească, cea sufletească şi cea spirituală, nu mă mulţumeşte. Viaţa de zi cu zi şi viaţa omului este plină de simboluri care îi aduc aminte, îl mustră, îi poruncesc şi îi interzic, care se întretaie şi se contrazic. Nu există niciun simbol absolut, un simbol care să aibă aceeaşi semnificaţie în toate culturile. Chiar şi crucea, un simbol aparent de origine creştină al învierii pascale şi al credinţei, are o cu totul altă semnificaţie în alte culturi. Pe de altă parte, adesea există multe simboluri pentru toate şi pentru orice. Şi cu asta vreau să spun că, pentru a exprima într-un mod tainic ceea ce a încercat Michelangelo să transmită, artistul în niciun caz nu are nevoie de preotese prezicătoare păgâne. Iar dacă sibilele prezintă ceea ce este dumnezeiesc, atunci acel lucru nu face parte din acel Dumnezeu Atotputernic pe care îl slăveşte Sfânta Biserică, ci mai degrabă din acela de pe culmile Olimpului.

Eminentissimul cardinal Jellinek:

— Padre, vorbiţi ca un eretic.

Padre Augustinus:

— Eu doar redau ceea ce trebuie că sare în ochi fiecărui creştin cu şcoală, căruia i s-a dat darul vederii. Şi pomenesc acest lucru numai pentru ca acest Consiliu să trateze recenta descoperire cu prudenţa cuvenită în circumstanţele menţionate şi ca să nu rămânem într-o bună zi la fel de înmărmuriţi precum Sanctitatea Sa Iulius.

— Şi ce semnificaţie atribuiţi semnelor cu care ne-a surprins Fedrizzi? (Întrebarea Eminentissimului cardinal secretar de stat Giuliano Cascone.)

— Eu nu pot, începu şovăitor padre Augustinus Feldmann, să găsesc nici până astăzi o interpretare logică pentru cele opt litere şi cu siguranţă că există persoane mai competente decât mine pentru această sarcină, însă doresc să îmi exprim poziţia întru totul personală cu privire la problemă, căci pentru asta

ne-am adunat, cred eu, toţi aici.

Murmur aprobator al celor prezenţi.

— Cred că este clar că avem aici un gen de sincretism, ceea ce înseamnă contopirea ideilor religioase de origine diferită într-un tot din care să răzbată nostalgia după unitatea interioară şi lipsa de contradicţii.

Luare de poziţie a Eminentissimului Mario Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru teologie şi arhiepiscop titular de Caesarea:

— Această idee a fost discutată destul şi nu este nouă: în secolul al XVI-lea se numeau sincretişti acei filozofi care voiau să facă legătura între Platon şi Aristotel, ceea ce, precum se ştie, este, fireşte, imposibil. Însă referirea dumneavoastră, frate întru Hristos, se raportează mai degrabă la tematica picturii decât la interpretarea semnelor!

Padre Augustinus:

— Aşa şi este, şi fac această precizare tocmai pentru că se poate presupune că semnele conţin un gen perfid de sincretism.

— Aşadar, dacă vă înţeleg corect, frate întru Hristos, ca să putem descifra acest mister trebuie să ne aşteptăm la consultarea nu numai a teologilor de aceeaşi confesiune cu noi, ci şi a…

Padre Pio Grolewski de la călugării predicatori şi curator al muzeelor Vaticanului fu întrerupt zgomotos şi abrupt de către Eminentissimul cardinal secretar de stat Cascone:

— Nu trebuie să amintesc Consiliului că dezbatem *specialissimo modo*. Sarcina noastră este aceea de a împiedica Biserica şi curia să fie lăsate pradă ridiculizării. Şi dacă ne confruntăm datorită descoperirii cu o problemă teologică, atunci este de răspunderea noastră, de răspunderea acestui Consiliu, să rezolvăm această problemă, *specialissimo modo!*

Tăcere.

Eminentissimul cardinal secretar de stat:

— Vreau să mă exprim clar. Niciun cuvânt al acestui Consiliu nu poate să fie făcut public, nu înainte ca acest Consiliu să fi găsit o explicaţie pentru *causa*. Şi în legătură cu

aceasta se aplică următorul principiu suprem: Învăţătura se află înaintea artei.

Fra Desiderio Scaglia, titular la San Carlo, reflectă că frescele lui Michelangelo fuseseră de secole izvor de credinţă pentru milioane de creştini şi că scenele inspirate din Vechiul Testament cu Dumnezeu Creatorul dăduseră curs interpretărilor generaţii la rând. Prezenta *causa* era mai puţin o problemă teologică şi mai degrabă o problemă care ţinea de gradul în care devenea publică.

Adam Melcer de la Societas Jesu declară că nu a văzut însemnele cât a verificat starea de fapt din Capela Sixtină, ci în cel mai bun caz le-a intuit şi că se opune dezbaterii unor impresii cu o asemenea seriozitate.

Profesorul Pavanetto, director general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului ridică, fără să spună nimic, un teanc de fotografii de pe masă şi Adam Melcer le cercetă din priviri prin perechea lui de ochelari, care fusese strânsă.

— Asta nu spune nimic, repetă el la fiecare imagine, după ce le supuse unor examinări amănunţite, asta nu spune nimic. Credinţa creştină cere să fie considerate adevărate lucrurile care nu sunt întărite prin dovada necesară completă, adusă prin intermediul simţurilor şi a gândirii şi atunci, de ce nu, ar putea să ceară ca lucrurile adeverite prin simţuri şi gândire să nu fie considerate adevărate.

Clocotind, Eminentissimul Mario Lopez, prosecretar al Congregaţiei pentru Teologie şi episcop titular de Caesarea:

— Pălăvrăgeală iezuită! Voi, cei de la Jesu aţi considerat întotdeauna că trebuie să vă adaptaţi la orice situaţie în aşa fel încât premisele de la care porniţi să corespundă unui efort minim. *Et omnia ad maiorem Dei gloriam!*

Eminentissimul cardinal Jelinek, pe un ton liniştitor:

— Fraţi întru Hristos, cumpătare! Cumpătare, de dragul Domnului nostru Isus!

Adam Melcer, către Eminentissimul Lopez: Trebuie să-şi ceară scuze nu faţă de el, care avea un titlu neînsemnat, ci faţă de Societas Jesu care nu avea nevoie să se lase jignită de un arhiepiscop titular asiatic. Iar Melcer se pregăti să iasă din

sală.

— Fraţi întru Hristos! Eminentissimul cardinal Jellinek strigă să se facă linişte şi să fie cumpătaţi şi îl somă pe Adam Melcer *ex officio* să se întoarcă la locul său. Melcer întrebă dacă Jellinek vorbise în mod clar *ex officio,* deoarece, în caz contrar, nu se putea conforma somaţiei din cauza importanţei atingerii aduse de către Eminentissimul arhiepiscop titular şi doar după confirmarea explicită că somaţia a fost făcută *ex officio* se aşeză Melcer din nou la locul său, făcând totuşi cunoscut, în timp ce îşi aranja nervos ochelarii, că ar putea solicita ajutorul duhovnicilor apostolici ca să obţină satisfacţie de la primul duhovnic al cardinalului.

După calmarea spiritelor celor două părţi, cardinalul Jellinek puse întrebarea dacă între însemne şi reprezentările profeţilor şi sibilelor nu există o legătură internă, dacă litera A nu lăsa loc de interpretare în legătură cu profeţii Ioel şi Ieremia, dacă din litera B nu putea să reiasă un indiciu scris referitor la sibila din Persia, dacă acest lucru nu se potrivea pentru „LU” referitor la Ezechiel şi pentru „IFA” în legătură cu sibila din Eritreea.

Padre Augustinus Feldmann, director al Arhivei Vaticanului, luă cuvântul şi făcu mai întâi trimitere la traducerea din ebraică a numelui Ioel, care însemna: „Jahwe este Dumnezeu”. Profeţia lui se referea la ziua lui Jahwe cu pogorârea spiritului profetic asupra Israelului şi cu judecata popoarelor păgâne, şi era neobişnuit de scurtă, spre deosebire de proporţiile mari ale profeţiilor lui Ezechiel, care umplu o carte cu bocetele, suspinele şi strigătele lor de durere; cântece de dragoste cu un conţinut lipsit de rafinament fuseseră ridicate la rangul celor religios-morale. Dar chiar şi apelul la ştiinţe mai obscure precum mistica literelor şi a cifrelor nu furniza vreo legătură logică între însemne şi profeţi şi acelaşi lucru era valabil şi pentru sibile.

Intervenţia profesorului Antonio Pavanetto: dacă nu trebuie să i se ofere mai multă importanţă faptului că profeţii Ioel şi Ezechiel aveau însemne, pe când Ieremia, Daniel şi Isaia nu prezentau niciun semn caracteristic. Şi întrebarea fireşte că se

referea şi la sibile, dintre care intrau în calcul cea din Eritreea şi cea din Persia, în timp ce sibila din Delphi şi cea din Cumae rămăseseră cu mâna goală.

Această întrebare fu adoptată unanim, dar rămase fără răspuns şi din această pricină, problematică.

Eminentissimul Frantisek Kolletzki, profesor universitar de învăţământ catolic preciză că doctrina ezoterică iudaică se folosea de magia literelor şi a cifrelor şi că literele aveau în Cabala anumite valori cifrice cu ajutorul cărora se puteau face calcule mantice.

— Frate întru Hristos! întrerupse abrupt pe vorbitor Fra Desiderio Scaglia, titular la San Carlo. Cum să fi ajuns semne cabalistice pe tavanul Sixtinei? Doriţi să afirmaţi cumva că Michelangelo a fost un cabalist şi un eretic? Părerea mea este că ar trebui să ne concentrăm mai degrabă asupra interpretărilor mai la îndemână, precum formulele de descântec din Evul Mediu, care, nu mai este nevoie să subliniez, erau descrise de Biserică drept superstiţii. Formulele de descântec sunt redate în iniţiale de cuvinte separate. Cel mai cunoscut este descântecul lui Zaharia împotriva ciumei, ale cărui iniţiale apar pe bileţele-amuletă, pe patrafire, pe clopote şi pe crucea lui Zaharia, corespunzător formulei de descântec benedictine. Credinţa creştină îmi interzice să reproduc înşiruirea de litere, însă aceasta nu are nicio legătură cu înşiruirea despre care se dezbate aici.

Întrebarea cardinalului Giuseppe Bellini, prefect al Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin, dacă s-au întreprins deja investigaţii cu privire la partiturile cu litere. Această modalitate foarte veche de notare a muzicii se făcea prin scrierea literelor alfabetului corespunzător sunetelor şi abia la începutul celui de-al doilea mileniu intrase în uz sistemul portativului. Odo de Gluny îşi păstrase impresionantele cânturi gregoriene numai prin litere.

— Dacă vă înţeleg bine, domnule cardinal (intervenţie a Eminentissimului cardinal Jellinek), atunci dumneavoastră presupuneţi că în spatele literelor lui Michelangelo se ascunde o melodie, care, pe de altă parte, se află la baza unui text cu o

anumită afirmaţie.

Confirmare.

Strigăt de protest din partea fratelui Pier Luigi Zalba de la Ordinul Slujitorilor Mariei, a lui Ugo Pironio de la eremiţii Sfântului Augustin şi a lui Fra Felice Centino. Ultimul, indignat:

— Frate întru Hristos, suntem pe cel mai bun drum spre părăsirea bazei problemei. Discutăm despre formule păgâne de descântec şi texte străine de cântece, în loc să căutăm ceea ce trebuie printre rugăciunile pioase. Domnul fie cu noi.

Răspunsul oratorianului Augustinus Feldmann:

— Credinţa creştină, frate întru Hristos, părăseşte zilnic fundamentul problemelor, iar credinţa este cu adevărat duşmanul celor palpabile, şi ceea ce este privit ca nevăzut devine inteligibil doar sub semnul credinţei.

Niciun creştin credincios nu se va îndoi de Apocalipsa Sfântului Ioan, care, de-a lungul epocilor, a fost veste mângâietoare pentru fiecare generaţie de creştini şi totuşi, Apocalipsa conţine mult mister şi lucruri inexplicabile până astăzi. Tocmai de aceea doriţi dumneavoastră, frate întru Hristos, să vă îndoiţi de caracterul de solie şi de adevărul Apocalipsei? Vreţi să contestaţi faptul că revelaţia lui Ioan corespunde în părţile ei esenţiale acelei revelaţii pe care ne-a dat-o Domnul nostru Isus către sfârşitul lucrării Sale, numai pentru că Ioan este uneori de neînţeles şi uneori face obiectul interpretărilor păgâne?

Întrerupere cauzată de strigătul cardinalului Jellinek, care impuse o precizare la această afirmaţie:

— Cum doriţi dumneavoastră să interpretaţi Apocalipsa lui Ioan 13,11 – 18, dacă nu cu ajutorul magiei cifrelor. Ioan spunea că a văzut un animal ridicându-se din pământ, care avea două coarne ca ale unui miel, dar care vorbea ca un balaur. Şi cine are pricepere, să socotească numărul fiarei, căci este număr de om şi numărul ei este: şase sute şaizeci şi şase. Aşa se află în textul Scripturii pe care dumneavoastră îl cunoaşteţi cu toţii.

Întrebare ulterioară:

— Orice text necesită o interpretare? (Probabil Fra Felice Centino.)

Răspuns:

— Nu, desigur că nu. Creştinul poate să creadă de dragul credinţei; dar datoria de a propovădui pe care ne-a lăsat-o Domnul nostru Isus include şi datoria de a interpreta. Prin urmare cine este această fiară care are număr de om. Deja la o sută de ani după Ioan această întrebare nu mai putea găsi răspuns, şi până astăzi teologul creştin nu cunoaşte răspuns la această întrebare, doar dacă…

— Doar dacă? Urmară câteva întreruperi zgomotoase.

— Doar dacă cerem ajutor magiei cifrelor din gnoza greco-orientală.

Strigăte de protest din toate părţile. Fra Felice Centino, titular la Santa Anastasia, făcându-şi cruce:

— Domnul aibă milă de noi!

Eminentissimul cardinal Jellinek:

— Continuaţi, frate!

Padre Augustinus, nesigur acum şi privind în jurul său:

— Ceea ce am de spus poate fi găsit de oricine în Arhiva Vaticanului, rog să se ţină cont de asta. Secta gnosticului Basilides din Antichitatea târzie şi-a găsit sfârşitul cam prin anul 130 după naşterea Domnului nostru; aceasta folosea formula magică ABRAXAS, printre altele, pentru recunoaştere reciprocă, dar şi ca atare. Acest cuvânt se presupune că este compus din iniţialele numelor lui Dumnezeu în ebraică şi prezintă, pe lângă totalul de şapte litere, şi alte particularităţi: conform magiei literelor aparţinând acestei secte, formula ABRAXAS include valoarea numerică trei sute şaizeci şi cinci şi simbolizează prin numărul zilelor anului întregul, atotcuprinzătorul, dumnezeiescul: A-1, B-2, R-100, A-1, X-60, A-1, S-200. Şi cuvântul „Meithras” cu diftongul „ei” de provenienţă grecească dezvăluie numărul trei sute şaizeci şi cinci conform acestei magii a literelor; din „Iesous”, din nou cu un diftong grecesc, rezultă numărul opt sute optzeci şi opt. Dar, ca să ne întoarcem la *Apocalipsa* lui Ioan şi la enigmaticul număr şase sute şaizeci şi şase, conform literelor şi schemei cu

numere menţionate, suma şase sute şaizeci şi şase reiese din următoarea succesiune de litere: AKAIDOMETSEBGE. Nu pare mai puţin lipsit de sens sau mai puţin încifrat decât inscripţia descoperită a lui Michelangelo. Dar dacă se porneşte de la faptul că Ioan a conceput Apocalipsa în limba greacă şi dacă literele se grupează pe abrevieri, atunci rezultă A.KAI.DOMET.SEB.GE, prescurtarea corectă a titlului de stăpânitor pentru împăratul Domitian: *Autokrator Kaiser Dometianos Sebastos Germanikos.* Ioan a scris Apocalipsa pe insula grecească Patmos, care era stăpânită de romani, iar explicaţia că dorise să lovească prin acest indiciu numeric în cultul împăratului din acele vremuri cu deificarea stăpânitorului lumesc nu este de lepădat.

După cuvântarea părintelui Augustinus se aşternu o pauză lungă.

Apoi cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone:

— Iar dumneavoastră sunteţi de părere, frate Augustinus, că inscripţiile lui Michelangelo ar putea fi gândite la fel? Credeţi că florentinul a folosit magia cu litere a unei secte păgâne ca să îl compromită pe papă şi curia?

Întrebare oferită ca răspuns:

— Aveţi o explicaţie mai bună?

Întrebarea rămase fără răspuns; în cele din urmă luă cuvântul prefectul Consiliului, cardinalul Jellinek: Discuţia a arătat că problema nu trebuie subestimată şi îl însărcina *ex officio* pe padre Augustinus Feldmann, director al Arhivei Vaticanului şi prim-arhivar al Arhivei Secrete a Sanctităţii Sale, cu întocmirea unei documentaţii referitoare la ştiinţele oculte şi la cultele din vremea următorilor papi: Iulius al II-lea, Leon al X-lea, Adrian al VI-lea, Clement al VII-lea, Paul al III-lea, Iulius al III-lea, Marcellus al II-lea, Paul al IV-lea şi Pius al IV-lea. Profesorul Antonio Parenti, profesor universitar de Istorie a Artei la Universitatea din Florenţa a fost desemnat să caute originile şi punctele de tangenţă cu totalitatea ideilor potrivnice Bisericii din timpul vieţii lui Michelangelo. Eminentissimul Frantisek Kolletzki, subsecretar al Congregaţiei pentru învăţământ catolic şi rector la Collegium

Teutonicum a fost numit să consulte *specialissimo modo* un semiotician, pentru interpretarea însemnelor. Data următoarei întruniri a Consiliului a fost stabilită în lunea de după Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria.

Confirmă corectitudinea procesului-verbal de mai sus:

Monseniorul Antonio Barberino, notar.

Monseniorul Eugenio Berlingero, secretar.

Monseniorul Francesco Sales, dactilograf.

Între cea de-a doua şi cea de-a treia duminică de după Epifanie

Augustinus, oratorianul, nu putea să-şi amintească să fi fost vreodată chemat de cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone, cu toate că era în serviciu de aproape treizeci de ani; fără îndoială că arhivarul se afla în ierarhia Curiei Romane undeva foarte jos. Augustinus era obişnuit să primească ordine scrise şi să îşi ducă la îndeplinire toate sarcinile cu o precizie jenantă. Curia este un mecanism de ceasornic, iar el, Augustinus, era cea mai mică rotiţă. Cu atât mai surprins se arătă oratorianul când monseniorul Raneri, prim-secretar al cardinalului secretar de stat, îl invită în biroul său, iar el se grăbi să dea curs invitaţiei. Augustinus o luă pe La Cortile della Pigna, îşi spuse numele – La Cortile di san Damaso – şi scopul vizitei sale şi fu lăsat să treacă, după o confirmare telefonică.

Cardinalul secretar de stat se număra printre puţinii cardinali care nu numai că lucreau în Vatican, ci şi locuiau acolo. La primul etaj răzbătea către urechea vizitatorului piuitul unui fagot. Spre slava Domnului, spre mulţumirea sa intimă şi spre mulţumirea curiei, monseniorul Raneri, prim-secretar al cardinalului secretar de stat Cascone cânta în orice moment liber la instrumentul cu două ţevi îmbinate. La etajul al doilea al palatului, Augustinus nimeri într-o înşiruire de vestibule care dădeau unul într-altul, dintre care numai unul rămânea întipărit în minte vizitatorului, deoarece era împodobit cu un baldachin roşu sub care era agăţat blazonul cardinalului, şi un altul pentru că era mobilat numai cu o masă de perete, pe care se afla biretta cu cele trei capete a cardinalului, în faţa unui crucifix, către *anticamera nobile.* Şi aici cât mai puţină mobilă, făcând excepţie, în orice caz, masa cu douăsprezece locuri cu spătar înalt, aproape pierdută în spaţiu. Secretarul care îl însoţise pe Augustinus până aici îi

indică arhivarului un loc pe care să se aşeze şi dispăru fără să scoată un cuvânt prin una din cele două uşi din faţă. Pereţii sălii înalte erau îmbrăcaţi în damasc roşu; ferestrele mari cu draperii din brocart cu fir de aur lăsau să intre în sală doar o lumină slabă.

Cu un zgomot puternic se deschise una dintre cele două uşi, iar cardinalul secretar de stat Cascone, urmat de prim-secretar şi de un ajutor de secretar pe care Augustinus nu îl cunoştea, intră în cameră cu braţele întinse ca un aducător de mântuire. Augustinus se ridică şi se înclină, iar cardinalul secretar de stat spuse cu o voce puternică:

— *Padre Augustinus, laudetur Jesus Christus!*

Îl îndemnă pe musafir cu o mişcare scurtă a mâinii să ia loc şi apoi se duse în partea cealaltă a mesei ca să se aşeze. Celor doi secretari care erau pe punctul de a-şi lua poziţia lor obişnuită le aruncă o privire, la care aceştia se îndepărtară fără să salute.

O clipă stătură unul în faţa celuilalt fără să spună nimic.

— Padre, începu cardinalul secretar de stat ceremonios, am cerut să veniţi deoarece ştiu să apreciez discreţia şi inteligenţa dumneavoastră în modul cum trataţi documentele. Noi doi, padre, suntem membrele unui trup însemnat, trupul curiei. Iar dacă mie îmi revine puterea activă a braţului care dă formă şi hotărăşte, aşa şi dumneavoastră, padre, sunteţi memoria căreia nu îi scapă nimic, nici cele bune, nici cele rele.

Augustinus îşi ţinea în jos privirile şi nu era sigur dacă trebuia să-i răspundă cardinalului secretar de stat, dar spuse în cele din urmă:

— Spre înalta slavă a lui Dumnezeu şi a Bisericii, Eminenţă! Iar după o scurtă pauză adăugă: Am servit cinci papi, Eminenţă, pentru patru am depus chiar procesul-verbal de deces, am întocmit şi am depus şase enciclice şi am etichetat nu mai ştiu câte mii de *buste*. Cred că pot să spun că am lăsat ceva în urma mea, este drept.

— Părerea mea, îşi reluă discursul cardinalul, este că e de ajuns pentru o viaţă de om…

— Nu! îl întrerupse arhivarul.

— Ce nu?

— Ştiu ce vreţi să spuneţi, Eminenţă. Vreţi să spuneţi că am lucrat îndeajuns şi că acum trebuie să mă întorc în casa din ordinul meu şi să-mi închei viaţa spre înalta slavă a Domnului. Eminenţă, nu pot să fac asta! Am nevoie de *bustele* mele, de *tondi,* am nevoie de praful din arhivă aşa cum am nevoie de aer ca să respir. Mi-a reproşat cineva vreodată că sunt neglijent sau împrăştiat? Nu a fost de găsit vreun document?

Vocea arhivarului crescu în intensitate şi tremura.

— Dar nu, padre Augustinus. Tocmai pentru că v-aţi îndeplinit datoria fără cusur pare să fie oportun să vă opriţi înainte de a apărea primele plângeri, înainte de a se strecura primele greşeli, înainte să reclame cineva că padre Augustinus este deja în vârstă şi memoria nu-l mai ajută foarte bine.

— Dar memoria mea este în ordine, Eminenţă, e mai bună decât în anii tinereţii, am în cap codurile de înregistrare din toate domeniile, iar această arhivă are mai multe domenii decât orice arhivă a creştinătăţii. Spuneţi-mi un act de mână important din istoria Bisericii, un codex sau o bulă şi eu vă voi spune din memorie codul de înregistrare, iar oricare dintre *scrittori* mei poate să vă prezinte documentul în câteva momente.

Cardinalul secretar de stat ridică mâinile.

— Padre! strigă el. Padre, vă cred, chiar cred că în acest moment nu e nimeni mai calificat pentru acest post; însă mi s-ar părea lipsit de responsabilitate să vă lăsăm în postul dumneavoastră până la sfârşitul zilelor şi să îi interzicem unuia mai tânăr orice şansă. Eu deja m-am orientat şi am dat de un benedictin capabil, padre Pio Segoni de la Mănăstirea Montecassino, un filolog cultivat al limbilor clasice. Iar principiul Sfântului Benedict din Nursia este cea mai bună premisă pentru un arhivar.

— Ah, asta era.

Augustinus îşi întoarse privirile afectat. În momentul acela i se păru că toată zidirea vieţii sale se prăbuşea împreună cu el.

— Ah, asta era, repetă aproape fără glas.

Atunci cardinalul secretar de stat se ridică fără să-şi

desprindă mâinile de pe masă şi încheie discuţia zicând:

— Umilinţa, padre, este cel mai eficient mijloc pentru primirea în ceruri, *in nomine domini.*

Şi parcă mâna unor spirite făcu să se deschidă uşa prin care venise Cascone, iar prim-secretarul şi ajutorul de secretar intrară ca să îl ia în primire pe cardinalul secretar de stat.

Augustinus însă se întoarse pierdut în gânduri pe acelaşi drum pe care venise. Privea ţintă înainte, iar gândurile sale se învârteau în jurul cuvântului „umilinţă” şi în jurul întrebării dacă Filippo Neri, întemeietorul ordinului, se referise la acest tip de supunere ca la o umilinţă; dacă nu descrisese această purtare ca înjosire de sine sau caracter de sclav, dacă nu se răsculase împotriva acestei fanfaronade şi acestui cinism. Cât trăise, Augustinus nu fusese împins către păstori; el era un om al vetrei, unul care primea ordine, care era obişnuit să muncească şi pentru care puterea era un cuvânt străin. Dar niciodată în viaţa sa nu se simţise oratorianul atât de lipsit de puteri, iar în inima lui crescu mânia, un sentiment care îi fusese până acum necunoscut ca o învăţătură islamică.

Despre convertirea lui Pavel

O dată pe săptămână, Jellinek obişnuia să joace şah. A juca s-ar putea să nu fie cuvântul potrivit pentru un proces de reculegere care, cu ceremoniile sale de deschidere şi cu *pièce touchée* la care toate piesele erau afectate de mutarea următoare, avea un caracter eminamente ritualic. Într-adevăr, cardinalul se număra printre acei oameni care nu joacă şah, ci au nevoie de el şi care, pentru că nu permite contextul, ca să se poată preocupa de înclinaţia lor, se dedică totuşi într-ascuns acestei pasiuni. Nu o dată i-a venit ideea unui nou gambit, adică a unei mutări de deschidere a jocului, prin care să fie sacrificate una sau mai multe piese pentru a croi drum atacului propriu, fără a întrerupe programul său pios; şi pentru că se obişnuieşte printre jucători să se parafrazeze cu înflorituri asemenea născociri, Jellinek le numise după pasajele din Scriptură pe care le citea când îi veneau în minte mutările. Fireşte că erau cunoscute gambitul Romani 13, care îi venise în minte în prima duminică de Advent, gambitul Efeseni 3, pe care îl găsise de Sărbătoarea Inimii lui Isus, dar numai în Vatican, însă acolo fuseseră acceptate până în cercurile cele mai înalte cu mustăceli, deoarece originea lor adevărată rămânea necunoscută.

Primul adversar al cardinalului fusese Ottani, care, în mod normal, deschidea cu totul inofensiv prin e2-e4 (la care Jellinek răspundea la fel de profan cu un e7-e5), dar care sărea în cursul fiecărui joc către o formă mai complexă şi care îl făcuse nu o dată mat, iar după moartea cardinalului secretar de stat intrase în relaţii cu episcopul Phil Canisius, directorul de la Instituto per le Opere Religiose, ale cărui opere au mai puţin de-a face cu religia decât cu banii, pentru cei laici. Totuşi această alianţă a durat doar puţin, deoarece Jellinek desconsidera schimbul pe faţă de piese, lucru care părea că îi face o plăcere imensă episcopului, pe când el, Jellinek, prefera

jocul de poziţii şi dezvoltarea de strategii surprinzătoare. De atunci jucase cu monseniorul William Stickler, camerierul Sanctităţii Sale, cel mai ades vinerea, la o sticlă de Frascati, iar Stickler era un partener excepţional de şah, nu numai pentru că juca precaut şi cu o eleganţă de invidiat, dar ştia şi aproape orice variantă după denumire şi putea să spună câte o istorioară pentru fiecare. Atunci universul se aduna într-un cerc strâns de lumină, pe care lampa veche cu picior din salonul lui Jellinek îl revărsa deasupra celor şaizeci şi patru de pătrate, şi numai bătaia regulată a pendulei baroc amintea de prezent.

În Sala di Merce, un soi de trezorerie a Arhivei în care erau păstrate darurile de valoare ale papei, se afla o tablă masivă de şah din aur şi email violet, iar piesele acesteia, de mărimea unei palme, erau făcute din aur şi argint – un cadou din partea prinţului Orsini pentru Sanctitatea Sa. Acest joc de şah era numai bun să fie folosit, aşa cum se afla, printre ceasuri şi pocale, şi volume de colecţie şi nu mai fusese utilizat înainte; însă de când Stickler povestise de jocul de şah de lux, acum erau aproape doi ani de atunci, între Jellinek şi el a început să se desfăşoare o partidă care părea să nu se mai termine, asupra căreia fiecare păstra tăcerea şi nu scăpau nici măcar un cuvânt, cu toate că fiecare putea să recunoască din reacţia celuilalt, sau credea că recunoaşte, felul cum picase ultima mutare. Dura uneori o săptămână, uneori şi două, până când se schimba stadiul jocului din trezorerie, ca să îi vină rândul celuilalt, dar tot de învoiala tacită ţinea ca adversarul să se retragă cu buzele umflate dacă nu se făcuse următoarea mutare. Mutările luate în parte demonstrau faptul că se aflau la intervale lungi una de alta şi că ofereau destul timp de chibzuială la cel mai înalt nivel şi, într-adevăr, se dovedeau cu atât mai rafinate, cu cât trecea mai mult timp între două mutări. O dată, când Jellinek îşi acordase timp trei săptămâni întregi ca să-şi transporte tura de la a4 la e4 – ceea ce în mod firesc a părut mai întâi demn de compătimire, dovedindu-se ulterior totuşi o mutare excepţională – lui Stickler îi scăpă o observaţie în treacăt, la următoarea lor întrevedere: cum că

şahul nu este de fapt un joc pentru oameni de vârsta lor, că până la urmă cel mai lung campionat de şah durase în total douăzeci şi şapte de ani. Stickler nu mai spuse nimic în afară de asta.

În seara aceasta în salonul cardinalului din Palazzo Chigi, Jellinek umplu paharele ca în orice vineri în care se întâlneau şi mută pionii albi de la e2 la e4. Stickler veni la rând cu ai lui de la e7 la e5 şi observă:

— Pionii sunt sufletul jocului de şah.

Cardinalul Joseph Jellinek dădu aprobator din cap în timp ce îşi muta nebunul din dreapta la c4.

— Nu îmi aparţine! comentă monseniorul asupra maximei. Philidor a spus asta, acum două sute de ani – un geniu al şahului şi compozitor pe deasupra; a murit, de altfel, în Londra, cu toate că era francez.

Cardinalul făcea eforturi vizibile să nu ia în seamă explicaţiile lui Stickler, pe care le aprecia în această fază incipientă a jocului drept o distragere făţişă a atenţiei, care nu era bună la altceva decât să îl scoată pe el din sărite, ceea ce deja ar fi însemnat jumătate de victorie. Fireşte că ştia despre Philidor; ce jucător care îşi merita numele nu ştia despre el!

Stickler îşi aşezase între timp nebunul din stânga, pe care îl numea episcop cu o anumită încăpăţânare, la c5, la care cardinalul imediat a pus mâna pe regina albă şi a aşezat-o la h5, ameninţând astfel regele negru.

— Şah! spuse cardinalul, în timp ce monseniorul repetă de mai multe ori:

— Reginele costă bani, reginele costă bani.

Acum trebuia să se vadă cât făcea mutarea lui Jellinek, care părea agresivă. Ştia foarte bine că, dacă adversarul reacţiona adecvat, această mutare putea fi chiar o greşeală şi că Stickler putea să-i curme o seacă pierdere de timp făcându-l să-şi ia tălpăşiţa, însă asta presupunea o mutare inteligentă şi cumpănită şi într-adevăr, Stickler pară cu siguranţă philidoriană şi puse regina la e7.

„Nu, ăsta nu pare să fie jocul lui”, gândi Jellinek în timp ce atingea calul din dreapta. Monseniorul observă nesiguranţa

adversarului său şi mustăci. Spuneţi-mi o armă mai puternică decât mustăcirea adversarului! De fapt nu dorea deloc să îl scoată din sărite pe cardinal şi de aceea spuse, ca o scuză:

— Ciudată poveste şi chestia asta cu frescele din Sixtină, o poveste de-a dreptul ciudată!

Totuşi, în felul acesta Stickler îl enervă de-a binelea pe cardinal, fără să vrea.

Jellinek tăcu şi îşi aţinti încurcat privirile pe calul său, iar Stickler spuse, ca să umple cu ceva tăcerea penibilă:

— Vreau să fiu cinstit, domnule cardinal, mai întâi nu am acordat atenţie problemei. Pur şi simplu am refuzat să percep cele opt litere ininteligibile dintr-o frescă ca pe o problemă pentru Biserică. Cu toate că mai pe urmă…

— Da? întrebă Jellinek într-o aşteptare încordată. Şi pe urmă?

Într-un final, îşi aşeză calul la f3.

— Apoi am auzit interpretarea părintelui Augustinus referitoare la Apocalipsa lui Ioan şi tălmăcirea lui pentru numărul şase sute şaizeci şi şase, în care spunea că se ascunde numele de stăpânitor al împăratului Domitian şi trebuie să recunosc că nu mi-am găsit deloc somnul în noaptea aceea şi că mă urmăreau literele.

— Negrul mută! observă cardinalul şi încercă să facă impresia unei persoane impasibile, având în vedere că îi era teamă. Se temea de următoarea mutare a adversarului său, deoarece observase de mult că acesta trecuse la atac şi se temea de întrebările monseniorului în faţa cărora se simţea astăzi la fel de nedumerit ca şi faţă de piesele sale de joc. Într-adevăr, făcuse o greşeală şi trebuia să ia seama cum îşi aşezase Stickler la c6 calul de lângă regină şi acum trecea la contraatac.

— Uneori, începu Jellinek şovăitor, uneori mă îndoiesc că Socrate a avut dreptate când a spus că există un singur lucru bun pentru oameni, cunoaşterea, şi doar un lucru rău, ignoranţa! Nu e nicio îndoială că pe lumea asta cunoaşterea a adus mai multe nenorociri.

— Credeţi că ar fi mai bine să nu se cunoască semnificaţia

inscripţiei de pe bolţile Capelei Sixtine?

Jellinek tăcu, mişcă un cal cu un gest indecis, dar veni imediat cu scuza obişnuită:

— *J'adoube!* Corectez. Ce îndeamnă, începu el din nou, ca un om cu statutul lui Michelangelo să adauge un mister operei sale? Doar nu credinţa pioasă! Toate secretele sunt de la diavol. Îl intuiesc pe diavol acolo sus între profeţi şi sibile. Diavolul nu îşi arată niciodată faţa adevărată, se ascunde întotdeauna în spatele celor mai neobişnuite măşti, iar literele sunt cele mai dese şi mai periculoase măşti ale diavolului. Pentru că literele sunt moarte şi numai spiritul le dă viaţă. O singură literă reprezintă un cuvânt, un cuvânt, o concepţie despre lume şi drept urmare o singură literă este în stare să răstoarne o concepţie despre lume.

Stickler îşi ridică fruntea. Cuvintele cardinalului îl nelinişteau cât se poate de adânc, iar jocul care stătea aşa de bine pentru el i se păru dintr-odată neimportant.

— Vorbiţi, spuse el precaut, ca şi când aţi şti mai mult decât recunoaşteţi.

— Eu nu ştiu nimic! răspunse Jellinek impetuos. Absolut nimic. Doar atât: Că Michelangelo era un om cunoscut pretutindeni şi că mai marii şi persoanele cele mai influente din vremea lui întreţineau relaţii cu el. De aici se poate presupune că şi cunoaşterea lui era mai cuprinzătoare decât cea a majorităţii oamenilor şi că înainta rapid în alte dimensiuni ale conştiinţei care îi erau interzise conform învăţăturii creştine. Numai aşa, şi nu altfel, se poate explica pictura eretică a florentinului.

Stickler se făcu stană de piatră şi se albi dintr-odată vizibil, iar cardinalul se întrebă ce putuse provoca reacţia subită a partenerului său de joc, referirile sale la Michelangelo sau faptul că luase în vizor regina lui de la e5, ori privirea lui vizibil încurcată descoperise o combinaţie nouă şi nimicitoare? Însă privirea lui Stickler trecea pe lângă Jellinek şi totuşi, când cardinalul se întoarse nu văzu nimic care să fi putut suscita atenţia partenerului său de joc, în afară de nevinovata hârtie de împachetat maro pe care se aflau doi

papuci roşii şi o simplă pereche de ochelari. Monseniorul se purta totuşi ca un om care primise o lovitură în stomac sau ca unul căruia, la vederea unui lucru cumplit, îi îngheţase sângele în vine.

Cardinalul se uita consternat, dar pur şi simplu nu putea să-şi închipuie că imaginea pachetului misterios ar fi putut să pricinuiască acest şoc. Se gândi totuşi o clipă la cum ar fi putut să-i explice lui Stickler prezenţa acestor obiecte ciudate, însă adevărul i se părea prea greu de crezut şi atunci renunţă.

Dintr-odată monseniorul se ridică ţeapăn. Se clătina şi îşi ţinea mâna în dreptul trunchiului, ca şi cum ar fi resimţit o indispoziţie. Fără să se uite la cardinal, spuse:

— Mă iertaţi!

Şi, mecanic ca o păpuşă, părăsi încăperea.

Jellinek mai auzi cum se închise uşa de la intrare, apoi pândi nedumerit în tăcere.

A patra duminică de după Epifanie

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone celebra slujba de duminică la Sfântul Petru. Corul cânta *Missa Papae Marcelii* a lui Palestrina, slujba lui preferată. Cascone celebra *in fiocchi,* cu straiele pontificale roşii cu canafuri, asistat de Phil Canisius ca diacon, de monseniorul Raneri pe post de subdiacon şi de doi călugări dominicani ca paracliseri. Din Evanghelie, citea *Matei 8,23 până la 27,* unde Isus porunceşte furtunii: „… Şi deodată s-a stârnit pe mare o furtună atât de straşnică, încât corabia era acoperită de valuri. Şi El dormea. Ucenicii s-au apropiat de El şi l-au deşteptat, strigând: *Doamne, scapă-ne, că pierim!* El le-a zis: *De ce vă este frică, puţin credincioşilor?* Apoi s-a sculat, a certat vânturile şi marea şi s-a făcut o linişte mare…“

În timpul întregii slujbe, gândurile lui Cascone se rotiră în jurul cuvintelor din Evanghelie. Corabia bisericii rezistase deja atâtor furtuni. Semnele care apăruseră într-un mod atât de misterios pe tavanul Sixtinei anticipau o nouă furtună? Cardinalul secretar de stat era un cârmaci întru totul responsabil şi ura turbulenţele.

Era dificil, aproape imposibil, să se sustragă misterului sixtin, iar pe când se îndreptau după ultimul coral din Capella Orsini către sacristia de la Sfântul Petru, Canisius îşi dădu cu părerea în treacăt:

— Nu eşti în apele tale astăzi, frate întru Hristos.

Cascone şi Canisius nu erau neapărat prieteni, dar erau oameni de acelaşi soi. În ciuda originii lor diferite, unul, odraslă a nobilimii vechi din Roma, iar celălalt, fiul unui fermier american, se înţelegeau şi dispuneau de aceeaşi logică şi acelaşi discurs, brute, aşa cum se întâlneau numai la învăţăceii iezuiţi de altă dată. Legătura lor strânsă era un spin în ochii celorlalţi membri ai curiei, pentru că întotdeauna Cascone, secretarul de stat, şi Canisius, bancherul,

întruchipaseră puterea lumească a Vaticanului.

În Capella Orsini, în duminicile la vremea dinainte de prânz, este un du-te-vino de oameni îmbrăcaţi de sărbătoare ca într-o gară cerească. Doi canonici îi ajutau pe noii sosiţi cu schimbarea hainelor. Cascone purta acum o sfită, o *mozzetta* şi, deasupra acestora, o robă roşie de mătase, o pălărie roşie cu găitan şi cu ciucuri de aur şi pantofi roşii cu catarame aurii, în timp de Canisius prefera să se îmbrace în negru simplu. După schimbatul hainelor, cardinalul secretar de stat îl luă pe Canisius la o parte. Lumina albastră şi verde, din pricina reprezentărilor de sfinţi în bucăţi de sticlă fixate cu plumb, le colora în pământiu chipurile. Într-o nişă de fereastră îşi vorbeau unul altuia pe ton scăzut.

— Sunteţi nebun! şuieră Canisius. Aţi înnebunit cu toţii. Din cauza a opt litere ridicole. E ca şi cum ar fi băgat cineva un băţ într-un muşuroi de furnici. N-aş fi crezut niciodată că este atât de simplu să scoţi din fire curia, din cauza a opt litere ridicole!

Cascone ridică mâinile.

— Ce să fac? Doamne Dumnezeule, eu nu sunt vinovat de turnura asta. Şi eu aş fi preferat ca restauratorii să şteargă însemnele în ziua în care le-au descoperit; dar ei rămân totuşi şi nu pot fi omorâţi ca să tacă, Phil.

La care Canisius explodă:

— Atunci găsiţi într-un final o explicaţie pentru apariţia asta blestemată!

Cardinalul secretar de stat îl trase pe Canisius la o parte ca să nu poată fi înţeles ce spunea aprins.

— Phil, replică el, eu fac tot ce îmi stă în putinţă ca să ajung la un rezultat cu cercetările noastre. L-am însărcinat pe Jellinek *ex officio* cu rezolvarea problemei. A convocat un Consiliu cu specialişti excelenţi care să discute cazul sub toate aspectele imaginabile.

— Să discute! Ce-mi aud urechile, să discute! Şi dintr-un nimic poţi să faci o problemă. Dintr-un nimic, dacă vorbeşti despre el, poţi să faci un mister, iar dacă îl dezbaţi la nivel înalt, îl transformi în problemă. Nu cred într-un mister sixtin

şi nici într-unul care ar putea să devină periculos pentru Sfânta Biserică.

— Să te audă Dumnezeu, frate! Dar lumea este avidă de mistere. Oamenii nu se mai mulţumesc să aibă hrană şi îmbrăcăminte, o maşină şi patru săptămâni concediu, oamenii îşi vor misterele. Nu este dorită împlinirea religioasă, ci misticul, ceea ce este misterios în religie. Opt însemne enigmatice dintr-o frescă de pe un tavan, veche de secole, asta este ce îi tulbură pe oameni. Şi cel mai rău lucru care se poate întâmpla în această situaţie ar fi să se facă publică descoperirea pentru care noi nu avem încă o explicaţie.

— Isuse Hristoase, atunci găsiţi ceva, dar găsiţi înainte să fie prea târziu. Tu ştii, eu am fost de la bun început împotriva acestor cercetări şi ştii şi de ce. Ei acum, că diavolul se furişează cu miasmele lui prin coridoare şi îşi lasă pe acolo resturile mirositoare, oprobriul meu a devenit mânie şi ură şi mă gândesc cum aş putea să dau piept cu el.

— *Non in verbis, sed in rebus est!*

Cascone zâmbi încurcat.

— Nu ştiu dacă a fost bine să-l trimitem pe Augustinus la plimbare. E un om deştept şi dacă are cineva capacitatea de a dezlega misterul, atunci el este acela. Ar fi trebuit să asculţi cum argumenta în Consiliu; pe lângă o cunoaştere nemăsurată are şi darul de a face corelaţii. A folosit Apocalipsa lui Ioan ca să arate că orice enigmă provenind din litere sau cifre se poate dezlega şi aşa poţi găsi dezlegarea. Totuşi dezlegarea aceasta se află de cele mai multe ori acolo unde ai bănui mai puţin. Augustinus s-a străduit cu gnosticul Basilides şi a descoperit că în spatele fiarei înfăţişate de Ioan cu numărul caracteristic şase sute şaizeci şi şase se ascunde împăratul roman Domitian. Cine, dacă nu Augustinus, poate să rezolve misterul sixtin?

Canisius deveni vizibil neliniştit.

— Motivul pentru care te-am rugat să îl schimbi pe oratorian cu altcineva nu este incapacitatea lui; mă tem mult mai mult de flerul lui, mă tem că prin cercetările lui poate să răstoarne lucrurile de jos în sus şi să aducă la lumina zilei lucruri care mai bine rămân ascunse, tu ştii despre ce vorbesc.

Cascone făcu o faţă nedumerită şi, în timp ce continua să vorbească, răspundea la saluturile gestuale cu care era întâmpinat pe drum printr-o înclinare a capului.

— Este greu să prinzi un bursuc dacă ai omorât câinele.

— Şi benedictinul de la Montecassino?

Cardinalul secretar de stat îşi roti ochii.

— Este un om trecut prin viaţă şi cu studii, desigur, dar padre Pio nu a mai fost în Roma de mai bine de patruzeci de ani şi lui îi lipseşte privirea de ansamblu, privirea de ansamblu a unui învăţat precum Augustinus, dacă înţelegi ce vreau să zic.

— Pio este un om pe gustul meu, de la el nu porneşte niciun pericol. Augustinus este lipsit de ruşine, pentru că nimic nu este mai lipsit de ruşine decât cunoaşterea de dragul de a şti tu singur. Cunoaşterea asta este mai neruşinată decât toate târfele Babilonului şi în neruşinarea ei întruchipează toată puterea acestei lumi; deoarece cunoaşterea înseamnă putere; un diavol a fost cel ce a spus asta, iar Canisius îşi ţuguie gura ca şi când ar fi vrut să scuipe.

— Ssst! îl dojeni Cascone ca să se reţină. Va fi greu să progresăm fără ajutorul lui Augustinus şi, pe de altă parte, trebuie să ne îngrijorăm câtă vreme misterul nu este lămurit, iar cât timp această sabie a lui Damocles ne atârnă deasupra capetelor, teama va bântui prin rândurile noastre.

— Teamă de ce? De gândurile eretice ale lui Michelangelo? Frate întru Hristos, Sfânta Biserică a trecut cu bine de furtuni mai puternice în cursul istoriei sale. Va trece şi de această sabie a lui Damocles, sunt sigur!

Cardinalul secretar de stat tăcu vreme îndelungată şi apoi spuse:

— Gândeşte-te la cuvintele: *mane, thekel, fares,* despre care spune profetul Daniel. Când regele Baltazar al Babilonului, la beţie, i-a adus jignire lui Dumnezeu, au apărut degetele unei mâini de om care au scris în aramaică pe zidul palatului lui: *meneh tekel u pharsin.* Şi cunoşti interpretările diferite ale acestui text care este format numai din consoane. Una este aşa: S-au numărat un cărbune, un şechel şi o jumătate de

şechel. Daniel, în schimb, a găsit o cu totul altă explicaţie: Dumnezeu a numărat zilele Domniei Tale, tu ai fost cântărit şi ai fost găsit prea uşor, împărţită va fi împărăţia ta. Regele Baltazar a fost ucis în noaptea următoare, iar regatul lui, împărţit.

— Asta a fost acum două mii de ani şi jumătate!

— Ce schimbă asta?

Canisius se gândi.

— Michelangelo era pictor şi nu profet!

— Sculptor, îl întrerupse Cascone. Sculptor şi nu pictor. Michelangelo a fost constrâns de papa Iulius să picteze. Sanctitatea Sa fără îndoială că nu se pricepea prea mult la artă şi credea că acela care scoate din marmură o figură ca Pietá, comandată de cardinalul de San Dionigi, este în stare şi să înfrumuseţeze tavanul Sixtinei.

— Doamne Isuse! murmură Canisius, iar Cascone continuă:

— Prin urmare nu trebuie să presupunem că în spatele semnelor lui Michelangelo s-ar ascunde oarece psalmi pioşi. Dacă Michelangelo ar fi intrat în conflict numai cu un singur aspect al învăţăturii sau dacă ar fi ajuns la proces cu Sfânta Inchiziţie, da, bine, ştim cu toţii că instituţia asta nu era cea mai fericită, atunci nu ar mai fi trebuit să ne temem de o enigmă cu litere. Dar omul al cărui spirit a trăit natura umană, devenirea sa şi rătăcirile sale în aşa mod, încât l-a reprezentat pe Domnul nostru Isus ca pe un înger al răzbunării, cred eu, frate întru Hristos, că nu se va purta ca un măscărici, ci se va căţăra pe trupurile pe care le-a creat, ca un învingător după bătălie.

— Raţionamentele tale filozofice, Giuliano, or fi ele bine gândite, dar fantezia ta depăşeşte puterea mea de imaginaţie. Ce pot eu să-mi imaginez foarte bine este că în căutarea rezolvării problemei apar la iveală lucruri care poate că duc doar la mai multă bătaie de cap decât problema iniţială. Atât am avut de spus.

Cardinalul secretar de stat gesticulă cu degetul ridicat.

— *Causa* este tratată *spezialissimo modo, spezialissimo modo,* înţelegi?

— Tocmai de aceea am temeri; în felul acesta se lasă cale liberă bănuielilor şi speculaţiilor. Spune-mi un secret care să rămână ascuns între pereţii aceştia. Şi cu cât este mai adânc secretul, cu atât se vorbeşte mai mult despre el. Vreau să spun că greşeala cea mai mare este să se închidă Capela Sixtină.

— Nimeni nu are de gând aşa ceva, răspunse Cascone; dar dacă, şi atunci ce ne facem, descoperirea devine cunoscută înainte de a explica situaţia?

— Am analizat problema. Pur şi simplu reduceţi iluminaţia şi explicaţi acest pas prin motive care ţin de restaurare, că nuanţele scoase recent la suprafaţă trebuie mai întâi obişnuite cu lumina puternică sau ceva în genul ăsta.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone dădu din cap în semn de încuviinţare, apoi se îndreptară amândoi pe drumul prin coridorul cel lung care ducea spre biserica Sfântului Petru. Cascone spuse în treacăt:

— Nu ştiu, uneori cred că această apariţie face parte dintr-un plan divin prin care răspunde vanităţii noastre. Lumea este rea, fără ruşine şi plină de minciuni, de aceea ar trebui să fie altfel în locul ăsta.

Intrară în biserica Sfântul Petru prin spatele pilastrului Sfântului Andrei din cvadrat. Un tabel de aici enumera toţi papii din istoria Bisericii. Lumina pală de primăvară se revărsa prin ferestre. Din Capella della Colona se auzea un coral ce răspândea evlavie şi pioşenie.

Tot a patra duminică de după Epifanie

În acelaşi moment intră şi monseniorul William Stickler, camerierul papei, prin nava laterală din stânga a bisericii Sfântul Petru, în capela Clementina, sub altarul căreia era înmormântat papa Grigore cel Mare. O luă prin pasajul din traveea navei laterale şi se opri puţin la mormântul papei Leon al XI-lea din familia di Medici. Ochii îi rătăceau iară şi iară pe inscripţia de pe rozeta postamentului: *SIC FLORUI.* Se referă la cele numai douăzeci şi patru de zile cât a domnit acest papă în anul 1605. În acelaşi timp, Stickler se uita atent, de parcă aştepta un semn, la un confesional, o monstruozitate barocă plină de înflorituri. De la depărtare nu se putea distinge dacă era ocupat de un duhovnic confesionalul şi totuşi, dintr-odată, fereastra dublă din sticlă din mijloc se deschise o frântură şi se ivi o batistă albă. Stickler se strădui să ajungă cât mai repede cu putinţă la confesional, făcând paşi repezi şi intră pe uşa din dreapta.

De partea cealaltă a grilajului diagonal, Stickler îl recunoscu pe prefectul Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin, cardinalul Giuseppe Bellini. Monseniorul făcea impresia unui om tulburat şi se bâlbâi în timp ce şoptea:

— Eminenţă, Jellinek este în posesia papucilor şi a ochelarilor lui Ioan Paul I. Le-am văzut cu ochii mei.

Atunci se răspândi neliniştea de cealaltă parte a grilajului de la vorbitor.

— Jellinek? şopti cardinalul Bellini drept răspuns. Sunteţi sigur?

— Şi încă cum! Stickler ridicase tonul vocii şi cardinalul de lângă el şuşoti pe un ton liniştitor:

— Pssst…

După care, camerierul papei continuă pe şoptite:

— Eminenţă! Cunoşteam foarte bine papucii Sanctităţii Sale, la fel şi ochelarii, dar şi dacă nu puteam să-i disting,

chiar credeţi că pot să stea puse la întâmplare pe undeva lucruri care să semene cu acelea care au dispărut în mod inexplicabil la moartea subită a Sanctităţii Sale? Nu, bag mâna în foc pentru asta: Sunt într-adevăr papucii şi ochelarii Sanctităţii Sale şi se află pe o hârtie de împachetat, în salonul cardinalului Jellinek din Palazzo Chigi.

Bellini îşi făcu o cruce şi mormăi ceva ininteligibil din care Stickler pricepu numai cuvintele:

— Domnul fie cu noi.

Apoi spuse, mai întâi tare, dar după câteva cuvinte, pe ton şoptit:

— Frate întru Hristos, ştiţi ce afirmaţi cu asta? Asta ar însemna că Joseph Jellinek, dacă nu este un intrigant, atunci a fost, totuşi, cel puţin complice la complotul împotriva Sanctităţii Sale Ioan Paul I.

— Eu nu văd altă explicaţie, şopti Stickler şi sunt foarte conştient de consecinţele acestei constatări, Eminenţă.

— Dumnezeule, Stickler, cum ai ajuns să descoperi asta?

Bellini făcea eforturi să îşi păstreze vocea joasă.

— Asta se explică uşor, Eminenţă. Jucăm o dată pe săptămână şah, eu şi cardinalul Jellinek. Jellinek este un jucător nemaipomenit de şah, a jucat şi cu Ottanni şi gambiturile lui sunt renumite. Vinerea trecută ne-am întâlnit din nou, iar Jellinek dădea impresia unui om care nu era în apele sale. Stăteam în salon, aşa cum facem întotdeauna şi cu toate că Jellinek a avut o deschidere mai bună decât a mea, am putut să-l împing în defensivă după numai câteva mutări şi în toiul jocului mi-a căzut privirea pe comodă, iar acolo se aflau pe o hârtie maro de împachetat papucii şi ochelarii.

— Vreţi să spuneţi că pachetul se afla acolo desfăcut şi că Jellinek nu şi-a dat deloc osteneala să îl ascundă?

— Nu, Eminenţă, ăsta a fost al doilea şoc care m-a lovit. Dacă numai descoperirea m-a făcut să încremenesc, m-a redus la tăcere întrebarea de ce Jellinek lăsa *corpus delicti* chiar aşa, la întâmplare; pentru că eu nu am venit deloc pe neaşteptate.

— Atunci trebuie că este vorba de intenţie, şopti Bellini.

Iar Stickler replică în şoaptă:

— Da, altfel nu pot să îmi explic ce s-a întâmplat.

Giuseppe Bellini se închină a doua oară, de această dată totuşi mai amplu şi mai încet, atingându-şi cu arătătorul întins fruntea, pieptul şi umerii şi murmură încet:

— *Ave Maria, gratia plena…*

Când termină rugăciunea, William Stickler şopti ceva drept scuză pentru faptul de a-i fi propus cardinalului o întâlnire în acest loc neobişnuit, dar el considera ca fiind foarte sigur că în Vatican toate zidurile au urechi, iar el nu mai ştia deloc cine era de încredere şi cine nu, şi Bellini răspunse că Stickler a făcut bine şi că Domnul va veni şi va face judecată la Ziua de Apoi. Şi, cu braţele încrucişate, cardinalul şopti vorbele din Apocalipsa lui Ioan:

— Ferice de cei ce îşi spală hainele în sângele mielului, ca să aibă drept la pomul vieţii şi să intre pe porţi în cetate! Afară sunt câinii, vrăjitorii, curvarii, ucigaşii, închinătorii la idoli şi oricine iubeşte minciuna şi trăieşte în minciună!

Stickler ascultă atent cuvintele, ca pe o rugăciune pioasă, iar când Bellini termină, şopti:

— Eminenţă, nu vreau să cred, mintea mea refuză să cunoască aşa ceva, că Ioan Paul I a căzut pradă unui complot, nu, nu, nu, se lovi el cu palma de trei ori peste frunte. Nu îi spuneau toţi papa care zâmbeşte, nu vorbea toată lumea de bunătatea lui, de raţiunea lui sănătoasă, nu era acela pe care îl iubeau oamenii şi care afirma el însuşi că este om şi nimic altceva?

— Tocmai asta a fost greşeala lui. După moartea lui Paul, după decesul unui locţiitor îmbătrânit repede, resemnat şi indecis, curia aştepta un conducător hotărât al Bisericii; în orice caz existau anumite cercuri din această curie, nu este nevoie să pronunţ nume, care voiau să vadă un adevărat conducător al Bisericii pe scaunul lui Petru, unul precum al doisprezecelea Pius, unul care să lovească în marxism, să interzică orice sprijin pentru terorismul din America de Sud şi care să înfrâneze cu totul simpatia Bisericii pentru problemele lumii a treia. În loc de asta au primit un papă care zâmbea, care dădea mâna cu primarul comunist al Romei şi care

spunea deschis că Sfânta Biserică nu este chiar la înălţimea timpurilor.

— Dar Ioan Paul I nu a pogorât totuşi din ceruri! Cardinalii înşişi l-au ales!

— Pssst! Bellini îl forţă pe Stickler să-şi tempereze vocea. Tocmai *fiindcă* l-au ales le-a fost mare amărăciunea, tocmai *fiindcă* îl preferaseră tuturor celorlalţi candidaţi a devenit atât de nemărginită ura lor.

— Dumnezeule mare! Totuşi, tocmai de aceea nu aveau voie să-l omoare pe Ioan Paul I.

Cardinalul tăcu şi îşi tamponă fruntea cu patrafirul alb.

— A fost omorât! îşi reluă Stickler şoptitul. De la bun început nu aş fi crezut că Ioan Paul I a murit de moarte naturală. Niciodată nu am crezut asta. Încă îmi aduc bine aminte de atmosfera de atunci, că puteai să ai impresia că există o curie în curie.

— Curia, frate întru Hristos, a avut dintotdeauna diverse grupări, conservatoare şi progresive, elitiste şi populare.

— Da, desigur, Eminenţă. Ioan Paul I nu a fost primul papă căruia i-am slujit şi de aceea pot chiar eu să confirm că nu a existat niciodată atât de multă secretomanie şi atâtea grupări secrete precum în cele treizeci şi patru de zile ale pontificatului lui. Părea că fiecare duşmăneşte pe fiecare şi cei mai mulţi ţineau legătura cu Sanctitatea Sa numai în scris, ceea ce pentru Ioan Paul I însemna o imensă împovărare a muncii.

— Sfântul Părinte s-a suprasolicitat pur şi simplu…

— Aceasta este versiunea oficială, Eminenţă, dar nu a existat niciun motiv pentru care să se refuze o autopsie a lui Ioan Paul I.

— Stickler, şopti cardinalul enervat acum, nu trebuie să-ţi spun că niciun papă nu a fost autopsiat până acum!

— Nu, nu trebuie să îmi spuneţi asta, replică William Stickler, dar mă întreb şi astăzi de ce nu s-a permis autopsierea, dacă restul tratamentului la care au fost supuse rămăşiţele pământeşti ale Sanctităţii Sale nu s-au abătut cu nicio câtime de la un tratament absolut normal al unui corp

neînsufleţit. Nu a fost deloc o privelişte înălţătoare când cei cu pregătirile de înmormântare au înfăşurat frânghii în jurul gleznelor lui Ioan Paul I şi în jurul pieptului lui şi au tras de trupul încovoiat cu toată puterea, de puteai să auzi cum îi pocnesc oasele. Am văzut eu însumi asta, Eminenţă, aşa să-mi ajute Dumnezeu.

— Profesorul Montana a avut o concluzie limpede asupra cauzei decesului: ocluzie coronariană.

— Eminenţă! Ce altceva să diagnosticheze Montana decât o disfuncţie a inimii, dacă vine în faţa unui pat pe care şade un mort cu picioarele oarecum îndoite, cu stânga ţinând un biblioraft, în vreme ce dreapta atârnă fără vlagă. Montana a repetat tulburătoarea scenă pe care mi-o mai aminteam încă de la moartea lui Paul din Castelul Gandolfo: a scos un ciocănel de argint, i-a dat jos lui Ioan Paul I ochelarii care atârnau, i-a pus pliaţi pe noptieră şi i-a aplicat peste frunte trei lovituri papei decedat, şi a întrebat de trei ori dacă este mort; şi după ce a întârziat răspunsul şi a treia oară, profesorul a anunţat că Sanctitatea Sa Ioan Paul I este decedat în sensul ceremonialului Sfintei Biserici Romane şi Apostolice.

— *Requiescat in pace! Amen.*

— Seria de ciudăţenii a început totuşi abia când a intrat în scenă cardinalul secretar de stat. Era ora cinci şi jumătate, şi mi-a sărit în ochi când a intrat că era proaspăt ras, că dădea impresia unui om pregătit şi, când a văzut actele Sanctităţii Sale căzute pe podea, a explicat că, după versiunea oficială, eu eram cel care îl descoperisem mort pe Sfântul Părinte dimineaţa devreme, în patul său, şi că nu citea documente, ci o carte despre succesorii lui Hristos. Fireşte că m-am întrebat de ce o asemenea denaturare a faptelor, de ce nu putea să fie găsit Ioan Paul I mort în timp ce studia documente şi de ce nu putea călugăriţa să fi descoperit decesul? Sora Vincenza îi punea cafeaua în fiecare dimineaţă în faţa uşii. De ce aceste minciuni?

— Şi papucii Sanctităţii Sale, şi ochelarii?

— Nu ştiu, Eminenţă, au dispărut subit în haos şi agitaţie, exact ca şi notele de pe documentele împrăştiate pe podea.

Mai întâi nu am atribuit nicio interpretare tuturor celor întâmplate, deoarece credeam că lucrurile au fost luate de cardinalul secretar de stat asupra sa. Abia cu mult mai târziu, spre amiază, când Ioan Paul I fusese luat deja şi când m-am interesat ce obiecte rămăseseră, fapta cea respingătoare a ieşit la iveală. Cineva furase de la papa cel mort.

— Şi Jellinek? Vreau să zic, când a intrat Jellinek în camera în care s-a produs decesul?

— Jellinek? Nu a intrat deloc. Cardinalul nu se afla deloc în Roma, după câte ştiu eu, în ziua decesului Sanctităţii Sale.

— Asta este cu totul în acord cu observaţiile mele, Stickler. După câte îmi aminesc, Jellinek era de faţă la primul colegiu al cardinalilor de la Sala Bologna, din timpul cât a rămas neocupat scaunul papal, dar colegiul a avut loc abia în ziua următoare. Cardinalul Jellinek nu este pus în discuţie, deci, ca făptaş, chiar dacă nu v-aţi înşelat cu descoperirea dumneavoastră. Şi pe lângă asta, Stickler, ar fi mai bine să nu spuneţi nimic, pentru că, dacă este judecat de Rota cazul, dumneavoastră, monseniore, aţi fi fără îndoială suspectul principal.

Atunci camerierul sări în picioare. Dori să plece din confesional, dar Bellini îl imploră să rămână. Stickler l-a înţeles greşit; pe Dumnezeu şi pe Sfânta Fecioară Maria, doar nu putea să creadă că îl suspecta pe el, dar în cazul unui proces privat, în mod obligatoriu el ar fi fost martorul principal, că, până la urmă, el l-a văzut pe Sfântul Părinte ultimul şi doar *el* i-a şi descoperit trupul neînsufleţit.

— Dar nu eu am descoperit trupul neînsufleţit, Eminenţă, cardinalul secretar de stat a lansat acest zvon.

Monseniorul nu mai putea să-şi reţină vocea.

Bellini încercă să-l liniştească pe Stickler pe şoptite şi îl asigură că nu era hotărâtor ceea ce credea el, Bellini, ci rezultatul cercetărilor Rotei, iar aceasta nu făcea economie la întrebările usturătoare. Şi chiar trebuia să înţeleagă că el, camerierul papei, avea mai degrabă posibilitatea de a pune o otravă care să-l neutralizeze pe papă în flaconaşele cu medicamente de care acesta din urmă se servea în număr

mare, după cum ştia oricine din jurul lui.

După aceste vorbe se lăsă o tăcere prelungă. Cardinalul Bellini tăcea deoarece îşi verifica ideile şi cumpănea ceea ce îi spusese camerierului. William Stickler tăcea pentru că evoca vorbele cardinalului şi acum îi veni, prima oară, bănuiala că Bellini nu aparţinea deloc acelei grupări din care crezuse până atunci că face parte. După felul în care tocmai vorbise, cardinalul putea să fie foarte bine un simpatizant al lui Cascone; sau se afla în aceeaşi tabără chiar cu Jellinek?

— Eminenţă, începu Stickler în şoaptă, cum aş putea să mă port acum?

— Ce i-aţi spus lui Jellinek? Aţi lăsat să se vadă faţă de el ce aţi descoperit?

— Nu. Am pretextat o indispoziţie subită şi am plecat.

— Prin urmare Jellinek nu ştie că aţi făcut descoperirea?

— Dacă se presupune că asta nu avea nicio legătură cu vreo intenţie, nu.

— *In nomine domini,* atunci ar fi mai bine să lăsăm lucrurile aşa cum sunt, pentru moment.

Monseniorul William Stickler, camerier al papei, scrise chiar în aceeaşi zi o scrisoare în care îşi cerea scuze către Eminenţa Sa, cardinalul Joseph Jellinek, pentru că nu s-a simţit bine şi aştepta cu nerăbdare următoarea partidă.

Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria

În seara acestei zile, cardinalul Jellinek o luă pe trepte în Palazzo Chigi. Cabina de portar a lui Annibal era goală, ceea ce nu se întâmpla rar, iar cardinalul simţi aşteptarea plăcută în depravarea ei. Gânduri necurate îi torturau minţile, iar el mergea cu zgomot, cu paşi târşâiţi, făcând eforturi să îşi vestească sonor venirea prin casa scării cu rotocoale mari în sus. În cele din urmă, la al treilea palier, ea îi veni de sus în întâmpinare, mutându-şi masiv şi greoi greutatea de pe un picior pe celălalt în aşa fel încât să i se arcuiască şoldurile.

— *Buona sera, Eminenza!* îi strigă ea deja prietenos de departe, şi cardinalul văzu materialul iefin şi subţire al halatului ei negru încheiat în faţă şi se simţi precum Moise pe muntele Nebo, unde Dumnezeu îi arătase ţara făgăduită, dar pe care i-o arăta numai şi îi vestea că nu va păşi niciodată în ea.

— *Buona sera, signora Giovanna!* mulţumi Jellinek politicos şi făcu eforturi să dea un ton deosebit de familiar vocii sale, şi pentru că rată într-un mod penibil, îşi drese glasul jenat.

— Răcit? se interesă administratoarea grijulie. Primăvara se lasă aşteptată anul acesta, Eminenţă.

La care se opri cu o treaptă mai sus deasupra lui Jellinek, încât acesta se aştepta la ceva rău dacă nu făcea un ocol pe lângă obstacolul care se înălţa chinuitor în faţa lui şi când o scoase la capăt cu succes din întâlnire replică tuşind uşor:

— Nu e de mirare, signora Giovanna, pe vremea asta, ba arşiţă, ba rece!

Şi fără să mai dedice măcar o privire Giovannei, de altfel nu ar fi făcut nimic altceva mai degrabă în situaţia asta, cardinalul Jellinek trecu mai departe zgomotos.

Izbăvit şi dezamăgit în acelaşi timp de supliciul femeii, cardinalul Jellinek trânti în urma sa uşa de la intrare. Observă imediat că era cineva prezent în locuinţă. În salon ardea

lumina.

— Soră? strigă Jellinek, dar nu veni niciun răspuns.

Ar fi fost neobişnuit s-o fi întâlni pe franciscană la ora aceasta. Uşa către salon stătea, contrar tuturor uzanţelor, deschisă, şi când intră, Jellinek se dădu înapoi de spaimă. În fotoliu stătea un cleric îmbrăcat în negru.

„Cine sunteţi dumneavoastră? Ce doriţi? Şi, de fapt, cum aţi intrat aici?” Asta voia să întrebe Jellinek, dar stătea mut şi nu scotea niciun sunet.

Bărbatul îmbrăcat în negru, despre care cardinalul nu mai ştia sigur dacă era vorba într-adevăr de un cleric şi dacă nu era diavolul în persoană, se uită la el şi spuse fără înconjur:

— Aţi primit pachetul pe care vi l-am trimis, Eminenţă?

— De la dumneavoastră provine, prin urmare, misteriosul cadou?

— Nu cadou, ci un avertisment!

Cardinalul nu înţelegea.

— Un avertisment? Cine sunteţi dumneavoastră? Ce doriţi? Şi, de fapt, cum aţi intrat aici?

Străinul făcu un semn de nemulţumire cu mâna.

— Prin urmare nu vă era cunoscut conţinutul pachetului? Ioan Paul I…

— Isuse Hristoase!

Jellinek făcu o pauză. Când străinul pomeni de Ioan Paul I îi deveni clar ce încărcătură avea straniul conţinut şi cardinalul simţi cum sângele începe să-i bubuie la tâmple. Ochelarii şi papucii de casă ai papei de treizeci şi patru de zile! Da, acum îşi aminti; el nu dăduse vreodată niciun fel de importanţă situaţiei, dar pe atunci, în septembrie, umbla zvonul că s-a furat de la decedatul Sfânt Părinte. Că diverse lucruri neimportante lipseau din posesia lui. Că a fost chiar omorât ca să se ajungă în posesia acestor lucruri, aşa umbla o suspiciune. Toate acestea îi veniră cardinalului în minte în clipa de faţă, înainte ca străinul să continue cu o mină împietrită:

— Înţelegeţi, aşadar?

— Să înţeleg?

Teama, o teamă inexplicabilă, ridicolă, mizeră îl lovi pe Jellinek dintr-odată şi se temu de răzbunarea străinului îmbrăcat în negru precum Ilie de mânia lui Iezebel.

— Nu, spuse cardinalul fără voce, nu înţeleg nimic. Spuneţi ce vreţi de la mine şi cine v-a trimis?

Străinul afişă un zâmbet respingător, rânjetul nesuferit al celui care ştie faţă de ignorant.

— Puneţi prea multe întrebări, domnule cardinal. Întrebarea a fost primul păcat.

— Spuneţi odată ce doriţi! repetă cardinalul pătrunzător şi observă că îi tremurau mâinile.

— Eu? întrebă în derâdere bărbatul îmbrăcat în negru. Nimic. Vin trimis de mai de sus şi acolo se nutreşte dorinţa ca dumneavoastră să încetaţi cercetările referitoare la semnificaţia inscripţiei sixtine!

Cardinalul Jellinek tăcu. Poate că se pregătise sufleteşte pentru multe răspunsuri, dar acesta îl lăsă fără grai şi dură ceva vreme până să-şi recapete vocea.

— Domnule, strigă el agitat, în Capela Sixtină au apărut opt litere enigmatice care nu pot să dispară prin discuţii şi asupra cărora nici nu poate fi păstrată tăcerea, litere care au o anume semnificaţie funestă, iar eu sunt însărcinat *ex officio* să găsesc o explicaţie care să păzească instituţia bisericii de un rău mai mare şi pentru asta am convocat în calitatea mea de preşedinte al Sfântului Oficiu un Consiliu care se întruneşte până se găseşte o rezolvare. Şi oricare ar fi motivele pentru dorinţa dumneavoastră puteţi să fiţi siguri că prostia cea mai mare ar fi să se şteargă sau să se acopere literele, pentru că atunci s-ar lăsa cale liberă tuturor genurilor de speculaţii.

— Negreşit că asta poate părea corect, replică străinul. Vă înşelaţi într-o singură privinţă: Nu este o dorinţă ca dumneavoastră să vă încetaţi cercetările, este un ordin!

— Sunt însărcinat *ex officio*…

— Şi dacă v-ar fi însărcinat Domnul Isus în persoană, Eminenţă, trebuie să vă încetaţi cercetările. Găsiţi o explicaţie rapidă oarecare, plătiţi un expert oarecare şi daţi publicităţii „cercetările” acestuia, dar suspendaţi lucrările Consiliului.

— Şi dacă mă opun?

— Nu ştiu ce este mai de folos curiei, un cardinal în viaţă sau unul mort. Tocmai de aceea vi s-a trimis pachetul, ca să puteţi vedea cât de gravă este situaţia dumneavoastră. Vreau să spun dacă, precum s-a observat, nu sunt întâmpinate greutăţi mari în a înlătura fără urme un papă, atunci puteţi să fiţi sigur că un cardinal se retrage cu mult mai uşor. Moartea dumneavoastră nici măcar nu va apărea cu titlu mare prin ziare, ci un anunţ mic în cotidiene, un necrolog onorabil în *Osservatore Romano:* „Cardinalul Jellinek a decedat într-un accident mortal”, în cel mai rău caz: „Cardinalul Jellinek s-a sinucis”, nimic mai mult.

— Tăceţi!

— Să tac? Curia de care aparţineţi, Eminenţă, a comis mai multe erori prin tăcere decât cu vorba. Aş regreta nespus dacă nu am ajunge la nicio înţelegere; dar sunt sigur că nu veţi fi atât de prost, domnule cardinal, încep să mă repet.

Jellinek se apropie de străin. Era în acea stare de spirit în care furia se preschimbă în curaj.

— Ascultaţi, straniu preasfinte, şi îl prinse pe străin de umeri, să părăsiţi îndată locuinţa mea, că altfel…

— Altfel? întrebă provocator clericul.

Atunci cardinalul îşi dădu seama de ridicolul ameninţării sale şi îl lăsă resemnat în pace pe străin, pe a cărui faţă se vedea din nou un rânjet perfid.

— Bine, deci, spuse acesta şi scutură haina în locul unde îl atinsese cardinalul.

— Nu e nici măcar problema mea. Eu îndeplinesc numai funcţia de trimis în chestiunea asta, iar sarcina mea a fost îndeplinită. *Laudetur Jesus Christus.*

Salutul suna ciudat. Batjocura şi sarcasmul planau în cuvintele clericului.

— Nu vă deranjaţi, mai spuse. Cum m-am descurcat până aici, mă descurc şi până afară.

Aşa s-a întâmplat de Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria, şi cardinalul nu putea să afle pe nicio cale cine fusese străinul cel înspăimântător şi cum ajunsese în

posesia ustensilelor papale. Pretenţia lui însă i se păru lui Jellinek imposibilă, şi acum că problema părea să fie din ce în ce mai încurcată, mai enigmatică şi mai profundă, cardinalul Joseph Jellinek hotărî să sondeze misterul cu toate mijloacele care îi stăteau la dispoziţie. Şi faptul că era ameninţat personal îl întări în mod inexplicabil în decizia lui; căci nu era el, în calitatea lui de purtător al purpurei, dator tocmai să intervină cu viaţa lui pentru învăţătura Bisericii, *ad majorem Dei gloriam?*

Asupra enigmaticei întâlniri cu necunoscutul, cardinalul hotărî mai întâi să păstreze tăcerea, pe de o parte, deoarece trebuie că părea puţin credibil pentru altcineva, pe de altă parte, pentru că însuşi Jellinek începu să se gândească deja din ziua următoare dacă nu se întâlnise cu diavolul.

Lunea de după Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria

Sus-numiţii membri ai Consiliului, completaţi de profesorul de semiotică de la Universitatea din Lateran, Gabriel Manning, se întâlniră în lunea din Săptămână Mare într-o a doua şedinţă, sub conducerea cardinalului Joseph Jellinek, care, după invocarea Sfântului Duh, puse întrebarea dacă ştie cineva despre conţinutul scrierii din pricina căreia se adunaseră în acest loc. Acest lucru a fost negat şi Jellinek a explicat că se doreşte asistenţă din partea profesorului Manning, cel mai competent specialist la momentul actual din domeniul ştiinţei şi teoriei semnelor; Manning se confrunta deja cu problema *ex officio* şi dorea mai întâi să facă o introducere referitoare la şansele de rezolvare şi variantele posibile ale conţinutului inscripţiei.

Manning avertiză să nu îşi facă mari speranţe că vor putea rezolva misterul în timp scurt; toate indiciile scrierii enigmatice lăsau să se întrevadă o rezolvare care era de căutat în afara zidurilor leoniene. Un indiciu în acest sens era deja totalul de opt al şirului de litere AIDA – LUBA; simbolistica creştină dădea întâietate cifrei şapte. Vedea o confirmare a acestei teorii în dispunerea tematică a spaţiilor de pe tavan, în care Michelangelo împărţise numărul creştin doisprezece în favoarea a două grupe de sibile şi profeţi. Tematica picturală a creării lumii permitea să se bănuiască un soi de universism, o credinţă post-raţională în caracterul simbolic al întregii lumi. Aceasta înseamnă că tot ceea ce omul vede şi intuieşte este cifru, simbol, semn, oglindă şi alegorie care se află într-o legătură misterioasă pentru care omul trebuie să posede cheia. Astrologii, pitagoricienii, gnosticii şi cabaliştii au trăit o perioadă de apogeu tocmai în perioada în care au apărut frescele sixtine şi mulţi dintre ei, mai ales oamenii educaţi,

căzuseră în plasa închipuirilor magico-mistice din vremurile acelea. În aşa fel încât se pot aduce dovezi despre o alchimie a limbajului în toată regula, în cadrul căreia misticii şi magicienii alfabetului se ocupau cu felul cum sunau cuvintele şi literele, cu sunetul şi semnificaţia.

Vechii greci numiseră sunetele muzicale cu litere, făcând legătura între cele douăzeci şi patru de sunete dintr-o gamă modală, adică toate cele douăzeci şi patru de sunete ale unui fluier, şi cele douăzeci şi patru de litere ale alfabetului, iar Pitagora şi contemporanii săi erau înnebuniţi după descoperirea că înălţimea sunetelor depinde, conform legilor, de lungimea unei corzi, astfel încât ceea ce auzea urechea putea deveni vizibil cu ochiul. Sunetele sunt, aşadar, cifre întruchipate. De ce, puse Manning întrebarea, să nu se poată ca în acest spaţiu obişnuit cu muzica literele să descrie o melodie al cărei text poate că ascunde rezolvarea misterului. Aceasta era teoria uneia dintre rezolvări şi pe lângă asta, una destul de simplă.

Situaţia devenea mai complicată dacă inscripţia făcea necesară o rezolvare cu denumiri de litere, deoarece denumirile literelor sunt mai vechi decât toată înţelepciunea grecilor. Chiar istoricul bisericii, Eusebius din Caesarea, a demonstrat în a sa *Praeparatio evangelica* faptul că grecii preluaseră denumirile literelor lor de la ebraici şi ca dovadă a venit cu faptul că orice copil ebraic ştia despre interpretarea numelor literelor, pe când nici măcar Platon nu poseda acest dar. Abia părinţii Bisericii au oferit mai târziu interpretări înălţătoare despre legăturile alfabetice de tip acrostih din *Psalmi* şi din *Plângerile lui Ieremia.*

Solicitarea cardinalului secretar de stat Giuliano Cascone de a explica această afirmaţie în baza unui exemplu, astfel ca persoanele prezente să îşi poată face o imagine mai bună, fu întâmpinată prompt de profesorul Manning:

— A, de exemplu, litera cu care începe alfabetul, este acel sunet care necesită în toate limbile deschiderea cea mai largă a gurii şi de aceea acestei vocale îi revine onoarea de a fi slujit lui Dumnezeu drept mijloc de a deschide gura omului ca să

vorbească. I, cea de-a doua literă din inscripţie, exprima simbolic uniformitatea, adevărul şi dreptatea, deoarece băţul cel simplu putea fi scris la fel de repede şi de bine de către copii, tineri şi bătrâni. F simboliza, dimpotrivă, exact contrariul, deoarece reprezenta numai o jumătate a balanţei care fusese apreciată de către Pitagora drept simbol absolut al dreptăţii, acesta cerând tinerilor săi să nu depăşească măsura. Cu această descoperire era deja posibilă o interpretare vagă a primei jumătăţi a inscripţiei, caz în care trebuia ţinut cont de faptul că lucrul cuprins în cuvânt se putea manifesta, fireşte, ca substantiv, adjectiv sau verb. După aceea, Manning desenă pe un blocnotes primele patru litere una sub alta şi scrise lângă ele interpretarea proprie:

A Domnul spune
I adevărul
F neadevărul, însă,
A se află în gură…

La care, mai înainte de toate, călugării prezenţi îl asaltară pe profesor să explice simbolistica şi interpretarea celorlalte litere; totuşi Manning răspunse că, pe cât de simplu îi reuşise interpretarea primei jumătăţi, pe atât de complicată şi de nepotrivită pentru acest sistem apărea la lumină a doua. L simboliza logosul şi, prin urmare, raţiunea. U şi B, dimpotrivă, erau ambigue şi neclare: U în scrierea latinească, la fel ca şi V, era un sunet sonor de jale şi reprezenta în acelaşi timp cifra cinci şi simboliza triunghiul femeiesc al ruşinii (la auzul acestui cuvânt, Fra Desiderio Scaglia, titular la San Carlo, îşi făcu cruce), care este opus formei romboidale masculine. Semnificaţia literei B se modifică în limbile luate separat; în latină – şi, de fapt, în această limbă fusese cu siguranţă conturată inscripţia – litera conţinea o ameninţare. În baza informaţiilor enumerate, inscripţia sixtină nu permitea nicio interpretare rezonabilă, iar aceasta era în acelaşi timp dovada pentru nepotrivirea sistemului utilizat.

La întrebările insistente ce altă posibilitate de rezolvare avea de oferit, Gabriel Manning începu să vorbească de importanţa grupelor de litere şi despre diferenţa dintre vocale

şi consoane, care ieşea în evidenţă deosebit de clar în inscripţia vizată, deoarece vocalele erau majoritare. Pitagoricienii şi gramaticienii văzuseră în diversitatea vocalelor şi consoanelor un simbol al diferenţei dintre *Psyche* şi *Hila*, dintre suflet şi trup. Cele şapte vocale corespund în misteriile literelor greceşti, care au fost incontestabil recunoscute ca fiind naşii alfabetului latin, celor şapte fiinţe cu darul glasului, precum urmează: 1. îngerii 2. vocea interioară 3. vocea trupească a omului 4. păsările 5. mamiferele 6. reptilele 7. animalele sălbatice. Cele 15 consoane – atâtea cunoaşte alfabetul grecesc – desemnau, spre deosebire, obiectele mute: 1. cerul de deasupra cerului 2. firmamentul 3. pământul de dedesubt 4. pământul de deasupra 5. apa 6. aerul 7. întunericul 8. lumina 9. plantele 10. copacii care poartă fructe 11. stelele 12. soarele 13. luna 14. peştii din apă şi 15. abisurile mărilor. Se putea lua în râs, aşa cum făcea şi Manning, această interpretare, conform revizuirilor ştiinţelor naturii, însă în orice caz se vădea că şi în vremurile de demult existaseră ştiinţe oculte care se ocupau cu misteriile literelor.

Manning negă însă şi viabilitatea acestei interpretări şi îşi motivă opinia prin lipsa literei Y din scrierea ocultă. Chiar Pitagora văzuse în Y dezlegarea şi simbolul tuturor enigmelor literelor, afirmând că cele trei braţe ale literei aveau următoarea semnificaţie: partea de jos simboliza vocalele, iar braţele împărţeau consoanele în sonore şi surde. Y este, prin urmare, litera cunoaşterii. Dacă era să se caute o rezolvare după această schemă, atunci puteau să fie siguri că trebuie să-l găsească pe Y ca literă-cheie pentru întreaga inscripţie.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone se arătă din ce în ce mai neliniştit de enumerarea unor posibilităţi de rezolvare de-a dreptul nelimitate şi îi solicită lui Manning să expună sistemele probabile. Ce posibilităţi de rezolvare favoriza personal?

Scurtimea timpului, replică profesorul, nu permisese până atunci o cercetare mai intensivă a materialului; din experienţa sa însă, interesul său se îndrepta către două posibilităţi, mai

înainte de toate: pe de o parte vedea indicii către un caz de gematrie, o formă importantă a misticii literelor, care şi-a găsit utilizare în numeroase tradiţii greceşti, orientale, evreieşti şi arabe şi, printre altele, şi în Apocalipsa lui Ioan.

Asupra acestei teorii, întrerupse cardinalul Jellinek, Consiliul fusese deja informat de padre Augustinus Feldmann. Ce posibilitate de rezolvare favoriza în afară de aceasta?

Pe de altă parte, continuă profesorul Gabriel Manning, particularităţile dispunerii literelor duce cu gândul la un notarikon, care era utilizat adesea în Biserica iniţială, dar şi într-o doctrină ezoterică pe care se teme să o numească. Manning dădu ca exemplu cuvântul grecesc *ICHTHYS*, care în traducere însemna „peşte” şi care era desenat în nisip ca semn de recunoaştere al apartenenţei lor la credinţă. Sensul iniţial al semnului-peşte a fost uitat repede şi a rămas numai simbolul, iar mai târziu a trebuit descifrat din nou. În spatele literelor cuvântului *ICHTHYS* se ascundea formula: *Jesus Hristos Theou Yios Soter,* ceea ce însemna aproximativ: *Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, salvatorul lumii,* iar scolasticul Albertus Magnus a prevăzut numele Isus în al său *Compendium theologicae veritatis* cu un *notarikon,* considerând cuvântul al cărui sens iniţial nu îl înţelegea drept o grupare de litere care avea semnificaţie doar prin adunarea iniţialelor altor cuvinte. Albertus Magnus vedea în persoana lui Isus următoarea combinaţie: *Jucunditas maerentium, Eternitas viventium, Sanitas languentium, Ubertas egentium, Satietas esurientium.*

De aici reieşea că şi învăţaţii şi filozofii, da, tocmai aceştia, se ocupau cu mistica literelor şi că anagrama florentinului din Capela Sixtină putea să se bazeze pe mari exemple.

Ce ştiinţă ocultă se temea Manning să numească? se interesă Jellinek.

Cel întrebat astfel replică: Mai înainte de toate cabalistica evreiască s-a folosit de litere în scopuri simbolice şi mistice şi că pe baza rânduirii şi împărţirii frescelor sixtine, dar şi cu privire la succesiunea neobişnuită de litere nu era de exclus ca Michelangelo să fi vrut să facă o referire la ştiinţa ezoterică evreiască.

Atunci se tulbură serios liniştea în sala Sfântului Oficiu; cardinalii, monseniorii şi profesorii vorbeau tare unul către altul, iar Eminentissimul cardinal Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru teologie dogmatică şi arhiepiscop titular de Caesarea nu înceta să strige că diavolul a aruncat pisica moartă în curtea Sfintei Biserici, *horribile dictu!*

Obiecţia Eminentissimului cardinal Bellini, cum că totul este scamatorie şi înşelătorie, a fost întâmpinată de Manning cu referirea că inscripţia sixtină nu trebuie verificată mai întâi sub aspectul adevărului cuprins, ci din punct de vedere al sensului său, în orice caz aşa zicea însărcinarea sa. Preacinstitului Consiliu îi revenea sarcina verificării veridicităţii după înţelegerea conţinutului. Cu asta Jellinek era de acord, însă Bellini rămase neclintit, îi numi pe toţi semioticienii duşmani ai credinţei, aceştia fiind în stare să declare totul şi nimic şi aduse exemple cu care s-a încercat să se demonstreze că Shakespeare şi Bacon au fost una şi aceeaşi persoană, iar Goethe, un cabalist.

Gabriel Manning îl aprobă pe cardinal, însă îşi repetă precizarea că în situaţia actuală nu era de discutat conţinutul inscripţiei, ci rezolvarea, şi atâta timp cât rezolvarea nu putea să fie demonstrată nu se putea pune la punct nimic despre conţinut. Desigur că mistica literelor cuprindea numeroşi factori imponderabili, iar isopsefia, o pseudoştiinţă care face legătura între valorile numerice ale diverselor cuvinte, le servea nu tocmai rar opozanţilor acestor adepţi drept contra-argument. La baza isopsefiei se afla numerotarea literelor greceşti de la alfa la omega cu unu până la douăzeci şi patru, ceea ce devenea punctul de plecare pentru rezolvarea diverselor enigme şi, de fapt, se ajunsese la rezultate uluitoare şi oameni remarcabili se ocupau de această teorie. Despre Napoleon se spunea că se întâlnise încă din anii timpurii cu isopsefia Bonaparte = 82 = Bourbon şi că tocmai de aceea se simţise sortit să fie conducătorul Franţei. Adversarii iudaici ai isopsefiei au demonstrat de bunăvoie cu ajutorul acestei ştiinţe că Geneza posedă aceeaşi valoare numerică cu „minciună şi înşelătorie”. Dar toate acestea nu ţineau de tema

lor, mai întâi era mult mai mult vorba despre descoperirea unei rezolvări ştiinţifice a inscripţiei enigmatice, o rezolvare reieşea din demonstrarea corectitudinii sale.

Atunci cardinalul Jellinek scoase o hârtie din întăritura cu nasturi a sutanei şi toţi ochii se îndreptară către preşedintele Consiliului. Şi el, spunea cardinalul, făcuse eforturi ca să interpreteze inscripţia, însă până atunci nu îşi făcuse curaj să facă publică încercarea sa de rezolvare. Abia acum, când avea în faţa ochilor diversitatea aspectelor şi posibil şi ridicolul unei rezolvări, îndrăznea să îşi expună rezolvarea şi, cu permisiunea Consiliului, să o anunţe. Jellinek scrise cu un creion cele opt litere una sub alta, apoi schiţă, cu un scris dezordonat, câte un cuvânt în dreptul fiecăreia:

A *altramento*
I *ibi*
F *feci*
A *argumentum*
L *locum*
U *ultionis*
B *bibliothecam*
A *aptavi*

Jellinek ridică hârtia pentru ca fiecare să o poată vedea şi citi, accentuând cuvintele: *Altramento ibi feci argumentum, locum ultionis bibliothecam aptavi* – „Prin culoare am dovedit-o şi am ales biblioteca drept loc al răzbunării”.

Urmă o linişte care părea să nu se mai termine. Toţi cei prezenţi priveau fix la hârtia tremurătoare din mâna cardinalului.

Biblioteca drept loc al răzbunării? Cum să înţelegi asta? Ce putea să ascundă Biblioteca Vaticanului? Unul după altul îl căutau din ochi pe arhivarul padre Augustinus. Pe locul acestuia stătea acum succesorul lui, padre Pio, care, când toate privirile se aţintiră asupra lui, ridică neputincios din umeri, întoarse palmele în sus şi clipi nedumerit precum tânărul Kleopa la apariţia Domnului. Totuşi nu se întâmplă nicio minune care să fi deschis ochii celui prezent spre cunoaştere.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone rânji jenat şi întrebă împăciuitor ce credea Manning despre această interpretare.

„Nimic”, replică semioticianul fără înconjur şi îşi motivă răspunsul cu faptul că era dificil să demonstrezi respectiva rezolvare, căreia, chiar dacă părea captivant de simplă, îi lipsea orice logică. De ce trebuia să se interpreteze prima literă a alfabetului ca fiind o dată *atramentum,* o dată *argumentum* şi o dată *aptare?* Iar dacă aşa trebuia să fie, atunci unde se afla indiciul spre această interpretare? Nu, cu siguranţă că Michelangelo n-ar fi făcut chiar atât de simple lucrurile, nu Michelangelo!

Cardinalul secretar de stat Cascone păru să fie primul care îşi regăsise cumpătul şi întrebă enervat şi în acelaşi timp dezamăgit, de ce era aşa de sigur Manning de ceea ce spune şi de ce nu dorea să permită valabilitatea rezolvării Eminentissimului cardinal Jellinek, dacă el însuşi nu a găsit nicio rezolvare. Profesorul tăcu, iar Cascone se întoarse acum către Eminentissimul cardinal Jellinek ca să-l întrebe dacă poate da o explicaţie formală sau care să ţină de fond, pentru cercetarea sa.

Nici formală şi nici care să ţină de fond, răspunse Jellinek; nu putea să îşi motiveze rezultatul, dăduse pur şi simplu frâu liber fanteziei, aşa cum poate că a făcut cândva Michelangelo când s-a pus pe lucru. Michelangelo nu fusese în niciun caz semiotician şi cu siguranţă nici om de ştiinţă; Michelangelo a creat din profunzimile sale şi a convertit sentimentele în materie, iar el se îndoia că artistul a stat mult pe gânduri ce litere şi din ce motiv putea să plaseze unde anume. Iar în ce priveşte fondul, opină cardinalul, nu dorea să se exprime în public şi îl ruga pe cardinalul secretar de stat să aibă cu el o discuţie între patru ochi *specialissimo modo,* după terminarea Consiliului.

Atunci se ridică padre Pio de la Călugării Predicatori, Fra Desiderio, titular la San Carlo, Pier Luigi Zalba de la Slujitorii Mariei, iar lentilele rotunde şi plate ale ochelarilor lui Adam Melcer de la Societas Jesu scăpărau în timp ce el vorbea;

acesta bătu chiar cu pumnul în masă şi strigă mânios ca Nabucodonosor în faţa cuptorului de foc, că acest Consiliu a ajuns o farsă dacă unii ştiau mai mult decât alţii, iar pentru majoritatea rămânea interzisă cunoaşterea aspectelor esenţiale şi, prin urmare, el, Adam Melcer, îşi dădea demisia, iar ceilalţi călugări aderară şi ei la ideea demisiei.

Abia se termină de vorbit, că alţii îşi luară şi ei avânt în a fi indignaţi, retrăgându-şi participarea la Consiliu, printre ei numărându-se şi Eminentissimul cardinal Giuseppe Bellini, prefectul Congregaţiei pentru Sacramente şi Serviciu Divin, iar în scurt timp, în sala Sfântului Oficiu se instaură un mare haos şi nici măcar braţele întinse ale lui Jellinek nu fură în stare să domolească nebunia generală.

Fiecare membru al acestei sfinte adunări, numai cu greu reuşi Jellinek să se facă ascultat, urma să fie lămurit cu privire la toate dedesubturile, însă la bază se aflau aspecte dintre cele mai speciale din Arhiva Secretă a Vaticanului şi care rămăseseră ascunse *specialissimo modo* chiar şi celor mai înalte cercuri ale curiei. Discursul lui Jellinek îl provocă la luptă pe Adam Melcer. Acesta îl critică aprig pe cardinal şi dădu de gândit dacă nu cumva Consiliul duce o bătălie de ochii lumii cu un adversar necunoscut, dacă secretul problematic nu a fost de mult rezolvat, însă este ţinut ascuns faţă de adunare, din motive necunoscute. Cum altfel putea fi înţeleasă interpretarea Eminentissimului Jellinek, care pretinde că a găsit o rezolvare în calitatea sa de purtător de secrete de cel mai înalt rang, rezolvare care îşi are originile în Arhiva Secretă, care nu permite accesul fiecărui muritor de rând. După părerea sa, a lui Melcer, adevăratul conţinut al inscripţiei este de cunoscut de mult şi este atât de nimicitor pentru Biserică, încât acest Consiliu a fost convocat numai pentru a găsi o soluţie înlocuitoare mai inofensivă. Iar asta era la fel de fariseic ca şi întrebarea preoţilor şi leviţilor către Ioan dincolo de Iordan.

Acum sări Jellinek în picioare şi îi închise gura lui Melcer întinzând degetul arătător şi numi discursul acestuia nedemn de un creştin adevărat, iar pe lângă asta nechibzuit, deoarece,

dacă presupunerea lui era corectă, atunci tăcerea era fără îndoială rezolvarea optimă. Cu toate că era defăimător şi demn de o causa în faţa tribunalului de onoare, dorea să se abţină de la vreo sancţiune, deoarece toţi nervii săi erau încordaţi peste limită, iar interlocutorul său va avea cu siguranţă remuşcări a doua zi din pricina cuvintelor sale nesăbuite. Nu, el, Jellinek, era la fel de neştiutor şi dorise numai să dea un indiciu prin interpretarea sa; el respecta aprecierea profesorului.

Manning, din contră, spuse că este infam şi lipsit de cuviinţă şi în afara oricărei virtuţi creştine să însărcinezi pe cineva cu o problemă care este de mult lămurită şi care necesită numai o înfrumuseţare pentru a nu veni în contradicţie cu opinia curiei şi drept urmare solicita cercetarea Arhivei Secrete, pentru că altfel voia să îşi revoce mandatul. Prins astfel la strâmtoare, Jellinek anunţă şi el că îşi depune demisia, întrerupt de strigătul cardinalului secretar de stat:

— *Non est possibile, ex officio!* şi toţi cei prezenţi preferară să păstreze pacea locului.

Astfel se destrămă Consiliul, prematur şi neaşteptat de repede, fără să se fi ajuns mai aproape de rezolvare măcar cu vreun pas. Dimpotrivă, la încurcătura generală se adăugase şi neîncrederea în ceilalţi. Fiecare îl bănuia pe câte cineva: călugării pe cardinali, cardinalii pe profesori, profesorii pe cardinali, cardinalul Bellini pe cardinalul Jellinek, cardinalul Jellinek pe cardinalul secretar de stat, cardinalul secretar de stat pe cardinalul Jellinek, cardinalul Jellinek pe monseniorul Stickler, monseniorul Stickler pe cardinalul Jellinek, Melcer pe cardinalul Jellinek. Impresia era că Jellinek avea numai duşmani în curie şi părea că mânia Celui Atotputernic se abătuse asupra Vaticanului precum odată, asupra Sodomei şi Gomorei.

*

În Oratorium-ul de pe Aventin s-a întâmplat să aibă loc o întâlnire neaşteptată între padre Pio Segoni şi abatele mănăstirii. Abatele contesta faptul de a-l cunoaşte pe

benedictinul de la Montecassino, însă padre Pio stăruia că fuseseră la acelaşi seminar de preoţi şi ridică tonul, aşa încât abatele, care îşi ţinea mâinile ascunse în mânecile rasei călugăreşti, îl invită să fie cumpătat.

Pio vorbea cu ochi scăpărători de nişte documente de demult:

— Trebuie că se găsesc în mănăstirea asta, ştiu bine; pentru că nu s-ar fi putut păstra secretul dacă se pierdeau pe undeva. Spuneţi-mi unde sunt ascunse!

Abatele încercă să îl calmeze pe părintele înfuriat.

— Frate întru Hristos, documentele despre care vorbiţi există numai în imaginaţia dumneavoastră. Dacă ar exista, atunci aş şti cu siguranţă; până la urmă am petrecut jumătate de viaţă aici.

— Desigur, părinte abate, replică Pio Segoni cu un rânjet cinic în colţul gurii. Aţi ieşit neatins din problemă şi asta o datoraţi tocmai capacităţii dumneavoastră de a tăcea.

— Este mai uşor să taci decât să îţi măsori cuvintele, frate.

— Da, ştiu, întotdeauna mi-am făcut numai rău zicând ce am crezut că trebuia zis. Toată viaţa m-am căit pentru ceva pentru care nu port nicio vină. Aşa ceva doare. Am fost trimis de colo-colo de la o abaţie la alta, de la un priorat la altul. Dumnezeule mare, mă imaginez ca pe un lepros din Biblie.

— Trăiţi după Ordo Sancti Benedicti, frate, iar regula ordinului prevede împlinirea lucrării sale în orice loc. Mergeţi acum.

Astfel se termină discuţia celor doi şi amândoi se despărţiră cu resentimente, în ciuda apostolului Pavel care spune: „Să nu apună Soarele peste mânia voastră”.

Duminica Schimbării la Faţă, probabil

— Au mai trecut câteva zile, putea fi chiar în ziua dinainte de Paşte, dar oricum nu este relevant pentru desfăşurarea istorisirii noastre. Aşadar, ceva mai târziu, Jellinek îşi făcu din nou drum pe la Arhivă. Deşi orele erau destul de înaintate, nu era ceva neobişnuit pentru cardinal, preocupat cum era să găsească soluţia, tot aşa cum nu era ceva neobişnuit nici ca fagotul monseniorului Raneri să răsune pe culoarele palatului papal. Jellinek ajusese la convingerea că numai ei putea să contribuie cu adevărat la descoperirea semnelor, prin cercetări în arhiva secretă, deoarece lui Bellini şi Lopez nu le era permis să intre în camerele secrete, iar Cascone îi făcuse impresia că este mai interesat de tăinuire decât de iluminare. Intră, ca de obicei, prin uşa din spate, pe care i-o deschise unul dintre *scrittori* după semnalul bătăii convenite. Un bărbat tânăr cu o reţinere firească, sau mai degrabă veneraţie în faţa cărţilor, al cărui nume era la fel de puţin cunoscut cardinalului ca şi al celorlalţi. În schimb, Jellinek nu simţea nicio reţinere faţă de cărţi; ele îl provocau şi nu-i dădeau pace, la fel ca şi natura carnală a Giovannei. Poate singura lui pasiune, cel puţin una de care nu se ruşina, cărţile; obişnuia să le mângâie, să apese filele foşnitoare şi să le dezvelească legăturile.

În labirintul cretan de pereţi cu cărţi şi dulapuri negre pentru păstrare nu se ştia niciodată dacă era într-adevăr cineva prezent sau dacă erai singurul stăpân peste învăţăturile bune şi greşite şi peste cuvânt, care, precum spune Scriptura, a fost mai înainte de toate. Şi cine ştia căile vorbelor, precum Jellinek, ca pe Tatăl nostru, acela simţea ceva din atotputernicia cuvintelor, din forţa înspăimântătoare şi nesfârşită a literelor, care aveau mai mult decât războaiele şi războinicii puterea de a construi lumi, dar şi de a le nărui. Mântuire şi osândă veşnică, moarte şi viaţă, cer şi iad, nicăieri

nu erau mai aproape antipozii decât în acest loc. Jellinek ştia asta şi, pentru că avea acces la secretele cele mai adânci, era mai conştient decât oricare altul de situaţia aceasta neliniştitoare şi tocmai de aceea se temea de semnele florentinului chiar mai mult decât orice alt membru al curiei. Se temea de ele pentru că ştia mai multe texte decât oricare altul şi pentru că era convins că el cunoştea numai o frântură şi că nu ajungeau o mie de vieţi pentru a sonda toate enigmele din l'Archivio Segreto.

Jellinek luă lanterna din mâna lui *scrittore* şi se îndreptă către *riserva*. Padre Augustinus nu îl lăsase niciodată să meargă singur pe scara în spirală către etajele superioare ale turnului şi până la acea uşă care îi interzicea accesul până şi lui. Padre Pio, totuşi, anulase acest obicei cu aprobarea lui Jellinek; de atunci cardinalul păstra în sutana sa cheia cu floare dublă. Mirosul devenea tot mai înţepător, în timp ce înainta pe scări. Oh, cum ura acest miros al chimicalelor contra germenilor, care acoperea mirosul tulburător al cărţilor! Ajuns în faţa uşii negre, băgă cheia în broască.

În momentul deschiderii uşii i se păru că se stinge o licărire slabă de lumină, însă Jellinek se pierdu din nou în gânduri. Nu avea ce să fie. Şi închise uşa în urma sa şi merse luminându-şi drumul cu lanterna, până la dulapul de oţel în care se ascundeau documentele secrete ale florentinului.

„De ce, se întreba Jellinek, în timp ce sorta documentele în cele care îi erau deja cunoscute şi cele pe care trebuia încă să le citească, de ce măreţia este hărăzită numai artiştilor nefericiţi? Înverşunarea, mâhnirea, grija, necazurile şi apăsarea reieşeau din toate scrisorile sale. Părea că Michelangelo fusese născut pentru nefericire, *taedium vitae* pretutindeni, peste tot amăgitori, intriganţi şi duşmani, chiar şi de asasini se simţea urmărit uneori Michelangelo. Suferea de temeri apocaliptice şi, dacă nu îl chinuiau alţii, se chinuia el însuşi, reflecta asupra existenţei metafizice, avea nostalgii imaginare, dar rămânea, totuşi, veşnic înlănţuit în tristeţe. Să fi fost acesta terenul mlăştinos de unde răsărea arta lui? Trebuia să fii sclav ca să poţi savura dulceaţa libertăţii? Să fii

orb, ca să preţuieşti vederea? Să fii surd, ca să te poţi bucura de muzică?”

Dosare de provenienţă necunoscută referitoare la Michelangelo la optzeci şi unu de ani, la acea vreme maistru constructor la Sfântul Petru. Bătrânului îi curgea saliva din gură şi dădea semne de infantilism şi era deja de mult timpul ca florentinul să fie scos din funcţie, pentru că se punea întrebarea dacă mai era în stare să dea formă vreodată lucrurilor expuse pe hârtie. M. admonesta tencuielile proaste, care nu puteau fi puse pe seama fanteziei sale debordante, ci a lui Nanni Bigio, un meşter constructor care era încă mic de vârstă, dar care îşi făcea deja de mult timp speranţe referitoare la postul florentinului. Oricum ar fi fost, cearta nu putea decât să dăuneze construcţiei şi, drept urmare, se cuvenea ca Michelangelo să fie eliberat din funcţie pentru ca Bigio să îi ocupe locul.

Printre, sonete olografe care nu ajunseseră la destinatar niciodată. Claritate şi mister la cumpăna vieţii şi totuşi fiecare pergament putea să ofere indiciul decisiv.

Jellinek citi cu pauze:

> Aici, pe ţărmul cel mai îndepărtat al mării vieţii
> Prea târziu am învăţat să recunosc, o, lume, miezul
> Bucuriilor tale. Aşa cum tu promiţi pacea,
> Pe care nu te-ndupleci să o laşi
> Şi acea linişte a fiinţei
> Care chiar la naştere moare.
>
> Privesc cu teamă înapoi, acum, când cerul
> Arată capătul pentru zilele mele; neîncetat
> Păstrez în faţa ochilor vechea şi dulcea nebunie
> Care năruie sufletul aceluia pe care-l cotropeşte.
>
> Acum pot să arăt eu singur: sus îl aşteaptă
> Ursita cea mai bună pe acela care din născare
> S-a îndreptat, pe calea cea mai dreaptă, spre moarte.

Nu, aceste gânduri nu puteau fi numite tocmai creştine, ci

mai degrabă sofocliene, după care a nu te fi născut depăşea orice înţelepciune. Ce dulce nebunie năruise sufletul lui Michelangelo?

Din nota unui oarecare Carlo, informator al Sfintei Inchiziţii:

> Planează suspiciuni asupra lui M., pentru că în timpul nopţii şi uneori chiar ziua în amiaza mare, ascunzând această nelegiuire, frecventează casele din suburbie în care locuiesc eretici dovediţi şi cabalişti. Case ocolite de bunii creştini. *Confutatis maledictis, flammis acribus addictis!*

Michelangelo cabalist, adept al ştiinţei ezoterice iudaice? Oricât de neverosimil putea să sune asta, unele lucruri stăteau mărturie. De ce îşi arsese florentinul toate însemnările şi schiţele cu puţin timp înainte de moarte? De ce? O notă a medicului său confirma aceasta. Dar ce se găsea în caseta sigilată de lemn pe care prietenii lui, Daniele da Volterra şi Tommaso Cavalieri au deschis-o după decesul florentinului? Să fi conţinut într-adevăr această cutie numai opt mii de scuzi, precum dăduseră de ştire da Volterra şi Cavalieri? Sau cei doi prieteni găsiseră un document funest pe care l-au distrus într-un loc secret? De ce nu dorea Michelangelo să fie înmormântat în Roma, unde îşi petrecuse ultimii treizeci de ani şi unde repurtase cele mai mari succese ca om de artă?

Copia unei scrisori din partea medicului său Gherardo Fidelissimi din Pistoia, către ducele de Florenţa:

> „În această seară s-a dus către o lume mai bună excepţionalul messer Michelagelo Buonarroti, cel care a fost cu adevărat o minune a naturii şi, pentru că eu i-am tratat bolile de pe urmă împreună cu alţi medici, i-am auzit dorinţa ca trupul său să fie adus în Florenţa. Pe lângă acestea, pentru că nu era prezentă nicio rudă şi pentru că a murit fără testament, îmi permit, Preaînaltă Excelenţă, să vă dau de veste dumneavoastră, cel care aţi ştiut atât

de bine să apreciaţi rarele sale virtuţi, pentru ca dorinţa celui plecat dintre noi să fie îndeplinită şi pentru ca frumosul oraş în care s-a născut să fie onorat prin prezenţa osemintelor marelui om care a trecut prin lume. Roma, 13.02.1564, Gherardo, doctor în medicină, cu permisiunea şi libertatea Preaînaltei Excelenţe”.

De ce, *Domine Deus,* au fost păstrate toate aceste scrisori, copii şi dosare în Arhiva Secretă a Vaticanului? Pentru ce fuseseră interceptate scrisori, de ce se întocmiseră dosare? Dacă exista vreo explicaţie pentru asta, atunci nu putea fi decât una: Michelangelo, acel artist supraomenesc care glorificase prin arta sa autoritatea Sfintei Biserici precum nimeni altul, se afla sub bănuiala ereziei, iar după moartea sa suspiciunea părea că se confirmase pe o anume cale, pentru că suspiciunea sigur nu era de ajuns pentru ca materialul să fie reţinut în arhiva secretă.

Aproape copleşit de aceste gânduri sumbre, cardinalul Jellinek cerceta fiecare document în parte la lumina lămpii sale, când un pergament alunecă şi căzu pe podea. Cardinalul se aplecă să ridice scrisoarea şi, în timp ce se ridica, lumina lămpii căzu în stânga sa pe raftul inferior al unei biblioteci goale, ceea ce permitea vederea obiectelor aflate dincolo de peretele bibliotecii. *Deus Sabaoth!* Nu avea ce să fie, nu putea să fie nimic! Jellinek zărise doi pantofi. Crezu o clipă că greşeşte, că l-a înşelat privirea în atmosfera închisă a Arhivei secrete. Aşa îşi făcu el iluzii până când pantofii dispărură din acel loc unde îi văzuse. Jellinek împietri de spaimă, precum nevasta lui Lot, când Domnul a făcut să plouă cu foc şi pucioasă asupra Sodomei şi Gomorei.

— Stai! strigă el agitat. Cine e acolo?

Şi lumină cu lanterna prin întuneric. Jellinek înconjură biblioteca spre locul în care zărise apariţia, lumină seriile de *buste,* însă raza largă a lanternei sale era prea slabă ca să poată ajunge în colţurile din spate, aşa că se aşeză cu grijă să nu facă vreun zgomot şi se furişă pas cu pas.

— Cine este acolo? strigă el, mai degrabă ca să prindă curaj, decât ca să primească un răspuns: Cine este acolo? E cineva acolo?

Jellinek simţi teamă, un sentiment pe care el nu îl cunoştea, de altfel, dar care fusese trezit de caracterul bizar, necunoscut şi lugubru al situaţiei. Cu o mişcare impulsivă, cardinalul smuci lanterna şi lumină din nou locul din care venise. Pata de lumină dansa neliniştită, iar *bustele* aruncau umbre prelungi pe pereţi şi pe tavan, care începură să se însufleţească în acest fel. Unele umbre luau forma unor labe puternice şi semănau cu nişte monştri care se întindeau după el. Din pricina momentului în care zărise năluca sau a aerului sufocant din spaţiul fără ferestre, auzi dintr-odată voci care mai întâi strigau una la alta şi mai apoi se auzi clar:

— Ce vezi acolo, Ieremia?

Iar Jellinek răspunse, ca şi când ar fi fost firesc:

— Văd un migdal în floare.

Iar vocea replică:

— Ai văzut bine, căci eu veghez asupra cuvântului meu care a fost îndeplinit. Şi vocea străină răsună din nou: Ce vezi?

La care, cardinalul replică, clătinând din cap:

— Văd un cuptor de topit deschis, cu gura spre nord.

Iar vocea spuse:

— Voi chema toate popoarele împărăţiilor de la miazănoapte, zice Domnul; ele vor veni, şi îşi vor aşeza fiecare scaunul de domnie la intrarea porţilor Ierusalimului. Îmi voi rosti judecăţile împotriva lor, din pricina întregii lor răutăţi, pentru că M-au părăsit şi au adus tămâie altor dumnezei şi s-au închinat înaintea lucrării mâinilor lor. Iată că în ziua aceasta te fac o cetate întărită, un stâlp de fier şi un zid de aramă, împotriva întregii lumi, împotriva împăraţilor lui Iuda, împotriva căpeteniilor lui, împotriva preoţilor lui şi împotriva poporului ţării.

Tocmai în vreme ce asculta cu atenţie pătrunzătoarele cuvinte, care vuiau spre el din întuneric ca într-o beţie, cardinalului i se păru că descoperă în colţul cel mai din spate o luminiţă, o flăcăruie timidă îndreptată spre tavan şi îşi

repetă strigătul care suna şovăielnic:

— Cine este acolo? Este cineva acolo?

Însă chiar în clipa următoare, Jellinek scoase un strigăt de teamă ca şi când cel cu care împărţea singurătatea întunecoasă a acestei încăperi îl trăsese dintr-odată de mânecă.

Jellinek făcu lumină pe laturi şi îşi dădu seama de cauză: se lovise de un foliant care ieşea dintre celelalte. Şi cum lumina lanternei sale lucea pe spatele cărţilor, ieşiră din întuneric în faţa lui, asemenea strălucirii cuvintelor Mane, Thekel, Phares, literele imprimate cu aur: *LIBER HIEREMIAS*. Cartea lui Ieremia.

Cardinalul îşi făcu o cruce. Lumina rămânea în fundal neclintită. Jellinek cumpăni o clipă dacă n-ar trebui să fugă pur şi simplu şi să lase misterul să fie mister în continuare şi se gândi la ce s-ar schimba dacă ar proceda în acest mod; însă mai apoi îi veni în minte că în persoana misterioasei năluciri se putea găsi rezolvarea tuturor nenorocirilor şi că oricine altcineva ar fi gândit la fel. Aşa că se furişă mai departe şi se apropie de lumină până la un perete cu dosare. Şi pe când pândea încă prevăzător în spatele peretelui de dosare, cu lanterna în spate şi nu vedea nimic altceva în afara unei lanterne de pe podea care era îndreptată spre tavan, auzi un zgomot puternic venit din direcţia opusă: uşa de la arhiva secretă se trânti puternic şi imediat după aceea Jellinek percepu zgomotul cheii duble închizând uşa. Cardinalul ridică lampa, merse spre uşă şi o găsi încuiată. Acum ştia că arhiva secretă era cu mult mai puţin secretă decât o crezuse el.

Jellinek deschise, îşi făcu simţită prezenţa tuşind uşor şi imediat veni *scrittore* care îl lăsase înăuntru.

— Aţi văzut pe cineva? întrebă cardinalul, făcând eforturi să dea impresia că întrebarea sa este lipsită de importanţă.

— Când? întrebă *scrittore* drept replică.

— Chiar acum.

Scrittore dădu din cap că nu.

— Ultimul a plecat acum două ore. Un călugăr de la Collegium Teutonicum. Şi-a notat numele în condică.

— Şi în Arhiva Secretă?

— Eminenţă! replică *scrittore* indignat, ca şi când păcătuia numai prin acest gând.

— Nu aţi auzit uşa către Arhiva Secretă?

— Desigur, Eminenţă, am ştiut că sunteţi dumneavoastră!

— Bine, bine, răspunse cardinalul Jellinek şi puse amândouă lanternele la loc. Ah, şi încă ceva, câte lanterne sunt pentru Arhiva Secretă?

— Două, răspunse *scrittore*, câte una pentru fiecare dintre cei care au acces la Arhiva Secretă: una pentru Sanctitatea Sa şi una pentru dumneavoastră, Eminenţă.

— Bine, bine, replică Jellinek. Şi când l-aţi văzut ultima oară pe Sanctitatea Sa ori pe cardinalul secretar de stat.

— O, este mult, chiar mult de atunci, Eminenţă. Nu pot să îmi amintesc!

Şi zicând asta se aplecă şi ridică un sul de pergament de pe podea.

— Aţi pierdut ceva, Eminenţă! spuse *scrittore*.

— Eu?

Jellinek privi ţintă la pergamentul despre care ştia cu siguranţă că nu avea de ce să-l piardă, însă cardinalul îşi veni repede în simţiri.

— Daţi-l încoace, vă mulţumesc.

Scrittore făcu o plecăciune politicoasă şi se retrase. Jellinek se aşeză la una dintre mesele de pe margine şi după ce se asigură că nimeni nu se uita la el, desfăşură sulul în faţa sa, un act original cu semnătura papei Adrian al VI-lea. Trebuie că intrusul necunoscut îl pierduse când fugise.

Cardinalul Jellinek citi cu aviditate textul în limba latină: „Cu grijă şi tristeţe vedem noi, din mila Domnului trimisul lui Hristos pe Pământ, Adriano sesto papa, boala Bisericii ce i se întinde către creştet şi la membrele ei. Cele mai sfinte lucruri sunt rău folosite spre avantajul propriu, iar poruncile Sfintei Biserici par să nu mai fie bune la altceva decât ca să fie încălcate; chiar şi cardinalii şi prelaţii curiei s-au abătut de la calea cea dreaptă, iar pentru clerul de rang mai mic par să fie un model al păcatului şi nu al pioşeniei. Din aceste motive şi

din altele, pe care cei vizaţi le-au primit prin trimis personal, şi pentru a da un semn, reforma curiei…” Aici se întrerupea scriitura.

Textul părea să fie un proiect de bulă, pe care însă papa Adrian al VI-lea nu a emis-o niciodată, un proiect care şi-a găsit un sfârşit întâmplător sau violent. Papa Adrian, ultimul dintre papii care nu erau italieni, ce stăpâniseră timp de patru secole jumătate, murise în septembrie 1523 după puţine luni de ocârmuire. Şi se spune că a fost otrăvit de către medicul său. Jellinek se gândi ce legătură putea exista între acest pergament şi straniul intrus din Arhiva Secretă. Exista vreo legătură sau aici se desfăşura o întâmplare despre care nu avea nici măcar habar? În cele din urmă dosi pergamentul între nasturii de la piept ai sutanei şi se ridică.

Cardinalul făcu ocol prin Sala di Merce ca să observe dacă monseniorul făcuse următoarea mutare la şah. I se părea drumul cel mai bun pentru meditaţie; pentru că un gând îi chinuia mintea iar şi iar: ce se petrecea de fapt aici? Cine încerca să ascundă ce anume lucruri? Cine ce încerca să descifreze?

Partida de pe preţioasa tablă de şah din Sala di Merce se transformase fără concursul cardinalului într-o partidă spaniolă. Jellinek făcuse deschiderea cu pionii prin e2-e4, monseniorul Stickler urmase cu un e7-e5, Jellinek aşezase calul de la g1 la f3, iar Stickler aşezase tot calul de la de la b8 la c6. La care cardinalul îşi trimise nebunul de la f1 la b5, iar Stickler ezită mult timp. Nu era de mirare că monseniorului i se părea puţin recomandabil să răspundă simetric, adică să-şi aducă nebunul la b4; pentru că la c3 nu se afla încă niciun cal, Jellinek putea să pună pe fugă nebunul cu pionul lui la c3. Asta trebuia cumpănit bine. După fix două săptămâni, Stickler răspunse până la urmă şi îşi aşeză pionul la a6; după aceea au accelerat amândoi jocul şi acum partida se afla la cea de-a douăsprezecea mutare, prin care Jellinek mută calul alb de la f3 la g5. Acest atac trebuie că îl uimise pe Stickler de-a binelea, pentru că monseniorul şovăia de câteva zile bune.

În noaptea asta, Jellinek nu putu să-şi găsească deloc

somnul. Contrar tuturor uzanţelor, se dusese târziu la culcare, însă misteriosul vizitator din Arhiva Secretă nu îl lăsa să se liniştească. Cine se mai interesa despre semnificaţie, în afară de el? Ce urmă indica pergamentul papei Adrian? De sute de ori, cardinalul analizase sute de teorii când era pe jumătate adormit, recapitulase peste o sută de nume din curie şi de o sută de ori asta se întâmpla fără să existe vreun răspuns. Pe la miezul nopţii se sculă, îşi trase cămaşa de noapte stacojie; cu mâinile înfundate în buzunare, se plimba încoace şi încolo prin dormitor. În faţa ferestrei, vizavi, se afla o benzinărie care închidea la miezul nopţii. Băiatul din staţia de benzină se urcă pe bicicletă şi dispăru. În cabina telefonică de pe trotuar vorbea un bărbat cu o mină serioasă, care în cele din urmă izbucni scurt în râs, ieşi din cabina telefonică şi traversă strada drept spre intrarea de la Palazzo Chigi. Jellinek deschise fereastra, se aplecă în afară şi văzu în lumina de pe strada puternic luminată cum bărbatul dispare în clădire. Observaţii ca acestea făcuse cardinalul chiar mai des, cum că persoane din cabina telefonică de vizavi dau telefon, iar apoi dispar în clădire. Până la urmă se duse la intrarea în apartament şi trase cu urechea pe casa scării. Auzi paşi. Încetară la parter, în dreptul apartamentului administratorului.

Vreme de o clipă, închise ochii şi încercă să-şi imagineze că Toma d'Aquino, Spinoza, Augustin, Ambrozie, Ieronim, Atanasie sau Vasile, care cu toţii s-au distins prin dreapta credinţă a învăţăturii şi prin sfinţenia vieţii, lăsaseră posterităţii înscrisuri secrete, compuse în întunecimea spirituală a ultimelor zile din existenţa lor, prin care concepuseră sumbre învăţături de o valoare demonstrativă specială şi că acestea se puteau să se transforme în destin al Bisericii; dar numai o clipă mai târziu se lovi peste piept pentru gândurile cele vrednice de osândă şi şopti năvalnic:

— *Libera me, Domine, de morte aeterna in die ilia tremenda, quando coeli movendi sunt et terra.*

Chiar în timp ce se ruga, Jellinek auzi râsete pe casa scărilor. Giovanna!

Miercurea Cenuşii (Lăsata Secului)

În Miercurea Cenuşii s-a întâmplat ceea ce de mult părea inevitabil: cotidianul comunist *Unita* anunţa pe prima pagină despre descoperirea misterioasă legată de frescele sixtine.

Într-un birou pe cât de modest, pe atât de distins din Instituto per le Opere Religiose, Phil Canisius luă ziarul, lovi cu el de masă şi strigă extrem de iritat:

— Dar cum a putut să se întâmple aşa ceva! Nu trebuia să se întâmple! Ăsta este un caz pentru Rota!

În Vatican, scria acolo, se instaurase o mare nelinişte de când restauratorii descoperiseră pe tavanul Capelei Sixtine o inscripţie secretă a lui Michelangelo. Era vorba despre nişte prescurtări enigmatice care fuseseră deja cercetate de experţi şi care puseseră Biserica în mare dificultate, deoarece Michelangelo nu a fost tocmai un prieten al papilor.

— Asta a fost o indiscreţie intenţionată! se indignă Canisius şi repetă: Ăsta este un caz pentru Rota.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone, care apăruse, ca de obicei, în compania primului său secretar, monseniorul Raneri, calmă spiritele:

— Nu s-a dovedit încă nimic! Încă nu ştim cine este oaia neagră din turmă.

— Eu jur pe Dumnezeu şi pe viaţa bătrânei mele mame, strigă profesorul Gabriel Manning, că nu am nimic de-a face cu asta, iar directorul general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului, profesorul Antonio Pavanetto făcu şi el un jurământ pe cele sfinte că nu a ştiut nimic despre publicare. Profesorul Riccardo Parenti, care fusese convocat în grabă, oferi chiar asigurarea că mai degrabă şi-ar fi tăiat limba decât să sufle vreun cuvinţel înainte să de a fi fost clarificat sensul scrierii.

— Doresc să vă vorbesc deschis, spuse solemn Canisius, mie îmi este indiferent ce defăimări a formulat Michelangelo

împotriva Bisericii şi a curiei, cercetarea acestui aspect cade în sarcina dumneavoastră; însă ceea ce îmi dăunează mie, cât şi nouă şi IOR-ului este neliniştea şi băgatul nasului în dosarele secrete. Pentru că secretul absolut reprezintă capitalul băncii noastre.

Instituto per le Opere Religiose, prescurtat IOR şi care se întinde la picioarele apartamentelor personale ale papei, are forma unui D mare latin însă după cum se spune în Vatican, această formă a luat naştere absolut întâmplător şi în niciun caz nu reprezenta abrevierea termenului *Diabolo,* adică „diavol”.

IOR este banca Vaticanului şi este privită mereu altfel de la înfiinţarea sa sub papa Leon al XIII-lea. Fusese folosită la colectarea de fonduri pentru proiecte bisericeşti, papa Pius al XII-lea i-a acordat statutul de Administratoare de investiţii, iar astăzi IOR are activitate de societate cu profit care, spre deosebire de alte bănci ale lumii, se bucură de avantajul de a fi scutită de impozitare şi care, conform concordatelor de la Lateran este chiar autorizată să constituie „corporaţii bisericeşti”. Articolul II protejează autorităţile Vaticanului în special de orice intervenţie a statului italian şi consecinţa este că IOR are o reputaţie bună printre oamenii cu bani. Phil Canisius, doctor în drept canonic şi director al firmei explica în următorul mod: Dacă în Vatican se intra cu o ladă plină de bani, atunci legea italiană pentru valute nu mai avea nicio putere.

Canisius, care îşi ieşise din fire de mânie, tot plesnea în masă cu ziarul, ca şi când ar fi vrut să scoată cu bătaia ştirea din ziar şi repetă încă o dată:

— Cazul trebuie adus în faţa Rotei. Insist asupra acestui lucru.

Iar secretarul de stat Giuliano Cascone replică la fel de indignat că vinovaţii trebuiau traşi la răspundere cu pedeapsa cea mai dură din Codex Juris Canonici, pentru că pricinuiseră un rău de netăgăduit curiei şi Sfintei Biserici şi monseniorul Raneri dădea agitat din cap în semn de aprobare. În orice caz, întări profesorul Pavanetto, acum trebuia cu siguranţă grăbită

rezolvarea enigmei, indiferent în ce mod.

— Ce să înţeleg din asta? se interesă neîncrezător profesorul Manning. Cum vine asta: „indiferent în ce mod”?

— Vreau să spun că nu ne putem permite să mai bâjbâim prin întuneric şi să aşteptăm până când ştiinţa ne oferă o rezolvare. Ştim cu toţii cât rău a făcut discuţia despre autenticitatea giulgiului din Torino înainte ca Biserica să fi spus ceva din poziţia sa de autoritate şi de a fi adoptat un punct clar de vedere.

— Mama ştiinţelor, replică Manning calm, este adevărul şi nu repezeala. Această publicare poate că a venit la un moment inoportun, dar pe mine mă împiedică în cercetare doar în măsura în care acum pare cu adevărat nimerit din punct de vedere al interesului public să-mi fac treaba cu şi mai multă acurateţe.

— Mister, spuse Canisius – spunea uneori „Mister”, ceea ce era explicabil având în vedere originea lui americană –, curia v-a alocat pentru cercetări o sumă considerabilă. Aş putea să-mi imaginez că această sumă s-ar putea dubla dacă munca dumneavoastră s-ar accelera în acest mod sau dacă aţi putea furniza în zilele următoare o explicaţie plauzibilă, pentru ca viaţa dintre zidurile leoneine să îşi poată relua cursul său normal.

Atunci îi scăpă lui Parenti un râs pe înfundate şi ceilalţi se uitară fix la profesor.

— Doriţi să ştiţi de ce râd? Situaţia nu e lipsită de un comic anume. Sunt de părere, aşa cum şi pare să fie, că Michelangelo a reuşit să arunce curia în cel mai mare haos chiar mai înainte ca vreo inscripţie să fi fost descifrată. Să nu scoatem din calcul ce se întâmplă dacă literele încep să vorbească.

— Aş vrea să mă explic, începu Phil Canisius din nou. În cazul în care dumneavoastră, profesore Manning, nu sunteţi în stare să rezolvaţi misterul inscripţiei în termen de o săptămână, curia s-ar vedea silită să consulte şi alţi experţi.

— Să iau asta drept o ameninţare?

Manning sări în picioare şi gesticulă energic cu degetul prin faţa lui Canisius.

— Nu o să mă intimidaţi, Eminenţă; când vine vorba de ştiinţă, eu nu pot fi mituit şi nici nu mă las şantajat!

Cardinalul secretar de stat încercă să aplaneze lucrurile.

— Nu am vrut să spunem asta, departe de noi să facem presiuni asupra dumneavoastră, profesore, dar trebuie să înţelegeţi că situaţia extraordinară ne forţează să acţionăm rapid dacă vrem să apărăm Biserica de rău.

Parenti râse şi în râsul lui se putea distinge dispreţ.

— Sunt deja patru sute optzeci de ani de când Michelangelo a scris ceva pe tavan. Ceva despre care noi nu avem habar dacă este un lucru pios sau eretic; lucrul acela a stat scris acolo patru sute optzeci de ani şi se presupune că jumătate din acest timp a fost vizibil pentru oricine care avea ochi să vadă, iar acum inscripţia trebuie descifrată în termen de o săptămână. Nu pot să mă abţin, aşa ceva mi se pare ridicol. Nu mi-aş fi asumat niciodată sarcina de a face cercetări în condiţiile unui astfel de termen, care este neobişnuit de scurt.

— Dar înţelegeţi o dată! imploră profesorul Pavanetto, situaţia este precară pentru Biserică – şi fu susţinut de gesturile vehemente de încuviinţare din cap ale monseniorului Raneri.

— Dar, de fapt, întrebă Manning, de ce credeţi cu toţii că în spatele combinaţiei de litere AIFA – LUBA se ascunde un blestem urât sau vreo descoperire îngrozitoare? Nu se putea ca Michelangelo să fi imortalizat acolo la fel de bine un citat din Biblie sau vreun pasaj din Sfânta Scriptură?

Şi atunci Cascone se apropie de-a binelea de Manning. Vorbi încet, aproape şoptit:

— Profesore, dumneavoastră subestimaţi răul din oameni. Lumea este rea.

Manning, Parenti şi Pavanetto tăcură încurcaţi. Telefonul întrerupse tăcerea jenantă.

— *Pronto!* rosti Canisius. Pentru dumneavoastră, Eminenţă! Îi întinse receptorul lui Cascone.

— *Pronto!* spuse acesta deranjat, însă în numai o clipă, expresia feţei lui se preschimbă în groază pură.

Cardinalul secretar de stat strângea receptorul, iar mâna îi

tremura.

— Vin imediat! spuse el încet şi închise telefonul.

Canisius şi ceilalţi se uitau la Cascone, care nu făcea altceva decât să clatine din cap. Faţa i se făcu pământie.

— Veşti proaste? iscodi Canisius.

Cascone îşi duse amândouă mâinile la gură. Într-un sfârşit, începu să vorbească, întrerupându-se:

— Padre Pio s-a spânzurat în Arhiva Vaticanului. Şi adăugă în grabă: *Domine Jesu Christe, Rex gloriae, libera animas omnium fidelium defunctorum de poenis interni et de profundo lacu.* Apoi îşi făcu de trei ori cruce.

Ceilalţi îi urmară exemplul şi răspunseră ca la un cor bisericesc:

— *Libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum; sed signifer Sanctus Michael repraesentet eas in lucem sanctam, quam olim Abrahae promisisti, et semini eius.*

*

Padre Pio Segoni atârna de crucea ferestrei unui porţiuni retrase din Arhivă. Îşi pusese cordonul său lat de benedictin în jurul gâtului, cordon pe care îl legase de fereastra pe jumătate deschisă. Astfel înfăptuise el ceea ce părea de neconceput pentru cei din jur.

Cardinalii Jellinek şi Bellini erau deja acolo când ajunse Cascone. Jellinek se urcă pe un scaun şi se pregăti să taie cu un briceag cordonul spânzuratului, dar Cascone îl opri, îi arătă ochii ieşiţi din orbite ai benedictinului şi limba atârnând din gura deschisă şi îşi dădu cu părerea:

— Vedeţi şi dumneavoastră, Eminenţă, că nu mai este nimic de făcut. Lăsaţi asta în grija altora, a unui medic! Profesore Montana! Unde este profesorul Montana?

Scrittore care descoperise cadavrul răspunse că profesorul Montana fusese înştiinţat şi că trebuia să sosească din clipă în clipă. Jellinek îşi lipi palmele şi murmură în continuare:

— *Lux aeterna luceat ei… Lux aeterna luceat ei…*

În cele din urmă, Montana veni însoţit de doi fraţi îmbrăcaţi în alb. Montana luă pulsul spânzuratului, apoi dădu din cap şi îi făcu semn celor doi în alb să dea jos mortul.

Aceştia îl puseră pe podea pe padre Pio. Privirea lui fixă părea sălbatică. Cei din jur îşi împreunară mâinile. Montana închise gura şi ochii mortului şi examină urmele de un roşu închis ale strangulării. Apoi spuse calm:

— *Exitus. Mortuus est.*

— Cum a putut să se întâmple una ca asta? spuse cardinalul Bellini. Era un om aşa de capabil.

Jellinek dădu din cap că da. Cascone către *scrittore*:

— Aveţi vreo explicaţie, frate întru Hristos? Vreau să zic, padre Pio dădea impresia unui om depresiv?

Scrittore negă şi se limită totuşi la a spune că nimeni nu ştie ce zace în sufletul altcuiva. Padre Pio petrecuse aproape zi şi noapte printre rafturile arhivei, Dumnezeu să se milostivească de sufletul lui. Niciunul dintre arhivari sau *scrittori* nu bănuise ceva, atunci când padre Pio nu apăruse azi-dimineaţă. De obicei acesta intra în Arhivă pe la ivirea zorilor şi apărea abia pe la prânz pe undeva, printr-un sector al bibliotecii. Ce-i drept, uneori dădea impresia că era cu capul în nori; ţinea cu el notiţe şi coduri de înregistrare care mai apoi dispăreau prin oarece sertare sau buzunare; dar despre obiectul cercetărilor sale padre Pio nu vorbea niciodată, că şi aşa era foarte tăcut. Toţi arhivarii şi *scrittorii* crezuseră că padre Pio făcea cercetări din însărcinarea secretă.

— Însărcinarea secretă?

Era vorba de Michelangelo şi de lucrul conţinut de frescele sixtine.

— De la cine a pornit această însărcinare?

— Eu am dat această însărcinare! răspunse cardinalul Jellinek, iar cardinalul secretar de stat dori să afle:

— Au existat oarece rezultate?

— Nu, replică *scrittore*, este surprinzător că tocmai despre Michelangelo avem atât de puţine documente. Se poate crede chiar că a fost excomunicat şi încă şi aşa ceva se documentează mai bine de obicei.

— Aş putea să explic probabil acest lucru, se amestecă Jellinek, iar Cascone se uită întrebător la cardinal; aştepta un răspuns. Pot să explic asta, însă Codex Juris Canonici o

interzice, dacă înţelegeţi la ce mă refer.

— Nu înţeleg nimic, se enervă cardinalul secretar de stat. Nu înţeleg nimic şi insist asupra informării *ex officio*.

— Ştiţi foarte bine unde se opreşte puterea dumneavoatră *ex officio,* Eminenţă.

Cascone se gândi, păru că înţelege şi se declară mulţumit. Întorcându-se către *scrittori,* îşi spuse în cele din urmă părerea:

— Aţi spus că formulele de înregistrare găsite de padre Pio au dispărut în nişte sertare şi mese. Aţi putea să lămuriţi mai îndeaproape acest lucru?

— În principal, răspunse *scrittore*, padre Pio îşi păstra descoperirile în biroul propriu, însă ţinea întotdeauna la el o notiţă, în buzunarele sutanei sale.

Cascone îi făcu unuia din cei în alb semn să golească buzunarele mortului, iar celălalt, spuse el, trebuia să investigheze conţinutul biroului. Din buzunarul drept ieşi la iveală o batistă albă. Din stânga ieşea un bilet şi pe el se afla cu un scris ca pe fugă: *Nicc. III anno 3 Lib. p aff. 471*.

— Vă spune ceva asta? întrebă Cascone.

Scrittore se gândi.

— Mie mi se pare că aici e vorba de un cod de înregistrare din *Schedano Garampi,* ceea ce ar însemna că este vorba despre *bustele* din timpul papei Nicolae al III-lea.

— Aduceţi-mi această *busta,* cât mai curând cu putinţă. Cardinalul secretar de stat părea agitat.

— Nu se poate chiar atât de repede, replică *scrittore*.

— De ce nu, *scrittore*?

— *Schedario Garampi* nu mai este arhivat în forma lui iniţială, ceea ce înseamnă că a primit între timp unul sau mai multe coduri noi de înregistrare şi se află acum într-o nouă concordanţă, astfel încât este dificil să descoperi *busta* corespunzătoare fără a cunoaşte datele sale istorice sau conţinutul. Însă…

— Însă?

— Mie mi se pare aceast cod de înregistrare oricum prea puţin de folos în contextul dat; pentru că papa Nicolae al III-lea a murit prin 1280 şi, prin urmare, nu putea avea nicio

legătură cu Michelangelo. Totuşi, singurul care ar putea să fie de ajutor în această situaţie este padre Augustinus.

— Padre Augustinus se află acum la pensie şi asta trebuie să rămână aşa.

— Eminenţă, începu Cardinalul Joseph Jellinek, întors către către cardinalul secretar de stat, pe de o parte insistaţi asupra unei rezolvări cât mai rapide a problemei, iar pe de altă parte îl scoateţi la pensie pe singurul om care poate să ne apropie de rezolvare cu un pas. Avem nevoie de padre Augustinus.

— Orice om este de înlocuit, răspunse Cascone, şi Augustinus.

— Nici nu se pune problema, domnule cardinal secretar de stat. Se pune doar întrebarea dacă, în situaţia actuală, curia îşi poate permite să renunţe la un om precum Augustinus. Pentru că Arhiva Vaticanului nu are nevoie numai de un om care să stăpânească tehnica arhivării, ci are nevoie mai presus de toate de un om care să dea suflu de viaţă tuturor lucrurilor care sunt păstrate aici.

Şi spunând aceasta îşi coborî privirea asupra decedatului padre Pio.

— Montecassino nu este Vaticanul.

Astfel ajunseră cardinalii să se certe aprig de faţă cu benedictinul mort, ceartă în cursul căreia Jellinek ameninţă că va încetini cercetările Consiliului dacă pentru el nu exista posibilitatea fie şi *ex officio* de a însărcina din nou aceeaşi persoană. Iar cearta se încheie într-un final cu acceptul lui Cascone de a-l readuce pe padre Augustinus.

Joia următoare

Articolul din ziarul *Unita* nu rămase fără efect. În biroul de presă al Vaticanului se înghesuiau jurnaliştii.

— *AIFALUBA,* ce semnifică *AIFALUBA?*

— Ce prescurtare se ascunde în spatele acestui cod?

— Cine a descoperit inscripţia? De cât timp este deja cunoscută?

— Este într-adevăr un fals şi trebuie ştearsă?

— De ce Vaticanul reacţionează abia acum la descoperire?

— Ce se ascunde în faţa curiei?

— Ce specialişti se ocupă de această problemă?

— Michelangelo era un eretic?

— Dacă da, ce consecinţe estimează curia?

— Există vreun caz comparabil în istoria artei?

Cardinalul secretar de stat era preocupat în această dimineaţă de impunerea tăcerii asupra tuturor membrilor Consiliului. În calitatea sa de prefect al Consiliului pentru probleme publice ale Bisericii lui exclusiv îi revenea sarcina de a face publice nişte informaţii. Acest lucru urma să aibă loc în zilele următoare. La stăruinţele profesorilor, care îl conjuraseră pe Cascone să dea publicităţii tot ce se ştia până atunci, deoarece altfel se puteau teme că vor fi lansate zvonuri îndrăzneţe, cât şi la avertismentul serios din partea cardinalului Jellinek, cardinalul secretar de stat se lăsă convins în cele din urmă să exprime o poziţie oficială a curiei.

La conferinţa de presă, Cascone dădu citire unei declaraţii. La întrebări răspunse prin: „Fără comentarii!” sau cu indiciul că, în momentul în care cercetările urmau să dea rezultate, se va da de ştire imediat.

Cardinalul Joseph Jellinek folosi joia de după liturghia din Miercurea Cenuşii pentru ordonarea gândurilor sale. Deja de şapte săptămâni bâjbâia prin întuneric şi se vedea şi mai departe de rezolvare decât oricând înainte. Înainte de toate,

Jellinek se lămurise că misterul acoperea în el alte secrete şi în orice caz ajunsese să fie sigur că în spatele inscripţiei sixtine nu se ascundea o simplă ocară din partea unui om chinuit, ci o cutezanţă diavolească cu scopul de a pricinui rău curiei. Jellinek se uitase de multe ori în Capela Sixtină la acel profet Ieremia, care se uita plin de îndoială către podea, acolo unde se pierdeau toate urmele, iar cardinalul citise în repetate rânduri profeţiile lui din timpul lui Ioachim şi din timpul lui Zedechia şi avertismentele la adresa egiptenilor, filistenilor, moabiţilor, amoniţilor, edomiţilor şi împotriva Elamului şi Babilonului. Subliniase cu o linie dreaptă capitolul 26, 1-3, în care se spune:

> La începutul domniei lui Ioachim, fiul lui Iosia, împăratul lui Iuda, a fost rostit următorul cuvânt din partea Domnului: „Aşa vorbeşte Domnul: Stai în curtea casei Domnului şi spune acelora care vin din toate cetăţile lui Iuda să se închine în casa Domnului toate cuvintele de avertisment pe care îţi poruncesc se le spui lor; nu lăsa niciun cuvânt din ele”. Poate că vor asculta şi se vor întoarce fiecare de la calea lui cea rea; atunci Mă voi căi de răul pe care mă gândisem să îl fac lor din pricina răutăţii faptelor lor.

Însă nici repetarea de mai multe ori a versurilor nu îl făcuse pe Jellinek să progreseze, deoarece tot ce aflase până atunci depăşea cu mult capacitatea lui de înţelegere, iar presupunerile într-o direcţie sau alta îl lăsau pradă gândurilor îngrozitoare şi păcătoase. Mai presus de toate însă Jellinek nu mai ştia nici cu ajutorul lui Dumnezeu cine era de încredere în curie şi pe cine trebuia să întâmpine cu suspiciune. În aceste zile de nesiguranţă, cardinalul se îndoia pentru prima dată de idealurile creştine, cum că ar exista iubire de aproape, credinţă şi milostenie şi recunoscu faptul că fie şi numai îndoiala reprezintă un păcat deja pentru un creştin adevărat şi, excluzând orice speculaţie teologică, privea acum cazul

într-o lumină cu totul diferită: Jellinek se îndoia de sine şi de funcţia sa, dar în aceeaşi măsură se îndoia şi de ceilalţi membri ai curiei care erau implicaţi în secretul sixtin. Prea mult îi tulburase simţurile sinuciderea călugărului benedictin. Precum cercurile care se împrăştie în apă când arunci o piatră, tot aşa se depărtau şi rândurile pasajelor sale din Biblie, iar rugăciunile de pocăinţă pe care şi le impusese se volatilizau văzând cu ochii la gândul că padre Pio poate rezolvase enigma şi nu suportase adevărul.

Nici caracterul interiorizator al liturghiei nu fusese în stare să-i lumineze sufletul şi să îi aducă judecata pe calea cea bună.

Acum tocmai încerca ordoneze cap la cap ce se întâmplase de la miraculoasa descoperire a inscripţiei, aşa cum se întâmpla cu jocul de şah, în cazul căruia îi revin anumite piese şi anumite mişcări care sunt interzise altora, până la una căreia i se permite totul şi cardinalului îi devenise clar ce înţelepciune se află în regulile acestui joc străvechi şi că în cazul curiei nu era vorba de altceva decât de un un joc uriaş de şah cu reguli bine stabilite, o copie a vieţii. Da, înţelese dintr-odată că de la piesa cea mai importantă nu emanau nici puterea absolută, nici cel mai mare pericol şi că numai contribuţia celorlalte piese însemna putere şi pericol.

În calitatea sa de prefect al Congregaţiei pentru Teologie, care se ocupa cu noile teorii şi erezii, cardinalul Jellinek ştia foarte bine că Biserica Catolică oferă multe porţiuni pentru atac, însă lucrul de care se temea cel mai tare era necunoaşterea adversarului, imprevizibilul, necunoscutul.

Jellinek se simţea rău, percepea nişte dureri în stomac, aşa că se întinse pe canapeaua roşie din salon şi închise ochii. Dar cum era cu putinţă ca o inscripţie de patru sute optzeci de ani să lase pradă neliniştii întreaga curie? Şi ca oamenii cu cea mai înaltă autoritate să se poarte ca nişte nebuni? Ca neîncrederea să se răspândească de pretutindeni? Temerea ignoranţilor în faţa celor ştiutori?

Şi, dintr-odată, îi veni în faţa ochilor ziua în care începuse să aibă opinii proprii, pentru prima dată în viaţa sa. Pentru Jellinek, toată viaţa, cunoaşterea a însemnat cărţi, biblioteci şi

arhive. Da, avea cu totul limpede în faţa ochilor ziua în care, când nu avea încă nouă ani, a intrat pentru prima dată în încăperea bibliotecii. Părinţii l-au trimis pe copilul cel mare din provincie în metropolă, la străini; chiar dacă aceştia îi erau unchi şi mătuşă, erau şi rămaseră totuşi în anii următori doar nişte străini.

Joseph venea de la ţară, dintr-un sat micuţ cu ceva mai mult de zece gospodării. Cea mai mică şi mai neînsemnată aparţinea familiei Jellinek, care trebuia să muncească din greu şi nici copiii, patru la număr, nu scăpau de asta, mai cu seamă Joseph, cel mare. Totuşi nu ar fi fost adevărat dacă ar fi spus că nu i-a fost fericită copilăria, fusese atât de fericită pe cât poate fi traiul unui copil care nu are nicio dorinţă, pentru că nu cunoaşte nevoile. Cursul anotimpurilor îi stabilea ritmul vieţii, iar duminicile puneau accentele. Duminica, cei din familia Jellinek mergeau îmbrăcaţi în cele mai bune haine la biserica din satul învecinat şi apoi la cârciumă, unde tatăl avea voie să comande o bere, iar mama împreună cu copiii, două limonade. Din acest motiv, toate duminicile erau ceva deosebit. Preotul paroh, orga şi cârciuma îi insuflau lui Joseph un sentiment de veneraţie care nu se putea compara cu nimic, iar mama sa, îşi amintea că îi povestise mai târziu, când era deja preot, că nici măcar de dat la şcoală nu era când a întrebat-o cu o mină serioasă de ce nu putea fi duminică în fiecare zi.

Oraşul îndepărtat, pe care el îl cunoştea doar din rarele sale vizite împreună cu mama sa, reprezenta pentru el întotdeauna necunoscutul, enigmaticul, ademenirea. Ca să ajungă acolo, după un mers pe jos de jumătate de oră trebuia să urce pe peronul mic cu o singură linie care altfel, pentru copiii din sat, era bun numai la presarea pfenigilor pe şine de către roţile de tren. Încercase şi el o dată cu o monedă de cinci pfenigi şi, pentru că masa monezii era mai mare, a obţinut o suprafaţă presată mult mai mare decât a prietenilor săi; dar pentru asta luase şi o bătaie, atunci când tatăl său a aflat de întâmplare, pentru că, după cum zicea acesta, trebuia să respecte banii şi banii se câştigă greu şi nu sunt buni de făcut praf.

Joseph s-a lovit cu neîncredere de viaţa din oraş; i se părea nefiresc că magazinele, casele, automobilele şi oamenii se îngrămădeau cu toate la un loc. În acelaşi timp, el era prin întreaga lui structură mai degrabă un om de oraş decât unul de la ţară. Nu era puternic, cu bujori şi impulsiv, precum s-ar fi aşteptat din partea unui băiat de la ţară; nu, Joseph avea un aspect mai fin, aproape firav, avea un ten pal şi deschis la culoare şi aducea mai degrabă cu mama lui, care arăta tot aşa. Poate că acesta fusese motivul pentru care între mamă şi cel mare exista o afinitate specială.

Până la începutul şcolii, Joseph Jellinek nu se deosebea cu nimic de ceilalţi copii din sat, însă acest lucru se schimbă atunci când veni la şcoală. Şcoala se afla în satul din apropiere şi pe atunci nu exista niciun autobuz pentru elevi care să-i fi luat pe copii din sat şi chiar dacă ar fi existat unul, acesta nu ar fi fost avantajos, pentru că drumul neasfaltat şi cu numai două benzi nu era adecvat pentru un astfel de autovehicul. Totuşi, nu acest lucru pare să fie remarcabil din vremea în care Joseph era elev, ci faptul că Joseph Jellinek vădea un talent neobişnut. Şcoala avea doar două săli de curs, una pentru clasele I-IV şi una pentru V-VIII şi pentru că băiatul prefera să tragă cu urechea la cursul clasei mai mari, deveni repede mai bun decât toţi tovarăşii săi de clasă şi sări peste clasa a doua. La sfârşitul clasei a treia, învăţătoarea îi invită la şcoală pe părinţii lui şi avu o discuţie lungă cu ei, iar serile următoare Joseph îşi auzi părinţii vorbind multă vreme. După aceea, mama lui a zis că se hotărâseră să îl trimită la liceu, ca să iasă ceva din el – putea să locuiască la o verişoară care era căsătorită cu un profesor universitar. Profesorul, un clasicist, avea o barbă căruntă şi ascuţită şi nişte ochelari nichelaţi şi dispunea de o gospodărie metropolitană care cuprindea o menajeră trupeşă şi de o cameristă zglobie. Stăpâna casei, verişoara mamei, era de o eleganţă rece şi distantă şi îi explică mai înainte de toate regulile casei, reguli care includeau şi un program fix al meselor. Joseph avea în casă o cămăruţă proprie, însă îi lipsea atmosfera plăcută, căldura familiei sale. Casa cea mare şi curată, oamenii distinşi şi necunoscuţi, noile

impresii – toate acestea îl perturbau; totuşi, o singură încăpere îl fascina cel mai mult şi acolo se simţi în curând ca acasă, iar nimeni nu îi interzicea accesul. Această încăpere era biblioteca din casă, cărţile cu coperte maronii, roşii şi aurii din podea şi până la plafonul cu stucaturi, un spaţiu în care putea să dea frâu liber gândurilor sale, în care putea să pornescă în expediţii, în care putea să viseze. Mai ales seara, după cină, tânărul Jellinek investiga biblioteca, spre bucuria profesorului; de altfel aici simţise şi îndrăgise pentru prima dată acest miros, aroma stătută de hârtie veche şi piele tăbăcită, mirosul cunoaşterii inepuizabile, cuprinsă între aceste pagini pe care trebuia numai să le citeşti ca să devină ale tale.

Tot în această bibliotecă unde căutase adăpost într-o zi pe la sfârşitul războiului, se întâmplase să fie anunţat despre moartea mamei sale. Pe atunci îşi găsise singura consolare în *Cartea Cărţilor,* acel foliant mare, legat în piele şi cu imprimări aurii, pe care îl luase în mână întotdeauna cu atâta drag, în confesiunea Apostolului Pavel în *Prima scrisoare către corinteni:*

> Prin această Evanghelie sunteţi mântuiţi, dacă o păstraţi aşa, după cum v-am propovăduit-o (…) Căci v-am învăţat înainte de toate, aşa cum am primit şi eu: Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi şi a fost îngropat. A înviat a treia zi, după Scripturi (…)

Probabil că acesta a fost momentul în care s-a hotărât să devină preot.

Între timp, cardinalul studiase multe mii de cărţi, cele mai multe de plăcere şi o mică parte ca să-şi îndeplinescă obligaţiile. Şi totuşi toată cunoaşterea sa nu era de ajuns, nu era de ajuns pentru rezolvarea enigmei care era atât de meşteşugit întreţesută în poveste, încât el şi celelalte capete viclene din Vatican au fost nevoiţi să capituleze.

Înaintea primei duminici din post

Pentru a înţelege mai bine evoluţia lucrurilor trebuie să părăsim Roma şi să ne ducem într-una din mănăstirile acelea în care tăcerea este porunca supremă. Printre călugării acelei mănăstiri trăia un om educat şi pios căruia îi spuneau fratele Benno; avea una din feţele acelea cu ochelari groşi, despre care cu greu îţi puteai imagina că a fost cândva tânără. Numele său complet era Dr. Hans Hausmann, însă nu fusese pronunţat de nimeni în mănăstirea de ţară; de altfel, confraţii nici nu ştiau de acest nume. Fratele Benno era dintre aceia despre care se spunea în mănăstiri că fuseseră chemaţi mai târziu şi asta pentru că viaţa lui spirituală fusese precedată de instruirea şi profesia unei vieţi lumeşti. Fratele Benno era un istoric al artelor învăţat şi făcuse din Renaşterea italiană sensul vieţii sale, înainte ca, dintr-odată şi pe neaşteptate, să intre la mănăstire după sfârşitul ultimului război, în acea mănăstire despre care se vorbeşte aici. De atunci omul de ştiinţă, care cândva era cu poftă de viaţă, devenise retras, închis şi uneori ciudat, evita contactele şi aşa firave cu ceilalţi călugări şi se deosebea mai ales prin tăcere. Dacă vorbea o dată, ceea ce se întâmpla destul de rar, atunci era prilej de ascultare şi de prelungă cugetare asupra cuvintelor lui, pentru toţi cei din mănăstire.

În timp ce călugării, când ieşeau în grădina mănăstirească, ceea ce duminica se întâmpla o oră întreagă, povesteau adesea despre viaţa lor dinaintea venirii la mănăstire, despre tinereţea şi copilăria lor, dar mai ales despre părinţi, de care cei mai mulţi fuseseră strâns legaţi, fratele Benno se ţinea de o parte într-un mod evident. Se aflase doar atât: că tatăl lui Benno, un comerciant înstărit de cărbune şi transportator, a băut până a murit când Benno avea zece ani, ceea ce familiei i s-a părut mai degrabă o binefacere decât o lovitură din partea sorţii, dar în special mamei, care era o doamnă frumoasă şi

mândră. Benno îi îndrăgise semeţia autoritară ca pe ceva supranatural, sprâncenele negre şi poruncitoare, arcuite în sus şi cutele drepte de o parte şi de alta a gurii ei mici; într-adevăr, ascultarea în faţa mamei sale frumoase erau pentru el o necesitate şi o voluptate în acelaşi timp. Se întâmplase şi ca mama să fie cea care îl împinsese pe Benno către estetică, care era cu mult mai aproape de sufletul ei decât comerţul cu cărbuni de casă şi încărcăturile, iar Benno îi mulţumi o viaţă întreagă, cu o adoraţie supusă.

Tânărul îşi terminase studiile în Florenţa şi în Roma, vorbea fluent limba italiană, ceea ce nu era tocmai dificil pentru cineva care ştia latina veche şi îşi scrisese lucrarea de doctorat despre Michelangelo. O anume independenţă financiară, pe care o luase cu sine de acasă şi o bursă mică la Biblioteca Hertiana din Roma îi înlesniseră un debut lipsit de griji în profesie şi cu siguranţă că Benno ar fi devenit un istoric de seamă al artelor, însă viaţa este cu mult mai puternică decât sunt visele.

Despre transformarea lui în călugăr va fi de vorbit mai târziu, aici se aflase numai faptul că nu s-a întâmplat din acea năzuinţă nestăvilită către evlavie care i se atribuie în genere omului care se hotărăşte să poarte rasa monahală.

În acea zi despre care este vorba aici s-a întâmplat ca la masa de seară, după ce îşi spuseseră rugăciunea, unul din călugări să citească şi pentru ceilalţi dintr-un ziar, un lucru care se repeta săptămânal, anume în această zi şi care pentru scurtă vreme deschidea pentru călugări o fereastră către lumea de afară. În ziua aceea, aşadar, se citi pe lângă obişnuitele articole din politică şi din sport şi un articol în care era vorba despre descoperirea de la frescele lui Michelagelo. La auzul acestor cuvinte, fratele Benno împietri, îi căzu lingura cu care îşi mânca supa şi se lovi cu zgomot de podeaua din piatră a refectoriului sărăcăcios, iar confraţii îl priviră dezaprobator. Fratele Benno bâigui câteva cuvinte neinteligibile ca să se scuze, se grăbi să îşi ridice lingura şi deveni atent, fără a mai continua să mănânce, la cuvintele celui care citea. Vecinului său de la masă, un călugăr lung şi deşirat cu o chelie roşie ca

focul, îi sări în ochi că Benno nu mai puse în gură nici măcar o bucătură, însă nu putea să-şi imagineze că ar exista vreo legătură între articolul din ziar şi asceza fratelui.

Când fratele Benno refuză hrana şi zilele următoare şi nu făcea altceva la masă decât să privească pierdut în zare, ascunzându-şi mâinile în mânecile rasei sale negre, atunci îndrăzni să i se adreseze:

— Ce este cu dumneata, frate, nu mai mănânci nimic şi dai impresia că vreo patimă anume ţi-a însemnat chipul. Vrei să mi te confesezi?

Fără să se uite la cel care pusese întrebarea, fratele Benno dădu din cap că nu.

— Nu mă simt bine, minţi el. Ştii foarte bine, frate, stomacul sau fierea. Are să-mi meargă mai bine în câteva zile, nu trebuie să îţi faci griji. După aceea tăcu din nou tot timpul cât se luă masa şi refuză orice mâncare.

În mod normal, ispita sau păcatul îi aduc la tăcere pe călugări şi îi obligă la post zile întregi, iar vecinul de masă al fratelui Benno considera că şi acesta putea fi motivul pentru tăcerea fratelui şi de aceea, zilele următoare, el îi lăsă pe ceilalţi să creadă ce doreau. Doar ce pune mai mult amar pe limbă decât păcatul?

Fratele Benno însă se ridică tăcut după masă şi urcă, după toate semnele, în cea mai mare nelinişte treptele către chilia sa, care, aşa cum era aşezată la capătul unui coridor întunecos, reprezenta refugiul lui pe timp de noapte şi în orele liniştite de rugăciune. Trei metri pe patru, mai mult nu avea încăperea despre care se putea spune că numai fereastra către exterior era îmbucurătoare; un pat inform, o cutie care nu merita numele de dulap şi o comodă pe al cărei blat rece de piatră se afla un bol de porţelan pentru îngirjirea corpului. Acestea erau toate mobilele, fără a lua în considerare scaunul de rugăciune din faţa ferestrei. Cărţile împrăştiate, vrăfuite şi puse în teancuri pe podea îl trădau pe studentul din cameră.

Ca în fiecare din zilele dinainte, fratele Benno scoase din sertarul de sus al comodei sale un articol de ziar, acel articol neliniştitor despre descoperirea din Capela Sixtină. Călugărul

cerşise şi obţinuse ziarul, tăiase articolul şi acum îl citea a nu ştiu câta oară; citi din nou fiecare cuvinţel şi după aceea puse petecul tăiat înapoi în sertar, şi, ca şi când ar fi fost cuprins de o puternică disperare, se aruncă în scaunul de rugăciune şi îşi împreună mâinile.

Lunea de după prima duminică din post

Exista un om care ştia mai mult decât toţi ceilalţi, însă acesta făcea parte dintre cei care şi-au impus tăcerea în faţa cunoaşterii. Ştia mai mult decât putea să ştie un creştin de cel mai înalt rang, pentru că îşi petrecuse jumătate din viaţă la izvoarele cunoaşterii. Mai înainte de toate însă ştia să tacă. Ştia să tacă despre lucrurile din care altcineva şi-ar fi făcut sensul vieţii, fie cu intenţii pioase, fie josnice. Acest om era padre Augustinus.

Augustinus era un om ciudat, un om care nu dorea să se conformeze chiar aşa de bine rasei negre călugăreşti. Părul lui retezat scurt, care îi stătea pe cap ţepos şi drept şi chipul brăzbat adânc dădeau impresia că era răutăcios. Puteai să-ţi imaginezi că acest padre, dacă punea gheara pe un lucru, nu-i mai dădea drumul. Puteai să bănuieşti că acest călugăr, care, pe cât de şters era, pe atât de neoprit se dovedea la muncă, se ducea la lucru cu energia unui taur atunci când i se trasa o sarcină. Şi nu o dată îl găsiseră *scrittori* dimineaţa dormind pe podeaua goală, servindu-se de câteva *buste* rău mirositoare pe post de perne de pus la cap, pentru că drumul înapoi în mănăstire i se păruse prea anevoios sau pentru că nu mai merita să îl parcurgă la ivirea zorilor pe care le apucase lucrând. Pe lângă acestea, Augustinus Feldmann nu îşi privea niciodată lucrul ca pe o muncă, ci mai degrabă ca pe îndeplinirea spre înalta slavă a Domnului a îndatoririlor care îi reveniseră ca o supremă favoare. La îndeplinirea îndatoririlor îi venea în ajutor oratorianului o memorie fenomenală, de care nu dispusese de la bun început, dar pe care o antrenase în cei treizeci de ani de activitate şi care îi permitea să localizeze de fiecare dată, hotărât, orice *busta* depozitată de către el. Spre deosebire de dirijorii îmbătrâniţi, pe care urechile nu îi mai ajută, Augustinus dispunea şi la bătrâneţe de ochi buni şi nu avea nevoie la citit de niciun fel de ochelari.

Găsise mulţumire în faptul că fusese nevoie de el mult mai imperativ atunci, după moartea tragică a predecesorului său, decât oricând înainte, iar Augustinus se conformase imediat a doua zi cererii cardinalului secretar de stat. Totuşi, omul care apăru în ziua aceasta la vechiul său loc de muncă, era altul. Nu suferea din pricina pensionării sale premature şi era conştient că putea fi înlăturat din nou, la fel cum se mai întâmplase o dată. Cascone ignorase cu răceală şi fără milă implorările lui, faptul că nu putea trăi fără *buste,* iar atunci se speriase de moarte, pentru că îşi pusese serios întrebarea dacă în spatele cardinalului secretar de stat nu se ascundea însuşi diavolul. În orice caz, Augustinus nu găsea la el nici urmă de virtute creştinească.

Fireşte că padre bănuia, ba nu, chiar credea că ştie de ce Cascone îi vânase postul atât de grăbit. Cine stă la izvoarele cunoaşterii timp de treizeci de ani ştie totul. Există lucruri printre rafturi care sunt şi care nu sunt, totuşi, şi care prin urmare există, dar care nu au fost cunoscute. Acestea sunt prevăzute cu un termen de deschidere, timp până la care se garantează că atât cât trăieşte o anume persoană vizată nimeni nu cunoaşte respectivul lucru şi exista un singur creştin care ştia aproape toate *bustele* cu un asemenea conţinut: padre Augustinus. Cascone, care cunoştea numai o părticică din aceste dosare, se temea că, în căutarea de indicii referitoare la inscripţia secretă, s-ar putea descoperi mai multe aspecte decât şi-ar fi dorit curia şi Biserica.

Desigur că răzbunarea nu este un lucru de laudă pentru un suflet mare, dar nu Domnul însuşi îi spune lui Moise: „Răzbunarea este a Mea, eu voi răsplăti”?

Cardinalul Joseph Jellinek îl numi în funcţie pe oratorian chiar în aceeaşi zi, în Sfântul Oficiu, unde cardinalul trona în spatele unui birou măreţ şi gol. Augustinus nu avea vreo predilecţie pentru Jellinek, însă cel puţin nu nutrea niciun fel de ură împotriva lui, ca împotriva lui Cascone.

— V-am rugat să veniţi, frate întru Hristos, începu cardinalul formal, pentru că vreau să-mi exprim bucuria cu privire la nesperata reîntoarcere. Cu siguranţă că

dumneavoastră sunteţi cel mai capabil dintre cei care au stat în fruntea acestei Arhive şi cu siguranţă că puteţi să ne ajutaţi cel mai grabnic la rezolvarea problemei. Ca să fiu cinstit, nu am făcut niciun progres de la plecarea dumneavoastră.

Lui Augustinus îi plăcu sinceritatea cardinalului. Dorea să spună că de ce a fost scos valvârtej din funcţie, de ce i s-au luat *bustele* fără de care, ştie oricine, un om ca el nu poate trăi? Însă Augustinus tăcu.

— Sunteţi un om foarte inteligent, reluă cardinalul, permiteţi-mi să vă vorbesc, totuşi, întru totul neoficial, ca de la om la om. Unde credeţi dumneavoastră că ar putea să se afle o rezolvare, padre? Vreau să spun, presupuneţi ceva anume?

Augustinus replică:

— Eu am exprimat deschis toate presupunerile chiar în Consiliu. Nu am nicio bănuială concretă. Probabil că adevărul este depozitat în Arhiva Secretă; însă eu nu am deloc acces acolo.

Cuvintele oratorianului păreau să iasă din gura unui om jignit.

— Pe de altă parte…

— Pe de altă parte?

— Adevăratele secrete nu se află ascunse în Arhiva Secretă, la adevăratele secrete are oricine acces, numai că nimeni nu ştie locul unde sunt amplasate, iar acesta este, după părerea mea, şi motivul pentru neliniştea şi haosul care au pus stăpânire pe Vatican de la descoperirea inscripţiei sixtine. Vreau să fiu sincer: în curie există atât de multe grupuri de interese şi prieteşuguri diferite, dar eu nu vă zic nimic nou, domnule cardinal, eu cred că fiecare se teme acum de ce are să descopere celălalt.

Fără să mai zică nimic, Jellinek scoase un pergament vechi de prin sertarele sale şi i-l întinse lui Augustinus peste birou.

— Am găsit asta, într-o seară, în arhivă pe podea; trebuie că l-a pierdut cineva. Aveţi idee cine ar fi putut fi interesat de acest document?

Augustinus citi.

— Cunosc documentul.

— Ar putea să aibă vreo legătură cu sinuciderea fratelui Pio?

— Nu pot să-mi închipui aşa ceva. Însă există o particularitate referitoare la acest pergament. Face parte dintre documentele aflate într-un perpetuu peregrinaj prin arhivă.

— Frate întru Hristos, ce să înţeleg din asta?

— Foarte simplu, există o serie de documente care sunt grupate în anumite *fondi* şi care au dispărut din aceste *fondi* ca să apară în alt loc. Toţi *scrittori* au jurat pe cele sfinte că nu au nimic de-a face cu asta. În orice caz, acest document se numără printre cele care îşi modifică într-un mod misterios amplasamentul. Ştiţi ce haos este în Arhivă, pentru că sunt tot soiul de sisteme şi coduri de înregistrare. Garampi a ţinut Arhiva în subordinea papei Nicolae al III-lea, cât a trăit, însă din acest punct nu se mai întrevede nimic, deoarece papa Nicolae a stăpânit doar câteva luni şi prin urmare nu a lăsat în urma sa niciun alt document în afară de acesta. De aceea l-am anexat unui anume *fondo,* în care se potriveşte mai bine şi în care există mult mai puţin posibilitatea să se piardă. Adică am creat o rubrică proprie documentelor emise de sau despre papi care şi-au găsit pe neaşteptate sfârşitul şi care au condus doar câteva luni, săptămâni sau, uneori, doar câteva zile. De la alegerea lui Celestin al IV-lea la primul conclav din 1241, au fost ceva mai mult de o duzină cei cărora li s-a hărăzit un asemenea sfârşit.

— Ciudată rânduire, frate întru Hristos.

— Poate că găsiţi ciudat acest lucru, Eminenţă, dar pentru mine a devenit o necesitate după decesul neaşteptat al papei Ioan Paul I; pentru că referitor la toţi papii care au condus puţin timp există presupunerea că aceştia au fost omorâţi.

— În acest sens există dovezi doar pentru foarte puţine cazuri, padre Augustinus.

— Tocmai de aceea am pus la un loc mai multe indicii. Celestin a murit la şaisprezece zile de la alegerea sa, Ioan Paul I a condus treizeci şi trei de zile. Eu pur şi simplu refuz să cred

în soartă divină.

— Dovezi, padre, dovezi!

— Nu sunt criminalist, Eminenţă. Sunt un modest colecţionar de documente.

Cardinalul Jellinek făcu un gest de dezaprobare cu mâna, însă Augustinus nu se lăsă intimidat.

— Nici astăzi nu se ştie unde se află dosarul pe care monseniorul Stickler l-a prezentat Sanctităţii Sale în seara dinaintea misteriosului deces. Şi a rămas neclar până azi unde au dispărut papucii cei roşii şi ochelarii Sanctităţii Sale.

Jellinek se uita fix la oratorian. Simţea sudori reci pe spate. Ca şi cum îngerul morţii şi-ar fi pus mâinile în jurul gâtului lui, cardinalul se lupta pentru aer.

— Prin urmare, bâigui el, nu s-au pierdut numai documente…

— Nu, şi papucii şi ochelarii, oricare ar fi fost sensul acestei fapte.

— „Oricare ar fi fost sensul acestei fapte”, repetă cardinalul absent.

— Consider că nu v-am spus totuşi nimic nou, Eminenţă? întrebă oratorianul timid. Toate sunt lucruri cunoscute.

— Da, spuse Jellinek, se ştie totul, numai că este ciudat.

Jellinek se simţea îngrozitor. Stomacul lui se revolta. Încercă să inspire adânc, însă nu reuşi. O strânsoare nevăzută îi cuprinse pieptul. Şi atunci, faptul că papucii şi ochelarii i-au fost trimişi lui, lui Jellinek, nu însemna că Ioan Paul fusese de fapt asasinat? Şi dacă era aşa, atunci de către cine şi din ce motiv? Ce motiv exista ca el să fie ameninţat cu aceeaşi soartă?

— Pe atunci nu eram încă membru al curiei, spuse Jellinek, ca şi cum ar fi dorit să se justifice. Dar ce motiv putea să aibă dispariţia papucilor Sanctităţii Sale?

Cardinalul nu era sigur. Poate că Augustinus ştia mai mult decât recunoştea? Poate că voia să îl pună la încercare? Ce ştia acest atotştiutor?

Augustinus răspunse:

— Dispariţia dosarelor ar putea fi elucidată, Eminenţă.

Dacă monseniorul Stickler le-a prezentat papei, acesta a ştiut ce se află în ele. Nu tocmai măgulitor pentru curie, domnule cardinal. Ioan Paul I era un model de sinceritate, şi, până la urmă, un model de naivitate, după cum ziceau mulţi. Era pios, aproape sfânt şi aspira numai către cele sfinte şi cuvioase. Pentru el exista numai bine şi rău, iar între ele nu exista nimic. În măsura în care acest lucru se confirmă, era de-a dreptul naiv, deoarece ignora ceea ce se află între două extreme şi constituie viaţa. Uita că atrocităţile cele mai mari din istorie nu erau pricinuite de rău, ci în numele concepţiilor de viaţă ale unor oameni despre care se presupunea că erau buni. Papa plănuise o reformare majoră a curiei. Dacă Ioan Paul I şi-ar fi pus planurile în aplicare, unii dintre membrii curiei nu ar mai fi avut astăzi parte de posturile şi demnităţile lor. Prietenul dumneavoastră, William Stickler, vă poate da şi nume, Eminenţă. Rămâne totuşi în continuare un mister dispariţia papucilor şi a ochelarilor Sanctităţii Sale, sau în orice caz nu există pentru asta nicio explicaţie plauzibilă.

— Şi dacă aceste lucruri apar pe undeva?

— Fără îndoială că ar proveni de la acela căruia – şi aici vreau să mă exprim cu grijă – nu i s-a părut inoportun decesul neaşteptat al Sanctităţii Sale.

Dintr-odată, cardinalul Jellinek înţelese atitudinea ciudată a partenerului său de şah, monseniorul Stickler. Nu lăsase el, Jellinek, la întâmplare prin apartament pachetul misterios, fără să ştie nimic despre el? Stickler îl descoperise şi se îngrozise că trebuia să recunoască în el un conspirator împotriva Sanctităţii Sale. Însă cum altfel ar fi putut să se comporte atunci?

— Nu întrevedeţi nicio altă variantă?

Padre Augustinus dădu din cap că nu.

— Cum altfel aţi putea explica apariţia acestor lucruri? Sau aveţi altă idee?

— Nu, nu, răspunse cardinalul, cu siguranţă că aveţi dreptate. Dar varianta aceasta este, oricum, ipotetică.

*

Neliniştea care îl lovise pe fratele Benno în mănăstirea

tăcerii, de când auzise despre descoperirea din Capela Sixtină, nu se domolise, dimpotrivă, fratele Benno se purta bizar, ceea ce era evident pentru confraţii săi. Fără a spune care este adevăratul motiv, îl rugă pe abatele mănăstirii să-i permită să se uite în dulapul închis în care erau păstrate documentele lui personale, fără de care nici călugării nu pot să se descurce în viaţă, însă şi alte lucruri de o anume importanţă personală. Pentru astfel de lucruri, în camera abatelui se afla un dulap mare pe roţi cu numeroase alte dulăpioare mai mici care se încuiau. Abatele nu putea să-şi amintească ca fratele Benno să-şi fi solicitat vreodată documentele, însă îi dădu acordul fără a mai pune nicio întrebare şi pretinse că se dedică studiului dosarelor, în timp ce musafirul scormonea prin documentele personale.

Fireşte că abatelui nu îi scăpase între timp nici purtarea aparte a confratelui, însă nu îi acordă prea multă importanţă, pentru că el cunoştea trecutul fratelui Benno şi ştia că acesta fusese preocupat în anii tinereţii sale de Michelangelo; nu era nicio minune că descoperirea îl interesa în mod special. Mai întâi dorise să îl întrebe pe Benno dacă exista vreo legătură între căutarea lui şi descoperire, dar se temu să nu cumva să nu îl pună într-o situaţie jenantă pe confrate, aşa că se reţinu, fiind conştient că deţinea cheia la dulap.

Noaptea următoare şi ziua următoare

Noaptea următoare dură mai mult decât toate nopţile dinainte, pentru că Jellinek nu îşi găsea deloc somnul, cu toate că o oboseală severă îi moleşise trupul. Cardinalul se temea, se temea de necunoscutul care se deschidea în faţa lui ameninţător, ca şi cum ar fi vrut să-l devoreze. Se ridică din pat, privi a nu ştiu câta oară pe fereastră, la cabina telefonică de vizavi, văzu un om care dădu un telefon scurt şi apoi dispăru în casă, însă Jellinek era cu gândurile la Ieremia, la profeţi şi la sibile, care ieşeau la iveală din străfundurile ascunse ale pământului, pe jumătate treji, pe jumătate adormiţi. În urechile lui vuiau apele Potopului, care spălau până şi cele mai înalte vârfuri de munţi, iar el, Jellinek, mic ca un copil, îşi strângea braţele în jurul şoldului gol al mamei, simţind voluptate în teama de moarte. Urmări avid facerea femeii din coasta lui Adam, cu pofte şi cu forme rotunde şi cu o atitudine smerită în faţa Creatorului, bunătatea întruchipată. O cerceta pe Eva dintr-o ascunzătoare sigură, cum apuca goală mărul pe care i-l întindea omul-şarpe din pomul cunoaşterii şi strigă: „Giovanna! Giovanna!”, pentru că numai numele acesta îi venea în minte, iar celelalte păreau să i se fi şters din memorie.

Nefiind în stare să îşi coboare privirile în faţa fărădelegilor şi a cuvintelor păcătoase ale profeţilor, trăgea cu urechea în noapte şi auzi de la Ioel „A”-ul sonor şi Ioel citea din Scriptură ceva obscen, beţia urma să nimicească poporul şi viile şi ogoarele, iar acolo unde grâul se strică şi uleiul se usucă, urmau să prade de la alţii ceea ce aveau nevoie atunci. Iar bătrânul Ezechiel, tot aşa de vanitos ca un păun, îşi lăsa Scriptura să se piardă în vânt, îşi oferea trupul desfătărilor lumeşti, cu sexul la vedere, tuturor oamenilor care treceau pe lângă el şi îşi copleşea iubiţii cu daruri, şi de îndată ce făcea acest lucru alerga în urma surorilor necuviincioase din Egipt şi le pipăia sânii. Isaia, cel mai ales dintre profeţii de os regesc

nu se purta deloc ales şi se pornea pe dănţuit cu fiicele Sionului şi le admira ocheadele obraznice, panglicile şi sandalele şi se pierdu printre şapte dintre ele, aşa că era o desfătare să-i urmăreşti faptele. „Să vină cioplitorii de idoli!” striga el încontinuu. „Să vină, să vină, făuriţi-vă propriile zeităţi, zeităţi câte doriţi şi presăraţi peste ele tămâie şi aruncaţi vechile porunci şi călcaţi cioburile în picioare.” Şi apoi se unse din cap până în picioare şi îi întinse mâna sibilei din Delphi ca să danseze; făcu o bătută cu ea pe podea, iar ea îşi întoarse în extaz ochii migdalaţi şi îşi aruncă exaltată capul pe spate, aşa că panglica îi căzu pe podea şi se transformă în viperă. Dar nu pe cei uniţi sălbatic îi ameninţa şarpele cu limba şuierătoare, ci pe el, pe cardinal, şi începu să calce smucit peste pat, ca să omoare fiara.

Un bătrân tăcut cu trăsăturile lui Ieremia stătea pe o coloană înaltă care se înălţa până la cer şi întindea braţele, ca şi cum ar fi vrut să zboare şi când ridică un picior, pentru ca vântul să-i învolbureze faldurile straielor, Jellinek strigă peste măsură de îngrijorat să nu facă aşa ceva, risca să se prăbuşească precum o piatră. Prea târziu. Ieremia se aruncă valvârtej în adâncul nesfârşit, iar vântul îi bătea foşnitor prin veşminte. Prăbuşirea profetului părea întinsă în timp şi dură nesfârşit de mult, iar undeva în mijloc chipurile lor se apropiară mult de tot, ca nişte peşti în acvariu, chipul profetului zburător şi cel al cardinalului visând, iar Jellinek strigă: „Unde zbori, bătrâne Ieremia?” Şi Ieremia răspunse: „În trecut!” Iar Jellinek întrebă: „Ce cauţi în trecut, Ieremia?” Şi Ieremia replică: „Cunoaşterea, frate, cunoaşterea!” Şi Jellinek întrebă: „De ce disperi, Ieremia?” Şi atunci Ieremia nu mai răspunse. Totuşi, din adâncuri, când deja nu se mai vedea, Jellinek auzi cuvintele strigate ale profetului: „Începutul şi sfârşitul sunt una. Trebuie să înţelegi asta!” Şi atunci cardinalul se trezi din pricina sperieturii.

Visul îl nelinişti pe cardinal în mai multe privinţe. Dansatorii extatici treceau iar şi iar prin faţa ochilor lui şi îi venea greu să alunge imaginea mişcărilor obscene ale profeţilor şi sibilelor. Dimineaţă urcase zgomotos scările ca să-

i poată fi auzită venirea, dar nu se întâlnise cu Giovanna. Zilele acestea nu se putea concentra la munca pe care o avea, nici la învăţăturile eretice şi influenţate de diavolii comunişti, provenind de la preoţii sud-americani, îndărătul cărora se afla răul; în loc să facă acestea încercă prin rugăciuni stricte, pe care le spunea în picioare în colţul biroului său gol, să se purifice, însă şi acest lucru îi dădu greş şi astfel cardinalul porni către Capela Sixtină ca să se uite la imaginile care îl bântuiau din visele sale.

Chiar în mijloc, sub crearea femeii, luă Jellinek poziţie, îşi aruncă pe spate capul, aşa cum făcuse de nenumărate ori şi îşi lăsă ochii să se preumble cu voluptate de stăpânitor şi îi luă doar câteva secunde până când lumea în culori indecente începu să se rotească până când ameţi. Şi din depărtare auzi vocea lui Ieremia din visele sale: „Începutul şi sfârşitul sunt una. Trebuie să înţelegi asta!” Ieremia, cel mai înţelept dintre profeţi, Ieremia, profetul cu chipul lui Michelangelo, acest Ieremia trebuie că era rezolvarea inscripţiilor. Oare cuvintele din visul lui aveau ceva de-a face cu inscripţia? Ce semnificaţie le revenea, atunci?

Cardinalul căscă ochii şi căută literele florentinului. Ce-ar fi dacă sfârşitul ar fi începutul scrierii? Pornind de la Ieremia, Jellinek păşi pe sub sibila persană, pe sub profetul ezechiel, pe sub sibila din Eritreea şi pe sub profetul Ioel şi citi una după alta: A – B – UL – AFI – A, o succesiune de litere care avea tot atât de puţin sens ca şi literele citite în sens invers, dar care permitea, probabil, o interpretare nouă, cu totul diferită.

Aşadar, cardinalul îşi prezentă descoperirea lui padre Augustinus, care se lovi peste frunte şi îşi blestemă prostia, pentru că Ieremia, fiul unui preot din Anatot, scria numai în ebraică, şi prin urmare de la dreapta la stânga şi niciodată de la stânga la dreapta, ceea ce impunea un punct de vedere întru totul nou. Arhivarul scrise literele pe un bilet.

— Vedeţi doar, Eminenţă. Cuvântul are un sens!

ABULAFIA, citi Jellinek. De fapt, Abulafia era numele unuia dintre cabaliştii cei mai afurisiţi de Biserică, un adept al acelei ştiinţe oculte iudaice, apărută pe la mijlocul secolului al XII-

lea în vestul Provenţei, care de acolo s-a răspândit în Spania şi mai târziu în Italia şi care a păgubit serios Biserica.

— Un diavol a mai fost şi florentinul, spuse cardinalul Jellinek. Acum chiar avem un nume, dar ce să spună un nume singur? Nu cred că Michelangelo a scris acest nume pe tavanul capelei, fără o anumită intenţie.

— Nici eu nu cred, îşi dădu cu părerea Augustinus. Eu cred că în spate zace mai mult, chiar mult mai mult. Căci fie şi numai faptul că ştia acest nume vorbeşte despre cunoaşterea enormă a florentinului. Arătaţi-mi vreo enciclopedie lumească în care să fie pomenit acest nume! Nu îl veţi găsi nicăieri. Aşadar, dacă Michelangelo cunoştea numele, atunci ştia mai mult, atunci cunoştea nu numai numele, ci şi învăţătura lui Abulafia, poate chiar şi ştiinţa lui secretă.

Atunci, cardinalul se rugă cu mâinile împreunate:

— *Pater noster, qui es în caelis…*

— Amin, spuse padre Augustinus, iar cardinalul Joseph Jellinek convocă în zilele următoare Consiliul, pentru clarificarea cazului.

*

În mănăstirea tăcerii, fratele Benno încerca în fiecare zi să scrie o scrisoare, însă se poticnea încă de la formula de adresare. Benno scrise: „Sanctitatea Voastră, aceasta este încercarea timidă cu care Dumnezeu, Stăpânul, m-a însărcinat, în toată viaţa mea săracă şi cu adevărat nefolositoare, spre a înfăptui ceva semnificativ. Astfel că am avut îndrăzneala de a vă scrie, în speranţa că aceste rânduri vor fi citite de dumneavoastră”. Fratele Benno citi rândurile iar şi iar, apoi rupse hârtia în bucăţele mici şi o luă de la capăt: „Preaiubite Sfinte Părinte, de zile întregi nu îmi dă pace grija în ce priveşte descoperirea din Capela Sixtină şi a trebuit să îmi fac curaj şi să mă lupt cu mine însumi ca să pun pe hârtie primele rânduri. Ca să nu mai vorbim despre conţinutul scrisorii mele”. Fratele se opri, citi şi acest început şi îl găsi nepotrivit; aşa că îl rupse şi pe acesta şi cumpăni. În cele din urmă se ridică, merse de-a lungul culoarului întunecat cu chilii, către treptele de piatră care duceau la camera abatelui şi bătu

timid.

— *Laudetur Jesus Christus!*

Abatele îl întâmpină prietenos pe frate.

— Te aştept de zile întregi, frate. Simt că te apasă ceva, mai spuse întinzându-i un scaun. Vorbeşte, poţi să te încrezi în mine!

Fratele se aşeză şi începu sfios:

— Părinte abate, descoperirea din Capela Sixtmă mă apasă de fapt mai mult decât puteţi să vă imaginaţi. L-am studiat pe Michelangelo şi lucrările sale, iar acest eveniment mă cutremură pe dinăuntru.

— Ai vreo bănuială referitoare la semnificaţia inscripţiei, frate?

— Bănuială?

Fratele Benno tăcu.

— Dar vreun motiv trebuie să existe totuşi pentru această purtare ciudată!

— Motivul, fratele Benno făcu o pauză lungă, motivul este că eu ştiu prea multe despre Michelagelo! Poate mai mult decât cei cărora li s-a cerut să rezolve misterul; părerea mea este că pot să fiu de ajutor la descifrarea inscripţiei.

— Dar, frate, cum poţi să-ţi imaginezi aşa ceva?

— Părinte abate, trebuie să plec la Roma, vă rog, nu spuneţi nu!

De Sărbătoarea Apostolului Matei

Consiliul extraordinar din Sfântul Oficiu începu ca întotdeauna după ritualul strict al invocării Sfântului Duh şi cu enumerarea celor prezenţi de către preşedintele cardinal Joseph Jellinek, precum şi cu invitaţia *ex officio* de a discuta situaţia ca fiind strict secretă, deoarece după cum părea, de ce se temeau mai rău, aceea se întâmplase: din semnele florentinului rezulta, conform scrierii ebraice de la dreapta la stânga, numele Abulafia. Rostirea numelui a stârnit reacţii diferite printre cei prezenţi. Specialişti precum Gabriel Manning, profesor de semiotică la Universitatea din Lateran, Mario Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru Teologie Dogmatică, Frantisek Kolletzki, subsecretar al Congregaţiei pentru Învăţământul Catolic şi rector la Collegium Teutonicum, Adam Melcer de la Societas Jesu şi profesorul Ricardo Parenti, specialistul în Michelangelo din Florenţa, reacţionară printr-o exclamaţie moderată, care arăta că erau conştienţi de toate consecinţele acestei descoperiri, pe când ceilalţi îşi aţintiră privirile asupra lui Jellinek şi aşteptară explicaţii suplimentare.

Manning se declară jenat că nu fusese el cel ce recunoscuse numele din scrierea văzută invers, ceea ce era foarte la îndemână, iar cei prezenţi începură să-şi scrie pe bilete literele inscripţiei în ordine inversă. Interpretarea, spuse Manning, era fără îndoială corectă, dar în ea se ascundea dovada despre care vorbise în Consiliul precedent: Ieremia citea şi scria numai de la dreapta la stânga şi dacă era înţeles modul în care scria, atunci se obţinea un cuvânt cu sens. Asta era asemenea unui exemplu şcolăresc al unei descifrări semiotice.

— Şi asta ce înseamnă? întrebă provocator cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone.

— Liniştiţi-vă, liniştiţi-vă Eminenţă! replică cardinalul Joseph Jellinek. Acum ştim mai întâi numai că Michelangelo a

dorit să facă referire la Cabala şi nimic mai mult.

— Şi de aceea ne agităm noi atât? De aceea convocaţi Consiliul? De aceea se face nelinişte în toată curia? spuse Cascone indignat. Cabala este una dintre multele învăţături greşite care nu a reuşit să nimicească Biserica. Dacă Michelangelo a fost adept al acestei ştiinţe oculte, ei bine, nu că i-ar fi tocmai de folos Bisericii, însă vom putea să trăim mai departe ştiind acest lucru.

— Astea sunt nişte concluzii tare pripite, domnule cardinal secretar de stat! Gabriel Manning ridică degetul în semn de avertisment.

— Un Michelangelo care scrie acest nume pe tavanul Sixtinei va pricinui astfel mai mult decât divulgarea maliţioasă a unui nume.

— Profesore, uitaţi ce propun eu: Să emitem o declaraţie oficială cu precizarea că Michelangelo a fost, probabil, un cabalist şi că a scris pe boltă numele unui cabalist puţin cunoscut, ca să se răzbune pe papi. Asta are să facă oarece vâlvă, însă apele se vor linişti şi vom putea să clasificăm problema.

— Opriţi-vă! strigă cardinalul Joseph Jellinek. Acesta ar fi drumul cel mai sigur ca să dăm mână liberă speculaţiilor şi scandalurilor; pentru că aceia care ne critică cu siguranţă nu se vor declara mulţumiţi numai cu numele şi vor face în continuare cercetări şi vor găsi tot soiul de interpretări pentru nume, şi nu-i vom mai da de capăt acestei discuţii.

Atunci profesorul Parenti luă cuvântul şi spuse că în niciun caz nu s-a dovedit că Michelagelo Buonarroti a fost un cabalist, chiar dacă cercetările în jurul lui au exprimat deja de mai multe ori presupuneri asemănătoare, iar, pe de altă parte, această descoperire era ceva de senzaţie pentru cercetători, iar ştiinţa se va preocupa de asta ani întregi, dacă nu decenii. Şi întorcându-se către restauratorul-şef Bruno Fedrizzi, Parenti dori să ştie dacă se putea lua în calcul apariţia în alt loc a mai multor semne.

Fedrizzi negă aceasta. După descoperirea renumitelor semne, orice suprafaţă pictată vizată fusese supusă unei

verificări speciale cu lampa cu raze ultraviolete şi această examinare a avut rezultate negative. Era absolut exclus să poată apărea alte semne.

— Cu atât mai mult, opină arhiepiscopul Mario Lopez, trebuie să ne ocupăm de referirile pe care le face numele. Padre Augustinus, ce aveţi de spus?

Când răspunse, Augustinus se undui ca un şarpe în jurul pomului cunoaşterii. Din cauza scurtimii timpului, nu se putea face o documentare exhaustivă asupra numelui Abulafia, mai ales că nu exista nicio Busta Abulafia, spre mirarea sa, după cum presupusese el iniţial că ar apărea totuşi în analele Vaticanului.

Cardinalul secretar de stat Cascone replică dur:

— Aţi dori să detaliaţi, vă rog, padre Augustinus?

— Păi, începu oratorianul, Abraham Abulafia era fără îndoială un om înţelept, cu toate că era orb. S-a născut la Saragossa, în Aragon, în anul 1240 şi a învăţat de la tatăl său Biblia, ceva din Mişna şi din Talmud, şi apoi a plecat în Orient ca să se ocupe de probleme filozofice şi mistice, mai cu seamă de învăţăturile cabalistice şi teosofice şi trebuie că a descoperit lucruri a căror păstrare în scris nu era permisă. Pe lângă asta, a conceput douăzeci şi şase de scrieri teoretice despre Cabala şi douăzeci şi două de cărţi profetice şi mai spune într-un loc că dorea să noteze multe lucruri, însă nu avea voie, dar nici nu putea să renunţe definitiv, aşa că scria şi se oprea, şi se întorcea cu referiri la alte pasaje. Aşa proceda.

Întreruperea sonoră a cardinalului secretar de stat Giuliano Cascone:

— L-aţi descrie pe Abulafia ca fiind filozof ori profet, padre?

— Ar trebui să fie numit în ambele feluri. Când Abulafia avea treizeci şi unu de ani, i s-a insuflat darul profeţiei, după cum zicea, şi avea viziunile unor demoni care îl derutau şi a bâjbâit ca un orb cincisprezece ani, cu Satan în dreapta sa, cel puţin aşa se spune. Abia după aceea a început Abulafia să conceapă scrieri profetice şi pentru asta folosea tot soiul de pseudonime cu aceeaşi valoare cifrică a numelui său,

Abraham. Astfel că îşi spune Zaharia sau Raziel. Dar cărţile sale profetice s-au pierdut aproape în întregime.

Cardinalul Joseph Jellinek tuşi uşor şi spuse ceremonios:

— *Ad rem,* padre Augustinus. Aţi dat de înţeles că Abulafia a venit în contact cu Vaticanul. Când s-a întâmplat acest lucru şi în ce context?

— Asta a fost, după cât am putut să aflu, în anul 1280.

Exclamaţie de mirare a cardinalului Jellinek.

— Sub papa Nicolae al III-lea?

— Aşa este. Aceasta a fost o întâlnire notabilă din mai multe puncte de vedere, adică cei doi nu au ajuns deloc, de fapt, să se întâlnească, şi totuşi au şi început ciudăţeniile. Trebuie să spun mai înainte că în acea vreme cabaliştii răspândiseră teoria că, atunci când va veni sfârşitul lumii, Mesia va veni din porunca Domnului la papă şi va cere libertatea poporului său, şi după aceea va înţelege lumea cu adevărat că a venit Mesia. Abulafia trăia în acest timp în Capua şi avea o reputaţie foarte bună. Când papa Nicolae a auzit că Abulafia dorea să vină la Roma, să-i aducă o veste, s-a dat ordinul ca ereticul să fie prins la porţile oraşului, să fie ucis, iar leşul lui să fie ars în faţa întregului oraş. Abulafia ştia de ordinul papei, însă nici nu s-a sinchisit de asta, a intrat în oraş pe poartă şi a primit acolo înştiinţarea că papa Nicolae al III-lea murise în noaptea dinainte. Abulafia a fost reţinut douăzeci şi opt de zile în Colegiul Franciscanilor şi după aceea a fost lăsat să fugă şi i s-au pierdut urmele. Ce veste dorea să aducă Abulafia a rămas şi astăzi o enigmă.

— Dacă vă înţeleg bine, spuse cardinalul secretar de stat, în cazul papei Nicolae de care aţi pomenit dumneavoastră este vorba despre unul şi acelaşi nume care se găsea în buzunarul răposatului padre Pio.

— Da, codul de înregistrare *Nicc. III* înseamnă „papa Nicolae al III-lea”; însă *busta* cu acest cod de înregistrare a dispărut.

Atunci îşi făcu simţită vocea Adam Melcer de la Societas Jesu, care tăcuse până atunci:

— Aceasta este o poveste misterioasă care se potriveşte

foarte bine cu tot ce s-a întâmplat în legătură cu descoperirea. Desigur că nu trebuie să precizez că moartea papei nu a fost clarificată nici până în ziua de astăzi.

Cascone, impulsiv:

— Vreţi să spuneţi că există indicii referitoare la o moarte violentă a papei Nicolae al III-lea?

Melcer ridică din umeri şi nu spuse nimic.

Urmă cardinalul secretar de stat:

— Frate întru Hristos, ne-am adunat aici ca să ajungem la esenţa lucrurilor şi nu ca să exprimăm presupuneri. Dacă aveţi dovezi în sensul unei morţi violente a Sanctităţii Sale Nicolae al III-lea, atunci spuneţi-le deschis, dar dacă aveţi numai presupuneri, atunci nu mai vorbiţi!

Atunci iezuitul strigă extrem de agitat:

— Am ajuns iar până într-acolo, încât gândurile să fie reprimate? Pentru că, dacă este aşa, Eminentissime, atunci eu rog să-mi fie acordată dispensă!

Cardinalul Jellinek făcu eforturi să calmeze spiritele agitate şi solicită la modul serios să se revină la obiectul consilierii.

— Constat, recapitula el în cele din urmă, că trebuie să existe o anume legătură misterioasă între cabalistul Abulafia, Sanctitatea Sa Nicolae al III-lea, pictorul Michelangelo Buonarroti şi padre Pio de la benedictini. Primii doi au trăit în secolul al XIII-lea, Michelangelo în secolul al XVI-lea şi padre Pio în secolul XX. Vede vreunul dintre cei prezenţi vreo legătură care să ne aducă mai aproape de rezolvare?

Însă, drept răspuns la întrebarea sa, cardinalul se alese numai cu tăcere.

Sub impresia unor noi informaţii şi pentru ca fiecare să poată reflecta asupra lor, Consiliul făcu pauză până în vinerea din a doua săptămână de post.

În cea de-a doua duminică din post

Fratele Benno nu mai călătorise cu rapidul de Roma de mulţi, mulţi ani, iar amintirile călătoriei îl copleşeau. Acum şedea într-un compartiment luxos şi nu se mai putea sătura de munţii care îi unduiau prin faţa ochilor. Era singur. Din când în când încerca să citească din cartea de rugăciuni, dar după câteva propoziţii o puse de-o parte. Pe când era copil asculta întotdeauna atent ritmul roţilor şi găsea cuvinte care să sune la fel cu zgomotul sacadat al roţilor de tren. Ritmul abia dacă se auzea acum; ţăcănitul şi huruitul erau domolite de mecanismul fin. Pe nesimţite, fratele Benno începu să caute cuvinte după acest ritm confortabil şi dintr-odată începu să-i pulseze în urechi: „Luca minte, Luca minte, Luca minte”, din ce în ce mai tare. Pe măsură ce încerca să alunge blasfemia din cap şi să găsească alte cuvinte, ele reveneau iar şi iar, mereu aceleaşi, ca o tortură interminabilă.

În vreme ce trenul se răsucea ca un vierme când de-a lungul pantelor abrupte, când urmând spre sud cursul râurilor vuind, îi veni în minte Michelangelo, singuraticul şi retrasul care a creat cel mai mare lucru al artei omeneşti şi care nu a scăpat niciodată vreun cuvânt despre asta, ci căruia, dimpotrivă, mai degrabă îi plăcea să se deghizeze şi să se joace de-a v-aţi ascunselea, aşa încât multe au rămas enigme până astăzi. Michelangelo, care spunea despre sine în glumă că supsese dragostea pentru piatră o dată cu laptele de mamă, pentru că Francesca, mama sa, care avea nouăsprezece ani când l-a născut, l-a dat pe băiat unei doici vânjoase, nevasta unui pietrar, să-l crească. Michelangelo, cel care, copil al Renaşterii fiind, nu s-a subsumat niciodată Renaşterii, şi-a creat sieşi un supra-univers, o lume întreagă făurită din Antichitate, neoplatonism şi din imaginaţia inepuizabilă a lui Dante.

A fost un copii nemângâiat şi adesea bătut după moartea

timpurie a mamei şi a fost dat la şcoală şi învăţătură cu reticenţă din partea tatălui Lodovico, unul dintre neobosiţii cetăţeni de vază. În cele din urmă, la fraţii săi Domenico şi David Ghirlandaio, cei mai lăudaţi maeştri ai oraşului Florenţa. În ciuda individualismului şi durităţii sale, nu a trecut niciodată peste lipsa de iubire cauzată de moartea mamei, iar femeile ajungeau să fie pentru el zeiţe sau sfinte. Michelangelo trăise o viaţă întreagă călugăreşte ca un frate din mănăstire, ca şi el, Benno, desigur, nu din cauza unor constrângeri morale, ci mai degrabă din devotament şi dragoste sublimată, Beatrice a lui Dante servindu-i drept ideal, şi crease figuri Pietá, madone şi sibile atât de tineresc-materne, de o gingăşie neobişnuită. Trecutul, trecutul lui propriu şi strămoşii lui, acestea erau semnificative pentru el şi chiar afişa mândria de a fi nobil şi în cele mai multe dintre reprezentările sale masculine se observă viziuni paternale.

Michelangelo număra paisprezece ani când a schimbat cărbunele şi pensula cu dalta, spre bucuria lui Lorenzo de Medici, care se afla în toată splendoarea sa în fruntea statului florentin şi care îl luă pe tânăr la el. Cândva în aceşti ani ai tinereţii s-a întâmplat un lucru care nu putea fi prevăzut şi care îi marcă întreaga viaţă: la o ceartă, colegul lui, Torrigiani, i-a zdrobit piramida nazală, ceea ce nu a rămas fără urme fizice. Într-adevăr, faţa i-a fost diformă din acea zi. Câtă durere trebuie că i-a pricinuit în legătură cu aspectul fizic această întâmplare unui slujitor al frumosului precum Michelangelo!

Astfel gândea fratele Benno în timp ce rapidul vuia către sud şi se gândi la tânărul de nouăsprezece ani care asculta în domul din Florenţa îndemnurile la pocăinţă ale călugărului dominican Savonarola, care punea la zid luxul înalţilor stăpânitori şi aroganţa prelaţilor bisericeşti, care era în sine un păcat împotriva credinţei. Fiind fără menajamente în faţa amvonului, Savonarola nu se ferea să denunţe corupţia statului şi a Bisericii şi teologia actuală, care degenerase până la a fi lipsită de semnificaţie. Mic, uscăţiv şi cu chipul unui ascet, le arunca în faţă celor care îl ascultau şi îl urmau cu

miile viziuni apocaliptice ce răspândeau spaima şi care păreau întru totul credibile într-o ţară bântuită de războaie şi zguduită de conspiraţii împotriva conducătorilor. El predica despre mânia lui Dumnezeu şi despre decăderea Florenţei: *Ecce ego abducam aquas super terram.* Tânărul Michelangelo trebuie că a ascultat cu spaimă acest lucru şi imaginea mâniei lui Dumnezeu şi cea a apelor care vin peste pământ apar din nou cu ani mai târziu, pe tavanul Capelei Sixtine, la fel de pătrunzător pe cât le profeţise abatele dominican.

Michelangelo rămăsese în principal autodidact, învăţase din ce avea la îndemână, admirase sculpturile antice din grădina familiei de Medici, lucrările lui Donatello şi ale lui Ghiberti, despre care spunea că deschisese larg porţile paradisului cu arta lui; pe Ghirlandaio, maestrul care îl învăţa, îl neglija din ce în ce mai mult. Primele sale lucrări de sculptor au fost date uitării, însă Pietá pe care a creat-o a devenit celebră, imaginea sculptată a unei madone tinere ca o fată, cu Isus cel mort în poală, o comandă a cardinalului de San Dionigi, de frumuseţea unei zeiţe greceşti, executată în marmură de Carara cu fineţea filigranată a mâinilor de aurar. Interpelat fiind referitor la frumuseţea înmugurind feciorelnic a madonei – trebuia să ţi-o imaginezi pe mama lui Michelangelo, care avea aceeaşi vârstă când a murit – artistul a fost de părere că o femeie castă nu îmbătrâneşte, că este mult mai tânără decât una care nu este castă şi cu atât mai frumoasă şi mai tânără trebuie că era o fecioară în sufleul căreia nu se rătăcea nici cea mai neînsemnată dorinţă păcătoasă. Nu putea fi atunci de mirare dacă o închipuia pe Sfânta Fecioară cu mult mai tânără în comparaţie cu fiul decât ar fi cerut-o respectarea felului obişnuit în care îmbătrânesc oamenii. La douăzeci şi doi de ani s-a simţit mândru de ceea ce a creat şi şi-a imortalizat, pentru prima şi singura dată în viaţă, numele pe opera sa de artă.

Un artist este imaginea timpului şi mediului său, iar Michelangelo a găsit la întoarcerea sa în Florenţa o situaţie schimbată: adepţii lui Savonarola se înmulţeau cu fiecare zi, procesiunile pocăiţilor se desfăşurau prin tot oraşul şi din ce în

ce mai mulţi oameni i se alăturau. Ciuma şi foametea făceau nenumărate victime şi în acest context, glasul lui Savonarola răsuna mai tare şi cerea pocăinţă şi purtare sobră. Savonarola însuşi îşi spunea unealta Domnului însă în ochii celor mai mulţi dintre adepţi, dominicanul era un profet.

De trei ori îl avertizase papa de la Roma să se abţină în amvon de la vorbele sale dure împotriva bisericii şi papei şi, în cele din urmă, Alexandru de Borgia a pronunţat excomunicarea; totuşi, aceasta l-a împins pe predicator la vorbe şi mai dure. Pentru el, bula papală nu era prilej ca să tacă, ci dimpotrivă, acum înfiera şi degradarea morală de la curtea papală, spunând aceasta din ceea ce cunoştea. Fra Girolamo îl învinuia pe papă de simonie, de vinderea funcţiilor bisericeşti şi în cele din urmă, la aranjamentele adversarilor săi, fu întemniţat, supus torturii şi forţat să mărturisească lucruri pe care, de îndată ce a scăpat de tortură, le-a negat. Totuşi, prin aceasta nu a reuşit să scape de procesul Inchiziţiei. Papa dorea să îl aibă la Roma, însă a trimis mai apoi un delegat la Florenţa care să pronunţe condamnarea la moarte. În ziua de înălţare a anului 1498, Savonarola fu ars în piaţa din faţa sediului ocârmuirii.

Michelangelo nu se afla printre gură-cască, lângă grămada de vreascuri, ci rămăsese la Roma. Însă, chiar dacă nu trăise pe viu terifiantul spectacol, artistul cel sensibil trebuie că a fost afectat de răutatea umană, care nu se dă înapoi nici în faţa celor mai pioşi dintre pioşi. Însă cei mai pioşi dintre pioşi erau cei care îi dădeau lui Michelangelo de lucru şi de mâncare. Astfel că luă naştere o discordanţă.

Michelangelo lucra mai mult ca sculptor decât ca pictor. Trei tablouri rotunde cu Madona sunt rezultatul modest în pictură al acelor ani. Dacă se temea de supremaţia lui Leonardo, a lui Perugino şi a lui Rafael, asta nu ştim, aşa că nu a fost de mirare că papa Iulius al II-lea l-a chemat pe Michelangelo din nou la Roma, pentru a se servi de arta lui ca sculptor. Papa Giulio era mai degrabă războinic decât păstor, mai curând politician decât preot, mai degrabă sălbatic decât blând şi ceea ce nu se potriveşte deloc cu imaginea acestui

om: iubea arta ca pe sabie şi admira operele marilor oameni de artă; iar unul dintre aceştia i-a atras atenţia lui Iulius asupra tânărului florentin. Fără a şti pentru ce, îi dădu lui Michelangelo o sută de scuzi ca bani de călătorie, pentru a putea face cunoştinţă cu el şi abia mai târziu i-a venit ideea monumentului funerar, monumentul lui propriu de la Sfântul Petru. Totuşi, colaborarea dintre papă şi Michelangelo a ajuns să fie blestemată, indiferenţa păstorului suprem şi încăpăţânarea artistului atârnând în balanţă şi culminând cu vorbele lui Michelangelo, cum că dacă mai rămâne în Roma, ar trebui să-şi facă propriul mormânt şi nu pe cel al papei, şi cu plecarea lui din Roma, cu sufletul înciudat.

Fusese obligat să facă datorii ca să plătească piatra şi pe muncitori şi Condivi, unul dintre elevii lui, vorbea mai târziu despre „tragedia mormântului", iar artistul comenta el însuşi: „Mai bine aş fi învăţat în tinereţe să fac chibrituri, şi atunci nu aş mai fi într-o situaţie atât de disperată". Papa, dimpotrivă, nu a găsit decât vorbe urâte. Nu îi erau necunoscute manierele oamenilor de acest soi, iar dacă şi-ar schimba părerea, Michelangelo ar scăpa nepedepsit, şi mulţi dintre florentini se temură cu toată seriozitatea că papa va începe un război din cauza sculptorului. Michelangelo însă nutrea pe atunci serios gândul să fugă la Constantinopol şi să îşi lase acolo hotărâtă viaţa de către mărinimia sultanului. De lucru exista destul: sultanul plănuia să construiască un pod peste Cornul de Aur, din Constantinopol la Pera. În cele din urmă, s-a ajuns la un compromis; papa şi Michelangelo s-au întâlnit în Bologna, pe care Iulius al II-lea tocmai o cucerise cu cinci sute de cavaleri. Sanctitatea Sa i-a comandat acolo o statuie din bronz de patru metri înălţime, care a ieşit bine abia la a doua turnare şi despre care ştim numai că doar trei ani mai târziu a fost făcută bucăţi de către familia conducătoare Bentivogli, care a revenit la putere. Resturile au fost folosite la turnarea unei ţevi de tun.

După întoarcerea sa la Roma, florentinul s-a ocupat în continuare de monumentul funerar, însă papa Iulius a încercat să îl convingă pe artist să nu mai continue. Din cele patruzeci

de sculpturi plănuite, Michelangelo îl crease tocmai pe Moise; marmura pe care o depozitase Michelangelo în spatele bisericii Sfântul Petru, unde şi locuia, a fost furată şi într-o bună zi papa i-a făcut sculptorului disperat surpriza de a-i comanda pictarea completă a Capelei Sixtine, o operă de artă a unchiului său, infamul Sixtus al IV-lea, pe care o inaugurase el însuşi înainte cu douăzeci şi cinci de ani. Michelangelo se decise pentru Creaţie şi începutul vremurilor – dar cu câtă îndârjire şi în ce mod ciudat!

Astfel gândea fratele Benno pe drumul său, în vreme ce trenul repeta ritmul roţilor: „Luca minte, Luca minte…”

Lunea de după a doua duminică din post

În ziua mai sus-amintită Jellinek îl căută pe monseniorul William Stickler, camerierul papei, după o îndelungă şi matură chibzuinţă şi îi povesti despre pachetul cu un conţinut înşelător pe care i-l lăsase un necunoscut, probabil una şi aceeaşi persoană care a pătruns puţin mai târziu în locuinţa lui ca să-l avertizeze în privinţa continuării cercetărilor cu privire la inscripţia sixtină.

Monseniorul îl ascultă pe Jellinek tăcut, apoi puse mâna pe telefon, fără a scoate vreo vorbă, formă un număr şi spuse:

— Eminenţă, cazul Jellinek a luat o întorsătură ciudată. Trebuie să ascultaţi cu urechile dumneavoastră relatarea acestuia.

Puţin mai târziu apăru cardinalul Giuseppe Bellini şi Jellinek îşi repetă povestirea – cum ajunsese în posesia papucilor şi ochelarilor, fără să fi avut nimic de-a face cu asta.

— Şi de ce această mărturisire tardivă? se interesă Bellini.

— O mărturisire este posibilă numai sub impresia vinovăţiei. Posesia acestor obiecte – chiar dacă este misterioasă – nu trezeşte în mine niciun sentiment de vinovăţie, domnule cardinal. Drept dovadă poate servi faptul că nu am pus deloc de-o parte pachetul, atunci când monseniorul Stickler a venit să joace şah. Dacă aş fi avut vreo bănuială referitoare la semnificaţia acestui pachet, atunci l-aş fi ascuns, nu-i aşa, însă în niciun caz nu l-aş fi lăsat la întâmplare. Nu uitaţi un lucru: Nu făceam parte din curie încă, atunci când a murit papa Ioan Paul I.

Fără ocol, cardinalul Giuseppe Bellini întrebă:

— De ce parte vă aflaţi, Eminenţă Jellinek?

— De ce parte? Ce să înţeleg din asta?

— Poate că aţi observat deja, domnule cardinal, că nu există unitate în curie şi nu toată lumea este binevoitoare cu

toată lumea. Asta este foarte firesc, având în vedere că există atâţia oameni de naţionalităţi şi origini diferite. Nu trebuie să răspundeţi acum. Atât vreau să vă mai întreb: Pot să vă consider prieten?

Jellinek dădu din cap că da şi după aceea cardinalul Bellini continuă:

— Papa Ioan Paul I a căzut victimă unui complot, pentru mine nu există nici urmă de îndoială, iar dispariţia anumitor obiecte reprezintă doar *un* indiciu, credeţi-mă.

— Cunosc zvonurile, răspunse Jellinek, însă trebuie să recunosc că le priveam cu oarece scepticism. Moartea neaşteptată a papei a fost cauza multor speculaţii.

— Şi pachetul cel ciudat?

— Asta mă obligă, de fapt, să mă gândesc mai bine, pentru că, fără îndoială, dedesubt se ascunde intenţia clară. Pornind de la premisa că Ioan Paul I a fost cu adevărat asasinat, atunci ar trebui să privesc pachetul ca pe o ameninţare şi pentru că ameninţarea nu îşi făcea efectul, mi-a fost trimis un sol care să exprime clar respectiva ameninţare.

Şi, întors către Stickler, Jellinek întrebă:

— Ce fel de dosare erau cele care au dispărut, monseniore?

Bellini îl întrerupse pe Jellinek:

— Camerierului papei i s-a impus să tacă. Dar nu este niciun secret că dosarul conţine numele unor membri ai curiei.

— Înţeleg, răspunse Jellinek.

Bellini mai chibzui şi spuse:

— Sunteţi un om curajos, Eminenţă Jellinek. N-aş fi ştiut cum să procedez în locul dumneavoastră. Cred că aş fi fost mai degrabă un Petru decât un Pavel şi în faţa lui Dumnezeu nu e nicio ruşine să fii un Petru.

Şi tot aşa, până se îndepărtară de la subiectul discuţiei. Nu, Jellinek nu ştia nici după această discuţie dacă putea să aibă încredere în Bellini şi nici nu se lămurise din ce partidă sau grupare a curiei făcea parte acesta, care îi erau adversarii şi care îi erau prietenii şi se decise să păstreze în continuare neîncrederea faţă de toţi şi de toate.

*

Fratele Benno îşi petrecu noaptea de după sosirea în Roma la una din pensiunile ieftine de pe Via Aurelia. În ziua următoare căută Oratorium-ul de pe Aventin. Abatele Odilo îl primi pe călugărul străin cu acea curtoazie care îi caracteriza mănăstirea de secole întregi şi îl invită pe fratele Benno să înnopteze aici cât stătea în Roma, iar acesta acceptă cu mulţumiri.

— Pentru câteva zile, după cum era el de părere.

Străinul îi povesti gazdei că ştia Oratorium-ul dintr-o şedere de mai demult la Roma; dar era mult de atunci, în timpul războiului studia în biblioteca Oratorium-ului.

— Când era asta mai exact, frate întru Hristos?

— Pe la sfârşitul războiului, când nemţii erau deja în Roma.

Abatele se înfioră.

— Nu a fost deloc un final glorios, continuă fratele Benno, nici nu vreau să mă gândesc, în ultimele săptămâni am fost chemat la mănăstire; arta şi cercetările mele…

— Şi acum aţi revenit ca să vă reluaţi cercetările?

— Da, răspunse fratele Benno, la bătrâneţe oamenii se leagă de lucruri pe care nu le-au dus la bun sfârşit în anii tinereţii.

— Cât adevăr! replică abatele şi adăugă: Presupun, frate întru Hristos, că vreţi să ajutaţi în biblioteca Oratorium-ului.

— Aşa este, părinte abate.

— Mă tem, numai, că biblioteca s-a cam schimbat de atunci.

— Asta nu ar trebui să mă deranjeze. Cu siguranţă că mă voi descurca.

Convingerea cu care vorbea fratele cel străin îl făcu pe abatele Odilo să fie neîncrezător. O bibliotecă îşi schimbă chipul în cursul deceniilor. Cum să ştie un străin cum arăta astăzi biblioteca? Cum putea să afirme cu atâta siguranţă de sine că se va descurca? În timp ce urca pe tăcute treptele către bibliotecă, abatele începu să se îndoiască de corectitudinea gestului de a-l fi primit pe fratele cel străin cu braţele atât de larg deschise.

Sosit sus, îi instrui pe *scrittori* din bibliotecă să se poarte prevenitor cu fratele cel străin, iar fratele Benno îi salută pe

fiecare în parte cu o strângere de mână şi apoi îi lăsă la lucru.

După rugăciunea de seară, abatele Odilo se duse într-o porţiune izolată din Oratorium, acolo unde, în pivniţa unui turn în colţuri, erau depozitate nenumărate dosare străvechi. Însă nu dosarele îl interesau pe abate, ci un teanc de lăzi de lemn butucănoase. După ce le numără şi verifică să fie toate închise, plecă din pivniţă, fără să mai atingă vreun lucru.

Marțea de după a doua duminică din post

Spre amiază se întâlniră la hotelul Excelsior, una dintre cele mai de seamă locaţii din Roma, a cărei intrare este şi astăzi păzită de valeţi cu uniforme demodate, şapte domni inobservabili, îmbrăcaţi cenuşiu. Printre pluş şi oglinzi, se îndreptară către unul dintre multele saIoane care sunt puse la dispoziţie pentru conferinţe şi întruniri asemănătoare. Nicio plăcuţă nu indica ce fel de întrunire era, însă tocmai această secretomanie lăsa să se înţeleagă că putea fi vorba de o întâlnire extrem de importantă.

Domnii cei inobservabili erau preşedinţii şi vicepreşedinţii Băncii Italiei, Băncii Naţionale Continental Illinois & Trust Company of Chicago, Chase Manhattan New York, Crédit Suisse din Geneva, Banca Hambros din Londra şi Banca Unione din Roma. Phil Canisius de la Instituto per le Opere Religiose, care renunţase în mod conştient la gulerul alb de preot şi care era îmbrăcat la fel de cenuşiu ca şi ceilalţi, privi îngrijorat înăuntru. Domnii cereau o explicaţie, iar ceea ce urmează s-a transmis în această formă, după cum s-a aflat mai târziu.

— Singura explicaţie pe care pot să v-o ofer astăzi, spuse Canisius, este următoarea: În acest moment numele Abulafia nu poate fi nicicum explicat.

— Ei şi!

Jim Blackfoot, vicepreşedintele de la Chase Manhattan strâmbă din nas cu dispreţ.

— Ce ne interesează pe noi inscripţia dumneavoastră cea bizară? Pe noi ne interesează ce aveţi de gând ca să împiedicaţi continuarea discuţiilor sterile şi a secretomaniei din Vatican.

Iar Urs Brodmann de la Credit Suisse se amestecă şi el:

— Firma mea nu ţine absolut deloc să ajungă în ziare în

vreun fel.

— Dar, domnii mei! spuse Canisius împăciuitor. Despre asta nici nu poate fi vorba. Actualmente, toată problema este încă în sarcina oamenilor de ştiinţă. Ei caută să înţeleagă semnificaţia numelui Abulafia, pe care Michelangelo l-a scris pe tavanul Sixtinei. Nimic mai mult.

— Aş spune că este de ajuns, replică Antonio Adelmann de la Banca Unione, unul dintre cei mai bine văzuţi bancheri din Roma, al cărui cuvânt avea greutate printre cei ca el. Nu există nimic mai sensibil decât piaţa financiară şi de valori. În orice caz, înregistrăm deja primele retrageri. Aşa că faceţi ceva, Canisius, dar mai repede şi cât mai discret posibil!

Phil Canisius îşi exprimă îngrijorarea. Cu toate că în principiu era de aceeaşi părere ca şi bancherii, încercă să calmeze spiritele şi opină că, dacă orice descoperire a vreunei inscripţii ar face să oscileze piaţa financiară, atunci dispărea orice posibilitate de cercetare ştiinţifică.

— Mai spun încă o dată, replică Blackfoot, aici nu este vorba despre o banală inscripţie, fie ea a lui Michelangelo sau a lui Raffael, sau a lui da Vinci, sau a altcuiva, aici este vorba numai şi numai de încrederea în băncile noastre. Afacerile noastre comune nu sunt lipsite de anumite detalii picante, dar trebuie să vă amintesc acest lucru Eminenţă Canisius: Până acum IOR a fost locul prin excelenţă al discreţiei. Mă tem că acest lucru ar putea să se schimbe, dacă toată lumea ar căuta o rezolvare pentru această inscripţie.

Douglas Tenner de la Banca Hambros susţinu şi el această idee:

— Amintiţi-vă de moartea neaşteptată a ultimului papă şi toate zvonurile despre asasinat apărute în legătură cu aceasta. A durat trei ani până când piaţa şi-a revenit. Nu, Canisius, afacerea noastră, a tuturor, este încrederea în stabilitatea Vaticanului, iar acest spectacol ciudat nu prea contribuie la stabilitate. Dacă înţelegeţi ce vreau să spun.

— Ce să mai tot vorbim, se impacientă Neil Proudmann; era vicepreşedinte al Continental Illinois şi îl cunoştea pe Canisius de mulţi ani. IOR este locul dintâi când vine vorba de spălarea

banilor şi noi toţi, cei care ne-am adunat aici, adunăm cu drag ceea ce spălaţi dumneavoastră, însă ştim cu toţii că asta este o afacere ilegală şi nu ar fi deloc recomandabil pentru reputaţia noastră, a celor adunaţi aici – vreau să subliniez acest lucru: a tuturor! – să ne dăm de gol. Am fost trimis să vă comunic acestea: dacă situaţia din Vatican nu se linişteşte în scurt timp, atunci grupul nostru se va vedea forţat, din păcate, să înceteze afacerile cu dumneavoastră.

Ceilalţi nu doriseră să ajungă chiar atât de departe, însă exprimaseră cam aceleaşi gânduri. În vreme ce la Excelsior avea loc întrunirea preşedinţilor de bănci, cardinalul Joseph Jellinek se afla în Arhiva Secretă a Vaticanului şi căuta informaţii despre Abraham Abulafia. În spatele numelui, era sigur de asta, se aflau ascunse mai mult decât o referire la un cabalist şi la un eretic; însă această cercetare semăna întru totul căutării unui ac în carul cu fân. Jellinek devora lacom nenumărate *buste,* descifra cu ochii usturându-l de încordare scrisuri de mână, iar mirosul străin al trecutului îl ameţea ca o otravă. Şi cu toate că distanţa dintre el şi documente şi dosare se număra în veacuri, personajele pe care le întâlnea în pergamente alcătuiau un prezent paralel.

Mai ales acest Michelangelo venea din ce în ce mai aproape, aşa încât cardinalul vorbea uneori tare cu el şi dădea răspuns la întrebările pe care acesta le formula retoric în scrisori. Se şi obişnui cu tonul brutal, cu blestemele şi cu ocările florentinului împotriva papei şi a Bisericii, de care la început se cutremura. Căutarea cheii către Abulafia deveni din ce în ce mai mult o aventură, precum o călătorie într-o ţară necunoscută şi întâlnirea de noi locuri. Jellinek descoperea cu aviditate unele dintre aceste locuri, însă îşi pierdea simţul de orientare şi era bucuros să găsească alte urme. În faţa multora pe care îi întâlnea făcea o plecăciune adâncă, iar de alţii se ocupa îndelung. Pe scurt, cardinalul era îmbătat de munca sa şi nici o putere din lume, nici măcar şansa vreunei descoperiri cu totul îngrozitoare, nu ar fi putut să înfrâneze dorinţa lui de a acţiona; şi asta pentru că era conştient că numai el, care avea acces la *riserva,* putea descifra misterul lui Abulafia.

Târziu, putea să fie deja pe la miezul nopţii, cardinalul Jellinek intră în Sala di Merce şi făcu cea de-a cincisprezecea mutare. Mişcase dama de la c5 la d4. Jellinek era nerăbdător să vadă ce se mai întâmpla acum.

În miercurea celei de-a doua săptămâni din post

Pentru ziua următoare, cardinalul Jellinek stabili o întâlnire la locul faptei cu profesorul Parenti, Bruno Fedrizzi, restauratorul-şef şi directorul general al Construcţiilor Vaticanului, profesorul Pavanetto, cu scopul de a interpreta reprezentările picturale şi pentru a da de urmă secretului, poate, în acest mod.

Parenti dădu startul:

— Generaţii de istorici ai artelor s-au ocupat deja cu această interpretare şi fiecare a ajuns la un alt rezultat, fără a putea furniza dovezi pentru explicaţiile proprii.

Cei patru priviră în sus, iar Jellinek opină, fără a-şi întoarce privirile:

— Atunci şi dumneavoastră aveţi o interpretare proprie pentru întreaga reprezentare.

— Fireşte, replică Parenti însă la fel ca toate celelalte, şi explicaţia mea este pur subiectivă.

Cardinalul întrebă direct:

— A fost Michelangelo un om credincios, profesore? Şi se grăbi să adauge: întrebarea poate să vă surprindă în acest punct.

Parenti îl privi pe Jellinek.

— Domnule cardinal, întrebarea mă surprinde mai puţin decât ar putea să vă surprindă răspunsul pe dumneavoastră, pentru că eu spun: Nu! Michelangelo era un rău creştin, în sensul Sfintei Biserici. Nu pentru că îi ura pe papi. În afară de asta, viaţa şi modul lui de a gândi par oarecum altfel sau par să fi fost călăuzite pe alte căi.

— Se spune, îi veni profesorul Pavanetto în ajutor, că a fost adept al neoplatonismului şi că ţinea legătura cu Ficino în tinereţe.

— Ficino? se amestecă Fedrizzi. Cine este Ficino?

— Marsilio Ficino, explică Parenti, a fost umanist şi filozof şi a predat la Academia platoniciană, care era sprijinită de Medici şi făcea legătura între toate ideile filozofice şi cele ale lui Platon, de aceea se vorbeşte de neoplatonism.

— Un eretic, prin urmare?

Parenti ridică din umeri.

— Ficino era călugăr, a fost acuzat de erezie, însă a fost eliberat. El spunea că sufletul omului era de la Dumnezeu şi că năzuia către reunificarea cu cauza primă. Pentru mulţi oameni ai Bisericii, aceasta era pe atunci erezie.

— Însă un om care cunoaşte atât de bine cuvintele Bibliei nu poate fi eretic, interveni Pavanetto.

— Asta e concluzie greşită! replică Parenti. Istoria a arătat totuşi că tocmai cei mai mari duşmani ai bisericii erau cunoscători ai Bibliei. Nu este nevoie să pomenesc nume.

— Să uităm un pic de inscripţia descoperită, începu Jellinek întors către profesorul Parenti. Cum aţi explica unui laic reprezentările din pictura pe tavan a lui Michelangelo?

Parenti răspunse:

— Ei bine, vreau să încerc să las de-o parte părerile personale şi să mă opresc mai întâi la interpretările generale. Din scrisorile dintre artist şi papă ştim că Michelangelo nu s-a supus dorinţei papei Iulius al II-lea şi că în cele din urmă, papa i-a lăsat mână liberă lui Michelangelo în ce priveşte reprezentarea. Există experţi care merită să fie luaţi în serios, care se îndoiesc că Michelangelo Buonarroti însuşi ar fi responsabil pentru această iconografie, dacă nu cumva în spate s-ar afla proiectul teologic al unui necunoscut.

Jellinek, la modul serios:

— Şi cine ar fi vizat în acest caz?

— Şi cum am putea să ne închipuim un astfel de proiect teologic, profesore?

— Un exemplu. Un cercetător englez a fost de părere că în orânduirea profeţilor şi sibilelor s-ar afla ascunse douăsprezece dogme ale mărturisirilor de credinţă apostolice, deoarece anumite afirmaţii se potrivesc cu învăţătura lor sau cu înfăţişarea ori cu viaţa lor. Pentru Zaharia stătea scris:

Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem coelie et terrae. Pentru Ioel: *Et in Jesum Christum, Filium eius unicum, Dominum nostrum.* Pentru Isaia: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.* Pentru Ezechiel: *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus descendit ad inferos.* Pentru Daniel: *Tertia die resurrexit a mortuis.* Pentru Ieremia: *Ascendit ad coelos, sedet ad dextram Dei Patris omnipotentis.* Pentru Iona: *Inde venturus est iduicare vivos et mortuos.* Pentru sibila din Delphi: *Credo in Spiritum Sanctum.* Pentru cea din Eritreea: *Sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem.* Pentru cea din Cumae: *Remissionem peccatorum.* Pentru cea din Persia: *Carnis ressurectionem.* Pentru cea din Libia: *Et vitam aeternam.*

— O interpretare temerară! fu de părere Jellinek, pe când ceilalţi tăceau gânditori. O interpretare mai ales de acel soi prin care se pot dovedi toate şi nimic.

Parenti replică:

— Aşa şi este. Dacă se analizează textele şi reprezentările, se descoperă potriveli uluitoare.

— Ca spre exemplu? întrebă Fedrizzi.

— În Daniel, care semnifică aici învierea, se spune textual în capitolul doisprezece: „Iar tu du-te până va veni sfârşitul; tu te vei odihni şi te vei scula iarăşi odată în partea ta de moştenire, până la sfârşitul zilelor!” Iar în Isaia, care simbolizează naşterea lui Hristos, se poate citi în capitolul 9: „Căci un copil ni s-a născut, un fiu ni s-a dat şi domnia va fi pe umerii lui”. Şi Iona, reprezentând Judecata de apoi, descrie în capitolul 3 judecarea Ninivei de către Dumnezeu. Şi în cazul celorlalţi profeţi se pot constata concordanţe asemănătoare; ceea ce pune sub semnul întrebării interpretarea este reprezentarea sibilelor. Dacă Pythiei din Delphi i se poate recunoaşte omniscienţa Sfântului Duh, celelalte personaje presupun o oarecare acrobaţie intelectuală… Pe care, eu personal, nu i-o recunosc lui Michelangelo.

Pavanetto pufni dispreţuitor:

— Nu credeţi că Michelangelo ar putea fi atât de inteligent?

— Nu mă refer la capacitate, răspunse Parenti, ci la intenţie.

— Dar nu s-a servit Michelangelo de mai multe ori de o astfel de secretomanie individualistă? întrebă Jellinek.

Parenti răspunse:

— Este adevărat. Michelangelo era orice altceva decât un om cumpătat; trăia în lumea lui proprie şi iluzorie, şi nu există nici urmă de îndoială că artistul s-a folosit de Biblie, mai precis de Vechiul Testament, într-un mod extrem de arbitrar şi după bunul lui plac, într-o manieră ostentativă. El transmite anumite evenimente, pe când pe altele le ignoră cu totul. Scoate din calcul, spre exemplu, construirea Turnului Babei, un motiv scenic care se bucură de multă consideraţie în cazul altor artişti.

— Moartea lui Cain! interveni brusc Pavanetto.

— Lipseşte şi ea, cu toate că este de importanţă maximă pentru Cain şi seminţia lui.

— Părerea mea, spuse Jellinek, este că trebuie să ştim să facem deosebire între modul cum Michelangelo privea Biblia şi punctul de vedere al unui teolog; doar aşa vom reuşi să ne apropiem de adevăratul sens al frescelor. Într-adevăr, cu cât mă ocup mai mult de aceste reprezentări, îmi este tot mai clar faptul că Michelangelo crea cu o falsă naivitate. Ce credeţi despre asta, profesore?

— Aş dori să mă exprim astfel: Interpretarea lui Michelangelo cu privire la Creaţie şi la istoria începuturilor, care se regăsesc în Vechiul Testament, a luat naştere în concordanţă cu spiritul şi nu cu litera. Dacă ne uităm la *Creaţie,* şi Parenti arătă la partea din faţă a tavanului, înainte ca Dumnezeu să se odihnească în cea de-a şaptea zi, el a făcut, cu totul, opt lucrări. La Michelangelo sunt nouă. Pentru el, *Crearea lui Adam şi a Evei* – despre care se spune în Biblie: „El i-a făcut bărbat şi femeie” – reprezintă două evenimente diferite, iar aceasta nu din necesitate artistică. Oricum, el a pictat cele şapte zile ale Creaţiei în cinci fresce. Dacă ne uităm la prima, *Separarea luminii de întuneric de către Dumnezeu Tatăl,* deja pot începe speculaţiile.

— Eu sper, întrerupse cardinalul Jellinek, că ne veţi da o explicaţie de ce Dumnezeu Tatăl are bust de femeie.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule cardinal, dar nu ştiu. Nici până astăzi nu există vreo explicaţie plauzibilă pentru asta. Însă cea de-a doua reprezentare, *Crearea Soarelui, a Lunii şi a Pământului* este mai clară, chiar dacă nu-i mai puţin controversată. Dumnezeu vine vijelios ca o furtună, cu braţele larg deschise, Michelangelo părând că se bazează aici pe Isaia, care pune accentul pe *bracchium domini,* mâna lui Dumnezeu, cu puterea ei hotărâtoare. În timp ce dreapta Lui atinge discul solar, florentinul pare să fi jucat o farsă creării Pământului şi planetelor, punându-l pe Dumnezeu să zboare în jurul Soarelui, văzut numai din spate. Dar probabil că prin această reprezentare îndrăzneaţă, Michelangelo dorea să amintească de pasajul din Scriptură unde Moise îl roagă pe Dumnezeu să îl lase să-i vadă măreţia, iar Dumnezeu îi îngăduie să-L vadă numai din spate.

— *Videbis posteriora mea!* murmură Jellinek şi, cum n-ar fi fost de la sine înţeles, adăugă şi sursa: *Exodul, 33, 23.*

Parenti dădu din cap aprobator şi continuă:

— Erudiţii nu au căzut de acord în privinţa copiilor care privesc dintre faldurile veşmintelor lui Dumnezeu. Unii susţin că este vorba de o anunţare, dinainte de Buna Vestire, a venirii lui Isus şi a lui Ioan, alţii cred că sunt îngerii, aşa cum se spune în psalmi, care I-au lăudat lucrarea. În cea de-a treia frescă, *Dumnezeu Tatăl* pluteşte deasupra apelor, însoţit de îngeri cu chipuri de băieţi. Este cea mai explicită şi mai clară. Cea de-a patra arată *Crearea lui Adam,* de departe cea mai renumită scenă: Cum Dumnezeu cel dătător de viaţă atinge arătătorul cel moale al omului care stă pe pământ. De sub braţul lui Dumnezeu priveşte deja în afară femeia. Există însă o altă teorie, chiar mai verosimilă, care susţine că este vorba despre Sofia, soţia lui Solomon.

Jellinek cită pasajul din memorie:

> Originea ei aleasă îi face cinste, pentru că îşi duce traiul alături de Dumnezeu, iar Dumnezeul lumilor a îndrăgit-o. Căci ea s-a dedicat ştiinţei dumnezeieşti şi alege printre lucrările Lui. Dar dacă

bogăţia este o comoară mult râvnită în viaţă, ce poate fi mai plin de bogăţie decât înţelepciunea pe care se clădeşte Universul atât de priceput?

— Bravo! Bravissimo! aplaudă Pavanetto. Am impresia că ştiţi Vechiul Testament pe de rost, domnule cardinal!

Însă Jellinek negă printr-un gest uşor.

— Vedeţi dumneavoastră, îşi reluă discursul Riccardo Parenti, unele reprezentări ale lui Michelangelo permit interpretări simple, de suprafaţă, însă la fel de bine şi unele mai profunde. Iar asta va îngreuna şi elucidarea numelui ABU-LAFIA. Cea de-a cincea frescă, *Crearea Evei,* confirmă şi ea mai degrabă teoria conform căreia Sofia este cea care se prefigurează din mantia lui Dumnezeu. Şi nu Eva, pentru că această Evă este atât de diferită: rotund-feminină, cu părul lung, în timp ce creatura dinainte are un chip delicat şi părul scurt. Ceea ce este evident la această reprezentare: Contrar Scripturii, Dumnezeu Tatăl nu atinge această femeie, iar paradisul, care este reprezentat de către toţi artiştii cu vegetaţie înfloritoare şi luxuriantă, pomi cu rod şi însufleţit de animale, ne întâmpină cu un peisaj gol şi chiar copacul de care se sprijină Adam în somn este doar un ciot, dat la pământ pe jumătate, şi te întrebi dacă Michelangelo nu a vrut să descrie astfel propriul paradis lipsit de bucurie. Lumea din *Căderea în păcat* este la fel de pustie şi de goală. Omul-şarpe din Pomul cunoaşterii constituie mijlocul imaginii şi, contrar reprezentării biblice, Eva şi Adam apucă fructele interzise, iar din înalt apare arhanghelul îmbrăcat în roşu şi îi alungă din paradis pe amândoi oamenii, cu sabia. Dacă se face o comparaţie între figura lui Adam din *Creaţie* şi cea din *Alungare*, se vede marea artă a lui Michelangelo: acolo se află un Adam strălucitor, dumnezeiesc, iar aici, înfrânt, dar umanizat.

— Există vreo explicaţie a faptului că Michelangelo i-a exclus pe Cain şi pe Abel? se interesă Jellinek.

— Nu, replică Parenti, şi aici transpar aversiunile şi preferinţele pentru anumite personaje. De aceea Noe apare fix

de trei ori: la sacrificiu, în Potop şi la beţie. Este ciudat că Michelangelo a inversat şi cronologia; sacrificiul este înainte de Potop. Sacrificiul este una dintre cele mai fidele reprezentări din toate frescele. Face referire la pasajul: „Noe a ridicat un altar Domnului; a luat din toate dobitoacele curate şi din toate păsările curate şi le-a jertfit pe altar”. Îl vedem pe Noe cu dreapta îndreptată spre cer, în timp ce nevasta lui îi vorbeşte. În prim-plan dreapta, se află un tânăr care a scos inima berbecului sacrificat, un altul aduce lemne şi cel de-al treilea aprinde focul. Fără îndoială că această scenă a avut loc după Potop, însă pentru Michelangelo, Potopul vine abia după aceea.

Cu privirea îndreptată în sus, Fedrizzi rosti:

— Nu ştiu de ce, însă pe mine această frescă mă impresionează cel mai mult.

— Cu siguranţă că este cea mai emoţionantă, răspunse Parenti, pentru că arată o serie întreagă de destine omeneşti.

— Într-un mod foarte aparte, de altfel, adăugă Jellinek.

— Aparte? În ce fel aparte?

— Păi, reprezentarea arată doar în fundal salvarea lui Noe de la Potop, ca şi când ar fi un lucru neimportant, ca să zicem aşa. Motivul central al frescei este nimicirea umanităţii, lucru despre care stă scris în Biblie: „Sfârşitul oricărei făpturi este hotărât înaintea Mea, fiindcă au umplut Pământul cu silnicie. Iată, am să-i nimicesc împreună cu Pământul”.

— Şi cea de-a noua frescă, profesore, ce semnificaţie se ascunde în spatele reprezentării *Beţiei lui Noe?*

— Aici, pe de altă parte, avem de-a face cu unul dintre misterele lui Michelangelo. Artistul s-a inspirat dintr-un pasaj scurt aflat în al nouălea capitolul al Genezei, în care se spune că Noe a fost primul care a plantat o vie, s-a îmbătat cu vin, apoi, în beţia lui, s-a dezbrăcat. Michelangelo a prins această scenă şi l-a reprezentat pe Noe în stânga, lucrând la vie. În centru, el este deja beat, având ulciorul şi cupa de vin alături. În dreapta scenei este Ham – tatăl Canaanului, care arată înspre goliciunea lui Noe, părintele său. Ceilalţi doi fii, Sem şi Iafet, îl acoperă pe Noe, cu privirile întoarse. Probabil că

Michelangelo a văzut în aceasta arhetipul greşelii, al vinii şi al confuziei omeneşti.

Mişcaţi, bărbaţii îşi plecară capetele.

— Credeţi că este posibil? întrebă cardinalul Jellinek întors către Parenti, este oare posibil ca în reprezentările lui Michelangelo din Vechiul Testament să fie ascunsă cheia spre inscripţia cea misterioasă?

Profesorul rămase dator cu răspunsul multă vreme şi în cele din urmă se uită în sus, către tavan şi spuse:

— Ce înseamnă să crezi că e posibil? La Michelangelo totul este posibil. Conform aparenţelor şi având o anume intuiţie, eu unul aş căuta rezolvarea mai degrabă la profeţi şi la sibile. Şi nu numai pentru că cinci dintre ei sunt purtători ai acestui nume bizar, ABULAFIA, dar apariţia lor pe tavan în număr de doisprezece domină atât de puternic, încât…

— Ştiu ce vreţi să spuneţi, îl întrerupse Pavanetto, profeţii şi sibilele par să aibă o mai mare semnificaţie decât reprezentările din Vechiul Testament – care apar sporadic, ici-colo.

Ceilalţi încuviinţară ce spunea Pavanetto.

— Îndreptaţi-vă atenţia asupra succesiunii de profeţi. Michelangelo îi înfăţişează pe Isaia, Ieremia, Ezechiel, Zaharia, Iona, Ioel şi Daniel, însă nu acordă nicio importanţă unora mai importanţi, ca Moise, Iosua, Samuel, Natan şi Ilie. Asta uimeşte şi te întrebi care sunt cauzele unei astfel de alegeri. Este doar capriciu, sau aici se ascunde o cauză?

— Profeţia mesianică! strigă Jellinek. Toţi au profeţit venirea lui Mesia, spre deosebire de ceilalţi profeţi.

Parenti începu să râdă:

— Dar Iona? Este valabil şi pentru Iona?

Jellinek se încruntă:

— Nu.

— Teoria dumneavoastră nu este bună, aşadar. Cum aţi putea justifica prezenţa lui Iona? Eu cred că singura explicaţie pentru această alegere aparte este că Michelangelo a dat întâietate scriiturii profetice în faţa cuvântului profetic, astfel că a ales dintre profeţi pe aceia care au lăsat moştenire

propriile cărţi profetice, sau pe aceia care apar în aceste cărţi.

— Şi sibilele?

— Sibilele sunt, fără îndoială, fiinţe care nu fac parte din Biblie, iar prezenţa lor este cea mai mare enigmă a tavanului sixtin. Michelangelo nu s-a exprimat niciodată în legătură cu aceasta. S-ar putea spune că sunt profeţi-femei. Însă, dacă ele sunt impregnate cu spirit pământesc, profeţii sunt inspiraţi de spiritul cosmic. Aici nu e nicio îndoială că Michelangelo se amestecă în reprezentările neoplatonice. Totuşi, atât profeţii cât şi sibilele au în fundal spirite profetice de copii. Sunt sigur că puteţi să ne spuneţi pasajul din Pavel, domnule cardinal!

Jellinek dădu din cap că da şi începu să citeze din Prima Epistolă a lui Pavel către corinteni: „Cât despre Proroci, să vorbească doi sau trei şi ceilalţi să judece. Şi dacă este făcută o descoperire unuia care şade jos, cel dintâi să tacă. Fiindcă puteţi să prorociţi toţi, dar unul după altul, pentru ca toţi să capete învăţătură şi toţi să fie îmbărbătaţi. Duhurile prorocilor sunt supuse prorocilor…”

— Aşa scrie Pavel. Făcând o comparaţie între cei doisprezece apostoli şi sibile, atunci Iona, Ieremia, Daniel şi Ezechiel au atribute care să facă posibilă distingerea lor după nume. Dacă Michelangelo nu i-ar fi desemnat prin indicarea numelui, atunci ar fi fost greu de identificat.

Iona, spre deosebire de ei, poate fi recunoscut după balenă şi tufele de ricin.

Ieremia după tristeţe şi disperare, care face referire la propriile lui cuvinte: „Nu mă aflu printre cei veseli, ci singur stau sub vraja puterii Tale, căci Tu mă umpli de mânie. De ce durerea mea trebuie să fie veşnică, iar rana mea să nu se vindece şi să nu fie cale de însănătoşire?”

Daniel poate fi recunoscut datorită celor două cărţi. El copiază, precum el însuşi spune, pasaje din cartea lui Ieremia.

Ezechiel poartă un soi de turban, după cum se spune în Scriptură: „Nu îţi opri lacrimile, dar nici nu pune bocitoare, leagă-ţi turbanul şi prinde-ţi sandalele în picioare…”

Ceilalţi sunt abordaţi foarte liber în ceea ce priveşte aspectul şi atitudinea.

După aceea, profesorul ajunse să vorbească despre acele figuri masculine dezgolite de deasupra capetelor profeţilor şi ale sibilelor, aşa-numiţii *ignudi,* care par ciudaţi multor privitori:

— Ignudi sunt îngeri, zise Parenti, îngeri aşa cum sunt descrişi în Vechiul Testament: masculini, fără aripi, puternici şi frumoşi. Prin goliciunea lor senzuală, Michelangelo face aparent referire la un pasaj din Geneză, unde doi îngeri înnoptează în casa lui Lot, iar bărbaţii din Sodoma râvnesc la tinerii cei frumoşi. Apariţia lor câte doi este preluată de către Michelangelo din descrierea chivotului legilor, din cea de-a doua carte a lui Moise. Sensul scuturilor reprezentate în tondouri, explică Parenti, dintre care unul a căzut pradă distrugerii, foarte probabil că era cunoscut. Este vorba de alegoriile celor zece porunci.

În cele din urmă, Parenti atrase atenţia asupra triunghiurilor de deasupra ferestrelor, aşa-numitele *lunete.* Acestea, opină profesorul, fără îndoială că reprezintă arborele genealogic al *Poporului ales,* începând cu Avraam, Isac şi Iacob, până la Iosif, în total patruzeci de persoane. Iar aceasta este, în linii mari, interpretarea tavanului sixtin.

Atunci tăcură toţi cei ce îl ascultaseră şi fiecare medita.

— La ce vă gândiţi, Eminenţă? întrebă Pavanetto.

— Mă gândesc dacă Michelangelo a denaturat voit Vechiul Testament, că numai cu el s-a ocupat. Sau doar l-a interpretat într-un fel aparte? Nu putem exclude nici varianta că putea urmări un anume scop cu reprezentările sale.

— Mie îmi vine în minte, replică Pavanetto, acum, că am auzit toate acestea, o altă întrebare: Era oare Michelangelo un bun cunoscător al Bibliei, ori a făcut vreun curs particular cu vreun teolog anume?

Parenti răspunse:

— Nu se ştie nimic în acest sens.

— Impresiile înşală, întrerupse Jellinek, pentru că, dacă facem abstracţie de Geneză, pe care orice copil o învaţă la şcoală, pentru Michelangelo existau numai profeţii Isaia, Ieremia şi Ezechiel şi, în afară de aceasta, mai ştia şi psalmii

pe dinafară, în timp ce din istorie ştia doar puţine detalii din cărţile macabeilor. La o privire de ansamblu, acestea sunt doar frânturi din Vechiul Testament.

— Părerea mea, opină Parenti, este că din diferenţele stilistice ale frescelor se poate înţelege că Michelangelo s-a ocupat de Biblie mai serios abia în timpul lucrului la imaginile de pe tavan. Pentru asta trebuie ştiut că artistul a pictat contrar cronologiei şi că a început cu beţia lui Noe şi de aici a lucrat în continuare. Fie şi numai modul de reprezentare a Creatorului şi ne permite să ajungem la această concluzie. Uitaţi-vă la Dumnezeu Tatăl pictat primul de Michelangelo, în scena *Crearea Evei,* şi comparaţi-l cu Dumnezeu Tatăl din *Crearea lui Adam* sau din scenele următoare şi veţi observa un mod nou şi diferit de reprezentare a Lui. Acelaşi lucru este valabil şi pentru profeţi şi sibile, dintre care primii nu sunt deloc lipsiţi de frumuseţe, însă cei care au luat formă mai târziu prezintă mai multe detalii biblice, ca şi când Michelangelo tocmai ar fi aflat aceste detalii după lecturarea Bibliei.

— Dar inscripţia enigmatică? întrebă Jellinek tensionat.

Fedrizzi, restauratorul, răspunse:

— Inscripţia trebuie că a fost concepută de la bun început, fie şi numai din motive formale, având în vedere împărţirea literelor pe întreaga lungime. În afară de asta, putem fi siguri, aşa cum am mai prezentat şi altă dată, că inscripţia nu este o adăugire ulterioară, pentru că pigmentul folosit are aceeaşi compoziţie ca şi restul frescei.

Jellinek îşi plecă, încurcat, privirea:

— Aşadar, Michelangelo a pornit de la bun început cu gândul de a încredinţa un secret tavanului Capelei Sixtine. Cred că inscripţia nu a luat naştere dintr-un acces de furie, şi nici dintr-o dispoziţie de moment.

— Nu, replică Fedrizzi, constatarea mea dovedeşte tocmai contrariul.

Tot în miercurea celei de-a doua săptămâni din post

Multe dintre descoperirile umanităţii se datorează purei întâmplări, iar nu judecăţii omeneşti. În acest caz nu s-a întâmplat altfel, caz de care s-au interesat între timp persoane foarte diferite din cele mai varii motive. S-a întâmplat ca Augustinus să îi povestească abatelui mănăstirii sale din Aventin despre frământările la care au dat naştere inscripţia sixtină şi care a pricinuit cel mai mare haos în curie, fără ca florentinul să fi avut de-a face cu asta.

— Nu ştiu, conchise el, ce vrajă a făcut Michelangelo asupra posterităţii, dar de când s-a descoperit această inscripţie, spiritele trecutului şi-au revenit la viaţă.

Abatele, un om mic de statură şi chel, pe nume Odilo, auzi vorbele confratelui şi spuse:

— Frate, jurământul pe care l-am făcut îmi ordonă să fiu sincer, însă mi-a impus şi să am grijă de această mănăstire şi acum mă întreb cărui jurământ ar trebui să îi dau întâietate. Dacă vorbesc acum şi îţi povestesc tot ceea ce ştiu, atunci adevărul va fi prea terifiant. Dacă tac, ca să nu se ştie mai mult, atunci sunt de folos acestei mănăstiri, poate chiar Bisericii. Port o povară grea. Ce ar trebui să fac, frate Augustinus?

Augustinus nu înţelegea ce spunea abatele şi fu de părere că fiecare trebuie să îşi consulte propria conştiinţă, dacă vine vorba despre ce putea fi spus şi ce trebuia trecut sub tăcere.

— Opreşte-te, frate, începu abatele, în pivniţa acestei mănăstiri se află documente care pot păta sufletul neprihănit al acestui ordin, poate chiar al Bisericii. Mă tem că ar putea fi smulse în vârtejul cercetărilor şi de aceea vreau să îţi spun adevărul, frate. Vino!

Augustinus coborî împreună cu abatele pe treptele înguste de piatră ale turnului colţuros. Răcoarea care îi izbi avu mai

întâi un efect binefăcător după arşiţa primăverii; dar cu cât coborau mai adânc, aerul părea din ce în ce mai umed şi mai închis. În faţa unei uşi de fier, în arc frânt, abatele Odilo scoase o cheie şi descuie. Uşa scârţâi sec, aşa cum scârţâie o uşă care nu a mai fost deschisă de mult. Căută cu stânga întrerupătorul şi aprinse un luminator electric care era format din becuri fără globuri. Acestea împrăştiau o lumină difuză într-o încăpere aparent fără capăt, cu biblioteci de lemn de o parte şi de alta, zeci de lăzi şi cutii care conţineau cărţi şi dosare.

O adevărată devălmăşie, fără scăpare.

— Nu ai fost niciodată aici, frate? îl întrebă abatele şi o luă înainte pe lângă o bibliotecă prăbuşită.

— Nu, replică Augustinus, nici măcar nu am ştiut de existenţa acestei pivniţe. Ce se păstrează aici?

Abatele rămase pe loc, apucă un foliant, suflă un strat gros de praf de pe copertă, pe care o dădu la o parte.

— Luaţi aminte, începu acesta să citească. În ziua intrării Maicii Domnului în biserică, anul Domnului una mie şase sute şaptezeci şi şapte, Confederatio Oratorii S. Philippi Nerri a numit optzeci şi nouă de preoţi şi două sute patruzeci de laici fără jurământ depus, care să urmeze îndemnurile Evangheliei şi care să se dedice ştiinţei şi lucrărilor evlavioase ale îngrijirii sufletului. Trei sute douăzeci şi nouă de suflete vor fi întreţinute un an cu următoarele mijloace, care au fost dobândite prin gospodărire proprie, donaţii cuvioase şi opt moşteniri…

— Aceasta este contabilitatea mănăstirii! strigă padre Augustinus.

— Aveţi dreptate, răspunse abatele, de la înfiinţarea Oratorium-ului în anul 1575 de către Filipo Neri şi până la sfârşitul ultimului război. De atunci există spaţii noi pentru contabilitate.

Abatele Odilo se duse la un teanc de lăzi de lemn făcute grosier. Capacul le era bătut în cuie. Odilo scoase un briceag şi nu îi luă mult timp ca să desprindă primul capac.

— Ceea ce vei vedea acum, spuse el în timp ce se ocupa cu

celelalte două capace, nu se numără printre faptele de glorie ale ordinului nostru şi nici printre cele ale Bisericii Catolice.

Apoi smulse primul capac, cu o forţă pe care nu ai crede că poate să o aibă un om mic.

— Doamne Dumnezeule! îi scăpă lui padre Augustinus.

Lingouri de aur, bijuterii şi pietre preţioase se aflau amestecate unele peste altele, ca nişte podoabe ieftine, ceea ce îl făcu pe Augustinus să întrebe cu precauţie:

— Totul e veritabil?

— Aşa se presupune, frate, replică abatele şi se îndreptă către a doua ladă, ca să o deschidă. Lăzile pe care le vezi aici sunt pline de aşa ceva.

— Dar astea valorează milioane!

— Multe, multe milioane, frate, încât este imposibil să le înstrăinezi fără să baţi la ochi.

Odilo deschisese între timp cea de-a doua ladă, însă Augustinus, care era în aşteptarea celei de-a doua comori, fu dezamăgit:

— Documente personale, paşapoarte şi documente!

Odilo puse sub ochii fratelui un paşaport. Tăcea şi abia acum recunoscu padre Augustinus svastica de pe prima pagină. Şi celelalte documente aveau ştampila cu svastică.

— Ce ar trebui să însemne asta?

Augustinus răscoli prin documente. Puteau să fie vreo câteva sute.

— Nu ai auzit niciodată de circuitul mănăstirilor, frate?

— Nu, ce e asta?

— Nici organizaţia secretă ODESSA{3} nu vă spune nimic?

— ODESSA? Nu, n-am auzit niciodată de ea.

— După terminarea războiului s-a circulat mult prin Europa. Mulţi dintre cei care fugiseră de naziști în exil s-au întors acasă. Dar şi invers, mulţi naţional-socialişti încercau să fugă în străinătate. Graniţele Europei erau închise, iar naziştii erau căutaţi peste tot. Atunci a luat naştere ODESSA, adică Organizaţia foştilor membri SS. Foştii naziști, când au văzut că cel de-al Treilea Reich era pierdut, au adunat toţi banii şi toate operele de artă, punându-le la adăpost în alte ţări, acolo

unde au considerat ei că ar putea fi în siguranţă. Atunci au curs mulţi bani în visteria Vaticanului. Nu vreau deloc să afirm că se ştia de la bun început de la cine veneau banii şi căror scopuri erau ei destinaţi, însă atunci când curia a aruncat un ochi peste registre, era deja prea târziu. Vaticanul şi ODESSA erau la fel de interesate să păstreze tăcerea. Şmecheria pe care o născociseră naziştii era genială, însă nu ar fi fost posibilă fără încuviinţarea curiei. Ca prim pas, aceşti oameni erau integraţi în mănăstirile din ţara respectivă, în Germania, Austria, Franţa sau Italia. Rămâneau acolo doar câteva zile şi după aceea se duceau, de cele mai multe ori având o scrisoare de recomandare din partea abatelui, într-o altă mănăstire. La puţin timp, într-o alta. Şi tot aşa. Treptat, li s-au pierdut urmele. În final, toţi au nimerit…

— Lăsaţi-mă să îmi exprim o bănuială! îl întrerupse padre Augustinus. La sfârşit au nimerit cu toţii în acest Oratorium, în haine călugăreşti.

— Exact aşa s-a şi întâmplat.

— Dumnezeule! Şi ce s-a întâmplat cu aceşti oameni?

— Vaticanul le-a emis documente false, le-a legitimat apartenenţa la ordin, le-a dat nume şi adrese noi, ceea ce, dacă aruncăm o privire în urmă, nu era lipsit de o anume ironie, deoarece adresele erau cele ale ordinariatelor din Viena, München sau Milano. Ce mai putea să facă Vaticanul? Erau bucuroşi că falşii călugări voiau să plece în străinătate, cei mai mulţi în America de Sud şi aşa au scăpat de ei. Toată acţiunea a fost dirijată de un anume monsenior Tondini şi de către ajutorul lui, Pio Segoni. Tondini conducea tot oficiul de emigrări, care mai târziu s-a numit şi Comisia de emigrări a Vaticanului. Segoni a intermediat între „călugării” împrăştiaţi şi autorităţile Vaticanului şi pentru asta a încasat bani şi a luat obiecte de valoare.

— Pio Segoni aţi spus, chiar aţi spus Pio Segoni?

Abatele dădu din cap că da.

— De aceea v-am adus aici, jos. Nimeni nu ar crede că acest Oratorium a fost destinaţia finală din acest aşa-zis circuit al mănăstirilor şi că aici s-a aflat un om care a acceptat de la

nazişti bani şi aur, sub spoiala iubirii creştineşti de aproape. Cu siguranţă că padre Pio nu s-a îmbogăţit, în orice caz eu nu cred asta, însă faptele lui nu au fost tocmai spre înalta slavă a lui Dumnezeu.

Praful şi aerul stătut se depuneau pe plămânii celor doi. Augustinus încerca să inspire scurt.

— Mă întreb numai, spuse el într-un final, încercând să deschidă gura cât mai puţin, mă întreb numai de ce mi-aţi arătat toate astea.

— Uite, replică abatele, sunt probabil singurul care ştie de paşapoartele şi de comorile din pivniţă, pentru că aceste lucruri mi-au fost transmise de către predecesorii mei, cu condiţia păstrării secretului. Eu sunt un om foarte înaintat în vârstă, Augustinus, şi dacă eu mi-am luat această povară de pe umeri, acum trebuie să o porţi tu. Ştiu, tu poţi să păstrezi tăcerea, frate întru Hristos, şi ştiu că tu eşti cel mai aproape de documentele din această perioadă nefericită. Toate se află în Arhiva Vaticanului şi trebuia să mă tem că ai putea da tocmai de acest secret în timp ce făceai cercetările cu privire la inscripţia sixtină sau că ai fi dat cu altă ocazie de ele. Acum, că ştii secretul, trebuie să trăieşti cu el.

În vinerea celei de-a doua săptâmâni din post

Consiliul din vinerea celei de-a doua săptămâni din post s-a ocupat în principal de caracterul pseudo-epigrafic al lucrărilor cabalistice de cea mai mare importanţă şi de punctele lor de tangenţă cu Biserica Catolică, fără a ajunge la vreun rezultat anume care să pară potrivit pentru explicarea numelui Abulafia de pe tavanul Capelei Sixtine. În acest sens, padre Augustinus prezentă un document din timpul pontificatului lui Nicolae al III-lea, în care era vorba despre faptul că lui Abraham Abulafia i s-a smuls un text ocult, cât a stat în mănăstirea franciscană, un pamflet păcătos împotriva credinţei. Căutarea acestui pamflet nu a dat niciun rezultat şi atunci s-a presupus că a fost ars.

Această comunicare a pus de tot pe jar pe membrii Consiliului şi s-a discutat mai multe ore ce conţinut putea să aibă documentul adeptului ştiinţei oculte, iar Mario Lopez, subsecretar al Congregaţiei pentru Teologie a dat de înţeles că Michelangelo se bazează pe acest document şi că documentul trebuie că încă mai exista în secolul al XVI-lea şi că, prin urmare, nu exista niciun motiv pentru care să fi fost distrus, în orice caz, numele *Abulafia* nu a mai apărut în analele Vaticanului. După toate acestea, Consiliul s-a amânat pentru o dată nedeterminată, până când se prezentau noi rezultate.

*

Seara, Jellinek şi monseniorul Stickler se întâlniră după o lungă pauză, în locuinţa cardinalului, la un joc de şah; însă niciunul, nici altul nu păreau să fie prea concentraţi. Jocul s-a desfăşurat mecanic, mutare după mutare, fără rafinamentul şi eleganţa cu care erau obişnuiţi. Este clar că gândurile lor se învârteau în jurul altor lucruri.

— Gardă! spuse Stickler mai degrabă într-o doară, ameninţând regina albă cu tura sa după fix nouă mutări.

Cardinalul înţelese că fugea.

— Eu cred, îşi spuse într-un final părerea, că amândoi suntem cu mintea la acelaşi lucru.

— Da, răspunse Stickler, aşa pare.

— Dumneavoastră… şovăi Jellinek, dumneavoastră vă aflaţi în subordinea lui Bellini, monseniore?

— Cum adică în subordinea lui? Mă aflu de partea lui, dacă asta vreţi să spuneţi, şi asta din anumite motive.

Cardinalul îşi ridică privirile.

— Ştiţi, continuă Stickler, Vaticanul este imaginea unui stat în miniatură, cu guvern şi partide care se luptă între ele şi care coalizează unele cu altele şi aici există mai puternici şi mai puţin puternici, comozi şi incomozi, simpatii şi antipatii, dar mai ales există cei periculoşi şi cei care nu sunt periculoşi. Ar fi o greşeală să credem că în Vatican predomină smerenia. Am slujit pentru trei papi şi ştiu despre ce vorbesc. De la smerenie la nebunia păcatului nu este decât un mic pas şi lumea uită prea uşor că aceia care formează curia sunt oameni şi nu sfinţi.

— Bellini are vreun amestec? întrebă Jellinek direct.

Monseniorul tăcu o vreme şi apoi spuse:

— Am încredere în dumneavoastră, domnule cardinal, trebuie să am încredere în dumneavoastră tocmai pentru că, precum se pare, avem aceiaşi duşmani. Bellini se află în fruntea grupului care este convins că Ioan Paul I nu a murit deloc de moarte naturală şi care, împotriva tuturor indicaţiilor de la cel mai înalt nivel, continuă şi astăzi cercetările în acest caz. Este sigur că pachetul cu bunurile papei a fost gândit ca o ameninţare serioasă pentru ca dumneavoastră să vă încetaţi cercetările şi putem să considerăm ca dovadă în acest sens faptul că la moartea ultimului papă lucrurile nu au fost abordate în totalitate la modul corect.

— Cunoaşteţi numele celor implicaţi în acest complot? Ce interes puteau să aibă aceşti oameni să-l înlăture pe papă?

Monseniorul William Stickler îşi culcă regele pe tabla de joc, indicând astfel că el considera terminată această partidă. Se uită direct în ochii cardinalului şi spuse:

— Vă rog să nu spuneţi nimic despre asta, Eminenţă, dar pentru că acum suntem amândoi în aceeaşi barcă, vreau să vă spun tot ceea ce ştiu eu.

— Cascone? întrebă Jellinek

Monseniorul dădu din cap că da.

— Documentul care a dispărut într-un mod atât de misterios la moartea lui Ioan Paul I conţinea indicaţii precise referitoare la restructurarea curiei. Diverse posturi trebuiau reocupate, iar altele erau anulate. În capul modificărilor se aflau trei nume: cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone, directorul de la Instituto per le Opere Religiose, Phil Canisius şi Frantisek Kolletzki, subsecretarul Congregaţiei pentru învăţământul catolic. Vreau să vă spun aşa: Dacă Ioan Paul I nu şi-ar fi găsit sfârşitul în noaptea următoare, aceşti trei domni nu ar mai fi fost în funcţiile lor.

— Dar un cardinal secretar de stat poate fi revocat din funcţie atât de uşor?

— Nu există nicio lege şi nicio prevedere care să interzică acest lucru, chiar dacă asta nu s-a întâmplat de când lumea.

— Trebuie să recunosc că eu i-am considerat întotdeauna rivali pe Cascone şi pe Canisius.

— Asta şi sunt. Într-un anume sens amândoi sunt rivali şi sunt străini unul de altul. Cascone este un om de o înaltă educaţie, obişnuit să se bucure de statutul lui. Canisius este ţăran la origine şi a rămas ţăran până în ziua de azi. Vine de la periferia oraşului Chicago şi a vrut întotdeauna să devină cineva, însă în curie nu a ajuns mai sus de funcţia de episcop şi tocmai demnitatea aceasta episcopală îl deranjează. IOR-ul era destul de lipsit de importanţă atunci când l-a preluat, însă Canisius l-a transformat cu oarecare pricepere într-o instituţie financiară, numai cu intenţia de a juca un rol în finanţele de la cel mai înalt nivel. Are un asemenea instinct pentru bani, că ar vinde şi tiara papei în America, dacă ar fi lăsat s-o facă. Afacerile lui financiare l-au transformat pe Canisius într-un om important în curie, fireşte, spre neplăcerea cardinalului secretar de stat, care întruchipează prin persoana lui puterea lumească a Vaticanului. Eu cred că amândoi se urăsc în

adâncul sufletului, însă trebuie să existe un interes comun care îi face să păstreze secretul, înţelegeţi?

— Înţeleg. Iar Bellini este duşman cu Cascone, Kolletzki şi Canisius?

— Nu într-un mod explicit, Eminenţă. Bellini a fost primul din curie care a nutrit îndoiala că Ioan Paul I nu a murit de moarte naturală şi a exprimat acest lucru de multe ori. De aceea Cascone, Kolletzki şi Canisius îl evită pe Bellini. Dar mă evită mai ales pe mine. Şi asta pentru că bănuiesc că eu cunosc ceea ce conţineau documentele dispărute şi că ştiu că posturile acestor oameni au fost puse în discuţie. Eu cred că pentru aceştia trei a fost cel mai mare ghinion că papa m-a ales din nou de camerier.

— Sanctitatea Sa ştie de această poveste?

— Mi s-a impus să tac, Eminenţă, inclusiv în faţa dumneavoastră.

— Nu trebuie să răspundeţi, monseniore, însă pot să-mi imaginez.

În ziua următoare celei de-a treia duminici din post

În ziua următoare celei de-a treia duminici din post, cardinalul Jellinek făcu o descoperire terifiantă în Arhiva Secretă a Vaticanului.

Din motive pe care nici el singur nu le putea explica, nu se mai încumetase să calce în zona aceea din arhivă unde, cu exact trei săptămâni în urmă, întâlnise acel vizitator enigmatic. Deşi, de atunci nu-i mai dădea pace un gând vag, că i-a scăpat ceva, o simplă piesă de mozaic pentru imaginea de ansamblu, dar care se putea dovedi fundamentală pentru rezolvarea acestui puzzle. Totuşi, într-un mod sau altul, ultima discuţie cu monseniorul Stickler îi întărise curajul şi îşi spuse că picioarele pe care le văzuse în bibliotecă au fost într-adevăr picioarele unui musafir nepoftit şi nu ale unui duh, precum solul funest care îi adusese pachetul cu ochelarii şi papucii cei roşii. Nu un agent supranatural, ci unul pământesc, angajat. Şi chiar halucinaţia pe care o trăise în bibliotecă îi părea acum mai degrabă o urmare a încordării nervoase decât o manifestare a unei instanţe superioare.

Şi astfel, oscilând între explicaţia raţională şi teama iraţională, începu să păşească încet, dar apăsat, prin catacombele bibliotecii.

Îi căzu sub priviri mai întâi volumul foarte vechi, legat în piele, pentru că era pe jumătate scos în afară de pe raft, ca şi când l-ar fi pus cineva la loc în mare grabă. Totuşi, când îl luă în mână, văzu acum la lumină că literele imprimate cu matriţa, al căror aur se dusese deja şi care erau în parte înnegrite de timp, formau acelaşi lucru care apăruse în viziunea lui: *LIBER HIEREMIAS*.

Nu exista, martor era Dumnezeu, niciun motiv ca această carte a profetului să fie păstrată în Arhiva Secretă. Jellinek îi ştia aproape pe de rost începutul: „Cuvintele lui Ieremia, fiul

lui Hilchia, unul din preoţii din Anatot, din ţara lui Beniamin. Cuvântul Domnului i-a vorbit pe vremea lui Iosia, fiul lui Amon, împăratul lui Iuda, în al treisprezecelea an al domniei lui…” Totuşi, spre uimirea lui, conţinutul acestei cărţi era altul. Dedesubtul paginii de gardă – *Cartea lui Ieremia* – se afla o a doua, pe care era scris: *Cartea Semnelor,* fără a menţiona autorul. Prima pagină cu text din carte era ruptă, partea de sus lipsea în totalitate, însă ceea ce era scris nu aducea cu vorbele lui Ieremia, ci erau întru totul diferite: „Am spus: mă aflu aici, asta se putea citi de acolo, şi apoi El mi-a arătat calea cea dreaptă, m-a deşteptat din somn şi m-a inspirat să scriu ceva nou. Nu am mai trăit niciodată ceva atât de puternic şi mi-am întărit voinţa şi am îndrăznit să mă ridic deasupra puterii mele de înţelegere. Au spus că sunt eretic şi necredincios pentru că am hotărât să îi servesc Domnului în adevăr şi nu precum cei ce caută calea în întuneric. Pierduţi fiind în abis, ei şi cei de o seamă cu ei ar fi fost fericiţi să mă amestece în trufia şi în intrigile lor întunecoase. Dar Dumnezeu a făcut ca eu să nu schimb calea cea adevărată pe cea greşită”.

Cuvinte ciudat profetice, dar nu cuvintele profetului Ieremia, care spune pe aceeaşi temă: „Cuvântul Domnului mi-a vorbit astfel: «Mai bine înainte ca să te fi întocmit în pântecele mamei tale, te cunoşteam, şi mai înainte ca să fi ieşit tu din pântecele ei, Eu te pusesem de-o parte, şi te făcusem proroc al neamurilor»”.

Dacă toate acestea păreau să nu aibă nicio legătură, cu atât mai mult îl tulbură pe cardinal următoarea descoperire. Între paginile smulse şi roase de atâta citit se afla o scrisoare semnată „Pio Segoni OSB“. Dură ceva vreme până când Jellinek să înţeleagă urmările prezenţei acestei epistole, chiar înainte de a fi citit scrisoarea. Padre Pio! De fapt, trebuie că Pio a fost necunoscutul pe care îl surprinsese în ultima duminică înainte de post. Probabil că reuşise să intre cu cheia de rezervă, pe care o păstra în calitatea sa de director al Arhivei Vaticanului. Cardinalul era uluit.

Citi scrisoarea:

> Oricine ar fi cel care a descoperit această urmă în acest loc trebuie să ştie că are indicii spre aflarea secretului. Acela trebuie să ştie însă şi că, dacă este fidel credinţei Sfintei Biserici, încă mai este timp de aici încolo să se întoarcă din drum şi să oprească toate cercetările, înainte de a fi prea târziu. Mie, Pio Segoni, Dumnezeu mi-a hărăzit povara insuportabilă de a trăi ştiind aceste lucruri. Aşa ceva nu pot. Atotputernicul poate mă va ierta. Pio Segoni OSB.

Jellinek puse scrisoarea înapoi în carte şi alergă spre uşă, strângându-şi descoperirea cu amândouă mâinile.

— Augustinus, strigă el, veniţi repede!

Augustinus apăru de undeva din arhivă. Fără să scoată o vorbă, cardinalul puse volumul legat în piele pe pupitru, în faţa lui Augustinus, apoi îl deschise şi îi întinse arhivarului scrisoarea. Acesta citi; apoi spuse cu un glas pierit:

— Sfântă Fecioară!

— Am găsit scrisoarea ascunsă în această carte, spuse Jellinek. Ce are de-a face Pio cu inscripţia din Capela Sixtină? replică Augustus cu privirile pe semnătură.

— Cartea lui Ieremia nu este cartea lui Ieremia, această carte bizară are numai pagina de titlu din acest text. Răsfoiţi-o puţin.

Augustinus se supuse cererii.

— *Cartea Semnelor?*

Părintele se uită la Jellinek.

— Vă spune ceva asta?

— Desigur, Eminenţă. *Cartea Semnelor* vine de la Abulafia. În ebraică se numeşte *Sefer ha-'oth* şi a fost înregistrată în anul 1288. Trebuie că a fost scrisă după ciudata întâlnire cu papa Nicolae al III-lea.

— Decedatul padre Pio avea în buzunar un bilet cu codul de înregistrare al papei Nicolae. L-am văzut cu ochii mei.

— Nu s-ar spune că asta ne-ar putea ajuta la lămurirea

situaţiei.

Augustinus trecu peste carte cu palma, apoi apucă paginile între degetul cel mare şi arătătorul mâinii stângi şi le lăsă să alunece printre degete.

— Dacă este într-adevăr vorba despre această carte, chestiunea mi se pare încurcată din două motive. Probabil că există mai multe exemplare din *Cartea Semnelor,* acesta fiind doar unul dintre exemplare. Cu siguranţă că ne-am putea lămuri doar prin compararea tuturor exemplarelor luate separat şi nu ştiu dacă aceasta ne-ar ajuta să progresăm.

— Dar trebuie să existe un sens totuşi, în faptul că padre Pio a văzut în această carte cheia şi poarta de acces spre inscripţia sixtină!

— Dar ce sens? Unde se poate afla dezlegarea?

Cardinalul îşi pocni palmele îngândurat:

— Acest Michelangelo a fost un diavol, şuieră el, un diavol!

— Eminenţă, începu Augustinus timid, precum se pare, am ajuns cu cercetările noastre într-un loc din care putem merge mai departe, dar în care putem foarte bine să ne oprim din lucru. Poate că ar trebui să urmăm sfatul răposatului padre şi să renunţăm, poate că ar trebui să lăsăm totul în linişte în acest punct şi să anunţăm că florentinul a dorit doar să defăimeze Biserica prin referirea sa la cabalistul Abraham Abulafia şi că a vrut să se răzbune pentru nedreptatea pe care i-au făcut-o papii.

Jellinek îl întrerupse pe padre:

— Frate întru Hristos, acesta ar fi drumul greşit; pentru că puteţi să fiţi sigur: Dacă ne oprim din cercetările noastre, alţii au să preia această muncă şi se vor apuca să caute adevăratul secret şi odată şi odată adevărul va ieşi la lumină.

Augustinus încuviinţă din cap. Se întreba dacă ar fi fost bine să-i spună cardinalului despre dezvăluirea abatelui din pivniţa Oratorium-ului. Exista cumva vreo întrepătrundere? Dar chiar în clipa următoare renunţă la gând, orice legătură între Michelangelo şi nazişti i se păru într-adevăr absurdă.

— Vă îndoiţi de vorbele mele, padre? îl chestionă Jellinek.

— O, nu, desigur că nu! replică Augustinus, dar mă

copleşeşte teama când mă gândesc la viitor.

Cândva între cea de-a treia duminică din post şi cea de-a patra

Timpul părea că s-a oprit în loc în biblioteca Oratoriumului: de-abia dacă se schimbase ceva, iar fratele Benno era sigur că aici nu se va schimba nimic nici pe viitor. Fratele Benno era foarte activ, căuta coduri în arhivă, răsfoia cărţile şi făcea însemnări. În cele din urmă, se duse direct la un corp de bibliotecă, sigur că va găsi ceea ce căuta şi se opri.

— Frate întru Hristos, îl strigă pe un bibliotecar care trecea pe acolo, aici, în locul acesta, s-a schimbat ceva, aici era un alt domeniu.

— Eu nu cunosc aşa ceva, replică cel căruia i se adresase. În orice caz nu-mi amintesc de nicio modificare în această bibliotecă şi sunt aici de mai bine de zece ani.

— Frate, îi spuse Benno zâmbind, am lucrat aici acum patruzeci de ani şi în acest loc se aflau *buste* cu materiale despre Michelangelo. Erau nişte documente foarte interesante.

— *Buste* despre Michelangelo?!

Fratele strigă după un al doilea frate, acesta după al treilea şi, în cele din urmă, trei călugări ajunseră să stea clătinând din cap în faţa raftului unde erau expuse acum cărţile de rugăciune din secolul al XVIII-lea. Un frate scoase una dintre cărţi, o deschise şi citi titlul interminabil: *Theologia Moralis Universa ad mentem praecipuorum Theologorum et Canonistarum per Casus Practicos exposita a Reverendissimo ac Amplissimo D. Leonardo Jansen, Ordinis Praemonstratensis.* Nu, spuse el. Nu am văzut niciun document despre Michelangelo pe acest raft.

La cina din refector, oaspetele a stat, după cum era obiceiul mănăstiresc, lângă abate, iar Odilo îl întrebă cum progresa cu lucrul şi dacă găsise ceea ce căuta.

Benno îi răspunse că are greutăţi în a se orienta, chiar dacă reţinuse exact sistemul din biblioteca mănăstirească. Exact obiectul pe care îl căuta nu mai era la locul lui, ori, după cum

se părea, chiar dispăruse.

Vorbele oaspetelui părură că trezesc curiozitatea abatelui. Pentru el ar fi fost o onoare, spuse el plecându-se uşor, să îi poată fi de ajutor celui care făcea cercetările. De fapt dorea să ştie ceea ce caută fratele.

Benno îi răspunse că odată, pe când se afla în Roma, se ocupase cu aspecte referitoare la frescele capelei Sixtine şi că în această mănăstire fuseseră depozitate documente importante din vremea în care au luat naştere aceste picturi.

Abatele dădu din cap mirat şi îşi exprimă mirarea că aceste materiale puteau fi păstrate exclusiv în acest Oratorium.

Explicaţia, replică fratele Benno, era simplă şi evidentă: Ascanio Condivi, elev şi confident al lui Michelangelo, dorise să păstreze numeroase documente şi scrisori ale maestrului său departe de ochii străini şi, pentru că era prieten cu abatele de atunci al Oratorium-ului, a găsit că aici era cel mai sigur loc pentru depozitare.

Abatele tăcu, păru că stă şi se gândeşte; după ceva vreme spuse că îşi aminteşte vag că acum mulţi ani parcă l-a întrebat un preot de ceva *buste* de-ale lui Michelangelo.

Fratele Benno dădu la o parte farfuria din faţa sa şi se uită la abate. Părea tulburat şi se repezi la gazdă să îşi amintească numele acestui preot şi de unde venea.

Era mult de atunci, aprecie abatele Odilo, era pe vremea penultimului, ba nu, chiar a ultimului papă. Fratele trebuie să înţeleagă că nu dăduse nicio importanţă problemei, dar, dacă îşi amintea corect, preotul susţinea că era nevoie de *buste* la Vatican. Mai mult de atât nu-i rămăsese în memorie.

În timp ce doi fraţi strângeau farfuriile de pe masă, abatele îl întrebă şovăitor pe fratele Benno dacă nu doreşte să se întoarcă acasă, acum că nu găsise ceea ce căuta, însă acesta îl rugă să îl mai îndatoreze doar câteva zile cu ospitalitatea Oratorium-ului.

Abatele încuviinţă, dar fratele Benno simţea că prezenţa sa nu este foarte dorită aici şi că, cu cât pleacă mai repede, cu atât e mai bine.

Prima zi după a patra duminică din post şi dimineaţa următoare

Carefinalul Jellinek citea scrisoarea a nu ştiu câta oară:

> Eminenţă, confuziile în legătură cu descoperirea din Capela Sixtină mă forţează să vă comunic că eu aş putea, probabil, să vă ofer un indiciu. Vă rog să mă sunaţi.
>
> Antonio Adelman, *Presidente*

Ce dorea bancherul de la el? Cum ar fi putut el să ajute în această problemă? În situaţia actuală, cardinalul trebuia să urmeze orice pistă, oricât de incredibilă ar fi părut. De la o vreme avea sentimentul că bate pasul pe loc. Uneori credea că se află în faţa unui zid de ceaţă, aproape de adevărul pe care nu îl putea zări. Gândurile sale se învârteau în cerc şi, deşi simţea că dăduse de o urmă, nu progresa deloc. Iar această carte pe care o găsise, desigur că era fascinantă, dar ce avea ea de-a face cu Michelangelo?

Jellinek îl puse pe secretarul său să îi aducă maşina; dorea să meargă în Munţii Albani. Poate că nu era cel mai potrivit moment, dar speranţa se hrăneşte cu răbdare. Secretarul se întoarse şi îşi exprimă părerea că nu era bine ca Eminenţa să iasă din *Officium* pe la intrarea din faţă; o gloată de ziarişti pusese stăpânise pe poartă. Prin urmare, cardinalul rugă ca Fiatul albastru să vină prin intrarea din spate. În zadar, după cum se dovedi; căci atunci când cardinalul ajunse în stradă, fu imediat înconjurat de ceva mai mult de zece reporteri. Se repezeau să vorbească cu el şi îi ţineau în faţă microfonul.

— De ce Vaticanul nu face niciun comentariu referitor la descoperire?

— Când poate fi fotografiată inscripţia?

— În spatele inscripţiei se află un cod secret?

— Ce a vrut să spună Michelangelo cu această scriere?
— A fost Michelangelo duşman al Bisericii?
— Ce se va întâmpla cu frescele?
— Se continuă restaurarea?

Cardinalul încercă să-şi croiască drum prin mulţime şi răspunse că nu are nimic de spus şi nu face niciun comentariu; toate întrebările fiind de competenţa biroului de presă al Vaticanului. Cu greu reuşi secretarul să închidă portiera după Jellinek şi după aceea demară imediat. Mai auzi numai cum strigau după el:

— Vom afla totul. Nu puteţi să ascundeţi nimic, Eminenţă. Nici măcar *specialissimo modo!*

Conveniseră, telefonic, asupra acestei după-amieze în Nemi, pitoreasca localitate de deasupra lacului cu acelaşi nume din Munţii Albani. Localul menit acestei întâlniri se numea Specchio di Diana. Într-o încăpere liniştită de la primul etaj, unde se păstra într-o vitrină cartea de oaspeţi a localului, legată în piele, chiar şi Johann Wolfgang von Goethe îşi imortalizase aici numele, se întâlniră pentru prima dată cardinalul şi bancherul. Se ştiau după nume.

Antonio Adelman, preşedinte al Băncii Unione din Roma, era un bărbat trecut de şaizeci de ani, încărunţit înainte de vreme, cu trăsături fine şi cu o privire vie şi inteligentă.

— Sunt sigur că v-aţi mirat, începu el imediat, când v-am rugat să purtăm această discuţie, Eminenţă. Însă, de când am auzit de problema care vă preocupă, m-am tot gândit dacă nu aş putea să vă ofer măcar o piesă din acest puzzle, pentru ca misterul să fie elucidat.

Chelnerul cu şorţ alb, lung, îi servi cu vin de Nemi în carafe înalte.

— Aţi găsit în mine un interlocutor interesat, replică Jellinek, cu toate că – sau tocmai pentru că – am stat să mă gândesc ce indiciu ar putea să vină din partea dumneavoastră. Vă ascult!

— Eminenţă, începu bancherul ceremonios, pentru cazul în care nu ştiaţi deja, vă rog aflaţi că eu sunt evreu. Istorisirea pe care intenţionez să v-o spun se bazează numai şi numai pe

acest lucru.

— Şi ce are acest lucru de-a face cu Michelangelo, *Signore?*

— Este o poveste lungă şi încurcată. Şi de aceea trebuie să o luăm de la Adam.

Cei doi ciocniră paharele şi băură.

— Ştiţi, Eminenţă, după căderea lui Mussolini şi după semnarea acordului de pace cu aliaţii, germanii au ocupat Roma în septembrie 1943. În acelaşi timp americanii debarcau în sudul ţării, la Salerno. La Roma domnea teroarea, mai ales printre cei opt mii de evrei din oraş. Eu eram pe atunci tânăr şi eram ucenic la banca tatălui meu. Părinţii mei se temeau că evreii din Roma puteau păţi acelaşi lucru ca şi evreii din Praga şi din această pricină tatăl meu spunea că, dacă reuşim să rezistăm primele trei zile, avem o şansă. În seara de 10 septembrie, n-am să uit niciodată ziua aceea, ne-am furişat toţi trei, tatăl meu, mama şi cu mine, din locuinţa noastră în garajul unui prieten de-al tatei care nu era evreu şi ne-am ascuns într-o furgonetă veche. Noaptea trăgeam cu urechea la fiecare pas, la fiecare zgomot, mereu cu teama că vom fi descoperiţi. După trei zile am îndrăznit pentru prima dată să ies din ascunzătoarea noastră pentru că foamea îmi dădea ghes şi am aflat că naziştii intenţionau să-i lase în pace pe evrei în schimbul unei tone de aur.

— Am auzit despre asta, spuse Jellinek. Se zice că au adunat numai jumătate şi că au încercat să împrumute de la papă jumătatea rămasă.

— Nu a fost simplu să adune atâţia bani, pentru că cei mai mulţi evrei bogaţi fugiseră deja. Unul dintre tovarăşii noştri de credinţă s-a adresat abatelui Oratorium-ului, care îi era prieten şi l-a rugat să îi procure din Vatican aurul care lipsea. Papa a fost de acord să ofere aurul cu titlu de împrumut. Pe 28 septembrie ne-am prezentat cu câteva maşini personale în faţa sediului central al Gestapo-ului din Via Tasso şi am livrat aurul. După îndeplinirea acestei cerinţe, evreii din Roma au crezut că sunt în siguranţă. Dar aici au greşit. S-au făcut percheziţii, naziştii ne-au prădat sinagogile de opere de artă şi, cu aceeaşi ocazie, le-a picat în mână şi o listă cu adrese ale

comunităţii noastre. Câteva zile mai târziu, pe la două noaptea, am auzit nişte bătăi puternice la intrare. Vecinul nostru ne-a spus:

— Vin nemţii cu camionul!

Am fugit din nou în garajul care ne servise deja o dată drept adăpost. Trei zile am stat ascunşi, iar în cea de-a treia zi tatăl meu a ieşit să aducă din locuinţă câteva lucruri importante. Nu s-a mai întors niciodată. Mai târziu am auzit că în ziua următoare a plecat din gara Tiburtina un tren cu mii de evrei, având destinaţia Germania.

Jellinek tăcea tulburat.

— Roma, continuă Adelman, este un oraş mare şi încurcat şi cei mai mulţi dintre membrii comunităţii noastre au putut să se ascundă pe undeva în biserici şi mănăstiri, unii au găsit refugiu chiar în Vatican. Eu însumi am supravieţuit împreună cu mama în Oratorium-ul de pe Aventin. Eminenţă, fireşte că acum vă întrebaţi: ce au de-a face toate astea cu misterioasa inscripţie de pe tavanul Capelei Sixtine? Dar povestea nu este total lipsită de ironie: în acelaşi Oratorium în care noi, evreii, am găsit refugiu în timpul stăpânirii naziste, după terminarea războiului şi-au găsit refugiu foştii membri SS. Desigur că am aflat toate acestea mult mai târziu. Organizaţia foştilor membri SS, ODESSA, a folosit Oratorium-ul de pe Aventin drept rampă de lansare pentru emigrarea liderilor acesteia.

— Asta n-o mai cred! strigă cardinalul Jellinek. Pur şi simplu nu pot să cred.

— Ştiu că sună incredibil, domnule cardinal, dar aşa este. Afacerea s-a desfăşurat sub patronajul celor sus-puşi, era cunoscut până şi în Vatican.

— Chiar vă daţi seama ce spuneţi?

Jellinek se enervase.

— Vreţi să afirmaţi cu toată seriozitatea că Biserica Catolică i-a sprijinit pe criminalii naziști să fugă în străinătate şi papa ştia despre asta?

— Nu de bunăvoie, Eminenţă, nu fără a fi siliţi. Şi cu asta revin la temă: Circula pe atunci zvonul că naziştii deţin ceva important împotriva Bisericii, ceva atât de devastator, încât

Bisericii nu i-ar rămâne altceva decât să se plece solicitărilor ODESSA. Şi în legătură cu asta se pomenea numele Michelangelo. Era, aşa se spunea, un lucru care avea de-a face cu Michelangelo.

Cardinalul se uită în paharul de vin din faţa sa, de pe masă. Părea că înlemnise. Tăcură amândoi câteva momente şi apoi Jellinek spuse, vorbele lui fiind o bolboroseală neatentă:

— Dacă înţeleg eu bine de la dumneavoastră… asta ar însemna… pur şi simplu nu pot să-mi imaginez aşa ceva… Dumnezeule, dacă aţi avea dreptate, asta ar însemna că naziştii s-au folosit de Michelangelo. Dumnezeule mare, Michelangelo este mort de patru sute de ani! Cum să fie folosit Michelangelo ca motiv de şantaj? Ce rău puteau ei să facă Bisericii?

— Tocmai asta e, replică Adelman şi continuă: Trebuie să înţelegeţi, Eminenţă, şi să situaţi momentul în care am aflat eu această incredibilă tărăşenie acum douăzeci de ani. Şi mie mi s-a părut totul atât de monstruos, încât nu m-am mai gândit la asta. Trăsesem o linie sub lucrurile care se întâmplaseră în trecut. Şi nici nu mai doream să mi se amintească de acele vremuri nefericite. Dar acum, când am aflat de inscripţia lui Michelangelo, mi-a venit în minte povestea pe care o auzisem atunci de la abatele cel bătrân al Oratorium-ului. M-am gândit că poate vă ajut să progresaţi cu cercetarea. Asta nu se întâmplă total dezinteresat. Eu sunt bancher şi fac afaceri cu banca Vaticanului şi nu îmi doresc nimic mai mult decât rezolvarea cât mai grabnică a problemei; pentru că afacerile bancare necesită linişte, vremurile tulburi nu sunt niciodată bune pentru afaceri, dacă înţelegeţi ce vreau să spun.

— Înţeleg, spuse cardinalul Jellinek absent, vremurile tulburi nu sunt niciodată bune pentru afaceri.

După această discuţie, Jellinek nu mai fu în stare să gândească limpede. Cei doi se despărţiră, iar cardinalul se aşeză pe bancheta din spate a Fiatului său albastru închis.

— Acasă! îi spuse el şoferului şi tăcu tot restul drumului, cum de altfel nu-i stătea în fire.

Se întuneca şi Cetatea Eternă din faţa lor. Pe câmpie, în

depărtare, luminile oraşului începeau să strălucească. Jellinek se gândea la avertismentul lui Pio, care spunea să înceteze cercetările cât mai era timp, dar chiar în clipa următoare îl cuprinse mânia, pornită împotriva propriei laşităţi şi-şi strânse pumnii atât de tare încât începură să-l doară. *Trebuia* să dezlege acest mister şi *voia* să o facă.

*

În acest timp, padre Augustinus se apleca deasupra ciudatei Cărţi a lui Ieremia în care se ascundea *Cartea Semnelor* a lui Abulafia. Se uita la codul de înregistrare şi dădea din cap. Codul era cu mult mai tânăr decât cartea, trebuie că fusese aranjată în arhivă de-abia după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial. Dar ce căuta în Arhiva Secretă la acel moment? Augustinus se străduia să citească scrisul cel mic al traducerii în latină.

> Eu, cel neînsemnatul, eu, neştiutul, am cercetat cu inima spre calea creşterii spirituale şi am găsit astfel trei feluri de cunoaştere prin care se progresează: cea ştiută de toţi, cea filozofică şi cea cabalistică. Drumul cel ştiut de toţi este bătut de asceţi, care se folosesc de toate artificiile posibile pentru a-şi scoate din suflete toate imaginile lumii apropiate. Când o imagine din lumea imaterială intră în sufletul lor, atunci imaginaţia lor se dezvoltă atât de mult, încât pot să prezică şi astfel cad într-o stare de transă.
>
> Modul filozofic se bazează pe dobândirea de cunoştinţe din ştiinţă, apoi se fac analogii cu ştiinţele naturii şi în cele din urmă cu teologia, pentru a contura un centru. În acest mod, cunoscătorul ajunge conştient că anumite lucruri din profeţii sunt împlinite şi crede că provin din dezvoltarea şi adâncirea înţelegerii omeneşti. Însă, de fapt, literele sunt cele care îl influenţează, cu traiectoria lor, pe cel ce e cufundat în gânduri şi în propria fantezie. Dar dacă ar fi să îmi puneţi

> întrebarea cea grea: de ce rostim literele şi le mişcăm şi încercăm să obţinem efecte cu ele, răspunsul se află pe cea de-a treia cale, care este cauza spiritualizării şi vreau să vă spun aici ce am aflat din această cale.

Augustinus citea avid. Ochii lui urmăreau pagină cu pagină rândurile cu scris mic, care era atât de dificil de descifrat şi astfel uită de-a binelea care era ţinta căutării sale.

Dumnezeu îmi este martor, scria Abulafia, că eu mă simţeam mai sigur pe credinţa evreiască şi pe ceea ce învăţasem deja din Tora şi din Talmud. Dar ceea ce îmi oferiseră profesorii mei pe căi filozofice nu îmi ajungea şi asta până când am întâlnit un om al lui Dumnezeu, unul din rândurile cunoscătorilor, un cabalist cu ştiinţa strămoşească a trecutului, ştiinţă înălţătoare şi terifiantă în acelaşi timp, după cum spune credinţa de care aparţine fiecare. El m-a învăţat metoda permutaţiilor şi a combinaţiilor de litere, mistica cifrelor şi mi-a poruncit să zăbovesc un timp deasupra lor. Iar o dată mi-a vorbit despre cărţile care sunt scrise în combinaţii de litere întru totul neinteligibile şi din cifre mistice, care pot fi înţelese numai de către iniţiaţi şi pe care un muritor de rând nu le-ar putea niciodată pricepe, pentru că aceste cărţi nu sunt menite pentru ei. Puţin mai târziu şi-a regretat fapta, mijlocul lui de a mă ademeni, de a mă îndemna către extaze mai înalte. Mi-a spus că sunt prost şi netot şi a încercat să mă excludă; dar, fiind atras de miile lui de secrete, l-am urmat noapte şi zi şi mi-am dat seama că în interiorul fiinţei mele se întâmplau lucruri ciudate. Am dormit ca un câine în faţa uşii lui, până când s-a milostivit de mine şi a acceptat să aibă o discuţie profundă cu mine, şi aşa am aflat eu că se cer trei teste înainte ca iniţiatul să îmi transmită tot ce ştia. Însă testele, avertiză el, impuneau tăcerea absolută, un soi de probă de foc şi nu vreau să vorbesc despre asta. Dar nu vreau să păstrez tăcerea despre lucrurile care îi privesc pe papă şi pe biserica sa şi mi-am făgăduit să răscolesc totul şi să spun că Luca, evanghelistul,

minte! Fie cu intenţie vinovată, sau doar ca să nu se ştie prea multe, nu ştiu să spun. Însă aici se spune *expressis verbis că…*

Augustinus dădu pagina, dar încheierea lipsea. Într-adevăr, bibliotecarul constată că pagina care urma fusese ruptă din carte. Augustinus răsfoi pagină cu pagină, cu speranţa că va găsi pagina lipsă, însă atunci când ajunse la capătul cărţii, trebui să recunoască faptul că cineva, cândva, pusese mâna pe carte şi îndepărtase adevăratul secret al acestei cărţi.

Padre îşi trecu palma peste frunte şi peste ochi, ca şi cum ar fi vrut să-şi şteargă oboseala de pe faţă. Apoi se ridică în picioare şi se plimbă încet prin faţa biroului pentru citit. Paşii îi răsunau în arhiva goală. Ţinându-şi mâinile după obiceiul călugăresc, ascunse în mânecile rasei sale, recapitula ceea ce citise şi din care multe îi rămăseseră nelămurite şi se gândi mult timp la pasajul în care se spune că Luca, evanghelistul, minţea. Ce dorea să spună Abulafia cu această afirmaţie?

Luca fusese unul dintre creştinii proveniţi din păgâni în vremurile timpurii, fiind colaborator al apostolului Pavel, ale cărui fapte le-a imortalizat mai târziu în povestirile despre apostoli. Nici nu a scris prima evanghelie: aceasta era, după cum se ştie, a lui Marcu, a cărui povestire a luat naştere la vreo şaizeci de ani după Hristos şi pe care Luca şi Matei au folosit-o drept izvor, în timp ce ultima evanghelie, cea a lui Ioan abia dacă se suprapune cu celelalte. Toate evangheliile spun aceeaşi istorie a vieţii şi morţii lui Isus, dar şi despre învierea Domnului, chiar dacă în moduri diferite. La ce putea să se refere Abulafia când îl indica numai pe Luca dintre toţi ca fiind mincinos? În acest punct, padre Augustinus se împotmoli în gândurile proprii.

Ca să se poată apropia de rezolvare, padre vedea numai o singură posibilitate: aceea de a mai găsi o a doua carte. Tirajele erau, pe atunci, atât de mici, încât de cele mai multe ori se primea un singur exemplar. La asta se adăuga şi faptul că o carte cabalistă precum aceasta intra într-o bibliotecă bisericească fără prea multe înregistrări.

În dimineaţa zilei următoare, padre Augustinus se întâlni cu

cardinalul Jellinek. Dar, în vreme ce cardinalul nu îi spunea nimic nou părintelui, Jellinek era uimit de lipsa paginii decisive. Dar ceea ce niciunul dintre ei nu putea să înţeleagă, era modul în care se puteau lega toate aceste lucruri.

— Uneori, îşi spuse părerea Jellinek, suntem pe punctul de a scoate la lumină secretul lui Michelangelo; dar chiar în momentul acesta încep să mă îndoiesc că vom reuşi vreodată să dăm de urmă acestei blasfemii.

De Sărbătoarea Sfântufui Iosif

Fratele Benno căută dis-de-dimineaţă Oficiul de Pelerinaj dintre colonadele Vaticanului. Dorea să-i vorbească papei. Preotul secretar îl amână pentru miercuri, pentru că această zi era una de audienţă generală, dar în cadrul acestei audienţe nu era posibil să discute personal cu Sfântul Părinte. Nici măcar în cazul celor din cadrul Bisericii sau al călugărilor nu se făcea vreo excepţie.

— Dar chiar trebuie să vorbesc cu Sanctitatea Sa! strigă fratele Benno enervat. Chestiunea este de importanţă majoră.

— Atunci prezentaţi-vă problema în scris!

— În scris? Imposibil, replică Benno, această problemă trebuie luată la cunoştinţă numai de către papă!

Preotul secretar îl măsură pe interlocutor din cap până în picioare, dar înainte de a mai apuca să spună ceva, Benno zise:

— Este vorba despre descoperirea din Capela Sixtină.

— Responsabil cu această problemă este profesorul Pavanetto, directorul general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului, sau chiar cardinalul Jellinek, el dirijează cercetările.

— Ascultaţi, o luă de la capăt fratele Benno, trebuie să vorbesc neapărat cu Sanctitatea Sa, papa! E o chestiune foarte importantă. Cu ani în urmă am vorbit fără nicio problemă cu papa Ioan Paul I şi pentru asta nu a fost nevoie decât de un telefon; de ce ar trebui să fie asta o problemă astăzi?

— Vă voi anunţa prezenţa la secretariatul Congregaţiei teologice. Poate că vă poate primi cardinalul Jellinek şi atunci veţi putea să vă exprimaţi dorinţele.

— Dorinţele?

Fratele Benno râse amar.

Secretarul cardinalului îl amână pe fratele Benno pe săptămâna următoare. Aceasta era cea mai apropiată dată posibilă, pentru a vorbi cardinalului Jellinek.

Benno insistă asupra importanţei informaţiilor sale.

— Ah, ştiţi, replică secretarul, la momentul actual cete întregi de istorici ai artei solicită întâlniri şi fiecare crede că deţine rezolvarea, dar până la urmă niciunul nu vine cu ceva nou. Cei mai mulţi vor să se distingă prin teoriile lor şi vor ca numele lor să fie pomenit în discuţii. Să nu mi-o luaţi în nume de rău, frate Benno. În ceea ce priveşte întâlnirea, săptămâna viitoare, probabil.

Fratele Benno mulţumi politicos şi plecă din Sfântul Oficiu pe acelaşi drum pe care venise.

În lunea de după a cincea duminică din post

În lunea de după a cincea duminică din post Consiliul se întruni într-o nouă şedinţă. Pe masa cea mare şi ovală de şedinţă se afla *Cartea Semnelor* în coperta *Cărţii lui Ieremia.*

După începerea şedinţei, invocarea Sfântului Duh, Eminentissimii şi Reverendissimii domni cardinali şi episcopi, preaînalţii monseniori şi călugări îl asaltară pe cardinalul Jellinek cu întrebări despre locul unde fusese găsită *Cartea Semnelor,* iar cardinalul spuse că îi căzuse în Arhiva Secretă sub ochi o carte care nu avea ce căuta acolo pentru că nu ar fi trebuit ţinută secretă, *Cartea lui Ieremia.* La o privire mai atentă, s-a dovedit că din *Cartea lui Ieremia* nu existau decât coperta şi câteva pagini şi că aceasta ascundea o carte ieşită de sub pana cabalistului Abulafia.

Întreruperea sonoră a cardinalului Giuseppe Bellini:

— Acel Abulafia care este imortalizat pe bolta sixtină?

— Acelaşi Abulafia pentru care papa Nicolae al III-lea a dat poruncă să fie ars.

— Atunci nu s-a pierdut deloc. Cei prezenţi vorbeau agitaţi unii cu alţii, amestecat, iar Pio Luigi Zalba de la Slujitorii Mariei îşi făcu de mai multe ori cruce. Jellinek avea o privire neajutorată.

— Cum aş putea să vă explic, începu el ceremonios. După cum se pare, pagina esenţială din această carte a dispărut. Lipseşte, a fost ruptă.

Atunci începu să strige cardinalul Bellini că el considera totul un joc aranjat dinainte, că unii membri ai Consiliului ştiau de mult rezolvarea secretului şi chiar dacă această rezolvare era îngrozitoare şi de nesuportat pentru credinţă şi trebuia să fie ascunsă din faţa credincioşilor, membrii acestui Consiliu aveau tot dreptul de a şti ce se află în spate.

Jellinek continuă, impulsiv:

— Dacă dumneavoastră, frate întru Hristos, vreţi să spuneţi cu asta că eu am fost cel care a scos pagina, atunci resping cu maximă vehemenţă această supoziţie. În calitate de prefect al acestui Consiliu, nu îmi doresc nimic mai mult decât lămurirea situaţiei. Şi ce interes aş putea avea să muşamalizez adevărata rezolvare?

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone îl invită pe Bellini să fie cumpătat şi veni cu ideea că paginile care lipsesc din *Cartea Semnelor* nu ar fi de o importanţă chiar atât de mare şi nici nu s-ar afla în ele rezolvarea problemei.

— Nu ne-a prezentat padre Augustinus data trecută un pergament în care se spunea că lui Abulafia evreul i s-a luat un text secret, domnule cardinal? Nu este cu mult mai probabil ca acest text să fi fost distrus acum mult timp?

Iar cardinalul Frantisek Kolletzki, subsecretar al Congregaţiei pentru Învăţământul Catolic, obiectă:

— O carte ca asta, a misticului evreu, nu a existat doar într-un singur exemplar. Pentru o persoană ca padre Augustinus nu ar trebui să fie greu să procure un alt exemplar din vreo bibliotecă din lume.

— Până în acest punct, replică Augustinus, toate încercările au dat greş. Nicio *Carte a Semnelor* nu se găseşte pe nicăieri arhivată.

— Pentru că este o carte evreiască! Ar trebui să ne interesăm la bibliotecile evreieşti.

Fără să bage în seamă discuţia, cardinalul Jellinek se ridică, scoase o scrisoare din sutană o ridică şi spuse:

— În locul paginii care lipseşte din *Cartea Semnelor* am găsit această scrisoare. Provine de la cineva pe care îl ştim cu toţii, de la Pio Segoni, Dumnezeu să se milostivească de sufletul lui.

Se făcu dintr-odată linişte. Toţi se uitau fix la singura foaie de hârtie din mâinile cardinalului. Acesta citea încet, cu pauze scurte între cuvinte, avertismentul benedictinului care cerea să înceteze cercetările în acel punct, până nu era prea târziu.

— *Pio* ştia tot, el ştia tot! spuse cardinalul Bellini încet. Dumnezeule!

Jellinek dădu scrisoarea mai departe şi fiecare citi textul.

— Vreţi să ne explicaţi totuşi ce se află în această *Carte a semnelor,* spuse cardinalul secretar de stat, cel puţin până la acea pagină, care a dispărut într-un mod atât de misterios?

— Este vorba mai ales despre învăţătura cunoaşterii cabalistice, răspunse cardinalul Jellinek şi aceasta nu prezenta importanţă nici pentru Sfânta Biserică, nici pentru prezentul caz. Totuşi, către sfârşitul cărţii, Abulafia povestea despre dascălul său care i-a transmis cunoştinţele moştenite după trecerea a trei teste. Iar printre aceste cunoştinţe se aflau şi lucruri referitoare la papă şi la Biserică şi acestea culminau cu indicaţia că Luca, evanghelistul, minte.

Cardinalul Kolletzki bătu cu palma în masă:

— Luca minte?

— Aşa a afirmat Abulafia.

— Date mai relevante, vreun indiciu, ceva?

— În pagina următoare. Iar acea pagină lipseşte.

O lungă tăcere se întinse peste Consiliu. Într-un final, cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone luă cuvântul:

— Dar cine să ne spună nouă, de fapt, că explicaţia este de găsit pe pagina care lipseşte, frate întru Hristos? Şi chiar şi aşa, cine să ne spună că aceasta este referirea pe care a făcut-o Michelangelo către Abulafia? Mie mi se pare că am picat în plasa întinsă de florentin.

— Totuşi, spuse padre Augustinus, plasa întinsă, după cum vă exprimaţi dumneavoastră liber, Eminenţă, a avut destulă importanţă pentru padre Pio ca să-şi ia zilele.

În încheiere, domnii cardinali, episcopi şi monseniori amânară întrunirea *sine die,* până când se mai găsea încă un exemplar din *Cartea Semnelor.*

*

Mai târziu în aceeaşi seară, Cascone şi Canisius se întâlniră în secretariatul cardinalului de stat.

— Ştiam eu, spuse Cascone, iar tu te-ai îndoit că această inscripţie ridicolă poate să fie riscantă pentru noi. Cercetările au avut întotdeauna urmări nefaste pentru curie. Aminteşte-ţi de Ioan Paul I!

Faţa lui Canisius se crispa, ca şi când ar fi simţit durere la

pomenirea acestui nume.

— Dacă Ioan Paul I, începu din nou cardinalul secretar de stat, nu ar fi început dintr-odată să răscolească prin nişte acte secrete, ar mai fi fost şi acum în viaţă. Dacă s-ar fi ajuns cu adevărat la acest conciliu nefericit, urmările ar fi fost incalculabile. Ioan Paul I ar fi adus Biserica într-o adevărată criză. Nu, este de neimaginat!

Canisius îl aproba dând din cap. Îşi ţinea mâinile la spate şi se plimba în sus şi în jos prin faţa lui Cascone, care luase loc pe un scaun baroc, cu şnururi roşii.

— Numai gândul conciliului, spuse el, ar fi fost devastator pentru Biserică. Un conciliu referitor la o temă teologică fundamentală! De neconceput! A fost un noroc că planurile i-au mai putut fi aflate oficial.

— Ce mai noroc! repetă Cascone şi îşi făcu semnul crucii în timp ce se închina.

Dintr-odată, Canisius se opri.

— Consiliul sixtin trebuie să înceteze cât mai repede cu putinţă, spuse el, situaţia este la fel ca şi de pe vremea lui Ioan Paul I. Se şuşoteşte peste tot. Nu îmi place Jellinek, iar acest Augustinus şi mai puţin.

— Dacă aş fi bănuit ce atrage după ea această inscripţie, aş fi pus să se radă literele.

— N-ar fi trebuit să-l aduci niciodată înapoi pe acest Augustinus!

Cascone deveni agitat.

— L-am scos din funcţie când am aflat că adună materiale despre toţi papii care au fost la conducere numai puţin timp, printre care şi materiale despre Ioan Paul I. Dar apoi a intervenit sinuciderea lui Pio Segoni şi am fost nevoit să îl aduc înapoi. Altfel, deveneam suspect cu antipatia mea.

— În situaţia de faţă eu văd o singură ieşire: Trebuie să dizolvi Consiliul *ex officio*. Consiliul şi-a îndeplinit scopul. Se prea poate ca Michelangelo să se fi răzbunat prin monogramarea numelui unui eretic pe bolta sixtină, această explicaţie ar trebui să fie de ajuns. Nici Biserica, nici curia nu vor fi prejudiciate în acest fel.

Cardinalul secretar de stat Giuliano Cascone promise că aşa va face.

Buna Vestire

— M-aţi chemat, părinte abate?

— Da, spuse abatele Odilo, lăsându-l pe confrate să intre în biblioteca sa personală, şi apoi se grăbi să închidă uşa în urma lui padre Augustinus. Aş dori să mai vorbesc o dată cu dumneata.

— Din cauza lucrurilor care se află în pivniţă?

— Exact.

Abatele Odilo trase un scaun lângă Augustinus.

— Acum, că ştii lucrurile trebuie să ai grijă să nu fie descoperite. Cercetările referitoare la moartea lui Pio mă neliniştesc din ce în ce mai mult şi mă tem că ar putea conduce inevitabil la descoperirea secretului nostru. Desigur că ai observat că avem un oaspete în Oratorium!

— Acest benedictin german? De ce l-aţi primit?

— Este o datorie creştinească, frate, noi primim pe orice călugăr, dacă este loc. Eu nu ştiam că vrea să facă nişte cercetări atât de ciudate. Susţine că el caută *buste* cu materiale despre Michelangelo. Pe Sfânta Fecioară, eu i-am spus că nu există niciun material despre Michelangelo aici, nu în acest Oratorium, chiar dacă or fi existat cândva mai demult. Dar mie mi se pare că fratele Benno nu are încredere în mine, la fel cum nici eu nu am încredere în fratele Benno. Dar dumneata dispui de cunoştinţe destule ca să afli dacă este cu adevărat un om de ştiinţă sau dacă adevărul este că aici se ascunde cu totul altceva.

Augustinus aprobă dând din cap.

În zilele următoare, după cină, arhivarul se aşeză la masă cu fratele cel străin. Aşa cum conveniseră, abatele îi lăsă singuri pe cei doi.

Poate să fie de ajutor oaspetelui la lucru?

Fratele Benno mulţumi pentru ofertă şi declară ceea ce declarase deja abatelui, că el caută *buste* cu materiale despre

Michelangelo. Le avusese în propriile mâini acum mult timp. Puteau să fi ajuns cândva aceste materiale în Arhiva Vaticanului?

— Nu, sigur aş fi ştiut despre aceasta.

Augustinus dădu din cap reprobator.

— Spuneţi-mi, frate, despre ce este vorba în aceste materiale, la ce se refereau cercetările dumneavoastră de mai demult?

Fratele Benno inspiră adânc.

— Trebuie să ştiţi, frate întru Hristos, pe atunci eu nu purtam rasa călugărească, ci eram un tânăr istoric al artelor. O boală la ochi care atunci nu se putea opera şi care m-a forţat să port ochelari groşi, m-a scutit de armată, iar cu o bursă din Germania am putut să lucrez şi să fac cercetări aici pe perioada războiului. Mă dedicasem lui Michelangelo, acest geniu care excelează prin mister şi, în legătură cu acesta am făcut cercetări asupra boltei Capelei Sixtine. Credeţi-mă, frate întru Hristos, m-am oprit de atâtea ori în Capela Sixtină şi am stat cu capul în sus atâta timp, că până la urmă am avut dureri precum Michelangelo când a pictat frescele. În biblioteca Oratorium-ului se aflau arhivate pe atunci scrisorile lui Michelangelo, un material extrem de interesant, care oferea pe alocuri informaţii despre picturile lui şi despre felul cum gândea.

— Michelangelo şi-a ars toate scrisorile şi desenele cu puţin înainte de moarte. Acest lucru este peste tot cunoscut în cercurile de istorici, frate.

— Este şi nu este adevărat. Michelangelo a ars tot ceea ce i s-a părut lipsit de importanţă. Însă a lăsat moştenire elevului şi prietenului său, Ascanio Condivi, o ladă de fier încuiată în care, după cum se spune, a pus numai propriul testament.

Fratele Benno afişă un zâmbet artificial şi dădu din cap.

— Asta nu corespunde faptelor, frate Augustinus. Eu am văzut cu ochii mei scrisorile din această ladă, iar ele se găseau în acest Oratorium; scrisori în care Michelangelo se ocupă mai ales de probleme referitoare la credinţă. M-am adâncit în aceste documente şi am făcut descoperiri surprinzătoare, care

şi-au găsit confirmarea în descoperirea de pe bolta sixtină. Dumnezeule mare, ce vremuri agitate! Pe atunci circulau zvonuri că nemţii voiau să ocupe Vaticanul, să pună în siguranţă toate operele de artă şi documentele şi să-l ducă pe papă şi curia în nord, unde era sigur. Hitler, aşa se zice, nu dorea ca papa să cadă în mâinile aliaţilor şi să ajungă astfel sub influenţa acestora. Papa trebuia să fie adus în Germania sau în Liechtenstein. Naziştii deja adunaseră experţi de artă care trebuiau să fie însărcinaţi cu planificarea şi efectuarea transportului de opere de artă, experţi care, pe lângă italiană, stăpâneau şi latina, şi greaca. Pe una dintre aceste liste se afla şi numele meu. Papa Pius al XII-lea, căruia îi ajunsese la urechi de acest plan, a spus că nu va părăsi Vaticanul de bunăvoie. Dacă naziştii voiau să îl ia de acolo, acest lucru era posibil numai cu forţa şi nici nu dorea să renunţe la vreuna din operele lui de artă. În acel moment Vaticanul era supravegheat deja de Gestapo şi câteva din aceste persoane erau încartiruite printr-un departament al SS-ului şi aici, în Oratorium. Eu am ţinut discursuri pentru soldaţi, ca să le mai treacă timpul, şi trebuie să spun că aveam ascultători atenţi. Într-una din seri le-am vorbit despre Michelangelo, am povestit despre descoperirile mele, despre ura lui Michelangelo împotriva papilor şi despre preferinţele lui cabalistice. Cu entuziasmul meu de tânăr cercetător, am povestit despre documentele pe care le descoperisem şi care puteau fi periculoase pentru Biserică şi am promis să arăt originalele la următoarele mele cuvântări. Seara, deja am observat interesul neşteptat de mare din partea acestor persoane pentru munca mea, iar în dimineaţa următoare, când nu se crăpase bine de ziuă, am fost trezit de un tip în uniformă, care mi-a transmis ordinul de chemare în patrie. A trebuit să îmi împachetez lucrurile în grabă, am vrut să mă întorc în bibliotecă, dar era încuiată, iar un comandant de batalion de asalt de la SS m-a împiedicat să intru. N-aş mai fi avut nimic de pierdut. Aşa că nu am mai putut deloc să pun la loc originalul scrisorii lui Michelangelo, pe care îl luasem ca să-l copiez.

Padre Augustinus dădu din cap.

— Şi când v-aţi hotărât să purtaţi rasa călugărească?

— La mai puţin de jumătate de an. Am fost prins într-un atac cu bombe. După trei zile, când pur şi simplu nu mai era aer, iar eu aveam moartea în faţa ochilor, am jurat să intru la mănăstire dacă scap cu viaţă. Câteva ore mai târziu eram salvat.

— Şi acum?

— Trebuie să vorbesc papei, trebuie să mă ajutaţi cu asta!

— Ascultaţi, frate întru Hristos, papa nu se ocupă absolut deloc de această problemă. Va refuza să vă primească şi să discute cu dumneavoastră pe această temă. Vorbiţi cardinalului Jellinek.

— Jellinek? Mi s-a amânat întâlnirea şi la cardinalul Jellinek.

— Cardinalul Jellinek conduce Consiliul care se ocupă de această problemă. El este confidentul meu şi eu sunt confidentul lui. Nu va fi deloc greu pentru mine să vă pun în legătură cu el. Voi rezolva acest lucru pentru dumneavoastră. Trebuie doar să aşteptaţi fixarea întâlnirii.

În lunea din Săptămâna Patimilor

Cardinalul Jellinek îl primi pe fratele Benno în Sfântul Oficiu. Cardinalul purta o sutană simplă, neagră, cu roşu purpuriu pentru contrast. Chipul îi era sobru, iar pe frunte se puteau observa cute adânci. Părul complet alb, de sub acoperământul roşu, avea o cărare foarte dreaptă, aşa cum se cade unui funcţionar conştient de importanţa poziţiei sale. Deasupra bărbiei duble, gura îi părea mică şi mereu închisă. Pe această faţă aspră nu se puteau citi gândurile. Întreaga înfăţişare din spatele biroului masiv, era astfel calculată încât să inspire teamă şi respect.

— Padre Augustinus mi-a vorbit despre dumneavoastră.

Jellinek îi întinse mâna.

— Trebuie să înţelegeţi rezervele pe care le are curia în acest caz. Pe de o parte este vorba de o chestiune delicată, pe de altă parte vin cu sutele cei care cred că pot ajuta cu ceva în această problemă. La început am ascultat toate argumentele, însă nici măcar unul dintre ele nu a contribuit cu ceva la rezolvare. De aici şi purtarea noastră rezervată. Înţelegeţi?

Benno confirmă printr-o uşoară înclinare a capului. Stătea ţeapăn în faţa cardinalului.

— Eu port în suflet o povară care ameninţă să mă zdrobească de mulţi ani. Am crezut că pot să trăiesc cu ceea ce ştiu, izolat într-o mănăstire. Credeam că sunt atât de puternic, încât să nu trebuiască vreodată să mărturisesc unui creştin ceea ce ştiu, pentru că, o dată aflat, secretul va atrage după sine alte necazuri. Apoi am auzit despre descoperirea din Capela Sixtină şi de cercetările care se fac şi mi-am spus: Poate că poţi să ajuţi şi să limitezi răul, dacă explici oamenilor potriviţi ameninţarea lui Michelangelo. Am încercat să vorbesc cu papa, nu ca să îmi dau importanţă, ci din cauza importanţei a ceea ce am de spus.

— Papa, îl întrerupse Jellinek, nu se ocupă de această

problemă. De aceea trebuie să vă mulţumiţi cu mine. Eu conduc *ex officio* Consiliul alcătuit cu acest prilej. Spuneţi-mi frate, chiar vreţi să mă convingeţi că ştiţi care este semnificaţia numelui Abulafia, pe care Michelangelo l-a încifrat în fresca lui gigantică?

Fratele Benno şovăia. În acest moment îi treceau mii de lucruri prin minte, întreaga sa viaţă, care părea să fie predestinată. Apoi răspunse scurt:

— Da.

Jellinek sări de pe scaun şi ieşi din spatele biroului său. Veni foarte aproape de interlocutor şi, în timp ce se apleca deasupra lui, spuse pe un ton încet, aproape ameninţător:

— Mai spuneţi o dată asta, frate întru Hristos!

— Da, replică fratele Benno, ştiu care este legătura dintre lucruri şi asta dintr-o cauză anume!

— Povestiţi, frate, povestiţi!

Benno îi prezentă cardinalului viaţa lui, aşa cum i-o povestise deja şi lui padre Augustinus, copilăria într-o casă burgheză, apoi boala sa de ochi care îl lovise de când era mic şi astfel a ajuns să poarte ochelari cu lentile foarte groase. De aceea era respins de ceilalţi şi şi-a găsit unica mulţumire în realizările peste medie de la şcoală. După moartea timpurie a tatălui său devenise „băiatul mamei” şi fusese dorinţa acesteia ca el să se dedice artei. Astfel a ajuns în Roma, ca să facă cercetări asupra lui Michelangelo şi nu a durat mult până să ajungă să răscolească şi biblioteca Oratorium-ului de pe Aventin, unde erau păstrate textele care aparţinuseră cândva florentinului. Printre toate acele materiale se găsea o scrisoare de-a lui Michelangelo către Condivi, în care sculptorul făcea referire la Abulafia şi la *Cartea Semnelor*. Nici el nu-i dăduse importanţă la început, dar indiciul îl făcuse curios şi astfel a căutat *Cartea Semnelor* şi a găsit un exemplar în biblioteca Oratorium-ului. Ştia cardinalul de această carte?

— Fireşte, răspunse Jellinek, doar că nu văd nicio legătură între această carte şi inscripţia din Capela Sixtină.

— Aţi citit *Cartea Semnelor?*

— Da, spuse cardinalul şovăitor.

— În întregime?

— Mai puţin ultima pagină, frate.

— Dar aici se află totul! De ce aţi lăsat la o parte ultima pagină?

— Lipseşte din acest exemplar. Cineva a rupt-o!

Fratele Benno se uită la cardinal.

— Eminenţă, pe această pagină se află ascunsă, după câte ştiu eu, cheia către dezlegarea misterului sau măcar un indiciu important pentru această problemă. Ascunde un adevăr amar pentru Biserică.

— Aşa. Spuneţi, frate, ce se află pe acea pagină?

— Abulafia scrie că a aflat de la profesorul lui un adevăr cutremurător referitor la credinţă şi la Biserică şi a făcut din acest lucru un document: *Cartea Semnelor.* Abulafia a vrut să-i transmită această *Carte a Semnelor* pupei Nicolae al III-lea, dar ceea ce este ciudat e că spionii Inchiziţiei au adus la cunoştinţa Sanctităţii Sale conţinutul cărţii, chiar înainte de a se fi ajuns la o întâlnire. Papa Nicolae a considerat că această carte este într-atât de periculoasă, încât a făcut totul ca să ajungă în posesia ei. Dar, mai înainte de a-l prinde pe Abulafia la porţile cetăţii, papa a decedat. Totuşi, Abulafia a fost întemniţat, a fost adus în Oratorium-ul de pe Aventin, acolo i s-a luat documentul, care se află acolo şi azi. Abulafia a fost reţinut şi a fost ameninţat să nu mai pomenească vreodată de ceea ce conţinea acel document. Acestea sunt scrise de cabalist, care se plânge în continuare în *Cartea Semnelor* că în curie erau numai oameni care puneau puterea mai presus de orice. Documentul lui includea dovada unui adevăr cutremurător pentru Biserică, unul care putea schimba principiile prea-sfinte şi concepţia asupra lumii. Ar fi fost necesară până şi o reformare a credinţei. De aceea, Biserica i-a închis gura. Apoi a refuzat să ofere dovezi şi a închis monstruosul adevăr pe veci; dar nu dintr-un sentiment de răspundere faţă de credinţă sau faţă de credincioşi, ci din lăcomia de putere. Biserica, scrie Abulafia, stă pe picioare de lut. Dovada poate fi găsită în *Cartea Tăcerii.*

— Aţi găsit *Cartea Tăcerii?*

— Da, am găsit-o împreună cu documentele despre Michelangelo. Este evident că nimeni nu a dat vreo importanţă acestei scrieri.

Cardinalul deveni agitat.

— Frate întru Hristos, dumneavoastră faceţi insinuări periculoase. Nu vreţi să-mi desluşiţi ce este de citit în această *Carte a Tăcerii?*

— Domnule cardinal, *Cartea Tăcerii* este un document scris de mână în ebraică. Ştiţi cât de dificil se descifrează aceste texte scrise de mână. Eu am ajuns numai pe la jumătatea textului, dar ceea ce am aflat până acolo era suficient de îngrozitor ca să-mi răpească orice linişte sufletească. Abulafia spune, după învăţătura profesorului său, că Sfânta Scriptură nu este corectă şi că Evanghelia lui Luca porneşte de la premise false. Abulafia spune: „Luca minte!…”

— Luca minte! îl întrerupse cardinalul. Asta am disutat deja. Dar de ce Luca? Ce are Luca atât de special?

— Eu m-am ocupat mult, dădu de înţeles fratele Benno, cu precauţie, ca şi cum se temea să îl contrazică un cardinal – proteguitor al teologiei, cu privire la unele aspecte evanghelice, cu această problemă, în aceşti din urmă ani. Dumneavoastră ştiţi, Eminenţă, că primele evanghelii povestesc pe larg faptele lui Isus. În acest punct, ele depind de Marcu, care descrie viaţa pământească a Mântuitorului. Ceea ce povesteşte el se opreşte totuşi la mormântul deschis. Ultima parte, cea în care este vorba de înviere şi de urcarea la ceruri, apare o completare adusă mai târziu, pe vremea când toate celelalte evanghelii erau deja scrise.

— Atunci vreţi să spuneţi că Luca…

— Da, Luca este acela care înfăţişează primul apariţia celui înviat. Şi nu vă amintiţi că el era elev al lui Pavel, care în *Prima Epistolă către corinteni,* încă înaintea lui Marcu, mărturiseşte cu reţineri, ca şi cum n-ar fi fost o informaţie de primă mână, că el crede într-un Hristos înviat?

— Cunosc pasajul.

Jellinek zâmbi când îşi aminti, iar cutele de pe frunte i se adânciră. „Căci mai înainte de toate eu v-am spus ceea ce mie

mi s-a zis: Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scriptură, şi a fost îngropat. El a înviat a treia zi, după Scriptură.” Aceste cuvinte au însemnat întotdeauna foarte mult pentru mine.

— Este aceeaşi epistolă, continuă Benno, în care se spune mai departe: „Iar dacă nu ar fi înviat Hristos, atunci credinţa voastră ar fi fost în zadar şi v-aţi fi pierdut în păcatele voastre; şi atunci cei adormiţi întru Hristos ar fi pierduţi… Căci aşa cum toţi au murit după Adam, tot aşa după Hristos toate sunt făcute cu viaţă”. M-am întrebat adesea dacă savanţii care caută în Vechiul Testament interpretări pentru frescele lui Michelangelo, nu ar fi trebuit mai bine să se uite şi în cel nou.

— Vreţi să spuneţi, din pricina legăturii care se face aici între vechiul Adam şi cel nou, care se spune acolo că este Hristos?

— Eu am fost istoric al artelor şi încă mai sunt, în măsura în care nu poţi să scoţi din minte ce ai învăţat. Eu am studiat frescele Capelei Sixtine. Şi am căutat mereu o explicaţie pentru faptul că florentinul a pus la începutul lucrării sale scena beţiei lui Noe şi Potopul, ameninţând înainte de vreme să nimicească, prin păcatele apocaliptice, crearea lumii în numai cinci zile, ca să termine cu acea terifiantă judecată, în care un Dumnezeu mânios şi creat de unul singur îi aruncă pe oameni de-a valma în adâncurile Styx-ului. Ce altceva putem face noi? Precum Noe, după cum spune apostolul Pavel: „Dacă morţii nu vor învia, atunci să mâncăm şi să bem, pentru că mâine nu vom mai fi”.

— Atunci acesta să fie secretul Capelei Sixtine? Că Michelangelo, creatorul ei, a negat învierea lui Hristos şi astfel învierea trupului?

Jellinek se ridică din nou de pe scaun. Îl lua cu ameţeală şi asta nu numai din pricină că îi era clar cât de bine se potrivea contextului această interpretare şi cum elucidase ceea ce mult timp rămăsese ascuns. Nicio mirare, că florentinul se temea atât de mult de moarte. Pentru că, dacă Hristos nu înviase ca primul dintre cei adormiţi, atunci nu era nicio speranţă pentru oamenii care au urmat după el. Atunci, temelia Sfintei Biserici

nu ar fi fost ameninţată să fie corodată în câteva locuri, ci întreaga construcţie era ridicată pe nisipuri mişcătoare.

Cardinalul Joseph Jellinek, prefect al Congregaţiei pentru Teologie, urmaşa cu drepturi depline a Inchiziţiei de odinioară, bătu cu pumnul în masă:

— Erezie!

— Dar Biserica a înfrânt şi alte erezii. Maniheismul, Arianismul, erezia catharilor. Cine mai vorbeşte astăzi serios despre asta?

— Abraham Abulafia, spuse fratele Benno cu voce răguşită, nu a spus că el crede că Domnul nostru Isus nu a înviat a treia zi. El avea dovada pentru asta, iar dovada se află în *Cartea Tăcerii.*

— Şi în ce constă această dovadă?

— Nu am ajuns până acolo, recunoscu fratele Benno. Pe la jumătatea studiilor mele, am fost chemat în armată, iar SS-ul, în faţa căruia ţinusem un discurs cu câteva zile înainte, mi-a blocat accesul în bibliotecă.

— Eu nu am auzit niciodată de această *Carte a Tăcerii,* spuse Jellinek.

— În schimb, se pare că Michelangelo le cunoştea pe amândouă, şi *Cartea Semnelor,* şi *Cartea Tăcerii.* Ştia povestea vieţii lui Abraham Abulafia. În această scrisoare – fratele Benno scoase o hârtie din geantă – Michelangelo face referire la Abulafia, iar aici este cheia pentru dezlegarea inscripţiei sixtine.

— Daţi-o încoace, frate, ce scrisoare e asta?

— Pe când făceam cercetările, am luat cu mine scrisoarea şi nu am mai putut să o dau înapoi când am fost trimis de acolo. Am avut cea mai mare grijă de ea, în toţi aceşti ani.

— Daţi-o încoace!

— Ceea ce ţineţi acum în mână este o copie. Originalul l-am predat papei Ioan Paul I, atunci când conşiinţa nu m-a mai lăsat în pace. După cum vedeţi, eu sunt un om în vârstă, şi nu am vrut să mor ţinând acest secret. Ioan Paul I m-a primit cu braţele deschise şi i-am povestit totul, aşa cum v-am povestit şi dumneavoastră. Papa a fost afectat, chiar foarte afectat. N-

am mai luat scrisoarea şi am plecat acasă. Misiunea mea era îndeplinită.

— Dar despre această scrisoare nu se ştie nimic în curie!

— Nu ştiu dacă scrisoarea lui Michelangelo a făcut valuri, dar papa Ioan Paul I a reacţionat cu siguranţă, pentru că numai el putea fi cel care a trimis pe cineva la Oratorium-ul de pe Aventin. Abatele Odilo mi-a povestit că o oficialitate de la Vatican s-a interesat acum mai mulţi ani de documentele în legătură cu Michelangelo. Abatele nu mai putea să-şi amintească exact când s-a întâmplat asta; la insistenţele mele a spus că avea impresia că era după Conclavul în care Ioan Paul I fusese ales papă, aşadar cam prin perioada în care eu fusesem la Vatican. Dar papa Ioan Paul I a răposat de timpuriu şi nu ştiu dacă cercetările au fost oprite sau au continuat. Articolele din ziar m-au făcut să-mi dau seama că trebuie să mai vin încă o dată aici.

— Da, spuse Jellinek, este bine că sunteţi aici.

După aceea cardinalul citi scrisul mărunt şi încâlcit:

> Scumpe Ascanio,
>
> Tu îmi pui o întrebare, iar eu îţi răspund aşa: să fii sigur că din ziua în care m-am născut şi până astăzi nu mi-a trecut vreodată prin minte, fie că era vorba de lucruri neimportante, fie de altele mai semnificative, să fac ceva împotriva Sfintei Biserici. De dragul credinţei mi-am dat osteneală şi am muncit de când am venit din Florenţa la Roma şi am suportat mai multe decât poate să suporte un creştin obişnuit, ca să alung plictiseala papilor. Sculptorii îşi fac treaba, ei scot din piatră formele care se înfăţişează ochiului artistic şi o fac cu sau fără succes. Pe lângă asta nu mai este nimic de spus. Pictorii, în schimb, tu ştii mai bine decât oricine, au anumite particularităţi, mai ales aici, în Italia, unde se pictează mai bine decât oriunde în lume. Pictura din Ţările de Jos, în general, se spune

că este mai pioasă decât cea italiană, şi asta pentru că pictura Ţărilor de Jos îi face pe oameni să lăcrimeze, acolo unde pe ai noştri îi lasă rece. Cei din Ţările de Jos încearcă să mituiască ochii, reprezentând lucruri drăguţe şi plăcute, lucruri care sar în ochi din pricina înfăţişării lor, dar adevărul este că nu conţin nimic cu adevărat artistic. Eu critic la acest fel de a picta mai ales faptul că adună într-un singur tablou atât de multe lucruri din care de multe ori se poate face separat o întreagă operă de artă. Şi au am pictat mereu aşa şi nu obişnuiesc să mă ruşinez de acest lucru şi când zic asta mă refer mai ales la Capela Sixtină, pe care am pictat-o în spiritul Greciei antice. Îmi vei da dreptate, chiar dacă arta aparţine ţării, ea vine din ceruri. Nu am nevoie să mă ruşinez de Capela Sixtină, chiar dacă domnii cardinali tună şi fulgeră şi blestemă libertatea neîngrădită cu care spiritul meu s-a semeţit să reprezinte ceea ce constituie scopul ultim al sentimentelor de credinţă. Ei îmi reproşează că am pictat îngerii fără splendoarea lor divină şi pe sfinţi fără urmă de ruşine pământească şi că am făcut un adevărat spectacol din întinarea pudorii. Fiind aşa de porniţi, papii şi cardinalii au mers până într-acolo, încât să treacă cu vederea lucrul cel mai important pe care l-am întreţesut pe acel tavan. Trebuie să ştii, scumpe Ascanio, dar să păstrezi pentru tine cât trăiesc eu, pentru că m-ar omorî cu pietre dacă le-aş spune adevărul. Niciunuia dintre cei care au fost revoltaţi de goliciunea personajelor mele nu le-a bătut la ochi zelul cu care citesc sibilele şi profeţii mei cei îmbrăcaţi sobru, care sunt toţi preocupaţi de cărţi şi de suluri de scris şi chiar am crezut că trebuie să iau secretul cu mine în mormânt, dar după aceea ai descoperit tu, scumpe Ascanio, cele opt litere şi te-ai întrebat care le era înţelesul. Aici se află

răspunsul meu: Aceste opt litere sunt răzbunarea mea. Şi tu, ca şi mine, eşti devotat Cabalei şi ştii despre cel mai mare dintre cei mari – Abraham Abulafia. Iar pentru toţi cei care sunt implicaţi, eu am pus acolo nişte semne care nu pot fi trecute cu vederea. Căci Abulafia cunoştea un adevăr cutremurător pentru Biserică. Era un om corect şi drept, la fel ca şi Savonarola; amândurora li s-au pricinuit rele de către papi, au fost persecutaţi ca fiind eretici, şi asta pentru că Biserica nu este aşa cum se arată. Orice adevăr care poate fi periculos pentru Biserică este suprimat. Aşa s-a întâmplat cu Abulafia şi tot aşa s-a întâmplat cu Savonarola. Savonarola a fost ars pe rug, Abulafia a fost prădat de scrierile sale. Aşa am auzit eu de la prietenii mei. Tot ceea ce a dovedit Abulafia a fost pus sub tăcere, împotriva conştiinţei. Papii se poartă ca şi cum ar fi stăpânitorii lumii, iar Biserica nu s-a schimbat de la Abulafia. Tu ştii cum s-au purtat cu mine. Dar eu m-am răzbunat acolo, sus! Eu, Michelangelo Buonarroti. Vor veni şi alţi papi şi când ochii lor se vor ridica în Capela Sixtină, şi vor privi la profetul Ieremia cel drept, cel mai drept dintre drepţi, atunci vor vedea cât este de apăsat şi cum tace în disperarea sa. Ieremia ştie adevărul. Şi vor vedea indiciul pe care l-am făcut vizibil şi totuşi de nevăzut pentru toţi. Căci sulul de la picioarele lui Ieremia spune: «Luca minte!» Iar lumea va înţelege cândva ceea ce vreau să spun.

Michelangelo Buonarroti, din Roma

Jellinek tăcu. Fratele Benno se uita la cardinal şi urmă o pauză jenant de lungă.

— O răzbunare diabolică, spuse cardinalul Jellinek. O răzbunare cu adevărat diabolică din partea florentinului. Dar ce spune acest Abulafia? Aduce vreo dovadă? E o conjuraţie

strămoşească a bisericii împortiva lumii?

— Fie şi numai gândul la aşa ceva mă chinuie până în ziua de azi, domnule cardinal.

— Pălăvrăgeală eretică! Unde sunt acele *buste* pe care aţi lucrat cândva, lucrurile rămase de la Michelangelo şi *Cartea Tăcerii?*

— În afară de această scrisoare, eu am lăsat totul în biblioteca din Oratorium. Am căutat cu atenţie, dar acolo nu mai e niciun document, iar bibliotecarul nu a putut să-şi amintească să fi văzut vreodată vreo *busta* referitoare la Michelangelo ori ceva din documentele care i-au aparţinut. Iar abatele Odilo şi-a amintit că nici trimisul din Vatican nu a găsit nimic şi a plecat acasă cu treaba nefăcută.

— Bizar. De ce au dispărut aceste lucruri? Şi mai ales, de unde provin? Cardinalul chibzuia. Nu găsise el în Arhiva Secretă documentele lui Michelangelo? Nu întrebase el atunci de ce erau păstrate aceste scrisori în riserva? Poate că erau documentele rămase de la Michelangelo cu care lucrase mai demult fratele Benno, deşi – iar asta îl făcu din nou să se îndoiască – nu a văzut niciodată această scrisoare a lui Michelangelo, a cărei copie o ţinea acum în mâini şi cu atât mai puţin *Cartea Tăcerii.*

Jellinek îl rugă pe fratele Benno să îşi amintească ce documente şi scrisori fuseseră printre documentele rămase de la Michelangelo.

Era mult de atunci, spuse Benno, dar dacă îşi aminteşte bine, printre lucrurile acelea se aflau câteva zeci de scrisori – scrisori *către* Michelangelo şi scrisori *de la* Michelangelo, ceea ce era destul de ciudat. Cine păstrează propriile scrisori? Dar pe lângă scrisoarea pomenită mai înainte, existau şi alte scrisori către Condivi, scrisori către papă, scrisori către tatăl său din Florenţa şi, fireşte, scrisori către Vittoria Colonna, marea lui iubire platonică.

Când cardinalul Jellinek ajunse acasă în acea seară, la Palazzo Chigi, arăta ca un om mort. Nici măcar Giovanna, care îl întâmpină pe palierul superior, nu îi mai trezea interesul.

— *Buona sera, Signora!* spuse absent şi trase uşa după el.

Singur în bibliotecă, citi din nou scrisoarea lui Michelangelo. Conţinutul ei părea să îl sufoce. Că Isus, Domnul, nu a înviat. Nu înţelegea şi recapitulă: Exista inscripţia de mâna lui Michelangelo şi planificarea cea stranie de pe tavanul Capelei Sixtine; exista copia unei scrisori a lui Michelangelo, al cărei original fusese predat papei Ioan Paul I, care acum dispăruse însă. De Abulafia exista *Cartea Semnelor* într-o copertă care nu-i aparţinea şi din care lipsea pagina cea mai importantă; mai existau documentele rămase de la Michelangelo care erau păstrate în Arhiva Secretă, din motive necunoscute, şi în cele din urmă mai era şi o *Carte a Tăcerii,* al cărei conţinut nu îl cunoştea nimeni în întregime şi care nu se găsea nici măcar în Arhiva Secretă.

Cardinalul nu reuşea să desluşească adevărul. Judecata lui, care de altfel era atât de precisă, refuza să extragă concluziile adecvate din toate acestea. Putea oare să prezinte în faţa Consiliului cardinalilor, episcopilor şi monseniorilor ceea ce aflase? Nu îi era permis. Pericolul era imens! De aceea, hotărî să dezvăluie secretul mai întâi lui padre Augustinus şi să discute cu el problema.

În marţea din Săptămâna Patimilor

Într-unul dintre cele mai ferite colţuri ale bibliotecii Vaticanului, acolo unde izul de mucegai de pe cărţile vechi este foarte înţepător şi unde praful te lasă fără suflare, Jellinek se întâlni cu padre Augustinus. Îi povesti despre discuţia cu fratele Benno şi îi spuse că găsise în Arhiva Secretă *buste* cu documentele lui Michelangelo, cele pe care lucrase Benno. Lipseau doar una dintre scrisorile lui Michelangelo şi o aşa-numită *Carte a Tăcerii* despre care nu se ştia nimic. Jellinek se opri aici cu dezvăluirile.

Augustinus se arătă cutremurat, mai ales de ceea ce conţinea ultima pagină din *Cartea Semnelor,* acolo unde se pretinde că Evanghelia este o minciună.

— Aţi auzit vreodată de *Cartea Tăcerii?* întrebă cardinalul, iar Augustinus răspunse:

— Nu îmi amintesc, Eminenţă, dar aşteptaţi!

Apoi dispăru printre rafturi, răsfoi prin compendii şi cataloage şi se întoarse cu ştirea că o carte cu un astfel de titlu nu se cunoaşte în Arhiva Vaticanului şi, prin urmare, nu este arhivată.

Jellinek scoase un bilet şi îl întinse arhivarului.

— Aceasta este codul de înregistrare pentru documentele care i-au aparţinut lui Michelangelo. Puteţi să vă daţi seama când au ajuns aici aceste obiecte?

Augustinus făcu ochii mici.

— În orice caz, abia după ultimul război mondial.

— Acum înţeleg ce s-a întâmplat.

— Povestiţi, Eminenţă!

— Aţi auzit de ODESSA?

Augustinus îşi ridică privirile.

— Acea organizaţie a foştilor nazişti?

— Exact la ea mă refer. Am avut zilele astea o discuţie cu Antonio Adelman, preşedintele Băncii Unione. În legătură cu

inscripţia Abulafia, mi-a relatat un episod cu care Biserica nu se prea poate mândri.

— Ştiţi?

— Ştiu că în Oratorium-ul de pe Aventin s-au ascuns nazişti după ultimul război mondial, cărora li s-au pus la dispoziţie paşapoarte false. Iar asta se întâmpla cu aprobarea Vaticanului.

Augustinus se uita fix la Jellinek. Nu ştia ce să facă, dacă să tacă sau dacă să vorbească.

— Dar ce legătură are Adelman şi mai ales ce legătură are acest lucru cu Michelangelo? spuse el într-un final.

— Adelman este evreu. Naziştii i-au făcut rău, dar a supravieţuit într-o ascunzătoare din mijlocul Romei, pentru că nu avea încredere în aceşti răufăcători. Au obţinut, prin şantaj, de la evreii din Roma o tonă de aur şi bijuterii şi au promis să-i cruţe. Adelman nu a îndrăznit să iasă din adăpost şi, dacă trăieşte şi astăzi, se datorează acestei precauţii. După război a auzit că naziştii şantajaseră cu ceva Biserica, pentru a putea folosi Oratorium-ul ca ascunzătoare. Iar în asta a jucat un rol şi numele lui Michelangelo.

— Nu mai trebuie să spuneţi nimic, Eminenţă, ştiu povestea.

— O ştiţi…

— Abatele Odilo mi-a istorisit-o cu condiţia să păstrez secretul. Mi-a arătat până şi aurul!

— Aurul mai este acolo?

— Cel puţin o parte. Nu ştiu.

Cardinalul dădu din cap şi ridică un deget.

— Acum înţeleg cum au decurs lucrurile în vremea aceea. Când fratele Benno şi-a ţinut discursul, naziştii au ciulit urechile. Benno a expus faptul că a descoperit o *Carte a Tăcerii* enigmatică, prin intermediul documentelor de pe urma lui Michelangelo, carte care putea să aducă mari prejudicii Bisericii. Cei din frunte ştiau cu toţii că li se apropia sfârşitul, când a apărut ceva cu care Biserica putea fi şantajată de-a dreptul. L-au chemat în armată pe tânărul neamţ chiar a doua zi şi i-au smuls textele pe care acesta lucra, ca să le ia ei. Chiar

sperau că Benno, cu toate cunoştinţele lui, va muri în teatrul de război.

— Dar fratele Benno a supravieţuit.

— A supravieţuit, dar nu a îndrăznit să îşi dezvăluie secretul, iar naziştii s-au folosit de această *Carte a Tăcerii* şi au şantajat Biserica. Circuitul mănăstirilor a fost o idee genială, iar Oratorium-ul de pe Aventin, o ascunzătoare sigură şi bună pentru a-i trece pe nazişti ilegal peste graniţă. Biserica a trebuit să intre în joc, dacă nu voia să se afle despre *Cartea Tăcerii.*

Jellinek chibzui. Dacă lucrurile se petrecuseră aşa, atunci trebuie că, după ce acţiunea se încheiase, Vaticanul reţinuse materialele cu care fusese şantajat, inclusiv *Cartea Tăcerii,* căci ce alt motiv exista să păstreze în *riserva* documentele lăsate de Michelangelo? Dar unde se afla *Cartea Tăcerii,* al cărei adevărat conţinut încă nu îl cunoşteau?

— Ce nu înţeleg eu încă, spuse Jellinek, este ce legătură are padre Pio. El a găsit *Cartea Semnelor* şi trebuie că ştiuse ceva de undeva sau cel puţin bănuise. Trebuie că Pio a fost cel care a rupt ultima pagină şi a pus scrisoarea în acelaşi loc, cea cu avertismentul de a nu mai căuta. Trebuie că ştiuse că există o carte cu un conţinut devastator. Dar mai ales, de ce s-a sinucis? Să ştii aceste lucruri nu reprezintă un motiv pentru care să îţi iei viaţa.

Padre Augustinus tot clătina din cap. Cunoştea adevăratul motiv, sau cel puţin credea că îl cunoaşte, după cele povestite de abate în pivniţa din Oratorium. Trebuia să tacă sau trebuia să îi spună cardinalului ceea ce ştia? Mai devreme sau mai târziu tot va afla întreaga poveste, pentru că Jellinek nu era omul care să se oprească la jumătatea drumului.

Aşa că Augustinus îi spuse cardinalului despre Oficiul de emigrare al Vaticanului, care luase asupra sa îndatorirea de a-i duce pe nazişti, de preferinţă, în America de Sud, povesti despre monseniorul Tondini, care conducea toată afacerea şi despre subalternul său Pio Segoni, care nu s-a sfiit să ia aur şi bijuterii, mai ales acele piese pe care naziştii le obţinuseră prin şantaj de la evreii din Roma.

Referitor la numirea sa în fruntea Arhivei Vaticanului, din teamă că, dacă rămâne în funcţie, predecesorii lui vor scoate prea multe la iveală din ceea ce, după dorinţele anumitor puteri trebuia să rămână ascuns, pe Pio l-a ajuns din urmă trecutul. Timpul vindecă multe răni, dar de multe ori e suficient să-ţi aduci o dată aminte, ca să se deschidă la loc. Padre Pio ştia despre un alt material exploziv, care se afla printre documentele care aparţinuseră lui Michelangelo şi şi-a amintit de propria viaţă nefericită de mai demult şi de ruşinea care s-a abătut asupra Bisericii astfel şi care putea fi făcută cunoscută tuturor, dacă cineva se atingea de acele lucruri.

Se iviseră două noi întrebări: A citit padre Pio *Cartea Tăcerii?* O găsise şi chiar o distrusese?

În miercurea din Săptămâna Patimilor

Înainte de prânz, membrii Consiliului se strânseră într-o şedinţă extraordinară. Cardinalul secretar de stat Cascone rugase insistent ca această întrunire să aibă loc. Cascone deschise conferinţa cu întrebarea dacă cineva are ceva nou de spus în legătură cu cercetările. Domnii negară şi asfel rămăsese ca Jellinek să rezolve misterul cu ajutorul paginii lipsă din *Cartea Semnelor*. Doar dacă se ştia ce scrisese Abulafia pe această pagină puteau să îndrăznească să ajungă la interpretări mai profunde. Care era motivul pentru care Cascone convocase Consiliul acum, în Săptămâna Patimilor?

Paștele, răspunse Cascone, este sărbătoarea păcii pentru Biserică, iar el se întreba dacă nu se întrevede pacea şi în acest caz nefericit, după ce nu se văzuseră progrese de nicio parte în timpul ce i se alocase. Se găsise rezolvarea: Michelangelo pictase numele unui cabalist pe tavanul sixtinei; înclinaţiile lui cabalistice fuseseră exprimate, nu spunea aici decât lucruri cunoscute. Era Jellinek în posesia unor cunoştinţe noi?

Jellinek negă; nu găsise nimic care să depăşească cele cunoscute deja. Răscolise totul prin Arhivă şi prin *riserva,* dar în niciun loc nu apăruse acea carte care fusese luată de Inchiziţie de la Abulafia şi nici nu se aflaseră alte indicii referioare la autor. Cercetările din bibliotecile evreieşti nu au furnizat niciun rezultat concret până astăzi; nu putuse nici măcar să identifice un al doilea exemplar din *Cartea Semnelor*. Renunţase la speranţa de a mai găsi ceva în sensul clarificării cazului înăuntrul zidurilor Vaticanului. Fie se pierduseră documentele în decursul timpului sau Pio le distrusese înainte de deces. Nu putea exclude a doua ipoteză, dacă îşi amintea de scrisoarea celui răposat. Singurul lucru cert era că, datorită unui articol din ziar, venise la el un călugăr cu un text de-al lui Michelangelo, în care acesta îşi făcea cunoscută răzbunarea de pe bolta sixtinei. Făcea referire tocmai la acel text care

fusese cândva confiscat de Inchiziţie. Restul era deja cunoscut de preacinstiţii membri ai acestui Consiliu.

Cascone reflectă:

— Domnule cardinal, dar asta nu ne face să progresăm nici măcar cu un pas! Nici nu este posibil, de fapt, pentru că noi am găsit deja rezolvarea. Din cauza furiei împotriva muncii care nu îi făcuse plăcere şi din mânie pricinuită de felul incorect în care fusese tratat de către papi, Michelangelo a dat frâu liber nemulţumirilor sale. Mai există alte interpretări? Enigma a fost dezlegată. Ce să mai ştim despre un om pe care, secole de-a rândul, Biserica nu l-a găsit destul de însemnat ca să-i păstreze documentele? Căutarea pe urmele lui Abulafia poate aduce numai rele. Ştim destul. Michelangelo a fost adept al Cabalei. Şi de aceea v-am convocat, domnii mei. Acum doar ne pierdem timpul. Fiecare are într-adevăr ceva mai important de făcut.

— Dar, cardinale secretar de stat, strigă Parenti, pe mine nu mă mulţumeşte această rezolvare! Şi nu este de ajuns pentru ştiinţă!

Cascone îi reteză vorba lui Parenti.

— Noi tratăm aici un caz al Bisericii, nu unul ştiinţific! Iar acest lucru este de ajuns! De aceea vin astăzi cu solicitarea, şi îi rog insistent pe domnii de aici să fie de acord cu mine, să dizolvăm Consiliul şi să tratăm lucrurile în continuare *specialissimo modo.*

— În ruptul capului nu pot să fiu de acord cu asta! strigă Parenti.

— Se va găsi o rezolvare pentru dumneavoastră, profesore. Biserica nu uită şi are braţul lung! Să nu uitaţi asta!

Şi Jellinek îl contrazise vehement. Momentan nu progresase, dar era cu siguranţă pe urmele unei rezolvări.

Cardinalul secretar de stat avea dreptate, se amestecă şi Canisius, şi cei mai mulţi dădură din cap în semn de aprobare. Şi el era pentru dizolvarea Consiliului. Orice alte cercetări puteau mai degrabă să facă rău decât să fie de vreun folos.

Astfel se termină Consiliul, hotărându-se dizolvarea lui printr-o majoritate simplă. Jellinek a fost ridicat din post *ex*

officio; se conveni ca tot ceea ce se exprimase în cadrul Consiliului să fie tratat pe viitor tot *specialissimo modo.* Parenti urma să prezinte săptămânile următoare o propunere de informare publică şi atunci urma să se decidă ce se va întâmpla cu literele pictate.

Jellinek părăsi încăperea împreună cu Bellini.

— Nu fiţi atât de supărat, domnule cardinal.

— Sunt dezamăgit! Cascone s-a opus mereu cercetărilor mele, de la bun început a preferat nişte explicaţii rapide în locul cercetărilor fundamentate. Credeam că măcar dumneavoastră sunteţi de partea mea! Aş fi contat pe sprijinul dumneavoastră. Dar m-am înşelat în ceea ce vă priveşte. Şi în ceea ce îl priveşte pe Stickler!

— Trebuie să îi dau dreptate lui Cascone, poate că avem alte lucruri mai importante de care ar trebui să ne ocupăm. La ce să folosească răscolitul în obiecte vechi de sute de ani, când trecutul recent ascunde atâtea lucruri neclare? Există destulă vină, care nu a trecut încă!

— Probabil. Până acum nici eu nu am mai crezut în progresul cercetărilor mele. S-au pierdut prea multe urme în nisip. Totuşi, eu sunt o persoană care îşi duce întotdeauna treaba la capăt; nu renunţ aşa de repede. Altfel nu aş fi aici, în acest loc. Şi pur şi simplu refuz să renunţ acum, când simt că sunt atât de aproape de rezolvare.

— Deseori trebuie să renunţăm, frate întru Hristos, interveni Bellini. Viaţa cere concesii. Credeţi că mie îmi e mereu uşor să fac ceea ce fac? Uneori trebuie să fac abstracţie de ceea ce doresc. Vă amintiţi de discuţia noastră de acum câteva săptămâni, aceea pe care am avut-o cu Stickler? Repet acelaşi lucru pe care vi l-am povestit atunci.

— Cu atât mai mult aş fi avut nevoie de sprijinul dumneavoastră împotriva membrilor celeilalte tabere.

— După cum am zis deja, trebuie făcute concesii ca să supravieţuim. În afară de asta, nu aţi mai primit nicio vizită-surpriză?

Jellinek negă.

— Eu încă nu ştiu ce să înţeleg din acel avertisment bizar.

De ce am primit tocmai eu pachetul ăsta ciudat?

— M-am gândit între timp. Am bănuiala că dumneavoastră aţi ajuns fără să vreţi între roţile dinţate ale mecanismului unei organizaţii secrete, pentru că cercetările referitoare la inscripţia sixtină au urmări mai adânci decât se aştepta la început. O anumită parte se teme de cercetări mai serioase.

— De aici şi pachetul cel ciudat cu papucii şi ochelarii papei!

— Exact! Pentru cel care nu este implicat, acest pachet nu are niciun sens. Dar pentru cel care s-a adâncit atât de mult în cercetări încât ştie şi dedesubturile, pachetul este un avertiment care nu poate fi ignorat. Frate, riscaţi mult în viaţă, chiar extrem de mult!

Jellinek apucă nesigur cu degetele de nasturii purpurii ai sutanei sale. Nu era omul pe care să-l poţi speria uşor, dar acum îşi simţi dintr-odată bătăile inimii şi căută aer.

— Este sigur că făceau parte din vreo lojă masonică, îşi continuă Bellini ideea. Probabil P2{4}. Ei, această organizaţie încă funcţionează. Scopul membrilor săi este de a aduna putere, influenţă şi bogăţie peste graniţele Italiei. Tentaculele ajung până în America de Sud, iar membrii ei se găsesc în cele mai înalte cercuri de conducere, în justiţie, în industrie şi în bănci. De mult timp se zvoneşte că anumiţi membri ai curiei, preoţi, episcopi şi cardinali fac parte din această lojă masonică. În cazul anumitor cardinali şi episcopi – şi aici Bellini făcu o pauză – eu sunt foarte sigur. Ca observaţie suplimentară, există şi o suprapunere de interese financiare la cel mai înalt nivel. Afacerile administratorului nostru financiar din Vatican, care este episcop, iar aici e vorba de afaceri şi structuri financiare uriaşe, nu sunt întotdeauna lipsite de probleme şi necesită discreţie maximă. Aţi auzit cu siguranţă zicala că, dacă intri în Vatican cu o ladă de bani, toate legile financiare lumeşti nu mai au nicio putere! Orice agitaţie înăuntrul şi în jurul curiei se traduce în pericol pentru desfăşurarea în linişte a afacerilor. Cercetările dumneavoastră au atras prea mult atenţia asupra curiei.

— Dar Biserica vede în faptul de a fi membru într-o lojă

ortodoxă un motiv pentru excomunicare!

Bellini ridică din umeri.

— Se pare că asta deranjează din ce în ce mai puţin. Neregula s-a răspândit mult în Vatican în ultimii ani. P2 întreţine un serviciu de spionaj în toată regula. Acesta întocmeşte dosare despre oameni importanţi, încearcă să le afle punctele slabe şi să se folosească de ele. Asta înseamnă că fiecare trebuie să dezvăluie un secret împovărător ca să poată fi primit. Nu sunteţi de mult în Roma, domnule cardinal. Poate şi dumneavoastră aţi fost supravegheat?

— Cabina telefonică din faţa casei mele!

Vocea lui Jellinek crescu în intensitate:

— Şi Giovanna, această femeie. Totul nu-i decât un teatru de proastă calitate!

— Nu înţeleg, frate.

— Nici nu trebuie, cardinale Bellini, nici nu trebuie.

Astfel se despărţiră cei doi, iar Jellinek se gândi mult la ceea ce se vorbise. Acum ştia sigur ce era cu persoana care dădea telefoane şi făcea vizite noaptea. Mai rămânea afecţiunea Giovannei. Chiar dacă aceasta nu îi era destinată, ci ea urmărea cu totul alte scopuri, tot spera în ascuns că ea va trage cu urechea în continuare la ce făcea el. Şi se retrase cu gânduri necuviincioase.

În Joia Mare

Seara, Jellinek trecu prin Sala di Merce ca să vadă în ce fază mai era partida. Când intră, fu surprins de prezenţa lui Cascone. Dar acesta îl salută scurt şi absent, apoi se grăbi să iasă din încăpere.

Jellinek aşezase calul la e4 la a optsprezecea mutare, iar adversarul lui mutase tura de la e6 la g6. Calul alb bloca acum, împreună cu regina, majoritatea pionilor negri de-o parte şi de alta a reginei. Jellinek se miră foarte tare de această mişcare promptă a adversarului. Îl atrăsese în capcană într-un mod foarte evident şi încerca obraznic să îl facă mat. Trebuia să se dea bătut Jellinek? În momentul acesta nu avea niciun strop de noroc. Consiliul fusese dizolvat împotriva dorinţei sale şi nici la şah nu obţinuse vreun avanaj. Privea gânditor la figurile finisate artistic, a căror frumuseţe şi deplinătate a măiestriei îl fascinau iar şi iar. Nu, nu stătea rău, vedea o ieşire.

Urma să îşi folosească repede majoritatea pieselor şi să le aducă în jurul regelui. Asta ar fi dat jocului – ar fi trebuit să îi dea – o întorsătură decisivă şi l-ar fi pus în avantaj. Poate că o manevră neatentă a adversarului ar fi decis jocul în favoarea lui, în cele din urmă. Cardinalul îşi mută tura hotărât, de la e1 la e3. Chiar era Stickler cel împotriva căruia juca? Acest joc îndrăzneţ nu i se potrivea deloc, în niciun caz tacticianului precaut împotriva căruia se obişnuise să joace.

Jellinek renunţă la acest gând, acum avea alte probleme. Bătea pasul pe loc în căutarea *Cărţii Tăcerii.* Chiar dacă deschisese sute de *buste* şi verificase sute de cărţi, în speranţa că o va găsi chiar, dacă într-o copertă care nu-i aparţinea, toate cercetările rămăseseră fără rezultat.

Când să plece din Sala di Merce, se ciocni de Stickler. Jellinek nu putu să-şi reţină observaţia:

— Nu arată bine pentru dumneavoastră, frate întru Hristos!

— De ce spuneţi asta? întrebă Stickler în replică.

— Dumneavoastră urmaţi la mutare, monseniore!

— Nu înţeleg, domnule cardinal. Despre ce vorbiţi?

— De partida noastră. Puteţi să recunoaşteţi liniştit.

— Regret, dar nu ştiu despre ce vorbiţi, Eminenţă.

— Dar vreţi să spuneţi că nu dumneavoastră sunteţi misteriosul adversar împoriva căruia joc de multe săptămâni?

Jellinek îl luă pe Stickler în Sala di Merce, prin uşa cea înaltă, şi îi arătă jocul de şah.

— Şi dumneavoastră credeţi, că eu aş… spuse Stickler. Trebuie să vă dezamăgesc, Eminenţă. Ce este aici este un set de şah foarte frumos, dar eu nu am jucat încă vreodată cu el.

Jellinek tăcu încurcat.

— Există în afară de noi doi destui jucători excepţionali de şah între zidurile Vaticanului. De exemplu Canisius.

Jellinek dădu din cap că nu.

— Nu i se potriveşte strategia, ştiu cum joacă.

— Sau Frantisek Kolletzki, sau cardinalul secretar de stat Cascone, un strateg de excepţie, dar îndrăzneţ, căruia îi face plăcere să le pună piedică adversarilor, la fel ca şi în viaţă, dacă îmi e permisă asemenea observaţie. În jocul de şah nu poţi să-ţi ascunzi adevăratul caracter. Toţi cei pomeniţi sunt maeştri ai jocului regal şi au des ocazia să vină aici, datorită faptului că locuiesc în apropiere.

Jellinek răsuflă.

— Joc aşadar de ceva vreme împotriva unui adversar pe care nu îl cunosc.

Stickler ridică din umeri şi Jellinek se opri să se gândească.

— De fapt nu mă miră deloc, spuse el, cine să-şi cunoască pe aici adevăraţii adversari?

— În mine puteţi să aveţi încredere, Eminenţă, replică Stickler, eu chiar cred că aveţi încredere în mine, însă nu vă încredinţaţi mie secretele, asta este diferenţa. De ce nu vă confesaţi mie?

— Dar pot să mă confesez dumneavoastră, monseniore, spuse Jellinek. Însă locul acesta nu este bun pentru o discuţie confidenţială. Unde putem vorbi fără să fim deranjaţi?

— Veniţi, spuse Stickler şi se îndreptară spre locuinţa camerierului.

Stickler ocupa un mic apartament din palatul papal. În comparaţie cu încăperile luxoase ale cardinalilor, acesta dădea impresia de mare modestie. Mobilierul închis la culoare era vechi şi nu era de preţ. Cei doi luară loc într-un colţ de odihnă cu mobile tapisate şi cardinalul povesti că îl căutase un frate pe nume Benno, dintr-o mănăstire de călugări tăcuţi. I-a transmis lucruri uimitoare în legătură cu inscripţia sixtină, lucruri care îl făceau să nu mai doarmă.

Stickler îl rugă pe cardinal să fie bun şi să-i descrie mai pe larg despre ce este vorba.

Fratele Benno, povesti Jellinek, îi dăduse copia unei scrisori de-a lui Michelangelo, în care se fac aluzii la anumite documente în posesia cărora el, Jellinek, nu putea ajunge. Fără documente, se temea el, enigma inscripţiei nu putea fi dezlegată complet.

Cum ajunsese fratele în posesia copiei scrisorii?

Benno lucrase, replică Jellinek, în legătură cu Michelangelo. Datorită anumitor circumstanţe, ajunsese în posesia originalului; totuşi pretindea că îi dăduse papei Ioan Paul I originalul acestei scrisori a lui Michelangelo, cu aceste misterioase aluzii. Putea el, Stickler, să îşi amintească de vreun caz asemănător?

Stickler repetă de mai multe ori numele Benno, spuse în cele din urmă că avea impresia că mai auzise numele acesta. Da, îşi amintea că văzuse o scrisoare foarte veche pe biroul Sanctităţii Sale. Ioan Paul I zăbovise adesea prin Arhiva Secretă în acea perioadă şi putea să presupună că această scrisoare provine de acolo. Dar în afară de asta nu a mai dat nicio importanţă scrisorii. Din câte se înţelegea din ceea ce zicea papa Ioan Paul I, iar Stickler îl rugă să trateze aceste informaţii *specialissimo modo,* acesta pregătise convocarea unui nou Conciliu.

Un Conciliu? Lui Jellinek i se făcu teamă. Nu auzise niciodată despre un asemenea plan al lui Ioan Paul I.

Dar nu putea să facă aşa ceva, opină Stickler, Ioan Paul I nu

ajunsese până într-acolo, încât să dea publicităţii planurile sale. În afară de Cascone şi Canisius, nimeni nu-i mai ştia planurile, nici neînsemnatul cel de faţă, fireşte, zise Stickler, iar din vorbe răzbătea o oarecare mândrie. Cascone şi Canisius au fost totuşi nişte adversari înverşunaţi ai acestui plan. De multe ori auzise discuţii aprinse în spatele uşilor închise, precum şi învinuiri aduse de o parte şi de alta, dar Ioan Paul I a rămas pe poziţie şi a insistat asupra faptului că trebuie că convoace un Conciliu. Însă cu o zi înainte ca papa să îşi facă oficial cunoscute planurile, a decedat, în circumstanţe memorabile, care lui, adică lui Jellinek, îi erau deja cunoscute.

Jellinek îşi exprimă uimirea că succesorul lui nu s-a ocupat niciodată de planurile referitoare la Conciliu, iar Stickler îi răspunse că acest lucru nu era posibil tocmai din pricină că dispăruseră toate documentele şi notiţele despre ele. El, Stickler, putea să spună cu mâna pe inimă că Ioan Paul I se ocupa cu acestea încă şi în seara dinaintea decesului său. El dorea să i se dea mână liberă în a reforma curia.

Ce credea, fuseseră furate respectivele documente?

Da, aşa credea el, răspunse Stickler. Călugăriţa care îl găsise dimineaţa pe Ioan Paul I mort în patul lui spunea că ţinea în mână mai multe coli de hârtie. În comunicatul oficial despre decesul papei s-a spus totuşi că Ioan Paul I răposase în timp ce lectura o carte, iar călugăriţei i s-a impus cu stricteţe tăcerea şi a fost trimisă într-o mănăstire izolată. Oficial fireşte că nu cunoştea nimic, dar în calitate de camerier, fusese informat despre fiecare acţiune a papei.

— Am o bănuială foarte urâtă, spuse Jellinek după ce şovăi puţin. În afară de dumneavoastră, numai doi oameni mai ştiau de planurile papei, doi adversari înverşunaţi ai planurilor lui, pe care papa dorea să-i scoată din funcţii, moartea lui… exact în acel moment… documentele lipsă… rămâne o singură concluzie… Cascone şi Canisius… trebuie că ei… Nu, nu îndrăznesc să rostesc aşa ceva!

— Aceeaşi bănuială o am şi eu, replică Stickler, dar îmi lipsesc dovezile, şi de aceea sunt obligat să tac.

Jellinek îşi drese vocea.

— Bellini mi-a pomenit cu puţin înainte de o lojă secretă. Aţi auzi de ea?

— Fireşte.

— El zicea că fac parte din această comunitate ilegală şi membri ai curiei. Credeţi că există vreo legătură cu cei numiţi?

— Eu sunt destul de sigur. A existat o listă a membrilor lojilor şi mi-a ajuns pe la urechi faptul că era menţionat numele amândurora. Probabil că s-au cam speriat din cauza cercetărilor dumneavoastră şi au trimis nişte intermediari care să vă aducă acea ameninţare. Cine altcineva putea folosi papucii de casă şi ochelarii ca mijloc de presiune, în afară de cei desemnaţi ca fiind răspunzători pentru dispariţia lor?

— Mi-e greu să cred aşa ceva. Este prea monstruos ceea ce îmi spuneţi. Dar, monseniore, ca să revenim la Conciliu: Care era tema acestuia?

— Era vorba despre Învierea Domnului nostru Isus.

— Învierea lui Hristos? Şi scrisorile, şi documentele cu care se ocupa papa Ioan Paul I pe atunci au dispărut tot în ziua morţii sale?

— Nu în primă fază, răspunse Stickler. Îmi amintesc tocmai din cauză că mie îmi revenise sarcina de a face ordine pe biroul lui Ioan Paul I, fiind camerierul papei. Atunci am găsit câteva *buste* şi scrisori vechi şi un text în ebraică care de-abia dacă putea fi descifrat. Papa stătuse deasupra acestei hârtii nopţi de-a rândul şi o acoperea întotdeauna când intram.

— Şi despre ce text era vorba, nu puteţi să spuneţi?

— Regret, Eminenţă. Atunci nu am acordat nicio importanţă acestui lucru. Pur şi simplu mi s-a părut nesemnificativ. Pe de altă parte, Cascone zorea totul: trebuia să fie ordine pe birou până seara. Trebuia procedat rapid. Şi de aceea am pus ultimele documente de care se ocupase Ioan Paul I împreună cu celelalte rămase de pe urma lui.

— Şi unde se găsesc toate acestea?

— În arhivă, în locul în care se păstrează toate documentele rămase de la papi.

Jellinek sări în picioare.

— Stickler! Asta e rezolvarea! De aceea nu am găsit documentele în Arhiva Secretă, acolo unde le era locul şi de unde şi proveneau.

În Sâmbăta Mare şi până în Duminica de Paşte

Nici măcar Vinerea Mare, cu reverberaţiile ei sfinte ale suferinţei şi morţii Domnului nostru nu au putut să-i aducă măcar puţină pace cardinalului Jellinek. Va găsi el, oare, *Cartea Tăcerii?* Această întrebare îl făcea să se trezească, înspăimântat, noaptea din somn. Şi dacă Stickler avea dreptate?! Probabil că avea. În orice caz, aceasta era singura explicaţie plauzibilă: ODESSA predase Vaticanului documentele în schimbul acţiunii de pierdere a urmelor membrilor săi. Astfel, ele au ajuns din nou în *riserva*, departe de privirile indiscrete ale persoanelor neautorizate. Şi chiar acolo ar fi rămas, neatinse şi uitate, pentru că Arhiva Secretă este un adevărat mormânt pentru lucrurile care nu sunt destinate publicităţii. Deoarece numele *Abulafia* fusese scos din Arhiva generală, secretul ar fi rămas ascuns pentru totdeauna, dacă fratele Benno nu l-ar fi informat pe papa Ioan Paul I despre cercetările sale. Ioan Paul I trebuie că scosese cărţile lui Abulafia din Arhivă şi gândise un plan pentru Conciliu.

Dar ce Doamne Dumnezeule conţine *Cartea Tăcerii,* pe care papa o considera atât de necesară pentru un pas atât de important? Era clar că acesta fusese motivul din pricina căruia murise. Părea că această carte misterioasă îşi croia mereu drum către lumină. Iniţial stătuse neobservată în Oratorium-ul de pe Aventin, apoi în Arhiva Secretă şi acum printre documentele rămase de la papi, iar în condiţii normale nu ar mai fi apucat nimeni să o vadă. Cine să fie interesat de documente lăsate de papi şi, mai ales, cine avea acces în acest sector?

Jellinek nu mai voia să aştepte până când se deschidea Arhiva în prima zi de joi, după Paşte. Trebuia să fie sigur acum, chiar azi, în Sâmbăta Mare. De aceea l-a rugat pe cel

responsabil cu cheile să vină la el şi a anunţat că are de făcut cercetări importante; funcţionarul trebuia să îi înmâneze cheia şi să îl lase în pace. Se duse apoi la uşa îndepărtată din Arhiva Vaticanului, într-o încăpere în care încă nu intrase şi, cu fiecare pas, devenea din ce în ce mai tensionat. Şovăi o clipă înainte de a introduce cheia în broască. Ce putea să-l aştepte? Ce adevăr îngrozitor se va deschide în faţa lui? Deschise cu hotărâre uşa cea grea.

Nu cunoştea încăperea, iar ziua abia se strecura prin luminatoarele lăptoase din tavan. A durat ceva vreme până i s-au obişnuit ochii cu lumina slabă. Camera îi dădea o impresie mortuară. Casete metalice şi recipiente pe pereţi. Mirosea nedefinit, nu a hârtie şi piele ca în *riserva,* ci a umezeală şi a mucegai. Această încăpere era un mormânt folosit pentru păstrarea posesiunilor personale ale papilor. În fiecare dintre aceste cutii de tablă se afla ceea ce era mai personal din ceea ce aparţinuse papilor şi fiecare purta câte un nume: Leon al X-lea, Pius al XII-lea, Ioan al XXIII-lea şi tot aşa. Tot acolo se afla şi numele Ioan Paul I, pe o cutie modestă din aramă, fără podoabe precum multe altele, sobră la fel cum fusese şi papa cât a trăit.

Jellinek scoase caseta cu grijă – măsura o jumătate de metru în lăţime, iar în lungime era dublă – şi o puse pe masă de o parte. O vreme privi recipientul maroniu. Se afla atât de aproape de dezlegarea enigmei şi părea că îl părăseşte curajul de a-l deschide. Dar mai mare era teama de necunoscut. Ce putea să-l aştepte? Ce adevăr putea să se caşte în faţa lui? Oare chiar avea dreptul să răscolească în documentele personale ale papei? Dacă Dumnezeu cel mare a vrut ca această carte să fie mereu neglijată şi uitată, este oare drept ca el, Jellinek, să o scoată din nou la lumină? Putea să-şi asume responsabilitatea pentru asta? I se permitea, fără să fi spus nimănui, să facă cercetări aici de unul singur? Nu ar fi trebuit să-i informeze pe membrii Consiliului?

Toate aceste întrebări îl afectau pe cardinal în acest moment; apoi rupse sigiliul de desupra ferecăturilor simple. Înăuntru se aflau, ordonate în teancuri, scrisori, documente şi

manuscrise. De fapt, acolo se afla originalul scrisorii lui Michelangelo către Ascanio Condivi. Mâinile începură să-i tremure pentru că simţea dedesubt un pergament uzat şi poros. Recunoscu imediat, când îl scoase, caracterele frânte ale alfabetului ebraic, îngălbenite şi albite de vechime şi citi *Cartea Tăcerii.*

Descifrarea textului cerea efort. Jellinek procedă cu grijă:

> Eu, neştiutul şi neînsemnatul, am primit de la profesorul meu următoarele cunoştinţe, pe care el le-a aflat de la profesorul lui şi pe care acesta, la rândul lui, le-a aflat de la profesorul său. În fiecare caz, cu condiţia de a transmite mai departe lucrurile pe care fiecare le ştie cuiva pe care îl consideră demn şi capabil, care şi el trebuie să le transmită cuiva demn şi capabil, pentru ca lucrurile să nu se piardă pentru totdeauna.

Cardinalul recunoscu stilul tipic al cabalistului Abulafia şi citi cu greu rând după rând. El a scris această carte, zicea Abulafia, pentru că, fiind urmărit de Inchiziţie, se îndoia că ar putea să transmită secretul pe cale verbală. Pentru ca lucrurile să nu fie uitate, se hotărâse să facă acest pas şi pusese pe hârtie ceea ce îi transmisese profesorul său. Iar aceluia care nu era legat de Cabală i se interzicea, sub blestemul celor preaînalţi, citirea fie şi a unui rând din această *Carte a Tăcerii.*

Această precizare avu doar efectul că îl făcu pe cardinal şi mai curios şi citi cu aviditate, pe cât de repede putea, citi despre transmiterea cunoştinţelor şi despre puterea credinţei şi mult timp nu îşi dădu seama ce voia cabalistul să spună cu acestea, până când ajunse la punctul central al cărţii, unde se spunea textual:

> Am aflat acest secret spre binele oamenilor, pentru ca ei să se întoarcă la dreapta credinţă, să ajungă la cunoaşterea deplină şi să renunţe la orice erezii. Isus, căruia noi îi spunem profet muritor, nu este aşa cum cred aceia care îl cred fiul lui

> Dumnezeu, înviat a treia zi din morţi, ci trupul Lui fără viaţă a fost luat de către oamenii care sunt adepţii învăţăturii noastre, a fost furat şi dus în Safed, din Galileea de Sus, acolo unde Simon ben Jeruchim L-a îngropat în propriul mormânt. Au făcut acestea ca să împiedice cultul care se contura în jurul morţii nazariteanului. De bună seamă că nimeni nu putea să bănuiască faptul că lucrarea lor va avea tocmai efectul contrar şi că adepţii acestui profet se vor folosi de această situaţie pentru a spune că Isus s-a ridicat la cer cu trupul.

Urma, în carte, înşiruirea a treizeci de nume, ale celor care transmiseseră mai departe acest secret câte unui urmaş.

Jellinek lăsă să-i cadă din mână cartea, sări de pe scaun, căută aer şi îşi desfăcu primul nasture al sutanei. Apoi se prăbuşi din nou în scaun, apucă pergamentul, îl aduse foarte aproape de ochi, citi pasajul cu jumătate de voce pentru a doua oară, ca şi cum ar fi vrut să transforme rândurile în realitate prin propria voce, şi nici nu termină bine, că le citi a treia oară şi, aproape ţipând, pentru a patra oară, ca în transă. Îl cuprinse o groază care aproape îl paraliză şi crezu că are să se sufoce; se apăsă cu amândoi pumnii pe piept. Cartea şi tot ce îl înconjura începură să se clatine. Dumnezeule mare, nu putea să fie adevărat ceea ce stătea scris acolo! Prin urmare acesta era adevărul la care dorea să renunţe papa Nicolae al III-lea. Aşadar acesta era adevărul pe care îl aflase Michelangelo de la cabalişti. Aşadar acesta era adevărul de care se temea curia atât de mult, încât a cedat şantajului naziştilor. Prin urmare acesta era adevărul care l-a făcut pe papa Ioan Paul I să coacă planul de a ţine un conciliu pe teme de credinţă.

Cu astfel de gânduri lăsă Jellinek pergamentul să-i cadă pe masă, ca şi cum ar fi ţinut în mâini un cărbune încins. Mâinile îi tremurau. Simţea o zvâcnire în colţul ochiului. De teamă că se va sufoca, sări de unde şedea şi ieşi grăbit din încăpere, ca şi cum ar fi vrut să scape de ceva, fără să ţină seama de

pergament. Se furişă urmărit de oroare prin culoarele întunecoase şi goale, prin săli şi galerii, cu paşii grei. Gol şi răsunător i se păru dintr-odată fastul care îl înconjura. Bântui fără ţintă prin Vaticanul pustiu; nu mai avea ochi pentru picturile unui Rafael, ori Tizian sau ale unui Vasari, pierduse orice simţ al timpului, iar picioarele îl purtau mecanic. Dacă acest Isus, îi zvâcnea iar şi iar în cap, dacă acest Isus nu înviase, atunci toate acestea care îl înconjurau aici cu fast erau puse sub semnul întrebării. Dacă acest Isus nu înviase, atunci lipsea principiul de bază cel mai important pentru Biserica Catolică, pentru că tot ceea ce predica Biserica era lipsit de sens, era o înşelăciune gigantică. Jellinek vedea înaintea sa un scenariu îngrozitor, milioane de oameni, văduviţi de speranţele lor, rămâneau fără control, aruncând peste bord principiile morale pe care le aveau. Avea el, Jellinek, dreptul să spună mai departe acest adevăr?

O luă pe treptele de piatră către Turnul Borgia, lăsând în urmă Sala Sibilelor şi pe cea a profeţilor şi intră în Sala del Credo, unde numele profeţilor şi cele ale apostolilor sunt împărţite câte două în dreptul luminatoarelor. În mâini ţineau sulurile cu versurile mărturisirilor de credinţă: Petru cu Ieremia, Ioan cu David, Andrei cu Isaia, Iacob cu Zaharia… Jellinek încercă să murmure *Crezul,* dar nu reuşi. Atunci ieşi în mare grabă.

Se opri în Sala Sfinţilor. Dacă ar fi pus la loc *Cartea Tăcerii,* dacă o încredinţa din nou casetei cu documentele lui Ioan Paul I, descoperirea ar fi uitată din nou, poate pentru câteva secole, poate pentru eternitate. Dar nu îi luă mai mult de o secundă ca să dea la o parte acest gând. Ar fi eliminat astfel problema de pe faţa pământului? Neliniştea îl îndemna pe cardinal să meargă înainte. Se gândi la profetul Ieremia, căruia Michelangelo îi dăduse propriul lui chip, cu fizionomia cunoscătorului şi care priveşte sumbru, îngândurat şi cu mare disperare. Niciun sfânt nu i-a pus Michelangelo alături acestui Ieremia, ci numai făpturi păgâne. Şi a făcut asta intenţionat. O, de n-ar fi deschis caseta cu documentele papei!

Se făcuse noapte, noaptea de Paşte. Din Capela Sixtină

răsunau corale spre slava lui Dumnezeu. Le auzea şi ar fi trebuit să participe la ceremonie, dar nu putea. Jellinek rătăcea în continuare prin culoarele goale şi asculta atent muzica divină care pătrundea până la el din Capela Sixtină.

Mi-se-re-re răsuna în capul cardinalului, voci *forzate* de o claritate dumnezeiască, voci de fameni lovite de voci metalice de tenori, de başi îndureraţi, cu fiecare ton numai suflet, iubire, durere. Nimeni dintre cei care au ascultat antifoanele[{5}], psalmii, lecţiile şi responsoriile[{6}] din *Tridium sacrum,* până la momentul în care se sting luminările în semn că Isus a fost părăsit de toţi, când papa se aruncă în genunchi în faţa altarului, la antifonul *Traditor.* Când liniştea devine apăsătoare, răsună timid primul verset şi, după un ton din ce în ce mai plângător, izbucneşte pe mai multe voci, în forte: *Christus factus est!* Nimeni, dintre cei care au trăit *musica sacra* a lui Gregorio Allegri, nu poate să-şi scoată aceste cântece din minte. Fără orgă şi fără nicio acompaniere instrumentală, *a capella,* goale precum trupurile pictate de Michelangelo, acestea te mişcă până la lacrimi, te fac să te cutremuri, te fac să nu mai poţi să te desprinzi şi îţi trezesc dorinţa ca şi Eva din mâinile florentinului – *Miserere.*

Fără să vrea, cardinalul ajunse în biblioteca Vaticanului, acolo unde începuse totul. Deschise geamul şi căută aer. Prea târziu observă că se afla în faţa ferestrei, la crucea căreia îşi pusese capăt zilelor padre Pio. Şi în timp ce trăgea aerul nopţii în plămâni, iar muzica lui Allegri îi ajungea la ureche ca un bocet de înmormântare, îl luă cu ameţeală, capul începu să-i zvâcnească. Coralul se apropia de pasajul cel mai sonor, unde este preamărit Domnul nostru Isus, care s-a urcat la ceruri. Jellinek se smuci uşor, iar trupul îşi pierdu echilibrul şi se prăbuşi în gol. Pe când cădea, simţi un vânticel răcoros şi îl cuprinse un scurt sentiment de fericire şi apoi nu mai percepu nimic.

Un paznic care observase scena a declarat mai târziu că în cădere, cardinalul scosese un ţipăt scurt. Nu putea să spună cu exactitate, dar sunase ca şi cum ar fi zis: *Ieremia!*

Despre păcatul tăcerii

Astfel se încheie povestea pe care mi-a istorisit-o fratele Ieremia. Cinci zile ne-am întâlnit în grădina edenică a mănăstirii. Cinci zile, asemenea celor cinci zile de creaţie pictate de mâna florentinului, am ascultat cuvintele lui, în căsuţa de lemn din grădină şi nu am îndrăznit să-l întrerup nici măcar cu o întrebare. Grădina mănăstirii, casa de lemn, dar mai ales călugărul cu barbă mi-au devenit familiari în aceste cinci zile; dar şi fratele Ieremia căpătase încredere în mine. Dacă în prima zi a întâlnirii noastre vorbea cu pauze şi reţinut, discursul lui a devenit din ce în ce mai fluent, zi după zi şi chiar părea că se grăbeşte să-şi ducă istoria la bun sfârşit, pentru că se temea că am putea fi descoperiţi la un moment dat.

În cea de-a şasea zi am urcat din nou pe scara de piatră din grădină. Ploua, dar ploaia nu întina cu nimic frumuseţea grădinii. Florile atârnau pline de apă, grele, până la pământ şi eu eram bucuros că ajung la casa uscată de lemn. Mă hotărâsem ferm să îi pun întrebări în această zi fratelui Ieremia; dar el nu a mai venit. Şi pentru că nu ştiam ce s-a întâmplat, ce anume îl împiedicase pe Ieremia să vină, am petrecut tot timpul singur în colibă, singur cu gândurile mele. Ce-aş fi putut face? Ar fi trebuit să mă interesez în mănăstire de Ieremia? Asta n-ar fi adus decât bănuieli şi poate că i-ar fi dăunat fratelui.

Aşa că am aşteptat până în ziua următoare, cea de-a şaptea. Soarele a apărut la loc şi puteam să sper că problema ploii, care stătuse în calea întâlnirii din grădină, fusese înlăturată. Însă călugărul nu a venit nici în a şaptea zi. Mi-am amintit de cuvintele lui, când zicea odată că, dacă ar putea, ar fugi de acolo; dar cum dorea Ieremia să plece cu picioarele lui paralizate?

Din biserica mănăstirii, cântecele de vecernie ajungeau până la urechea mea. Se găsea Ieremia oare printre călugării care cântau? Am aşteptat până când s-a terminat ritualul, apoi m-am dus drept în clădirea mănăstirii. Unul dintre călugării pe care i-am întâlnit pe culoarele lungi m-a trimis la abate ca să primesc răspuns. Stătea, ferit de două uşi, într-o încăpere mare şi goală, cu podeaua de lemn uzată, înconjurat de foliante vechi şi cu o plantă de interior alături, înaltă până la tavan – un stăpânitor impunător, cu un cap fără păr şi cu ochelari fără rame.

Zadarnic mi-am dat silinţa să-i spun abatelui despre întâlnirea cu fratele Ieremia; dar nici nu am terminat bine, că abatele m-a întrerupt ca să mă întrebe de ce i-am povestit toate acestea. Nu-i înţelegeam întrebarea.

— Cum de ce? Pentru că toate acestea s-au petrecut în ultimele şapte zile în *această* mănăstire şi pentru că fratele Ieremia fusese reţinut în *această* mănăstire împotriva voinţei lui.

— Fratele Ieremia? În această mănăstire nu exista niciun *frate Ieremia,* şi cu atât mai puţin un frate în scaun cu rotile.

Simţeam că mi se dă peste nas şi l-am conjurat pe abate să îmi spună adevărul. Ştiam că Ieremia este ascuns de restul lumii şi că era tratat ca şi cum nu mai era în toate minţile, dar el nu era nebun, puteam să jur asta.

Abatele se uita la mine cu nişte ochi mici şi tot ce făcea era să dea din cap şi să tacă. Dar nu m-am mulţumit numai cu atât. Cumva asta se potrivea cu îngrozitoarea poveste pe care mi-o povestise enigmaticul călugăr. Ştiam, aşa am zis eu, că fratele Ieremia a primit acest nume doar ca să se ascundă, însă bănuiam că în spatele lui se află cardinalul Jellinek, de fapt, prefectul Congregaţiei pentru Teologie şi că fusese împins spre moarte de către curie, dar supravieţuise tentativei sale de sinucidere.

Abatele părea impresionat. În cele din urmă se ridică, se duse la o bibliotecă şi scoase un cotidian. Mi-l aşeză în faţă, pe birou, şi arătă către un articol de pe prima pagină, fără să zică nimic. Ziarul era din ziua dinainte. Articolul avea titlul:

Înscripţia sixtină – un fals

Roma – În cazul inscripţiei pe care au descoperit-o restauratorii în Capela Sixtină din Roma este vorba despre un fals. Precum s-a anunţat, în timp ce curăţau frescele, restauratorii au dat peste câteva litere fără nicio legătură între ele. Un nou prilej de speculaţii în cercurile de la Vatican, care au condus la formarea unui Consiliu. Se presupunea că Michelangelo a lăsat posterităţii o informaţie secretă în capela construită sub papa Sixtus al IV-lea. După cum a făcut cunoscut ieri preşedintele Consiliului şi prefect al Congregaţiei pentru Teologie, cardinalul Joseph Jellinek, la conferinţa de presă din Roma, literele inexplicabile au fost adăugate în cadrul unei restaurări din secolul trecut. Prin urmare, orice legătură cu pictorul Michelangelo Buonarroti este exclusă. Lucrările de restaurare au îndepărtat aceste litere. În funcţia de şef al restaurărilor Capelei Sixtine a fost numit directorul general al Construcţiilor şi Muzeelor Vaticanului, prof. Antonio Pavanetto.

O imagine îl arăta pe cardinal înaintea conferinţei de presă.

Aveam nevoie de aer. Nu cumva doar am visat toate acestea, povestea cu fratele din mănăstire şi cu istoriile lui? fu de părere abatele.

— Lumea visează la tot soiul de lucruri şi are impresia că le-a trăit cu adevărat.

— Nu, nu! am strigat, am stat faţă în faţă cu călugărul acesta timp de cinci zile şi i-am ascultat cuvintele. Pot să-i descriu faţa şi fiecare cută de pe chip, pot deosebi sunetul vocii lui dintre sute de alte voci.

Acesta nu era un vis, fratele Ieremia exista cu adevărat, era paralizat şi neajutorat, iar un alt frate îl lua şi îl aducea în scaunul cu rotile în grădina mănăstirii, martor îmi era Dumnezeu că acesta era adevărul.

Trebuie că mă înşelam, replică chipul lipsit de păr, dacă ar fi stat în această mănăstire un frate paralizat, atunci el ar şti. Având în vedere că asemenea lucruri nu erau cunoscute, puteam să pornesc de la presupunerea că sigur m-am înşelat.

Mă apucă o furie care mă seca de puteri şi am ştiut cum trebuie că se simţea fratele Ieremia; am plecat de la abate fără să mai dau bună ziua şi apoi am luat-o grăbit prin culoarul cel lung şi am coborât treptele de piatră până la parter. Am intrat în grădină pe poarta cea îngustă. Apa ţâşnea din fântână ca în oricare zi. Doi fraţi cu rase gri se străduiau să şteargă urmele pe care le lăsaseră roţile căruciorului pe aleea cu pietriş.

Din ziua aceea nu mi-a mai dat pace întrebarea: Ce ar trebui să fac, să vorbesc sau să tac? Aveam eu dreptul să povestesc ceea ce îmi mărturisise călugărul? Vorba poate să fie cu păcat, desigur, dar şi tăcerea!

Multe elemente din urzeala acestei poveşti rămân în ceaţă şi poate că nici nu vor fi scoase vreodată la lumină. Nu am găsit nicio explicaţie până azi de ce litera A, iniţiala de la ABULAFIA, nu a fost ştearsă de pe sulul de la picioarele profetului Ieremia. Cine are ochi să vadă, poate să o vadă acolo şi în ziua de azi – în fiecare zi.

Anexă

Traducerea sintagmelor şi a cuvintelor care în text apar în limbile latină şi italiană.

Despre voluptatea de a povesti
Ordo Sancti Benedicti (lat.) – Ordinul Sfântului Benedict
Casta meretrix (lat.) – târfă castă

De Epifanie
Buon fresco (it.) – proaspăt
Al fresco (it.) – pe tencuiala umedă
A secco (it.) – pe tencuiala uscată
Ex officio (it.) – din oficiu
Speciali modo (it.) – în mod special
Fiat. Gregorius papa tridecimus (lat.) – Aşa să fie. Papa Grigore al XIII-lea
Fondi (it.) – subdiviziuni
L'Archivio Segreto Vaticano (it.) – Arhiva Secretă a Vaticanului
Riserva (it.) – separeu, loc izolat
Scrittore (it.) – copist
Buste (it.) – dosare
Laudetur Jesus Christus (lat.) – lăudat fie Isus Hristos
Sala degli Indici (it.) – Sala Indexurilor
De Curia, de praebendis vacaturis, – despre curie, despre libertăţile care se acordă
De diversis formis, de exhibitis – despre formele diferite, despre cunoştinţe,
De plenaria remissione – despre dispoziţiile integrale
Custos registri bullarum apostolicarum – custodele registrului dispoziţiilor papale
Schedario Garampi (it.) – arhiva lui Garampi

De jubileo – despre jubileu

De beneficiis vacantibus – despre beneficiile disponibile

Verba volant, scripta manent. – Vorba zboară, ce e scris rămâne.

Credo quia absurdum. – Cred, pentru că este iraţional.

Ignis ardens – flacăra vie

Religio depopulata – religie depopulată, sintagma prin care Malachia descrie pontificatul lui Benedict al XV-lea, marcat de milioane de pierderi de vieţi omeneşti, atât datorită războiului, cât şi datorită gripei spaniole

Lignum vitae, ornamentum et decus Ecclesiae – arborele vieţii, ornament şi podoabă pentru Biserică

Prophetia S. Malachiae Archiepiscopi, de Summis Pontificibus – Profeţia Sfântului Malachia, arhiepiscop, despre suveranii pontifi

Sidus olorum – steaua lebedelor

Peregrinus apostolicus – pontiful pelerin

Lumen in coelo – messer în cer

Pastor et nauta – preot şi marinar

Scultore (it.) – sculptor

Pittore (it.) – pictor

In nomine Jesu Christi – în numele lui Isus Hristos

Brachettone – creatorul de prohaburi

Jesu domine nostrum – Isus, Domnul nostru

Terra incognita – domeniu necunoscut

Intonaco (it.) – mortar

In nomine domine – în numele Domnului

Scolare (it.) – învăţăcel

Omnia sunt possibilia credenti. – Totul devine posibil pentru cei care cred.

Amore non vuol maestro, (it.) – Dragostea nu are nevoie de profesor.

Prima zi după Epifanie

Fondo Assistenza Sanitaria (F.A.S.) – Fondul de Asistenţă Medicală, organism dependent de Scaunul papal, care asigură asistenţă medicală gratuită pentru membrii Bisericii Catolice

Atramento ibi feci argumentum. – Am argumentat prin culoare.

La sărbătoarea papei Marcellus

Miserere domine – Ai milă, Doamne

Funiculi, funicula (it.) – cântec popular, tradiţional napolitan

Novecento italiano (it.) – denumire italiană pentru secolul XX şi cultura, şi arta lui

Domine nostrum – Domnul nostru

Două zile mai târziu

Ex paucis multa, ex minimis maxima. – Obţine din puţin mult şi maximum din minimum.

Quoquomodo possumus – cu orice chip, prin orice mijloace

Causa – cazul

De Genesi ad literam – lucrare fundamentală a Sfântului Augustin

Hoc indubitanter tenendum est, ut quicquid sapientes huius mundi de natura rerum demonstrare potuerint, ostendamus nostris libris non esse contrarium: quicquid autem illi in suis voluminibus contrarium Sacris Literis docent, sine ulla dubitatione credamus id falsissimum esse, et, quoquomodo possumus, etiam ostendamus. – Trebuie constatat, fără îndoială, că tot ce au putut dovedi învăţaţii lumii ca fiind adevărat noi nu vom contrazice făţiş, dar ceea ce învaţă ei în cărţile lor împotriva Sfintelor Scripturi trebuie, fără îndoială, să considerăm greşit şi dorim să facem astfel pe cât ne este posibil.

Providentissimus Deus – Dumnezeu Atoateştiutorul

Accessorium sequitur principale – lucrurile secundare după cel mai important

Et omnia ad maiorem Dei gloriam! – Totul spre mai marea slavă a lui Dumnezeu!

Societas Jesu – Ordinul monahal catolic iezuit Societatea lui Isus

A patra duminică după Epifanie

SIC FLORUI. – Am înflorit (atât de) puţin.

In fiocchi (it.) – cu canafuri

Missa Papae Marcelli – misa papei Marcellus

Non in verbis, sed in rebus est! – Să nu vorbim, ci să acţionăm! (Seneca)

Tot a patra duminică după Epifanie

Corpus delicti – corp delict

Ave Maria, gratia plena… – Ave Maria, tu cea plină de har…

Papabiles – papabili (cuvânt folosit frecvent, deşi nu este înregistrat în lexicoanele de limbă română)

Requiescat in pace! Amen. – Odihnească-se în pace! Amin.

Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria

Buona sera, Eminenza! (it.) – Bună seara, Eminenţă!

Ad maiorem Dei gloriam! – Spre mai marea slavă a lui Dumnezeu!

Lunea de după Intrarea în Biserică a Preacuratei Fecioare Maria

Praeparatio evangelica – pregătire întru credinţă

Compendium theologicae veritatis – Compendiu teologic despre adevăr

Jucunditas maerentium, Eternitas viventium, Sanitas languentium, Ubertas egentium, Satietas esurientium – bucurie în tristeţe, viaţă veşnică, putere pentru cei slabi, bogăţie pentru săraci, hrană pentru cei flămânzi

Horribile dictu! – Îngrozitor de spus!

Altramento ibi feci argumentum, locum ultionis bibliothecam aptavi. – Prin culoare am dovedit-o şi am ales biblioteca drept loc al răzbunării.

Non est possibile, ex officio – imposibil, din oficiu

Duminica Schimbării la Faţă, probabil

Taedium vitae – silă de viaţă

Confutatis maledictis, flammis acribus addictis! – Damnaţii sunt osândiţi la flăcările iadului!

Domine Deus – Domnul Dumnezeu

Deus Sabaoth – Dumnezeul tuturor

Libera me, Domine, de morte aeterna in die illa tremenda, quando coeli movendi sunt et terra – Salvează-mă, Doamne, de la moarte eternă, în ziua înfricoşată când Cerul şi Pământul se vor cutremura

Miercurea Cenuşii (Lăsata Secului)

Domine Jesu Christe, Rex gloriae, libera animas omnium fidelium defunctorum de poems inferni et de profundo lacu! – Doamne Isuse Hristoase, Rege al gloriei, eliberează sufletele tuturor credincioşilor răposaţi de durerile iadului şi de groapa adâncă!

Libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum; sed signifer sanctus Michael repraesentet eas in lucem sanctam, quam olim Abrahae promisisti, et semini eius! – Scapă-i din gura leului pentru ca iadul să nu-i înghită şi să nu cadă în întuneric; fă ca purtătorul de sabie Mihail să îi conducă la lumina sfântă, pe care ai promis-o din vechime lui Avraam şi neamului său!

Lux aeterna luceat ei… – Lumina veşnică strălucească deasupra lui…

Exitus. Mortuus est. – Mort. Este mort.

Pater noster, qui es in caelis… – Tatăl nostru care eşti în ceruri…

De Sărbătoarea Apostolului Matei

Ad rem – la obiect

În cea de-a doua duminică din post

Ecce ego abducam aquas super terram. – Iată, eu voi lăsa să vină un potop peste pământ.

În miercurea celei de-a doua săptămâni din post

Credo în Deum Patrem omnipotentem… – Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotputernicul…

Bracchium domini – mâna lui Dumnezeu

Videbis posteriora mea. – Vedeţi-mă din spate.

Cândva între cea de-a treia duminică din post şi cea de-a patra

Theologia Moralis Universa ad mentem praecipuorum Theologorum et Canonistarum per Casus Practicos exposita a Reverendissimo ac Amplissimo D. Leonardo Jansen, Ordinis Praemonstratensis – Teologie morală generală pentru înţelegerea preceptelor separate şi a canoanelor, cu exemple practice de aplicare, publicat de venerabilul şi măritul dr. Leonardo Jansen, din Ordinul Canonic Premonstratens.

În ziua de după a patra duminică din post şi dimineaţa următoare

Expressis verbis – în sensul celor spuse

În lunea din Săptămâna Patimilor

Buona sera, Signora! (it.) – Bună seara, doamnă!

În Sâmbăta Mare şi până în Duminica de Paşte

Sala del Credo (it.) – Sala Crezului

Miserere – Ai milă!

Voci forzate (it.) – voci puternice

Triduum sacrum – perioada sfântă de trei zile: Joia sfântă, Vinerea mare şi Sâmbăta Paştilor

Christus factus est musica sacra. – Muzica sfântă vine de la Hristos.

{1} Cărţi de dimensiuni mari, cu paginaţie *in folio* (n.tr.)

{2} Fiul lui Lorenzo Magnificul (n.tr.)

{3} Acronim pentru Organisation der Ehemaligen SS-Angehörigen – Organizaţia foştilor membri SS (germ., n.tr.)

{4} Ref. la loja masonică italiană (n.tr.)

{5} Versete din psalmi, repetate de două coruri sau de două voci, ca şi cum şi-ar răspunde reciproc (n.tr.)

{6} Răspuns al corului, dat preotului în timpul slujbei (n.tr.)